

TĀRĪKH-I-MUBĀRAK SHĀHĪ

OF

YAHYĀ BIN AHMAD BIN ‘ABDULLĀH AS-SIHRINDI

(A HISTORY OF THE SULTANS OF DEHLI FROM THE
TIME OF MU’IZZ AD-DIN MUHAMMAD BIN
SĀM TO A.H. 838)

EDITED BY

SHAMS-UL-‘ULAMĀ’ M. HIDAYAT HOSAIN, Ph.D., F.A.S.B.,
KHĀN BAHĀDUR,

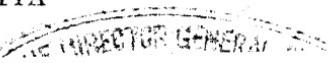
Principal, Calcutta Madrasah, Calcutta

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS
PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

CALCUTTA

1931

CALCUTTA:—Published by the Asiatic Society of Bengal, and Printed
P. Knight, Baptist Mission Press.

FOREWORD.

At the time when Sir E. Denison Ross resided in Calcutta I had the privilege on many occasions to discuss with him matters relating to Indian history and other Oriental subjects. In the course of our discussions on these topics he pointed out to me one day that the field covering the historical period between A.H. 817–847 (A.D. 1414–1443), when the Saiyids ruled over the Indian Empire, had not yet been fully explored. This suggestion lingered in my memory till by chance I came across the rare work of Yahyā bin Aḥmad bin ‘Abdullāh Sīhrindī, a manuscript copy of which was sent to me by my friend Prof. Najib Ashraf, M.A., of the Shibli Academy, Azamgarh. The book was in a damaged condition, with some pages missing, yet when I studied it I came to the conclusion that this work was the only authentic source of our information concerning the time when the Saiyids ruled India. I spoke to the General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, who succeeded in securing for me rotograph copies of the MSS. of the work in the British Museum and the Bodleian. My present work is based on these three MSS. but I have chiefly based my text on the one from the British Museum as this copy, though considerably spoiled by damp and moisture, proved to be the oldest and the most correct one.

The author of the book begins his history with the reign of Muḥammad Sām, the founder of the Ghorī dynasty, and ends abruptly in the reign of Sultān Saiyid Muḥammad up to Rabi' II, A.H. 838. The author is silent about himself and the rank and position he enjoyed, but one fact is evident, that he must have been in a position to present a gift to his sovereign. In his preface he tells us that the book was written by him as a suitable token of esteem and affection to the ruler, for "no more worthy offering can be made to a king than a record of the achievements of his predecessors". He acknowledged his obligations to different historians who wrote before him up to the time of the accession of Firūz Shāh, but from and after that

date he writes from his own personal observation and reliable information. Whatever rank we may assign to him as a historian it cannot be doubted that he was a correct and honest chronicler. His reliability is well established by the fact that he is often quoted as an authority by reputed and careful historians such as Nizāmuddīn Ahmād, Badā'ūnī, Firishta and others.

In conclusion I gratefully acknowledge the help of Mr. Johan van Manen, C.I.E., General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, in procuring for me the rotograph copies of the MSS. from the British Museum and the Bodleian, and in making various useful suggestions.

Calcutta Madrasah,

the 23rd June, 1931.

M. HIDAYAT HOSAIN.

فهرست أسماء الأماكن والبحور

هند، ١١، ١٠٣، ١٢٦، ١٥٠	٢١٤، ٢٠٩
هندواري	٨٠، ٧٩
هندووت	٢١٤، ٢٠٩
هندوستان، ٢، ٤٦، ٩، ٩، ١٣، ١٨، ٢٤، ٢٥، ٣٥	٥٠، ٥٧، ٥٨، ٥٩، ٦٢، ٧٢، ٧٤، ٧٥
هندووت	١٠٧
هندووت، ١١٠، ١١١، ١٢١، ١٣٣	١٤٦
هندووت، ١٤٧، ١٥٦، ١٦٩، ١٧٠، ١٩٩، ١٩٩	٢٠٩
هندووت، ٢٣٣، ٢٠٣	١٧٣
هونى كېبىرة	١٣٦
ھرھور	١٧٣
ھستكانت	٢٠٩
ھل ھور	١٧٣
ھياجل	١٠٣

فهرست أسماء الأماكن و البحور

محلن	٦٩، ٧٦، ١٦٣، ٢٠٢، ٢٢٤
مندق	١٢٥
مندل	١٢٥
مندور	٦٥
منصور بور	٢٢، ٣٠، ١٣٠، ١٩١
مناندي	١٣٩
مهر معاون	٢٠٦
مهندواري	١٥١، ٢١٣
مهوده	١٣٣، ١٦٨
عيون	١١، ١٤٤، ١٥١، ١٦٧
ميوات	٣٩، ٣٩، ١٣٧، ١٥٤، ١٥٩، ١٦٦
ملکي	٨٥
منجشور	٢١٨، ١٢٤، ٧٢

هـ

ناركيله	٤٤
نارنول	١٧٩
ناساري	٣٦، ٧٣، ١٨٦
نوه	١٦٩
نوه يقتل	٢٠٧
نسواله	١١، ١٢
نحو	٤٣
نيشapor	١٣

هـ

هانسي	١٠، ٣٢، ٧٢، ١٢٢، ١٢٣، ١٢٦
هنهكان	٢١٤

فهرست أسماء الأماكن والبحور

٤٧٦

كليبر ١٠٨	٢٠٣، ٢٠٩، ٢٠٦، ٢٠٣، ٢١٥، ٢٠٢، ٢٠٩
گنگ ١٤٩	٢٢٧، ٢٢٥
گوالپور ١٩، ٢٤، ٢٢، ٨١، ١٤٢، ١٥٨	١٢٣
لہور ١٧٢، ١٧٣، ١٧٤، ١٨٥، ١٧٦	١٨٦

ل

لاہور ٢٧، ١٢، ١٤، ١٥، ١٧، ٢٢، ١٨، ١٥	لوہبیر ٢١٨
لوہور ٦، ١٤، ١٤، ٣٦، ٤٣، ٤٥، ٤٧، ٤٧، ٤٣، ٣٦، ٣١، ٣٠	لوہور ٦
١٥٤	١٥٧، ١٥٨، ١٥٧، ١٥٧
١٩٨، ١٩٧، ١٩٦، ١٩٦، ١٩٧	١٩٨، ٢١٠، ٢١٢، ٢١٣، ٢١٨
١٩٦	٢٢٣، ٢٢٥، ٢٢٦، ٢٢٨، ٢٣٠
لدرهانہ ١٩١، ١٩١، ١٩٥	لکھنوتی ١٨، ١٩، ٢٢، ٣٤، ٣٩، ٣٩، ٤٠، ٤١
لدھیانہ ١٩١	٤٢، ٤٣، ٤٥، ٤٦، ٤٧، ٤٨، ٤٩، ٤٩، ٥٢، ٥٥، ٥٨
لہوارہ ٤٥	١٤، ١٠٥، ١٠٤، ١٢٥، ١٢٦، ١٢٧
لہرسری ١٩٠	١٥٧، ١٢٩، ١٢٨
لہوری ١٩٠	لونی ١٦٥

م

مارکیل ٤١	متلی ٨٥
صالوہ ٣٠، ٣٦، ٧٧، ٧٨	معاری ١٣٨
مالی کوتہ ٣٠	محمد آباد، ١٥٢، ١٥٣، ١٥٤، ١٥٥
مانک گنج ١١١	صرستی ٨
ماں ایل ١٩١	مصر ١٢٦
مبارک آباد، ٢٣٢، ٢٣٤	معبر ٧٩، ٨٥، ٩٣، ١٠٦
مبارکپور ٢٤٣	مکران ١٨
متوک ٩١	

۱۵

گجرات	۱۶۴	۱۱۲	۱۱۱	۹۸	۷۶	۱۴	۰۹	۲۰۸	۲۰۹	گدرنگ
گدرنگ	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹	گدرنگ
گودتیر	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۸	۱۴۹	۱۵۰	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳	گودتیر

فهرست أسماء الأماكن و البحور

فیروز کوہ ۵	فیروز کوہ ۵
فیروز آباد ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۴۷، ۱۷۷، ۱۸۱، ۱۸۳، ۱۹۳، ۲۰۶	فیروز آباد ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۴۷، ۱۷۷، ۱۸۱، ۱۸۳، ۱۹۳، ۲۰۶
۱۴۶، ۱۵۰، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۳	۱۴۶، ۱۵۰، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۳
فیروزہ کوہ ۵	فیروزہ کوہ ۵
فیروز پور ۱۳۰، ۱۳۵، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۷۵، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۷۵	فیروز پور ۱۳۰، ۱۳۵، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۷۵

ق

قصور ۲۱۸، ۲۱۷	قبول پور ۱۹۶
قتدرج ۱۱، ۳۵، ۵۷، ۱۱۰، ۱۱۷، ۱۵۲	قراجل ۱۰۳، ۱۱۵
۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۹	قرابحل ۰۳
۱۷۰، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶	قورغن ۱۱۷
۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۷۵، ۱۷۶	قورغن ۱۱۷
قیمار ۱۵۲	کالپور ۶۳

ک

کتھیمیر ۲۰۳	کلبر ۶۳
کتھیمیر ۳۷	کابل ۱۶۷، ۲۰۱، ۲۱۷
کچ ۱۸	۲۲۳، ۲۱۷
کدارا ۵۸	کالببور ۶۷
کرتولی ۲۰	کالپور ۱۱، ۲۷، ۷۷، ۷۸، ۷۹
کردیبر ۵	کالپور ۱۶۸، ۲۰۷، ۲۳۳
کردیز ۵	کالپیون ۱۱
کری ۶۳	کالپور ۱۱، ۱۹، ۲۴، ۳۶، ۸۱
کرمان ۱۵	کانکورہ ۲۱۳
کرنال ۱۵۶	کلپتھر ۱۹۱
کرہوا ۱۳۱	کتھیر ۱۸۵، ۱۸۷
کتھیمیر ۳۷	کتھیمیر ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۷
کتھیمیر ۵۹	کتھوار ۱۸۸
کوہ ۶۸، ۶۷، ۶۶، ۶۵، ۶۴، ۶۳، ۶۲، ۶۱	کتھیمیر ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۱، ۱۹۹، ۲۰۳
۱۰۴	
۱۰۸	
۱۰۹	
۱۱۰	
۱۱۱	
۱۱۲	
۱۱۳	
۱۱۴	
۱۱۵	
۱۱۶	
۱۱۷	
۱۱۸	
۱۱۹	
۱۲۰	
۱۲۱	
۱۲۲	
۱۲۳	
۱۲۴	
۱۲۵	
۱۲۶	
۱۲۷	
۱۲۸	
۱۲۹	
۱۳۰	
۱۳۱	
۱۳۲	
۱۳۳	
۱۳۴	
۱۳۵	
۱۳۶	
۱۳۷	
۱۳۸	
۱۳۹	
۱۴۰	
۱۴۱	
۱۴۲	
۱۴۳	
۱۴۴	
۱۴۵	
۱۴۶	
۱۴۷	
۱۴۸	
۱۴۹	
۱۵۰	
۱۵۱	
۱۵۲	
۱۵۳	
۱۵۴	
۱۵۵	
۱۵۶	
۱۵۷	
۱۵۸	
۱۵۹	
۱۶۰	
۱۶۱	
۱۶۲	
۱۶۳	
۱۶۴	
۱۶۵	
۱۶۶	
۱۶۷	
۱۶۸	
۱۶۹	
۱۷۰	
۱۷۱	
۱۷۲	
۱۷۳	
۱۷۴	
۱۷۵	
۱۷۶	
۱۷۷	
۱۷۸	
۱۷۹	
۱۸۰	
۱۸۱	
۱۸۲	
۱۸۳	
۱۸۴	
۱۸۵	
۱۸۶	
۱۸۷	
۱۸۸	
۱۸۹	
۱۹۰	
۱۹۱	
۱۹۲	
۱۹۳	
۱۹۴	
۱۹۵	
۱۹۶	
۱۹۷	
۱۹۸	
۱۹۹	
۲۰۰	
۲۰۱	
۲۰۲	
۲۰۳	
۲۰۴	
۲۰۵	
۲۰۶	
۲۰۷	
۲۰۸	
۲۰۹	
۲۱۰	
۲۱۱	
۲۱۲	
۲۱۳	
۲۱۴	
۲۱۵	
۲۱۶	
۲۱۷	
۲۱۸	
۲۱۹	
۲۲۰	
۲۲۱	
۲۲۲	
۲۲۳	
۲۲۴	
۲۲۵	
۲۲۶	
۲۲۷	
۲۲۸	
۲۲۹	
۲۳۰	
۲۳۱	
۲۳۲	
۲۳۳	
۲۳۴	
۲۳۵	
۲۳۶	
۲۳۷	
۲۳۸	
۲۳۹	
۲۴۰	
۲۴۱	
۲۴۲	
۲۴۳	
۲۴۴	
۲۴۵	
۲۴۶	
۲۴۷	
۲۴۸	
۲۴۹	
۲۵۰	
۲۵۱	
۲۵۲	
۲۵۳	
۲۵۴	
۲۵۵	
۲۵۶	
۲۵۷	
۲۵۸	
۲۵۹	
۲۶۰	
۲۶۱	
۲۶۲	
۲۶۳	
۲۶۴	
۲۶۵	
۲۶۶	
۲۶۷	
۲۶۸	
۲۶۹	
۲۷۰	
۲۷۱	
۲۷۲	
۲۷۳	
۲۷۴	
۲۷۵	
۲۷۶	
۲۷۷	
۲۷۸	
۲۷۹	
۲۸۰	
۲۸۱	
۲۸۲	
۲۸۳	
۲۸۴	
۲۸۵	
۲۸۶	
۲۸۷	
۲۸۸	
۲۸۹	
۲۹۰	
۲۹۱	
۲۹۲	
۲۹۳	
۲۹۴	
۲۹۵	
۲۹۶	
۲۹۷	
۲۹۸	
۲۹۹	
۳۰۰	
۳۰۱	
۳۰۲	
۳۰۳	
۳۰۴	
۳۰۵	
۳۰۶	
۳۰۷	
۳۰۸	
۳۰۹	
۳۱۰	
۳۱۱	
۳۱۲	
۳۱۳	
۳۱۴	
۳۱۵	
۳۱۶	
۳۱۷	
۳۱۸	
۳۱۹	
۳۲۰	
۳۲۱	
۳۲۲	
۳۲۳	
۳۲۴	
۳۲۵	
۳۲۶	
۳۲۷	
۳۲۸	
۳۲۹	
۳۳۰	
۳۳۱	
۳۳۲	
۳۳۳	
۳۳۴	
۳۳۵	
۳۳۶	
۳۳۷	
۳۳۸	
۳۳۹	
۳۴۰	
۳۴۱	
۳۴۲	
۳۴۳	
۳۴۴	
۳۴۵	
۳۴۶	
۳۴۷	
۳۴۸	
۳۴۹	
۳۵۰	
۳۵۱	
۳۵۲	
۳۵۳	
۳۵۴	
۳۵۵	
۳۵۶	
۳۵۷	
۳۵۸	
۳۵۹	
۳۶۰	
۳۶۱	
۳۶۲	
۳۶۳	
۳۶۴	
۳۶۵	
۳۶۶	
۳۶۷	
۳۶۸	
۳۶۹	
۳۷۰	
۳۷۱	
۳۷۲	
۳۷۳	
۳۷۴	
۳۷۵	
۳۷۶	
۳۷۷	
۳۷۸	
۳۷۹	
۳۸۰	
۳۸۱	
۳۸۲	
۳۸۳	
۳۸۴	
۳۸۵	
۳۸۶	
۳۸۷	
۳۸۸	
۳۸۹	
۳۹۰	
۳۹۱	
۳۹۲	
۳۹۳	
۳۹۴	
۳۹۵	
۳۹۶	
۳۹۷	
۳۹۸	
۳۹۹	
۴۰۰	
۴۰۱	
۴۰۲	
۴۰۳	
۴۰۴	
۴۰۵	
۴۰۶	
۴۰۷	
۴۰۸	
۴۰۹	
۴۱۰	
۴۱۱	
۴۱۲	
۴۱۳	
۴۱۴	
۴۱۵	
۴۱۶	
۴۱۷	
۴۱۸	
۴۱۹	
۴۲۰	
۴۲۱	
۴۲۲	
۴۲۳	
۴۲۴	
۴۲۵	
۴۲۶	
۴۲۷	
۴۲۸	
۴۲۹	
۴۳۰	
۴۳۱	
۴۳۲	
۴۳۳	
۴۳۴	
۴۳۵	
۴۳۶	
۴۳۷	
۴۳۸	
۴۳۹	
۴۴۰	
۴۴۱	
۴۴۲	
۴۴۳	
۴۴۴	
۴۴۵	
۴۴۶	
۴۴۷	
۴۴۸	
۴۴۹	
۴۵۰	
۴۵۱	
۴۵۲	
۴۵۳	
۴۵۴	
۴۵۵	
۴۵۶	
۴۵۷	
۴۵۸	
۴۵۹	
۴۶۰	
۴۶۱	
۴۶۲	
۴۶۳	
۴۶۴	
۴۶۵	
۴۶۶	
۴۶۷	
۴۶۸	
۴۶۹	
۴۷۰	
۴۷۱	
۴۷۲	
۴۷۳	
۴۷۴	
۴۷۵	
۴۷۶	
۴۷۷	
۴۷۸	
۴۷۹	
۴۸۰	
۴۸۱	
۴۸۲	
۴۸۳	
۴۸۴	
۴۸۵	
۴۸۶	
۴۸۷	
۴۸۸	
۴۸۹	
۴۹۰	
۴۹۱	
۴۹۲	
۴۹۳	
۴۹۴	
۴۹۵	
۴۹۶	
۴۹۷	
۴۹۸	
۴۹۹	
۵۰۰	
۵۰۱	
۵۰۲	
۵۰۳	
۵۰۴	
۵۰۵	
۵۰۶	
۵۰۷	
۵۰۸	
۵۰۹	
۵۱۰	
۵۱۱	
۵۱۲	
۵۱۳	
۵۱۴	
۵۱۵	
۵۱۶	
۵۱۷	
۵۱۸	
۵۱۹	
۵۲۰	
۵۲۱	
۵۲۲	
۵۲۳	
۵۲۴	
۵۲۵	
۵۲۶	
۵۲۷	
۵۲۸	
۵۲۹	
۵۳۰	
۵۳۱	
۵۳۲	
۵۳۳	
۵۳۴	
۵۳۵	
۵۳۶	
۵۳۷	
۵۳۸	
۵۳۹	
۵۴۰	
۵۴۱	
۵۴۲	
۵۴۳	
۵۴۴	
۵۴۵	
۵۴۶	
۵۴۷	
۵۴۸	
۵۴۹	
۵۵۰	
۵۵۱	
۵۵۲	
۵۵۳	
۵۵۴	
۵۵۵	
۵۵۶	
۵۵۷	
۵۵۸	
۵۵۹	
۵۶۰	
۵۶۱	
۵۶۲	
۵۶۳	
۵۶۴	
۵۶۵	
۵۶۶	
۵۶۷	
۵۶۸	
۵۶۹	
۵۷۰	
۵۷۱	
۵۷۲	
۵۷۳	
۵۷۴	
۵۷۵	
۵۷۶	
۵۷۷	
۵۷۸	
۵۷۹	
۵۸۰	
۵۸۱	
۵۸۲	
۵۸۳	
۵۸۴	
۵۸۵	
۵۸۶	
۵۸۷	
۵۸۸	
۵۸۹	
۵۹۰	
۵۹۱	
۵۹۲	
۵۹۳	
۵۹۴	
۵۹۵	
۵۹۶	
۵۹۷	
۵۹۸	
۵۹۹	
۶۰۰	
۶۰۱	
۶۰۲	
۶۰۳	
۶۰۴	
۶۰۵	
۶۰۶	
۶۰۷	
۶۰۸	
۶۰۹	
۶۱۰	
۶۱۱	
۶۱۲	
۶۱۳	
۶۱۴	
۶۱۵	
۶۱۶	
۶۱۷	
۶۱۸	
۶۱۹	
۶۲۰	
۶۲۱	
۶۲۲	
۶۲۳	
۶۲۴	
۶۲۵	
۶۲۶	
۶۲۷	
۶۲۸	
۶۲۹</	

فهرست أسماء الأماكن والبحور

سيهوند ۱۳۰، ۱۸۷، ۱۸۹، ۲۱۲	سيوري ۱۸۴
سيوسنان ۱۸، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۱۱۹	سيوسنان ۱۸

ش

شيرگاه ۲۳۳	شلا آباد ۱۳۴
	شمس آباد ۱۸۴

ط

طلنجه ۱۶۵، ۲۱۸، ۲۲۴، ۲۳۰	طرسري ۱۹۰
--------------------------	-----------

ظ

ظفرآباد ۱۲۷	ظفرآباد ۱۳۳
-------------	-------------

ع

اعجم ۲	عرب ۱، ۲
--------	----------

غ

غزنيين ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵	غوره ۵
	غياث پور ۶

ف

فراجل ۱، ۱۰۳	فتح آباد ۱۲۲، ۱۷۷
فتش پور ۷۷۴، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹	فوشنور ۶
فرغن ۱۱۷	۱۸۳

فهرست أسماء الأماكن والبلدات

- سamerقلد ١٦٧
 سدارگانو ١٠٥، ١٢٦، ١٠٥
 سدام ٩٦، ١٠٧، ١١٩، ١٢٠، ١٢٣، ١٣٠
 سند ٢، ١٦، ١٨، ١٠١، ١١٩، ١٥٠، ١٦٥
 سندبل ١٩٠
 سندبهل ١٣٥، ١٧٦، ١٨١، ٢٣٩
 سندبور ٣٧، ٤٠
 سندل ٢، ١٦، ١٨، ١٠١، ١١٩، ١٥٠، ١٦٥
 سنديله ١٣٣، ١٦٩
 سنديه ١٥٧
 سنکر ١٢٩
 سوز ٢٢٣
 سوستان ٢٠١، ٨٨، ١٦٦
 سوالك ١٠
 سومنات ٧٦
 سون پت ١٦٠
 سهارنپور ١٨٣
 سهوند ١٣٠
 سیالپور ٥٩
 سیالکوت ٧، ٦
 سیپلتهه ١٦٠
 سیچانی ٦٠، ٥٨
 سیری ٧٠، ١٤١، ١٦٨، ١٧٨، ١٧٩، ١٨١
 سیکری ٢١١، ١٨٣
 سیکری ٢٠٦
 سیکھر ١٢٩
 سیوانہ ٧٨
 سیور ٢١٧، ٢٣٠، ٢٢١، ٢٢٨، ٢٢٣
 ساموتلهه ١٥٧
 ساندور ١٣٤
 ساهنه وال ٢٢٨
 سبچانی ٦٠، ٥٨
 سدقانو ٩٨، ١٠٤
 سقلچ ١٨٦
 سقلدر ١٩٤، ١٣٠
 سرسنی ٨، ١٠، ٩٠، ٩٢، ١٢٢، ١٣٠، ٢١٦، ٢١٥، ٢١٤، ١٦٥
 سوسی ١٠
 سرف ٤٢
 سرکداوري ١٠٩
 سرگداوري ١٠٩
 سرگدار ١٨٤
 سومور ٣٧، ٧٣، ١٢٣، ١٢٥، ١٣٥، ١٣٨
 سرو (بحر) ٩٤، ٤٢
 سرهنهه ١٧٩
 سرهنده ٧، ١٧٧، ١٧٨، ١٨٥، ١٨٧، ١٨٩
 سرهنده ١٨٩، ١٩٠، ١٩١، ١٩٥، ١٩٩، ٢١٢
 سرهنده ٧
 سترکداوري ١٠٩
 سکرمو ٩٣
 سکھت ١٤٢
 سکھپت ١٤٢
 سکیتهه ١٤٢، ١٨٤
 سکینه ١٨٤
 سکیهه ١٨٤
 سلونت ٢١٧

دیندھنی	۱۰۶	دهندہ	۱۵۱
دیوگیر	۷۸، ۸۳، ۸۵، ۹۸، ۹۳، ۹۹	دھنڈہ	۱۷۴
دھولپور	۱۰۰، ۱۰۶، ۱۰۸	دھولپور	۱۷۲
دیپالپور	۵۹، ۷۲، ۷۳، ۸۸، ۸۹، ۹۰	دیپالپور	۱۷۵
دیھلی	۱۹۱	دیھلی	۱۰۱
دیھوئی	۱۱۱، ۱۱۲	دیھوئی	۱۰۷

1

رناپور	۱۸۰	۲۰۸	۲۱۶	راپري
رناپور	۱۹۷	۱۹۸	۲۳۰	راوي
رناپور	۱۸۴	۱۸۵	۳۶	رنتپور
روپير	۱۷۳		۲۶	رنتپور
رهپ	۱۸۸	۱۸۹	۲۶	رنتپور
رهتك	۱۷۷	۱۷۸	۱۷	رنتپور
	۱۷۹	۱۸۱	۱۲۹	رنتپور

ج

٦٧ نصیرو زینتمور ١٢٩

س

١٧٠	١٧٩	١٧٨	١٧٧	١٧٦	١٧٥	١٧٤	١٧٣	١٧٢	١٧١	١٧٠	١٦٩	١٦٨	١٦٧	١٦٦	١٦٥	١٦٤	١٦٣	١٦٢	١٦١	١٦٠	١٥٩	١٥٨	١٥٧	١٥٦	١٥٤	١٥٣	١٥٢	١٥١	١٥٠	١٤٩	١٤٨	١٤٧	١٤٦	١٤٤	١٤٣	١٤٢	١٤١	١٤٠	١٣٩	١٣٨	١٣٧	١٣٦	١٣٥	١٣٤	١٣٣	١٣٢	١٣١	١٣٠	١٢٩	١٢٨	١٢٧	١٢٦	١٢٥	١٢٤	١٢٣	١٢٢	١٢١	١٢٠	١١٩	١١٨	١١٧	١١٦	١١٤	١١٣	١١٢	١١١	١٠٩	١٠٨	١٠٧	١٠٦	١٠٥	١٠٤	١٠٣	١٠٢	١٠١	١٠٠	٩٣	٩٢	٩١	٩٠	٨٩	٨٨	٨٧	٨٦	٨٥	٨٤	٨٣	٨٢	٨١	٨٠	٦٤	٦٣	٦٢	٦١	٦٠	٥٩	٥٨	٥٧	٥٦	٥٥	٥٤	٥٣	٥٢	٥١	٥٠	٤٩	٤٨	٤٧	٤٦	٤٥	٤٤	٤٣	٤٢	٤١	٤٠	٣٩	٣٨	٣٧	٣٦	٣٥	٣٤	٣٣	٣٢	٣١	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	١	٠
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

فهرست أسماء الأماكن و البحور

خ

خضر آباد	١٩٨
خطا	١٢
خطيب پور	٢١٨
خوازیم	١٢
خود (کوہ)	٣٥
خوطپور	٢٢٤، ٢١٩، ٢١٨

د

دهارگور	١١٢	دسهولی	١١١
دهلی	٣٦، ٤٦، ٨، ١١، ١٢، ١٥، ١٦، ١٧، ١٩، ٢١، ٢٢، ٢٣، ٢٤، ٢٥، ٢٦، ٢٧	دلبو، ٩٣، ١٥٢، ١٥٧، ١٦٩	
	٢٨	دلبوة، ١٣٣، ١٦٩	
	٢٧	دمبة، ١٣٣	
	٣٩	دمیک	١٢
	٣١	دوآب	٣٥، ١٤٦، ١٦٧، ١٦٥، ١٦٧، ١٧٥
	٣٢		١٧٦، ١٧٧، ١٧٨، ١٧٩، ١٧٧
	٣٣		١٧٥
	٣٤		٢٣٨
	٣٥		
	٣٦		
	٣٧		
	٣٨		
	٣٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
	٤٢		
	٤٣		
	٤٤		
	٤٥		
	٤٦		
	٤٧		
	٤٨		
	٤٩		
	٤٠		
	٤١		
</td			

ج

جمون	١٩٩	جاجگر	٩٦
جناتی	٣٣	جاجنگر	٩٦، ١٢٩، ١٣٠
جویاد	٦٣	جارب	٢١٨
جود (کوہ)	٣٥، ١٧، ١٢	جارن	٢١٨
جول	١٩٤	جالبھار	٢١٤، ١٧٢
جون	١٩٣، ٧٠	جالندھر	١٤٥، ١٨٩، ١٩٠، ١٩٤، ١٩٥
چونپور	١٢٨، ١٣٣، ١٥٧، ٤٦٩، ٤٧١	جاں، ٩٦	١٩٩، ١٩٩، ٢٠١، ٢١٢، ٢١٣، ٢١٨
چهابن	١٨٦، ٧٧	جالور	٧٨، ٧٦
چهاین	١٨٢	جائیسر	٨٤
جهت	١٩٠	جيبر	٥٤
جهته رجوع کن به جهت		جيبرا	١٤٨
جهیز یا جمیھر	١٢٥، ١٦٠	جيبر	١٥٠
جهڑا	٢٠٤	جيبرس	١٤٦، ١٥٧، ١٥٨، ١٥٩، ١٥٢
جيتر	١٤٧	جيجز	١٢٥
جيسر	١٤٦	جيلىسر	٨٤

ج

چندوال	١١	چتور	٧٧
چندیوی	٣٦	چوتولی	٢٠٧
چوت	١٩٠	چنبل	٢٠٩
چین	١٠٣	چندوار	١١، ١٥٣، ١٨٥، ١٨٥، ١٩١، ٢٠٦

ح

حوض راپری	٢٣٩	حصار نو	٤٠
حوض رانی	٢٣٩	حود	١٧

فهرست أسماء الأماكن و البحور

پ

پلاهي	۱۳۵	پارهم	۱۸۵
پتالي	۱۶۹، ۱۸۰، ۱۸۵، ۱۸۸	پاني پته	۱۴۷، ۱۴۸، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۵
پحلانه	۶۳		۲۲۶، ۲۲۵، ۱۷۹
پنجور	۳۶	پاني پته رجوع کن به پاني پته	
پندوہ	۱۲۸	پاني پنه رجوع کن به پاني پته	
		پايل	۱۸۷، ۲۶

ت

تكناباد يا تكيناباد	۵	تابسي	۵
تلبن	۲۱۸	تاوزرو يا ناور	۲۲۷
تلنكى	۱۸	قيرهندة	۷، ۹، ۲۷، ۳۸، ۵۹، ۶۵، ۱۲۳
تلنگ	۷۸، ۸۴، ۸۵، ۹۳، ۹۵، ۱۰۶	۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸	۲۱۶
تلواره	۲۱۸، ۲۱۷	۲۲۴	۲۲۳، ۲۲۹، ۲۲۸
تلوندى	۱۶۲، ۱۷۳، ۱۹۱، ۱۹۵	تنار	۷۶
توده	۱۸۶	تجارة	۲۲۷، ۲۱۹
قوسائين	۱۲۶	ترائي	۸
تونك	۱۸۶	ترائي	۹
تهنه	۶، ۱۱۷، ۱۱۹، ۱۳۱، ۱۳۵	ترکستان	۷۲، ۳۸، ۱۲، ۱۳
تهكير	۱۱۵	ترجممه	۱۶۲
تهنكر	۱۱۶	توهاره	۱۵۷
تهنکير	۲۰۶	ترهانه	۲۱۸
تيکھر	۱۹۷، ۱۹۹، ۲۱۳، ۲۲۳	ترهت	۱۵۷
تيلھر	۲۲۵، ۲۲۳، ۲۱۳، ۱۹۹	تغلق آباد	۹۶، ۹۷، ۱۰۳

تـ

فهرست اسماء الاماكن و البحور

بیتلیز ۱۶۵	برداز ۳۶
بهدوئی ۱۵۷	برلد ۱۲۸
بهرابیج ۳۴، ۱۵۷، ۷۲	برستلواکی ۱۲۹
بهروج ۱۷۲	برمتلارلی ۱۲۹
بهمن ۱۷۶	برن ۵۶، ۷۳، ۱۴۶، ۱۴۸، ۱۴۷
بهستان ۲۰	برس ۲۳۹، ۱۹۱
بهندوبیت ۱۵۷	بوراڑ ۱۳۰
بهنکر ۱۱	بوودرا ۱۱۲، ۱۱۱
بهنکیر ۱۱	بووڈ ۱۱۲، ۱۱۱
بهنو گانو ۱۵۳	بوراڑ ۱۱۱
بهوچ پور ۱۴۰	برهارا ۱۵۷
بهوگانور ۲۰۷	برهان آباد ۲۰۸
بهوکل پهاري ۵۷	بسیندہ ۱۴۸
بهووہ ۱۹۷	بسیہ ۱۴۸
بهوہ ۱۹۹	بغداد ۲۴۲
بهوہر ۱۹۷	بنکاری ۱۴۲
بهیلسان ۲۰	بنکنایتی ۱۴۲
بهیون کانون ۲۰۷	بنکھلی ۱۸
بیانہ ۱۱۰، ۱۵۸، ۱۶۹، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۲، ۱۸۱، ۱۸۰	بلا رام ۱۵۲
بیکار ۳۰۵، ۳۰۷، ۳۰۸	بلسندہ ۳۵
بیکار ۳۱۳، ۳۱۰، ۳۰۹	بنارس ۱۲۹
بیکار ۳۱۴، ۲۳۸، ۲۳۵، ۲۲۷	بندنه ۳۵
بیکار ۳۰۷، ۲۳۸	بنکرمو ۹۳
بیجنور ۳۶	بنگالہ ۵۴، ۱۳۳
بیجور ۳۹	بنیان ۳۵
بیلکوس ۹۱	بوہی ۲۱۷
بیلکوش ۹۱	بیار اع ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۳۳، ۱۴۰، ۱۴۶
بیولی ۱۳۵	بیولی ۱۴۶، ۱۵۷، ۱۶۹

فهرست أسماء الأماكن و البحور

اکوکرک	۶۳	اجوده	۱۵۷، ۱۴۵، ۱۷۰، ۱۷۱
الور	۲۰۴	اجین	۲۰
امرووه	۶۳، ۷۳، ۸۰، ۱۵۱، ۲۱۳، ۲۳۸	آچه	۵، ۶، ۹، ۱۶، ۱۷، ۳۳، ۳۶، ۳۷، ۳۸
	۲۴۲		۱۶۲، ۷۲
انباله	۱۳۴	اراسن	۱۲۶
اندبیتھہ	۹۱	ارنکل	۹۶، ۹۵، ۹۳
اندبیتھہ	۹۱	اورپر	۱۱۴۲، ۱۷۳، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۴، ۱۹۶
اندری	۱۰۱، ۱۵۶	ازپر	۱۸۹، ۱۱۴۲
اندور	۲۲۷، ۲۱۲، ۲۰۴	اساول	۱۷۲
انولہ	۱۸۷	اسوھر	۱۷۰
انھری کیتھور	۶۶	افغانپور	۹۷، ۹۶
اوڈہ	۲۱، ۲۵، ۳۷	اکجھک	۱۳۶
	۵۵، ۵۶، ۵۷	اکھل	۱۳۴
	۹۳، ۹۴، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۳، ۱۳۴، ۱۱۶	اکدال	۱۲۸، ۱۲۵
	۱۶۹		
اھار	۸۴، ۱۴۰، ۲۳۹		

۲

بجلانه	۱۸۸	بابل	۱۹۱
بحر سرو	۱۴۲	بابین کوتاه	۲۰۸
بحلانه	۶۳	باچواره	۲۲۶
بحور	۳۶	بار توت یا باربرت	۲۲۵
بداؤن	۱۱	بارهم	۱۸۴
	۱۶	بانمارسی	۱۲۹
	۱۷	بانکه گنج	۱۱۱
	۲۲	بانی پتهه	۱۷۹
	۲۳	باید	۱۸۷
	۲۷	بابین کوتاه	۲۰۸
	۳۰	بنل	۱۶۹
	۳۷	پتهنده	۲۲۹
	۴۲	پتیالی	۱۶۹
	۴۵		
	۹۳		
	۱۰۱		
	۱۳۵		
	۱۴۸		
	۱۸۰		
	۱۸۵		
	۱۸۷		
	۲۰۰		
	۲۰۷		
	۲۳۹		
	۲۴۰		
	۲۴۲		
بدر	۱۰۸		
	۱۱۲		
بدماوی	۱۲۹		
بدهور	۱۷۳		
برالیسن	۱۲۶		
بردار	۱۳۰		

فهرست أسماء الأماكن والبيئات

آب سراو	۴۲	آب بدھی چون	۱۳۶
آب سرستی	۱۳۰	آب بیلا	۳۱، ۳۳، ۷۳، ۱۵۲، ۱۵۷، ۱۶۲، ۱۶۹
آب سرو	۵۵	آب چنگ	۱۸۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۹
آب سور	۵۴	آب پینچاب	۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۷، ۲۲۳، ۲۲۶
آب سورا	۵۶	آب پینچاب	۲۲۰، ۲۲۸
آب سندھ	۱۰۱	آب پینچاب	۲۲۳، ۱۹۵
آب سوئہ	۱۷	آب پینچاب	۱۷
آب سودا	۳۵	آب پینچاب	۱۹۵
آب سیلا	۱۷۹	آب جانھاؤ	۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹
آب کنھیر	۲۰۸	آب جون	۲۵، ۵۶، ۷۰، ۱۲۵، ۱۱۵۶
آب کنھر	۲۰۸	آب جون	۱۷۷، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۶۶
آب کنکی	۱۲۵	آب جون	۱۵۲، ۱۸۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹
آب گنگ	۴۰	آب جون	۱۷۸
آب گنگ	۶۳	آب جیلم	۶، ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۱۹
آب گنگ	۱۰۹	آب جیلم	۲۳۹، ۲۳۲، ۲۲۵، ۲۱۰
آب گنگ	۱۲۵	آب جیلم	۲۲۶، ۲۲۳
آب گنگ	۱۵۲	آب جیلم	۲۳۰
آب گنگ	۱۷۵	آب چنبل	۲۰۳، ۲۰۲
آب گنگ	۱۷۷	آب چنبل	۲۰۳، ۲۰۲
آب گنگ	۱۸۷	آب چنبل	۲۰۹
آب لاهور	۴۷	آب دھندا	۱۷۰
آب لہوار	۴۷	آب دھندا	۱۴۵
آب مہاندری	۱۲۹	آب راوی	۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹
آب وہب	۶۳	آب راوی	۲۱۸
ابھری	۶۴	آب رھب	۳۷، ۶۳، ۱۸۸، ۷۳
ابھوہر	۷۲	آب ستلچ	۱۹۵
اتاوا	۱۱	آب ستلچ	۱۲۵، ۱۵۷، ۱۸۶، ۱۸۹
اتاوا	۱۳۳	آب ستلچ	۱۹۱
اتاوا	۱۳۴	آب ستلچ	۱۸۸
اتاوا	۱۴۵	آب ستلچ	۱۸۷
اتاوا	۱۵۲	آب ستلچ	۱۸۵
اتاوا	۱۵۶	آب ستلچ	۱۷۰
اتاوا	۱۷۰	آب ستلچ	۱۷۳
اتاوا	۱۷۲	آب ستلچ	۱۸۸
اتاوا	۱۷۳	آب ستلچ	۱۷۳
اترولی	۱۴۶	آب ستلچ	۱۸۷
اج	۵	آب ستلچ	۱۸۹
اجمیر	۱۰	آب ستلچ	۱۸۶
		آب ستلچ	۱۹۱
		آب ستلچ	۱۹۶
		آب ستلچ	۱۹۵

هنبو ۱۲۱	ھنپیا پایک ۶۶، ۶۵
ھندو ملک ۶۵	ھرستنگھہ ۱۶۹، ۱۶۹، ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۷
ھندو جلجیں ۱۷۴	ھونمار ملک ۶۳، ۶۵، ۶۵، ۶۳، ۶۵
ھود ۱۰۱	ھوپیو ۱۷۱
ھوشنگ ۵۵	ھشیار ملک ۲۵۰، ۲۵۰
ھیبیت اللہ قصوروی ۹۶	علاچوں ۱۰۶
ھیندو ذوال جی بھتی ۱۷۳	ھمایوں خان ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۵۱، ۱۵۶
۲۱۵	ھمیر دیو ۷۷
۲۲۱، ۲۲۰	

ك

یوسف خان ۲۳۸	یعیی بن احمد السیہرندی ۲
یوسف سروپ ۲۱۵	یعقوب سکندر خان ۱۳۸
یوسف سرور الملک ۲۲۹	یعقوب محمد حاجی آخر بک ۱۳۶، ۱۳۸
یوسف صوفی ۸۷	پیک لکھی ۸۳، ۸۴، ۸۸، ۸۹، ۸۹
یوسف ملک ۲۳۹	بلحق ۷۶
۲۲۱	یوسف ۱۰۵، ۷۱، ۸۱

ناصر الدين محمد شلا، رجع كن به	<u>محمد شلا</u>
نصير الدين كهرامي ٦٩، ٩٢	<u>نصرت شلا</u>
نصير الدين (ملك) ٥٨، ٦٢	<u>ناصر الدين محمود ١٩، ٣٤</u>
نصير الملك ١٣٣، ١٤٦، ١٤٧، ١٤٩، ١٤٩، ١٨١، ٢٤٣	<u>ناصر الدين نصرت شلا رجوع كن به</u>
نظام الدين ٢٦، ٢٩، ٥٣، ١٦٣	<u>ناصري (شاعر) ٢٤</u>
نظام الدين كمال سرخ يا سرح ٩٨	<u>نایب (ملك) ٧٣، ٧٤، ٨٠، ٨١</u>
نظام الدين مولانا ٩٨	<u>نقهو (خاص حاجب) ١٢٠</u>
نظام الدين نوا ١٣٤	<u>نعم الدين ٢٢٣</u>
نظام الملك ٢٥، ٢٩، ٣٠، ٣١، ٣٢، ٥٣	<u>نعم الدين ابويكر ٣٣</u>
نکش خان ٧١	<u>نعم الدين دازى ١٢٢، ١٢١</u>
نوا (ملك) ١٠٦، ١١٩	<u>رسنگه (رأى كيثير) ١٥٢، ٢٠٣</u>
نودة بادشاہ لکھنؤتی ٩٦	<u>نومه شیروین ١١٣</u>
نو روز کرکز ١١٨	<u>نوعی ٧٣</u>
نو روز کوکین ١١٨	<u>نصرت خان گرگ اندازان ١٧٦</u>
نو روز کوگن ١١٨	<u>نصرت شلا ١٥٩، ١٦١، ١٦٧، ١٦٨</u>
نوشیروان ١٤٥، ٢٠٥	<u>نصرت (ملك) ٦٣، ٧١</u>
نوعی ٦٥	<u>نصیر الحق و الشرع و الدين ١٢١</u>
قیک ترس ٤٢، ٤٣	<u>نصیر الدين بلارامي يا بدارامي ٢٤</u>
	<u>نصیر الدين تابسي ٢٥</u>

مقبول فواز خان	١٤٠	مرحبا	١٧٦
مقبول (ملك)	٩٨، ١٠١، ١١٣، ١٢٢	مودان تهي يا مهني	١٦١
	١١٥، ١٢٤	مودان دولت	١٨٢
مقرب خان	١٥٨، ١٥٩، ١٦٠، ١٦٣، ١٦٤	مسعود	٦٦٤
مقرب الملك	١٥٣، ١٥٤، ١٥٥، ١٥٦	مسن ملتناني	١٢٣
ملحق	٧٦	مشرف ممالك	٢٩
ملك عالي	٢١٢	مصالح	١٣٧
مل (ملك)	٨٥	صوصي	٨٤
صلو	١٥٨، ١٦٠	مصطففي صلعم	١٨٢
صلبيخ	١١٩	صلح مكسوران	١٣٧
منتجب بلخي	١٢٠	مظفر (امير)	٢٣٠، ٢٢١، ٢١٧
منتهو	١٢٣	مظفر (ملك)	١١٢
منكوبة	٣٣	معترى	٨٣
منگونه	٣٣	معز الدين	٤٧، ٤٨، ٤٧، ١٣، ١٢، ٥، ٤٦، ٣٣، ٣٣
مهابات خان	١٨٠، ١٨٤، ١٨٨، ١٨٩، ٢٠٠	معز الدين	٤٩، ٥٨، ٥٥، ٥٤، ٤٥، ٤٤
مهما كال ديو	٢٠	معز الدين درخشى	٣٧
مهذب الدين	٢٨، ٣٣	معز الدين كيقباد	٥٢
مياف جيدهن	٢٣٩	معين الملك	١٣٨
ميران صدر	٢٣٢، ٢٣٤، ٢٣٦، ٢٣٧	مغل	٤٧
مير خان	٨٣	مغلتى	٥٣، ٦٦، ٨٨، ٨٩
ميلك ديو	١٩	مغاطى	٨٩
ميوا	٢١١	مفروج سلطاني (ملك)	١٣٣، ١٣٨، ١٤٢
ميوان	٢٠٢	مقبل	١١١
ميورا	٢١١	مقبول خاني (ملك)	٢٠٦، ٢٠٩، ٢٣٨

ث

ناصر الدين خسرو خلن	٨٦، ٨٧، ٨٩، ٩١، ٩٦	ناصر الدين	١٨، ٣٣، ٣٥، ٣٩، ٥٤، ٥٥
	٩٦		٨٨، ٩٠، ٩١، ١١٢، ١٤٠
ناصر الدين قباچه	١٦، ١٧		١٦٠، ١٦٢، ١٦٧، ١٦٨

- صبارك خان بهادر ناهير ١٦٩
 صبارك خان هلاجون ١٥٧، ١٥٦
 صباركشاہ ٣، ١٧١، ١٧٠، ٨٢، ٢٣٦، ٢٢٦، ١٩٣، ١٧١، ١٢١
 صبارکشاہ ٣، ٢٣٣، ٢٣٥، ٢٣٦، ٢٣٧، ٢٣٨، ٢٣٩
 صبارک قرنفل ١٦٩
 صبارک کبیر یا کبیدوی ١٢٣
 صبارک کوتوال ٢٤٢
 صبارک (ملک) ١٨٥، ٦٤، ٦٥
 صبشر ٨١
 صبشر جب سلطانی ١٥٠، ١٤٩
 مجلس عالی اسلام خان رجوع کن به
 اسلام خان
 مجلس عالی زیورک خان رجوع کن به
 زیورکخان
 مجلس عالی سید خان رجوع کن به
 سید خان
 مجلس عالی فتح خان رجوع کن به
 فتح خان
 عجیز الدین ابورجا ١٠١
 محمد صلیع ١، ٢٢٩
 محمد البخاری ٩٨
 محمد بلین ٦١٥
 محمد توفق ٧٣، ٧٤
 محمد خان ١٢٣، ١٣٧، ١٣٨، ١٣٦، ١٢٣
 محمد خان اوحدی ٢١٣، ٢٠٩
 محمد خطاب ٦٨
 محمد دبیر ٢٢
 محمد سالاری ٢٩، ٢٥
 مخدومه جهان ٩٩، ٢٢٦
 مخلص ١٠٥
 مخلص الملک ٩٨
 مدة عالم (ملک) ٢٤٣
 میر افغان ١٣٣

فهرست اسماء الرجال

كمال الدين بدھن	١٨٧
كمال الدين صدر جہان	١١٦
كمال الدين صوفی	٨٨
كمال الدين کافوری	٦٢
كمال الدين کرک	٨٠، ٧٨، ١٣٨
كمال الدين (ملک)	١٣٦، ١٣٨
كمال الدين میں	١٤٦، ١٤٩، ١٥١، ١٥٦
كمون راج مبارکخانی	٢٢٦، ٢٤٢
کیخسرو	٥٢
کیقباد	٥٢
کیکاووس	٥٨
کیک ترک بیچه	٧٤، ٢٣٩
کندھو	١٦٢
كمال سمو	١٣٨
كمال الملک (ملک)	٢٢٧، ٢٢٩، ٢٣١
كمون	٢٣٢، ٢٣٧، ٢٤٠، ٢٤٣، ٢٣٩
کندھوا	١٠

گ

گوبند رای	٨، ١٠، ١١
گوشاسب (ملک)	٩٣

گلچندر

ل

لکی (ملک)	٦٥
لوی	۱۰۰
لونا	۱۸۱

م

مباز خان	٨٢، ١٥٨، ١٦٦، ١٧٠، ١٧٩
مباز (ملک)	٢٠٦، ٢٠٠

قطب الدين (ايبيك)	١٠، ١١، ١٢، ١٣، ١٤	قطب الدين	قطب الدين (ايبيك)
قمر الدين	١١٩	قمر الدين	٨٧، ٨٦، ٧٠، ٣٢، ١٧، ١٦، ١٥
قوام خان	١٨٩، ١٧٧، ١٨١	قوام الدين	١٣٩، ٨٩
قوام الدين (خداوند زاده)	١١٢، ١١٩	قطب الدين بختيار اوشي	٣٢
قوام الدين	١٢٢، ١٢٥	قطب الدين حسن يا حسين	٣٦، ٣١، ٣٣
قوام الدين (مولانا)	٩٨	قطب الدين شيخ الاسلام	٣٧
قوام الملك مقبول (جوجو کن به مقبول)	ملک
مبارکشاہ
مبارکشاہ	قطب الدين فراموز	١٣٦
قیران	٩٨	قطب الدين مبارکشاہ (جوجو کن به)	قطب الدين مبارکشاہ
قیصر	٨٣	قطب الدين محمد شاه (رجوع کن به)	قطب الدين محمد شاه
قیصر خان	٨٣	قطب العالم	١٠١
قیم	٦٢	قطب العالم	١٠٠

ك

ف

فتحي خان	١٢٢، ١٢٨، ١٣١، ١٣٠، ١٤١، ٨٧	فريد خان	١٤١، ١٤٠، ١٣١، ١٢٨، ١٢٢
فريدون	١٣	فريدون	٢٢١، ٢٢٠، ٢٠٨، ١٧٨، ١٥٩
فضل الله بلخى	١٦٠	فتحي (ملك)	٢٣٨
فيروز	١٣٥، ١٣٤	فخر الدين بهزاد	١٠٦
فيروز بغرش خلجمي	٥٦	فخر الدين تالد	١٣٢
فيروز خان	١٤٤، ١٤١، ١٤١، ١٥٩	فخر الدين جونا	٨٣، ٨٨
فيروز (رای)	١٩٤، ١٩٤، ٢١٦، ٢١٧	فخر الدين عبد العزيز كوفي (امام)	١٣
فيروز شاه	٦٦، ٦٩، ١١٨، ١١٨، ١٤٠، ١٤١، ١٤٢	فخر الدين كوتواں	٦٩
فيروز علي	١٤٢	فخر الدين كوجي	٦٩، ٦٩، ٦٩
فيروز کمال مین رجوع کن به فيروز رای	١٨٢، ١٥٩، ١٤٥	فخر الدين مبارکشاهی (فرخي)	٣٢
فيروز ملک	٩٨، ١٠٩، ١١٣، ١٤٣	فخر الدين (ملك)	٢٣، ٢٢
		فدائی یا فلائی یا خلاطی	١٢
		فرعون	٢٢١

ق

قتلغیفه	٧٦	قائی ملک غازی	٤٥
قتلغ خان	٣٧، ٣٨، ٣٨، ٧١، ٦٣، ٦٣، ٩٨، ٩٨، ٧١، ١٠٧	قادر خان	١٨٠، ١٨٠
		قاضی بها	٧٦
قتلغ خان نصرة	٦٣	قاضی عالم	٥٨
قتلغ خواجه	٧٢، ١٠١	قبران	٦٣
قدر خان	٦٢، ٩٨، ٩٨، ٩٨، ١٠٥	قبول حلیفی	١١٣
قدو میوا	٢٠٤، ٢١١، ٢١٢	قبول قرآن خوان	٩٨، ١٣٥، ١٣٥، ١٢٧
قواقش (ملک)	٣٣، ٣١، ٣٠، ٢٩	قتبغه	١٢٠
قریبیگ	٦٢	ققلبغه	١٢٠
		قتلعنه	٧٦

فهرست أسماء الرجال

٢٥٧

علي صغل	٢١٩، ٢١٧	علم خان	٨٧
علي ملك	١٦٢	علم الدين	١٧٣
علي موسى	٢٩	على اسماعيل	١٦
عماد	١١٩	علي بك	٦٣
عماد الدولة	١٣٧	علي بن ابي طالب (رض)	٢
عماد الدين سوتينز	١١٢	علي بيگ	٧٤
عماد الملك	٩٨، ٩٨، ١٠١، ١١٠، ١١٩، ١٢٩، ١٢٩، ١٤٦، ٢١٤، ٢١٦، ٢١٨، ٢٢٠، ٢٢٢، ٢٢٣، ٢٢٧، ٢٢٩، ٢٢٩، ٢٢٨	علييخان	١٤٠
عماد الملك سوتينز	١٠٧	علي خططي	٩٩
عماد الملك شهيرم	١١٢	علي سوجاندار	١١١
عمير الخطاب (رض)	١	علي (سلطان)	١٩٤
عمير (ملك)	١٣٦	علي شاه	١٠٩، ١٠٨، ١٠٤
عوض (ملك)	٦٩، ٤٢	علي (شيخ)	٢٠١، ٢١٧، ٢١٨، ٢١٩، ٢٢١، ٢٢٣، ٢٢٤، ٢٢٥، ٢٢٨
عين الدين كهوكھو	٢١٧	علي شير جاندار	١١١
عين الملك	٨٧، ٨٩، ١٠٨، ١٠٩، ١١٠، ١١٩، ١٢١، ١٢١، ١١٩	علي غوردي	١١٩
عين الملك شهاب ملثاني	٧٧، ٨٧، ٨٨، ٨٨، ٩٠	علي كرمانخ يا كرناخ	٧، ٦
عين الملك مشرف ممالک	٩٠	علي گجراتي	٢٣٩، ٢٣٩
		علي مازندرانی يا ماریدرانی	٢٥٤
		علي مبارک	١٠٥

غ

غایاث الدين ترمذی	١٤٢	غازی ملک	٥٣، ٨٣، ٨٨، ٨٩، ٩٠، ٩١
غایاث الدين تغلق شاه	٩١، ٩٢، ٩٤	غالب خان	١٤٠، ١٤٧، ١٤١، ١٥١، ١٥٦، ١٦١
غایاث الدين عوض خلنجي	٩٦، ٩٧، ٩٧	غالب كالاندوري	(رأى) ٢١٣
غایاث الدين عوض خلنجي	١٨	غزال	٥
غایاث الدين بلبن	٣٩	غياث الدين بلبن	٣٩
غایاث الدين محمود	٥	غياث الدين بلبن	٣٩
غایاث الدين محمد	١٥	غياث الدين محمد	٥٢
غایاث الدين محمد	١٢٠، ١٢١	غياث الدين محمد	٥٢

ط

- طوغان (رئيس) ١٨٦، ١٨٧، ١٩٠، ١٩١
١٩٤، ١٩٣، ١٩٢
- طغري خان ١٧٠
- طغي (ملك) ١١٢، ١١٧، ١١٩، ١٢٢

ط

- ظفرخان ٧١، ٧٢، ٩٣، ١٢٩، ١٣١، ١٣٢، ١٣٣ ظفرخان محمد كر فارسي ١٢٦
١٦٨
- ظفر خان وجيء الملك ١٧٦، ١٧٢، ١٤٣
- ظهير الدين لوعوري ١٣٩
- ظفر خان علائي ١٠٨

ع

- عزيز (ملك) ١١١
- علاء الدين جاني يا حاني ١٩
- علاء الدين جمان سوز ٥
- علاء الدين دهاروال ١٥٨
- علاء الدين رسولدار ١١٩، ١٣٥
- علاء الدين سكندر شلا رجوع كن به علاء الدين ٦٢، ٣٤، ٣٣
- علاء الدين (سلطان) ٢٢، ٢٣، ٦٧، ٦٨، ٦٩، ٧٠، ٧٤، ٧٥، ٧٦، ٧٧، ٧٩، ٨١
- علاء الدين، ٨٢، ٨٧، ٩١، ٩٥، ١٠٥، ١١٢، ١١٣
- علاء الدين، ١٣٥، ١٥٥، ١٥٦، ١٥١
- علاء الدين محمد شلا ٧١
- علاء الدين مسعود شلا ٣٣
- علاء الملك ١٨٣، ٢٠١، ٢٢٠
- عادل خان ١٥٨، ١٦٥، ١٧٧
- عالم خان ١٢٨
- عالم ملك ٩٨، ١١١
- عبد الله ٦٤
- عبد الرحيم ١٨٣
- عبد الرشيد سلطاني ١٥٦
- عبد الصمد ٢٣٢
- عبيده شاعر ٩٥
- عثمان بن عفان رض ٢
- عز الدين ٦٢، ٢٦، ٢٥، ٣٧، ٥٦
- عز الدين بغانخان ٦٥
- عز الدين بلين ٣٣
- عز الدين يحيى (اعظم ملك) ٩٨، ١٤

فهرست أسماء الرجال

٢٥٥

شمس الملك	٢٣١، ٢٣٠، ٢٢٥	شوفي	٣٠٧، ٣٠٨، ٣٠٩
شمسى خان	١٧٢	شعبان سبليق يا سيلق	٥٤
شهاب تاج ملثاني رجوع كن به عين الملك		شكرا خاتون	١٢٩
شهاب ملثاني		شكرا خان	١٢٩
شهاب خان	١٦٧، ١٦٨، ١٦٩	شمس خان	١٧٢، ١٧٠، ١٧١
شهاب الدين	٨١، ٨٢، ٩٨، ١٠٨	شمس خان اوحدى	١٨٦
شهاب الدين خلجي	٧١	شمس دامغاني	١٣٣، ١٣٢
شهاب الدين مسام	٥	شمس الدين ابورجا (رجوع كن به ضياء الملك)	
شهاب سلطاني	٩٨، ١٠٨	شمس الدين (التمش)	١٥، ١٦، ١٧
شهاب ناهر	١٦٠	شمس الدين	٢١، ٢٣، ٢٤، ٢٦، ٢٧، ٣٤، ١٠٥، ١٢٨
شهم الله	١٠٨، ١١٠، ١١١	شمس الدين ياخوري	١٢١
شيخا كهوكر	١٥٤، ١٥٧، ١٦٦	شمس الدين بربان	١٣٧
شيخ زاده بسطامي	١٢٧	شمس الدين بهريجي	٣٧
شيخ زاده جامي	١١٦	شمس الدين سليمان	١٣٣
شير خان	٨٣	شمس الدين كيكاووس	٦١، ٦٠

ص

صفدر خان سلطاني	١٤٩	صدر جهان	٩٨
صفدر الملك	٩٨	صدر الدين شيخ زاده	١٤٥
صلاح الدين	٥٥	صدر الملك	رجوع كن به تاج الدين على عمومي
صوفى خان	٨٧، ٩٠، ٩١	صدر الملك نجم الدين	أبو بكر رجوع كن به نجم الدين أبو بكر

ض

ضياء الملك ملك شمس الدين ابورجا		ضياء الدين تولكى	٩
رجوع كن به ضياء الملك		ضياء الدين مشرف	٦٨
		ضياء الملك (ابورجا)	١٣٢، ١٣٠، ٢٢

فهرست أسماء الرجال

- سرواد هرون ١٥٣
 سرعمتش ٢٠١
 صوب يا سوت (ملك) ١٨٣، ٢٢٥
 صواع عمر ٢٢٨، ٢٢٦
 سور (رأي) ١٧٢
 سور (ملك) ١٤٧، ١٤٩
 سور الملک (ملك) ١٩٩، ٢٠٨، ٢٠٠، ٢١١، ٢١٢، ٢٢٦، ٢٣٢، ٢٣٤، ٢٣٦
 سورج خسرو پوره ٧١
 سورا (ملك) ٢٣٨
 سورنج يا سونج (ملك) ٧١
 سهدیو ١٢٥
 سیاوش ٢٣٧
 سید خان ٢١٤، ٢٣٩، ٢٤٣
 سیدی موله ٦٧، ٦٥
 سیر خان ٤٠
 سیف خان ١٤٧
 سلطان شه لودی ١٤٠، ١٩٦، ١٩٩، ١٢٨، ١٢٧، ١٢٢، ٢١٢، ٢١٤
 سیف الدین ٥، ١١٩، ١٢٠، ١٢٧، ١٣٥، ١٤٧، ١٤٩
 سیف الدین کوجی ٢٢
 سیف الملک ١٢٤
 سیلیق (ملك) ٦٣
-
- شادی بعنة ٧٦
 شادی خان ٨١
 شاه ترکان ٢١
 شاهک ٥٣
 شاهو لودی افغان ١٠٦، ١٠١، ١٠٧
 شاهین بک (ملك) ١٢٢

ش

- شاهین عمام الملک ١٤٨، ١٤٩
 شایست خان ٦١، ٦٠، ٥٩، ٥٨، ٥٦
 شجاع الملک ٢١٥، ٢٤٣
 شدنی حاجی ٢٤٣
 شوف الملک ١٢٥، ١٢٠

- شادی بعنة ٧٦
 شادی خان ٨١
 شاه ترکان ٢١
 شاهک ٥٣
 شاهو لودی افغان ١٠٦، ١٠١، ١٠٧
 شاهین بک (ملك) ١٢٢

فهرست اسماء الرجال

٢٥٣

ر

رشيد الدين (مالکاني)	٢٢	راجا علي	٦٧
رضي الملك	٩٨	راجا (ملك)	٢٢٨
رضية سلطان	٢٣، ٢٤، ٢٥، ٢٦، ٢٧، ٢٨	راجو (ملك)	١٣٦
	٩١، ٩٢	رانو سیده	٢٣٨، ٢٣٥
رجب نادرة (ملك)	٩٣، ٩٩، ٢٠٦	رجب نادرة (ملك)	١٥٨
رکن جند	١١٤٣، ١١٤٤	رغمتش	٢٠١
رکن الدين ابراهيم شلا	٢١، ٢٢، ٢٣، ٢٤	رجيني پايك	٥٨
رکن الدين ابراهيم شلا	٢٥	رسم	٢٣٧، ٢٣٥
	٢٤٣، ٢٤٣	رسوادار (سید)	١٢٨، ١٢٠
ريحان	٦٨		

ز

زفراء بتول عليها السلام	٢	زيرك خان	١٦٦، ١٧٧، ١٨٥، ١٨٦، ١٨٧
	٢٢٦، ٢١٢، ٢١٥، ٢٢٠، ٢٢١، ٢٢٩		٢٠٠، ١٩١، ١٩٤، ١٩٥، ١٩٦، ١٩٧

س

سدیون	١٣٤	سدادهن	١٢٩
	١٤٧، ١٤٩، ١٤٥، ١٤٣، ١٤٢	سارپین	١٢٩
سدھارون کانکو	٢٣٤، ٢٣٨، ٢٣٩، ٢٣٦	سازنگخان	١٥٦
	٢٣٠		١٥٧، ١٥٨، ١٦٢، ١٦١
سدھارون کانکو	٢٣٤، ٢٣٨، ٢٣٩، ٢٣٦	سازنگ دروی	١٨٩، ١٩٠
	٢٣٢	سالار شہ	١٤٣
سدھپال (ملك)	٢٣٣	سالم	١٨٣، ٢٠٨، ٢١٤، ٢١٥، ٢٣٩، ٢٤٣
سدھو نادرة (ملك)	١٨٧، ١٨٦، ١٨٥		
سدھو تاهر	١٨٥	سام	١٣
	٩٨	سبیق (ملك)	٦٣

خان غازى	٤٦
خسرو امير	٣٤، ٥٥، ٦٢، ٩٥
خسرو پاسبان	٨٣
خسرو خان	١٥١، ٤٥، ٥٢، ٨٢، ٨٥، ٨٧
خسرو ملک	٧، ٦٤
خضر خان	٣، ٧٧، ٨٠، ٨١، ١١٧
	١٦١، ١٦٦، ١٦٧، ١٦٨، ١٦٩، ١٧٤
خطاب اغلن (ملک)	١٣٥، ١٢٣
خطير الدين (خواجة)	٦٢، ٥٣
خلجین بهتی رای	١٤٦
خلجین (ملک)	١٢٠
خلیل خان باریک	١٤٩
خموش (ملک)	٦٢، ٧١، ٥٦، ٨٤
خواجه جهان	٩٨، ٩٩، ١٠٦، ١١١، ١١٠
	١١٣، ١١٩، ١٢١، ١٢٠، ١٢٢، ١٥٧
دولت خان	١٥٦، ١٧٤، ١٧٥، ١٧٧، ١٧٦
	١٧٧، ١٨٠، ١٨١، ١٨٩، ١٧٨
دولت خوا	١٨١
دولتشه (ملک)	٥٥
دولت یار کنبله	١٥٦، ١٧٥، ١٦٦
دهیلان	١٢٠
دیدان (ملک)	١٢٠
دیلان (ملک)	١٢٢، ١٢١، ١٢٠
دینار (ملک)	٨٣
دیو بسیل	١٩

٥

داود	١٢٢، ١٢١
داود کمال میں	١٧٣
داود (ملک)	١٨٦، ١٨٣
داور علک	٩٨
دریا خان	١٣٦، ١٣٧، ٢٥٢
دلاور خان	١٦٩، ١٦٩، ١٧٦
دلکی	٣٥
دنوح	٤٢

ذ

ح

حسن خان	١٨٤	حسن خان	١٤٤
حسن سر برہنہ	١١٩	حجیکار	٢٢١
حسن کانکو	١١٢	حاجی (ملک)	٨٥
حسن کیتھلی	١٠٦	حاکم باامر اللہ	١٢٦
حسن (ملک)	١٢٠	حام	١٣١
حسین	١٢٤، ٦٢، ٥٨	حبيب الملک	١٦٨
حسین (۲)		حجا حسین	٥٦
حسین احمد اقبال	١٤٠	حسام الدین	٥٨، ٦٠، ٨٧، ٩٥، ١٤٤
حسین خرمیل	٦		١٣٤
حسین زنجانی	١٩٨	حسام الدین ادهک	١٢٣، ١٢٠
حسین الشعیری	٢٢	حسام الدین (اعظم ملک)	١٢٠
حمرہ (ملک)	٢١٤، ١٨٤	حسام الدین متواهک	١٢٠
حیدد کوملی	٩٨	حسام الدین نوا	١٤٦، ١٣٣
حیدد لویکی	٩٨	حسام نوا	١٤٦
حودہ	٤٠	حسن (۲)	
حورم	٥٤	حسن (شاعر) رجوع کن به امیر حسن	
حیدر	٩٠	حسن بصری	٥٢
حیمن (ملک)	٢٠٩	حسن بیگ	٨٣

خ

خان اعظم نصرت خان رجوع کن به	حاجیکار
نصرت خان	خان اعظم اسد خان رجوع کن به اسد خان
خان جہان عادہ	خان اعظم اسلام خان رجوع کن به اسلام خان
خان خانان	خان اعظم سید خان رجوع کن به سید خان
خان شہید اہ	خان اعظم فتح خان رجوع کن به فتح خان
	خان اعظم کمال خان رجوع کن به کمال خان

فهرست اسماء الرجال

تمور خان مسنجر	٣٩، ٤١	تمور	٣٤، ٥ عصر
تمغاج خان	٧١	تمور (ملك)	٨٥
تمغان	٧٦	تموريقة	٧٦
تيمور اصيير	١٦٢، ١٦٥، ١٦٦، ١٦٧	تموريقة	٧٦

ج

جلال الدين قاضي	٦٦	چاجر	١٥٣
جلال الدين کاشاني يا کلیسانی	٦٥	جاجن	١٥٣
جلال الدين کرمتي	١٢١، ١٢٢	جاجو	١٥٣
جلجین	١٩٥	جام	١٣١
جلوع	٢٠٤	جام بابنهنیه	١٣١
جمال الدين ابو المعالى	٢٧، ٣٧	جان جهان	٥٤
جمال الدين قندزی يا قندري	٤١	جانی (ملك)	٢٦، ٢٥
جمال الدين ياقوت حبشي	٢٧، ٣٦	جاورجي (ملك)	٥٣
جوودة	٤٠	چسرتهه	١٩٢، ١٩٣، ١٩٤، ١٩٥، ١٩٩
جونانشه	١٣١		١٩٧
جوھرو (ملك)	١١٢		٢١٣، ٢٢٣، ٢٢٥
چھجو (ملك)	٥٤، ٥٨، ٦٢، ٥٩	جلال خان	١٨١، ٢١٢، ٢١٣
چیت سینگھ راتھور	١٥٣	لال خان میو	٢٢٧
چی چند	١١	جلال الدين	١٧، ١٨، ٣٣، ٦٢
چی خپلار	١١	جلال الدين بخاري	١٨٢، ١٧٣
چیمن (ملك)	٢٤٢، ٢٤٠	جلال الدين (فیروز شاه)	٦٣، ٦١

ج

چنگیز خان	١٨، ٣٣	چاھرو دیو لعین	٣٦
چھجو	٦٢، ٥٨	چمن (ملك)	٢٠٩

بیگل مالک	۱۹
بیگ روز علی	۸۳
بیگ سارق	۵۳

پ

پولاد (ترک بچہ)	۸
۲۱۸، ۲۱۷، ۲۱۶، ۲۱۵	
۲۳۳، ۲۲۶، ۲۲۵	
پیر محمد	۱۱
۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۵	
پیغم دیو کوتله	۱۰۴
۶۳	

ت

تاتار خان	۱۲۶، ۱۲۷، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱
تتار (ملک)	۶۵
تحفه	۱۸۳، ۱۷۸
تروعی	۶۹، ۶۶، ۶۵
ترک	۲۴
ترکی (ملک)	۵۳، ۵۴، ۵۶
ترمثی	۱۴۱، ۱۴۲
ترمثی طشندار	۶۹
ترمید	۱۲۱
ترجمہ شیرین مغل	۱۰۱، ۱۱۳، ۱۱۸
تغلق	۷۳، ۷۲
تغلق شاہ	۱۱۰، ۱۱۲، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶
تکین یا تکنی	۹۴، ۸۵
تلیغہ بغدا یا بعرة	۸۵
تلیغہ ناگوری	۸۵
تماجی	۹۴
تبکہ	۷۶
تنار خرد	۱۰۹

ب

- بايدر نافر ١٤٢، ١٤٦، ١٤٩، ١٥٠، ١٥١،
١٥٤، ١٦٣، ١٦٦، ١٧٥، ١٧٩، ١٨١،
٢٠٤، ٢٠٦، ٢٢٨، ٢٣٠
بهار خان ٨٧، ٩٣
بهاء الدين ٩٣
بهاء الدين تهيكرة ١٢٠
بهاء الدين جكي يا جنكي ١٤٩، ١٨٩
بهاء الدين سام ٥
بهاء الملك حسين الشعري ٢٢
بهرام ٥٣
بهرام آينه يا آيبة ٨٨، ٨٩، ٩٠، ٩٩، ١٠٠
بهرام چوين ١٨٩
بهرام خان ٩٤، ١٠٤، ١٧٣، ١٧٤
بهرام سراج ٨٩
بهرام غونين ١١٩
بهون ١٠٨
پسوز يا پسورو سلطاني ١٣٣
پهزاد فتح خان ١٣٧
پھروہ ١٠٦
پھيون ١٠٨
پھيلم (رأي) ١١٤، ٢٤٦، ٢٩٧، ٢٩٨، ٢٩٩،
٢٠١
پھیم دیو ١١٤
پیروا ٢٣٨
پیر افغان ١٣٣
پیر بهان ١٢٩، ١٥٢، ١٥٣
پیروم خان ١٧٢، ١٧٧، ١٧٨، ١٨٥، ١٨٦
پیروم دیو ١٧١، ١٧٢
- بابک ٦٦
پتهور رای ٨
بعدری (ملک) ١٤٩
بدر الدین بوتهاري ١٢٠
بدر الدین سنقرو ٣٩، ٣٧
بدة (ملک) ١٤٣، ١٩٣
بواهیم نیکی ١١٠
بوسندگه ١٥٢، ١٧١
بومه شیوین ١١٨
بوهان الدین بلارامی ١١٢
 بشیر ٨١، ١١٩
 بشیر معزی ٨٣
 بغرا خان ٣٤، ٥٢، ٥٤، ٧١
 بغرا کندالی یا کندانی ٦٥
 بغرا گیلانی ٧٠
 بغوش خان ٧١
 بغوش خلجمی ٦١
 بغوشی خان ٧١
 بکرماجیت ٢٠
 بکندت (ملک) ٦٢، ٦٠
 بلین ٣٥
 بلي افغان (ملک) ١٣٤
 بوبکر خان ٨٧
 بهادر خان ٢٤٣
 بهادر سیلیق ٦٣
 بهادر شاه ٩٦
 بهادر گوشاسب یا کوشناسب ٩٩

فهرست أسماء الرجال

٢٤٧

القصة (ملك)	٢٩، ٣٧	اسيدار رجب	١١٨
اللون يهادر	١٣٧	اسيدار شه	١٥٣
التونية (ملك)	٢٩، ٣٧	اسيلار رجب	١١٨
الغ خان	٣٥، ٣٧، ٣٨، ٣٩، ٧١، ٧٦، ٧٧	اسد خان (لودي)	١٧٦، ٢٤٣
	٩٦، ٩٢، ٩٥، ٩٣، ٩٤	اسد الدين	٩٣، ٨٤، ٦٢
الغور	٧٢، ٦٥	اسفنديار	٢٣٥
الماس بيگ	٦١، ٦٥	اسلام خان	١٤٩، ١٥١، ١٥٤، ١٥٣، ١٥٢، ١٥١
الماس (ملك)	١٩٧، ١٩١، ١٩٠		٢١٧، ٢١٧
الهداد كاكا لودي	٢٢٦، ٢٢٧، ٢٣٩، ٢٤٠		٢٤٣
الياس حاجي	١٢٦، ١٢٥، ١٢٥	اسمعيل	٢٢٨
الياس خان	١٨٦	اسمعيل منج	١١٢، ١١١
اماجي (ملك)	٧١، ٦٢	اصبح	٨٣
امير حسن (شاعر)	٤٣	اعظم خان	١٢٧
امير خسرو رجوع کن به خسرو امير		اعظم ملك	٩٨
امير علي	٥٨	افراسیاب	٢٣٧
امير علي گنجواری	٢٣٤	اقبال خان	١٦٠، ١٦٣، ١٦٤، ١٦٥، ١٦٦، ١٦٧
امير کیدک ترکیبیہ	٢٣٩		١٦٨، ١٦٩، ١٧٠، ١٧١، ١٧٢
امير هندو	٦٦		١٧٣، ١٧٤، ١٧٥، ١٧٦، ١٧٧
امين خان	٤٠، ٤١، ٤٢	اقبال مذدة	٧٤
اوحد خان امير بيانہ	٢٠٥	اقتال مذدة	٧٤
ایاز احمد	٩٨	اقلام خان (بهادر نافر)	١٧٥، ١٧٩، ١٧٩
ایتنکین	٤١	اقليم خان (بهادر نافر)	١٧٥، ١٧٩، ١٧٩
ایتم	٥٧	البخان	٧١، ٧٢، ٧٦، ٧٩، ٨٠، ٩٨، ٩٩، ١٧٦
ایتمور	٥٥		٢٣٣، ٣٠٣
ایتمور سرخہ	٦١	البخان سنجیر	٨٠
ایتمر کجهن	٥٧	الغازی	٦٣
	٥٦، ٥٥	الپ ارسلان	١٩٤

فهرست أسماء الرجال

احمد (سلطان)	١٨٦	آدم ، ٤ ، ٣ ، ١٩٣ ، ٢١١
احمد عياغن	٩٨	آدم اسماعيل ١٤٩
احمد فخر	٥٣	آرام شاه ، ١٦ ، ٨٤ ، ١٧
احمد لاجين	١١١	اباجي (ملك) ٦٢
احمد (ملك)	٢٢٩	ابتكين موسى ٤١
اختيار تركي	٥٣	ابراهيم ١١٩ ، ١٧١ ، ١٧٥ ، ٢١١ ، ١٨٠ ، ٢٣٣
اختيار خان	١٧٤ ، ١٧٥ ، ١٧٨ ، ١٧٩	ابراهيم بنجي ١١٠
	١٨٣ ، ١٨٩	ابراهيم خويطه دار ١٠٦
اختيار الدين	٦٢ ، ٦١ ، ٦٠	ابراهيم شاه رجوع كن به ركن الدين
اختيار الدين اتيكين	٢٨	ابراهيم شاه
اختيار الدين سنبيل	٨٨ ، ٨١	ابوبكر بن ابو الربيع سليمان ١٢٦
اختيار الدين نايب وكيلدر	٦٩	ابوبكر شه ١٤٣ ، ١٤٤ ، ١٤٥ ، ١٤٦ ، ١٤٧
اختيار الدين نيك ترس	٤٢	١٤٨ ، ١٤٩ ، ١٤٥ ، ١٤٠
ادريس (ملك)	١٧٨ ، ١٧٩ ، ١٨٠ ، ١٨١	ابوبكر صديق رضا ١
ادهون	١٣٥ ، ١٥٢ ، ١٥٣	ابو حنيفة كوفي رضا ١٣
أدى سنگه	١٢٥	ابو الخير كموکهر ٢١٧
ارسلان خان	٧٢ ، ٧١	ابومسلم (ملك) ١٢٢
ارکلی خان	٦٢ ، ٦٣ ، ٦٦ ، ٦٤ ، ٦٩ ، ٧٠	ابیسیند ١٥٣
	٧٢ ، ٧١	اتاجي ٦٢
ازن مهاديو	٩٣	اجرو (ملك) ١٣٨
ازير خان	٥٥	احمد اياز ١٢٣
ازير خان	٥٣ ، ٥٥ ، ٥٥	احمد تحفة ٢٠٩
ازکلی خان	٦٢	احمید چب ٥٦ ، ٥٧ ، ٦٢ ، ٦٩ ، ٧٠
اسپلار شه	١٤٣	احمید خان ٢٤٣ ، ٢٤٢ ، ١٢٩

فهرست اسماء سلاطین

١	محمد سام غوري	١٤
٢	قطب الدين ایک المعزی ...	١٣
٣	شمس الدين التمش ...	١٦
٤	رکن الدين فيروز شاه ...	٢١
٥	سلطان رضيہ	٢٤
٦	معز الدين	٢٨
٧	علاء الدين مسعود شاه ...	٣٣
٨	ناصر الدين محمود شاه ...	٣٤
٩	غياث الدين بلبن ...	٣٩
١٠	معز الدين كيقباد ...	٥٢
١١	شمس الدين كيكاووس ...	٦٠
١٢	جلال الدين فيروز شاه ...	٦١
١٣	علاء الدين محمد شاه ...	٧١
١٤	قطب الدين مبارک شاه ...	٨٢
	محمد شاه پسر فرید شاه ...	٢٣٦
	غیاث الدین تغلق شاہ ...	٩٢
	محمد شاہ پسر غیاث الدین تغلق شاہ ...	٩٧
	غیاث الدین فیروز شاہ ...	١١٨
	علاء الدین مسعود شاہ ...	١٤١
	ابو بکر شاہ ...	١٤٩
	محمد شاہ پسر فتح خاں پسر فیروز شاہ ...	١٥٥
	علاء الدین مکندر شاہ ...	١٥٥
	شمس الدین کیکاووس ...	١٦٩
	رایات اعلیٰ خضر خاں ...	١٨١
	مبارک شاہ ...	١٩٣
	قطب الدين ایک المعزی ...	٩٣
	ناصر الدين خسرو خاں ...	٨٩

خان امیر حصار فیروزه و امیر علی گجراتی هر همه بمراحم خسروانه و
عواطف پادشاهانه مشرف گشند *

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ

تم^۱ الْكِتَابُ مبارکشاھی بِعَوْنَ الْمَلَکِ الْهَیِ

هشتم ماہ رجب قدر سنه سبع و خمسين و تسعمائه (من) الهجرة الغدویة

تمت ^۱ B.

فیروزه چنانچه داشت مقبر و مستقیم گردانید - کل امرا
با تشریفات فاخر و انعامات وافر مشرف گشند - هر کسی از عهده
و اقطاع دیده و نان و مواجب چنانچه داشت برو مستقیم گشت -
ماردای آن زیادت خاصه خویش تعین کردن فرمودند - پسر بزرگ
سید سالم^۱ را مجلس عالی سید خان و پسر خود را شجاع الملک
خطاب شده - ملک مده^۲ عالم خواهرزاده علاوه الملک و ملک زکن الدین
خواهرزاده نصیر الملک مخاطب^۳ گشند - نیز^۴ بند زر و صرائب
و دمامه و اقطاعات یافتند - ملک الشرق حاجی شدنی شحنه شهربی دار
الملک یافت - چون کار مملکت انتظام پذیرفت - پادشاه را اتفاق سواری
سمت ملتان مصمم شد - در ماه ربیع الآخر سنة المذکور سرا پرده دولت
و اعلام نصرت در چبوته مبارکبور نصب کردند - و امرا و ملوک را فرمان
دادند تا مستعد و ساخته با لشکرها متوجه حضرت شوند - ملک الشرق
به پائی بوس مشرف گشت - انعامات وافر و تشریفات فاخر یافت - و بمرام
خسروانه و عواطف پادشاهانه^۵ مخصوص شد - بیشتر امرا و ملوک که
در آمدن توقف میگردند^۶ - بآمدن ملک الشرق عمد الملک متوجه
حضرت شدند - چنانچه مجلس عالی اسلام خان و محمد خان بن
زیک خان و خان اعظم اسد خان و کمال خان^۷ و محمد خان پسر نصرت
خان و یوسف خان اوحدي و احمد خان نبیسه بهادر خان میو و اقبال

^۱ مسید سال M.^۲ ملک بده I.^۳ مخا گشند M.^۴ نیزها و بند زر M.^۵ بمرام فراوان مخصوص M.^۶ MS. M. ends here.^۷ کمال خان نبیسه بهادر خان میو و اقبال B.

دروون سرا پرده بادشاهه در آمدند - بادشاهه عالم پنجه هم مستعد و ساخت
می بود - چون کار از حد غایت - و از فوط نهایت گذشت خواست
تا آن تیغ سیاست در حلق آن خاکساران ریزد - و بادشان را ^۱
به آتش قهر فرونشاند - سیورالماک حرامخوار را بزم تیغ و کثارة همان جا
کشند - و پسران میران عذر را گرفته پیش دربار سیاست کردند - چون کفوفا
بد کردار را خبر شد - درون خانه خویش محصر شده بجنگ پیش آمدند -
خداؤند عالم این حال ملک الشرق کمال الماک را خبر کرد تا مستعد
با جمیعت خویش درون شهر در آید ملک الشرق از دروازه بغداد و امرا و
ملوک دیگر در آمدند - آخر الامر سدھیپال ^۲ لعین در خانه خویش آتش
داده زن و فرزند خود را هیزم دوزخ گردانید - و خود را از خانه بیرون کرده
بجنگ پیوست و علف تیغ گشت - سدهارو کافکو و طایفه کلامیان که زنده
گرفتار شدند - هر همه را نزدیک حظیره خان شهید مبارک شده برده سیاست
کردند - ملک هشیار و مبارک کوتوال را گرفته پیش دروازه لعل گردن زدند -
الغرض ^۳ روز دیگر ملک الشرق کمال الماک و کل امرا و ملوک که بیرون
بودند با بادشاهه عالم پنجه بیعت از سرتازه کردند - و به اتفاق یکدیگر و عامه
خلائق بر تخت سلطنت اجلس دادند - ملک الشرق کمال الماک عهد
وزارت یافت - و کمال خان خطاب شده - و ملک جیمن را غاری الماک
خطاب کردند - اقطاع امرونه و بدائعو چنانچه بود مفوّض کردند - ملک آله
داد لودی هیچ خطاب خانی التزام ننمود - برادر خود را دریا خان خطاب
کنایید - ملک کهون راج مبارکخانی را اقبال خان خطاب و اقطاع حصار

۱ و بادشاهان را M.

۲ آخر الامر هیپال M.

۳ M. omits الغرض

انصار از درون ممحوطه^۱ حصار بیرون شده با لشکر منصور بحرب پیوستند - چون یکدیگر رو^۲ با روی شدند - روی به اینه رام آوردند - پشت تقویت ایشان و جمیع پریشان از بد کیشان چنان شکست خورد^۳ که آشفته حال - و شکسته بال باز درون خزیدند - کسانی که از کوتاه اندیشه تبع^۴ زین لاف دراز کردند و گرفتند سپر در آب^۵ افگندند - و بی سپر ستوران لشکر منصور گشتدند - و بعضی کشته گشته و بعضی زنده اسیر و دستگیر شدند - روز دیگر از باغات خود کوچ کرده نزدیک حصار سیوی نزول کرده بیشتر امرا و ملوک اطراف بزمیں کمال الملک پیوستند - در ماه شوال سنه المذکور حصار سیوی چنان محصر کردند که هیچ کسی را میجال بیرون شدن از درون نبود - فاماً سبب استحکام حصار اگرچه هر روز مبارزان لشکر منصور در حصار جفسیدند - و بیشتر محل^۶ رخنه انداختند - تا مدت سه ماه قایم ماند - در ماه ذی الحجه سنه المذکور زیرک خان امیر سامانه وفات یافت - اقطاعات او بر پسر بزرگ محمد خان مفوض شد - القصه خداوند عالم با آنکه درون حصار ظاهر با ایشان بکشد - و لیکن می خواست بنوعی انتقام خون خان شهید مبارک شاه از ایشان بکشد - و بادشاهه دست نمی یافت - ایشان نیز از خوف التخایف درین بند بودند که بادشاهه بوقت فرصت و هنگام خلوت غدری کند - هر یکی میان یکدیگر هشیار می بودند - بتاریخ هشتم ماه محرم سنه ثمان و ثلاثین و ثمانانه سرور الملک حرام خوار و پسران میوان صدر مکار با خاطر پر مکرو - بازدیشه غدر یکایک

۱ محفوظه.

۲ روی با روی M.

۳ شکسته خرد خود گشتند آشتفته M.

۴ تبع زبان B. omits

۵ سپر دران افگندند M.

۶ بیشتر محل رخنه B. omits from

در ماه ربیع الآخر سنه المذکور سرا پرده دولت و اعلام نصوت up to see p. 243.

مقام^۱ کرد - چون ملک آله^۲ داد خبر آمدن لشکر منصور شنید
خواست تا لب آب گنج بغير جنگ عبره کرده جائی رود - فاما چون اورا
روشن بود که ملک الشرق کمال الملک برای کشیدن انتقام اهتمام تمام
دارد بدین تقویت در قصبه اهار مقام ساخت - سور المک ازین حال
واقف گشت - ملک هشیار غلام خود را به بهانه یاری دهی بر ملک الشرق
کمال الملک فرستاد - از خطه بداؤن ملک جیمن نیز بر سبیل اهتمام
عنقریب الایام کوشش^۳ کرده در قصبه اهار بر ملک آله داد پیوست -
ملک یوسف و هوشیار و سدهارن از کمال الملک خایف بودند - زیاده تر^۴
خایف گشتند - میدان مقاومت تذکر دیدند - چون گوی سرگشته بی قرار^۵
بودند - چو گان شجاعت از دست انداخته - و از خوف لشکر منصور تاخته
در شهر رفتند - سلغان ماه مبارک رمضان مذکور - ملک آله داد و میان جیمن
و امرای دیگر که با ایشان یار بودند بر ملک الشرق کمال الملک پیوستند -
چون جمعی انبو و لشکری با شکوه گرد او شد بکوچ متواتر دوم ماه شوال
در گذر کیچمه آمد - سور المک را ازین حال خبر شد - اگرچه بیحال شده
بود به همه حال استعداد حصار گیری بخیار نهاد - روز دیگر که خسرو
سپهر - خنجر مهر از غلاف^۶ بیخلاف بموافقت ایشان کشیده بر آمد^۷
ملک الشرق کمال الملک که آفتاب فلک مُلک است تبع انتقام از
نیام بیرون آورده مقابل خصم در آمده - و در صحرای^۸ باغات
خود نزول فرمود - کفار نکونسار - و هشیار بد کردار با جمیع اعون

^۱ M. omits مقام^۲ آله داد آله I.^۳ M. کشش کرده^۴ زیادت تر B.^۵ بی قرار نمودند B.^۶ غلاف بیخلاف M.^۷ بر آمدۀ M.^۸ مصحرات باغات M.

سر پلید آن شوم را بربده در دروازه آریختند^۱ - و کل خیل خانه او از زن و بچه
بر دست لشکر اسلام اسیر گشته - خدای تعالی که ناصر دین اسلام است
یوسف خان را فتحی بخشید - توفیق آن داد که انتقام خون مبارک شاه
ازان پلید گمراه کشید - الغرض چون آوازه بی هنجاری سوره الملک مذکور -
و بد کرد ارعی کافوان مقهور در همه دیار شایع گشت بیشتر امرا و ملوک که
پروردۀ و بر آورده^۲ رایات اعائی خضر خان مرحوم بودند ازین سبب سر از
اطاعت باز کشیدند - سوره الملک بی تدبیر ایشان بود - که اختلاف
^۳ ملک آله داد کاکا^۴ لویی امیر سنبل واهار و میان جیمن^۵ مقطع
خطه بداروں نبیسه خانجهان مرحوم و امیر علی گجراتی و امیر کیک
ترکبچه بسمع او رسانیدند - ملک الشرق کمال الملک و خان اعظم سید
خان پسرو سید سالم برای دفع فتنه مذکور تعین شدند - ملک یوسف پسر
سوره الملک و سدهارون کانکو^۶ برابر او نامزد گشتد - در ماه مبارک رمضان
عمت برگانه با ترتیبی تمام مستعد و ساخته سراپرده بالای حوض رانی^۷
نصب^۸ کرده - بعد چند روز محدود - و مدت معهود ازان جا کوچ کرده در
کرانه لب آب چون نزول فرمود - در گذر کیچه^۹ کذارا شده بکوچ متواتر
بی خطره خاطر در خطه بین رفت - و دران مقام در تدبیر کشیدن انتقام

۱. اویخته M.

۲. که بر آورده و پروردۀ M.

۳. اختلاف و اختلال ملک الله داد M.

۴. کاکا لویی Tabakat Akbari, p. 288,

۵. ملک چمن Tabakat Akbari, p. 288

۶. کانکو 288 Tabakat Akbari, p.

۷. رایری I. and حوض رانی M.

۸. نصب کرده در کرانه لب آب چون بعد چند روز محدود و مدت معهود B.

۹. ازانجا کوچ کرده نزول فرمود M.

آورد - ملک سورا امیر کوه را ^۱ در میدان سیاست گردان زدن فرمود -
 ملک کرم چند و ملک مقبل و ملک فتوح و ملک بیرا را در بند
 انداخت - و در برانداختن خاندان مبارکشاہ آن حرام ^۲ نمک بی راه
 بحد وسعت و امکان - و کوشش از دل و جان تقصیر نکرد - اقطاعات و پرگذات
 ممالک بعضی خود ستید - و بعضی چنانچه اقطاع بیانه ^۳ و امروهه ^۴
 و نارنول و کهرام و چند پرگذات میان دو آب بحواله سدهیپال و سدهارن
 و اقارب ایشان گردانید - رانو سیه غلام سدهیپال با جمع ^۵ کثیر و طایفه شریع
 با کل خیل خانه برای ضبط شق بیانه ^۶ روان شد - در ماه شعبان سنة المذکور ^۷
 نزدیک خطه بیانه رسید - بتاریخ دوازدهم ماه درون خطه در آمد - و شب
 آنجا مقام کرد - و می خواست که قلعه سلطان گیر را آن ^۸ بی تدبیر
 قابض شود - روز دیگر با کل ^۹ حشم و خدم مستعد با اسپ و سلاح -
 آن کافربی فلاح سوار شد - یوسف خان اوحدی را از آمدن او خبر گردند -
 از قصبه هندوت ^{۱۰} کشش و کوشش کرد - و بیدرنگ مستعد جنگ
 با جمیعت بسیار و سوار و پیاده بیشمار پیش آمد - نزدیک حظیره شاهزاده
 هر ^{۱۱} دو جانب صفها کشیده بحرب پیوستند - چون طاقت استقامت
 نتوانست آورد هم به حمله اول ^{۱۲} گرد از نهاد آن کافر حرام خوار - و شریع
 ناپاک بر آوردند - رانو سیه لعین و بیشتر لشکر او ^{۱۳} علف تیغ بیدریغ گشتند -

امیر کوه در میدان سیاست گردان فرمود. M.

۲ کند نمک and B. گند نمک M. امروهه ۸

۴ جمیع کثیر B. ۵ شق بیانه M.

۶ سال مذکور M. ۷ سلطان گیر را اب بی تدبیر قابض M.

۸ دیگر کل حشم

۹ قصبه هندوان M. ۱۰ از هر دو جانب M.

۱۱ هم در حمله M. ۱۲ لشکر کفار او B.

و پیلان و سلاح خانه در قبض و تصرف^۱ خویش آورد - سوره الملک را خانجهان و میران صدر را معین الملک خطاب شد - کفره^۲ بد کردار هر یکی بخود رائی و خود نمائی گشتند^۳ - هرجه کردند برای خویش کردند - عاقبت^۴ الامر دیدند آنچه دیدند - و یافتد آنچه یافتند - القصه ملک الشرق کمال الملک که در خور خانی و سزاوار جهانی است با کل امرا و ملوک و حشم و پیل و پایگاه و خدم بیرون شهر بود درون آمد - و با بادشاہ بعیت کرد - فاما در بند آن بود که بنوعی انتقام خون مبارک^۵ شاه^۶ ولی نعمت خود از کفره گمراه و اهل بطلان و سوره نابکار - و میران صدر^۷ حرامخوار و اعون و انصار ایشان بکشد^۸ فرصت فمی یافت - آخر الامر این کار عظیم - بتوفیق خداوند کویم - از دست آن آصف ثانی - برگزیده حضرت زبانی - شهسوار میدان شجاعت - سرو روان گلزار^۹ براعت چنان برآمده که در هیچ قصه^{۱۰} مذکور - و در هیچ تاریخی مسطور نیست که بدین زدی کاری و بدین آسانی - دشواری برآید^{۱۱} - اگرچه رسم دستان از انتقام خون سیاوش خانه افراصیاب را خراب کرد و لیکن آن هم بمدتی مددید - و عهدی بعيد - بکوشش بسیار - و جهادی بیشمار توافست کشید - بیشتر کیفیت سبق - در سیاق اوراق - علی سبیل الاطلاق مشرح و مکیف باز فموده آید - باز آمدیم بر سر حرف - درم روز سوره الملک بعضی بندگان مبارکشاهی که هر یک صاحب موافق و ماهی بودند به بهانه بیعت طلبیده همه را دست

۱. قبض خویش M.

۲. خود نمائی گشت M.

۳. آخر الامر M.

۴. مبارک خان از کفره M.

۵. میران حرام خوار M.

۶. بکشدند M.

۷. سردار و زندگانی and B. سردار و روزگان نزاعت I. سردار و زندگان نزاعت M. بداعت

۸. که در قصه مذکور B.

۹. دشواری آید M.

ذکر سلطان العهد و الزمان محمد شاه خلّد الله ملکه و سلطنته و اعلیٰ امره و شانه

محمد شاه بن فرید شاه بن خضر شاه بادشاهی حلیم و کریم همه^۱ اوصاف حمیده در ذات ستوده صفات او موجود - و همه خاصیات نا معمود از طبیع گزیده او منقوص - آثار بادشاهی و جهاد اری^۲ در ناصیه مبارک او ظاهر - و اذوارِ فضل الهی و اسرار نا متناهی^۳ از طلعت میمون او باهر - چون سلطان سعید شهید مبارک شاه طاب ثراه و جعل الجنة مثواه^۴ بشرف شهادت مشرف گشت - کفره بد کردار - و میران صدر نا بکار - همان زمان بر سوره الملک آمد و خبر واقعه شهادت باز نمودند - سوره الملک^۵ و اعون او را در خاطر سوری - و در سر غوری پیدا آمد - بعد از اتفاق امرا و ملوک و ایمه و سادات - و جمهور خالیق و علماء و قضات بظالع میمون - و اختی همایون - بحکم استحقاق - و بیاری خلاق^۶ - هم در آن روز بعد نماز جمعه نهم ماه ربیع وس قدره سنه سبع و تلثین و شمانانه بر تخت سلطنت - و سوره مملکت^۷ - جلوس فرمود - فاما سوره الملک اگرچه با بادشاہ بیعت کرده بود خود^۸ را در میان دید - خود رائی کردن گرفت بحدی که همه خزانی و دفاین و اسپان

^۱ B. کریم به همه

² M. بادشاهی در ناصیه

³ M. omits و اسرار نا متناهی

⁴ M. omits و جعل الجنة مثواه

⁵ B. سوره الملک خبر واقعه

⁶ B. سوره اعون

⁷ M. خالیق

⁸ M. omits سوره مملکت

⁹ Elliot, vol. IV, p. 80 translates:—

“ Sarwaru-l Mulk, although he gives his adhesion to the new sovereign, was still intent upon his own designs.”

مُوت^۱ ریخت - رانو سیه و اعوان و النصار او که دیو سیه از دیدارِ کریه
شان متنفر - وزانه دوزخ برای شان منتظر - هریکی یکاک ازان دیوان بی
دین لعین^۲ - بزخم تیغ و ژوپین - آن شاه راستین را شهید کردند - اَنَّ اللَّهَ وَ أَنَا
إِلَيْهِ رَاجِعُونَ - همه را به علم یقین معلوم بلکه بعین یقین معاینه است که
که سپهربی مهر از عقدِ مصادقت میگردد^۳ - و روزگار ناسازوار از عهد
موافقت میگذرد - اول چون مستان بی استحقاق و آنکه بی^۴ موجب
باشد می بخشند - آخر چون طفلان بی رنجش و بی آنکه شرمی حایل
گردد باز می ستاند - هرسوی را که از سوری و عزت^۵ سرآمدۀ بیند خواهد
که در پای گرد مذلت اندزاد - و هرسوی را که از سری و حرمت برأمدۀ
باید چون خاک ناپاک مصحف یکی سازد - * بیت *

^۶ صحبت گیتی که تمذا کند با که وفا کرد که با ما کند
غرض از تحریر این عبارت - و تحریر این استعارت آنست که اصحاب دولت -
و ارباب حشمت بر مکرِ ولایت دنیای لا اعتبار معروف نگردند - و بر لطف
و فریب^۷ چرخ غدار فریقته نشوند - بهمه وجوهه^۸ اعتبار گیرند قوله
تعالیٰ فَاعْتَدُوْرَا يَا أُولَى الْأَبْصَارِ - * ابیات *

اینک در شهتمانها آورده اند رستم روئین تن و اسفنديار
تا بدانند این خداوندان ملک گزبسی خلق است دنیا یادگار
مدت ملک مبارک شاه مرحوم سعید شهید سیزده سال و سه ماه و شانزده
روز بود وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

۱. ممات خاک

۲. م. omits لعین

۳. مصادقت می کرده اول چون

۴. م. انکه موجب

۵. عمرت سرآمدۀ

۶. دولت گیتی

۷. فریب

۸. وجوه کهتر اعتبار

* بیت *

او درین تدبیر آگه نی که^۱ تقدیر فلک
صفحه تدبیر را خط مشیت در کشید

از آنجا با دشاده عالم پناه گاه بیگانه بجهت جهد عمارت شهر مبارک آباد
با جمعی معدود بی تکاف میرفت - سورز الملک نا بکار که برای این^۲
کار فرست می جست کفار بد کردار - میران صدر حرامخوار را بدین آورده
پیش ازان که این کار نهان آشکارا گردید - وقت خلوت این اندیشه بی
اندیشه با تمام باید رسانید - روز جمعه نهم ماه رجب رجب قدره سنه سبع
و ثلاثین و ثمانمائه با دشاده از لشکر منصور با لشکر اندک در شهر مبارک آباد
رفته بود - و استعداد نماز جمعه میکرد که میران صدر به مکرو غدر امرائی که
فوت و پاس و توغای ایشان بود باز گردانید - روباه صفت آن خوکان مردار -
و شگالان خونخوار - یعنی کفر^۳ بی فلاخ - مستعد با سپ و سلاح - به بهانه وداع
دورون در آمدند - سدهارون^۴ کانو با جمعیت خویش هم بر در^۵ در مانده -
تا هیچ کسی از پاریدهی از راه در در نداشد - چون آن شرزه شیر شکار - یعنی
با دشاده جهاندار بر ایشان اعتماد تمام داشت هیچ ملتافت نشد - بلکه^۶
از سر رحمت و لطف و شفقت بر دشمنان خدای تعالی و دشمنان
خویش مرحمت فراوان - و عاطفت^۷ و شفقت بی پایان کرد - ناگاه از
کمین گاه سدهپال^۸ بد بخت^۹ نبیسه کجو لعین^{۱۰} تیغ بیدریغ بدان
خروش مهر بر در مانده^{۱۱} - چنان انداخت که خون آب حیات او بر خاک

۱ نی ز تقدیر B.

۲ آن کار B.

۳ سدهارون B.

۴ خویش مهر بر در مانده B.

۵ نشد بلکه از سر رحمت بر دشمنان M.

۶ و عاطفت M. omits

۷ سدهپیال I. and M.

۸ بد بخت M. omits

۹ لعین M. omits

آباد^۱ نام نهاد - نمی دانست^۲ که بندیاد عمرش سخت سست گشته - و می خواهد که روی بازیام آرد^۳ - زمان زمان برای اتمام عمارت آن اهتمام می نمود - در ماه مذکور فتح قلعه تبرهندہ بسمع مبارک شاه رسانیدند - و هم در اثنای آن امرای فائزدی برای قلعه^۴ پولاد بد گهر فائزد بوند سراو را برپا نمودند - صدر در حضرت فرستادند - دوم روز بر رسم سواری بشکار - برای آرام و قرار این^۵ دیار نهضت فرمود - بکوج متواتر در قلعه تبرهندہ رفت - عنقیب الایام - با خوشدلی و فرجام - از آنجا باز گشته در شهر مبارک آباد آمد - آیندگان طرف هندوستان خبر مقابله و مقابلة که در میان^۶ سلطان ابراهیم و البخان بسبب کالپی بود^۷ آوردند - پیش ازان عزم داشت^۸ که همدران سمت لشکر کشد - بشنیدن این خبر آن عزم جزم شد - فرمانها در اطراف فرستاد تا امرای شهر دار^۹ و ملوک هر دیار با عساکر جرّارة^{۱۰} بر سبیل تعجیل مستعد و ساخته در حضرت بیایند - چون جمع خطیر - و لشکر کثیر - گرد بادشاہ - چو ستاره^{۱۱} جمع بر گرد ماه - جمع آمده - ماه جمادی الآخر سنة المذکور باتفاق اکبر و جمهور سراپرده دولت - و اعلام نصرت - بکام^{۱۲} دوستان - سمت هندوستان بیرون آورد - و در چیوتوره^{۱۳} شیرگاه فزوں فرمود و چند روز مقام کرد -

نهاد نمی توانست و نمی دانست.

B. ۱. مبارکباد نهاد.

B. 2. بازیام آرد میان زمان زمان.

M. ۳. آن دیار.

B. 4. فائزدی برای قلعه.

M. 5. کالپی بوده.

M. 6. مقابلة که میان.

M. 7. پیش ازان عزم داشت جزم شد که میر دران لشکر کشد بشنیدن آن خبر.

B. 8. آن عزم جزم فرمانها در اطراف *

M. 9. شهر دارالملک و ملوک.

M. 10. جوار.

M. 11. سیارة بر گرد ماه.

M. 12. به کامه دوستان.

M. 13. در چیوتوره مسیرگاه and B. در جرّارة شیرگاه.

با لشکر منصور در حضرت اعلیٰ^۱ پیوست - کارهای دیوان و وزارت از سور
الملک متمشی نمی شد - کار اشرف تحويل کرده - چون ملک الشر
کمال الملک در همه کارها معتمد و شایسته و هوا خواه و بایسته بود کار
اشرف بحواله او گردانید - وزارت بر سور الملک مستقیم بود - کمال الملک
دیوان^۲ اشرف یافته هر دو کار ملک به یک اتفاق میکردند - فاماً بنفاق
می کردند - اصحاب مذاهب و دواوین دیوان وزارت در همه کارها رجوع
آورندند - ازین اندیشه سور الملک بخون بدل گشت - اگرچه پیش ازین سبب
تحویل اقطاع دیپالپور خار خار میداشت - در چمن دولت بی دولتی او
گلی دیگر بشگفت - و از قلب بی تدبیر درین^۳ تدبیر شد که بنوی
انقلاب ملک کند - بعضی حرام خواران کافر چنانچه پسوان کانکو و کجوکهتری
که از آبا و اجداد پروردۀ و بر آورده این خاندان - و نهال گردانیده این
دوorman^۴ بودند و هر یکی از ایشان صاحب خدم و حشم بیشمار و ولایت
و دستگاه بسیار گشته و بعضی مسلمانان کافر ذممت میران صدر ذایب عرض
ممالک و قاضی عبد الصمد خاص حاجب و مردم دیگر را با خویش یار
کرده درین خوض بود و استدعا می نمود - فاماً فرست نمی یافت - هیچ
ترس خدا و شرم خلق مانع ش^۵ نیامد - که ازین اندیشه خام و کام
نا فرجام^۶ بازماند - القصه بادشاهه عالم پناه را اتفاق شد که شهری نو در
کرانه^۷ لب آب جون بنا کند - هفدهم ماه ربیع الاول سنه سبع و ثلاشین
و ثمانماهه شهری در خراب آباد دنیا بنیاد نهاد - و آن شهر شوم را مبارک

^۱ M. omits اعلیٰ

۲ B. omits اشرف

قلب بی تدبیر شد^۴ M.

این خاندان بودند که هر یکی M.

خلق با نفس نیامد^۵ M.کار نا فرجام⁶ M.شهری در کرانه^۷ از لب آب جون M.

خواست تا سمت دهلي مراجعت فرماید. در ماه شوال سنة المذكور
 مظفر و متصور با سوار جوار^۱ برای زیارت مشائیخ کبار جاذب ملتان
 سواری فرمود - پیل و پیگاه و حشم و بندگاه برابر ملک الشرق کمال الملک
 در شهر مشهور دیبالپور گذاشت - بعد فراغ زیارت مشائیخ کبار و پرداخت
 کارهای آن دیار - میان روزهای معدود - هرچه بشتاب و زود - مرفة الحال
 و مسحور - در شهر دیبالپور آمد - آنجا چند روز مقام ساخته^۲ از اندیشهٔ شیخ
 علی مقهور حصار لوهور و دیبالپور خواست تا بمبارزی ستوده - و بهادری
 جنگ آزموده - که بر قانون جهاداري - و قاعدةٔ حلالخواری - میان همگان
 علم - و در صفت^۳ هیجا ثابت قدم - و راسخ دم^۴ باشد بحواله او گردانیده باز
 گردید - و چون ملک الشرق عmad الملک بهمه کارها سر آمدہ - و بیشتر مهمات
 از دست او بر آمدہ بود^۵ اقطاع لوهور و دیبالپور و جالندهر را از ملک
 شمس الملک تحويل کرده بحواله^۶ ملک الشرق عmad الملک گردانید -
 اقطاع بیانه از ملک عmad الملک بحواله شمس الملک کرد - و پیل و پیگاه
 و حشم و حاشیه و بندگاه و خدم بتمام برابر ملک الشرق کمال الملک گذاشت خود
 بر سبیل تعجیل - بقطعٰ فرسنگ و میل - راه دراز و بعید - روز عید در دارالملک
 دهلي رسید - امرا و ملوک شهردار و مردم حشم و بازار بخاک بوس
 بادشاه عالم پناه مشرف گشتند - با دولت و سعادت^۷ و کوکبه روز
 افرون بوقتِ سعد و طالع میمون درون در آمد - در اول ماه ذى الحجه
 سنة المذكور^۸ ملک الشرق کمال الملک نیز بسلامت و سعادت از راه دور

جوارة B.

ساخت^۲ M.

صفر هیجا M.

راسخ دم^۴ M. omits

بر آمدہ اقطاع M.

تحويل کرده ملک الشرق M.

سعادت M. omits

سنة المذكور^۸ M. omits

رایات اعلیٰ آمده پیوستند - امرای دیگر را فرمان داد تا از گرد حصار دور
نشوند - خود بر سبیل تعجیل در گذر بوهی رفت - چون آن^۱ مقهور را
ازین حال خبر شد بیحال گشته از دور روی باز هژام آورده - چون لشکر
منصور در نواحی دیبالپور رسید و اب آب بیانه را عبره کرد^۲ در کرانه
راوی نزول فرمود - آن ملعون از آب جیلم نیز گذارا شد - ملک الشر
سکندر تحفه را شمس الملک خطاب شد - و اقطاع دیبالپور و جالندھر
یافت^۳ - و با عساکر قاهره بر طایفه مقهور که در حصار لوهر محصر بودند
نامزد کرده خود بسلامتی طرف حصار سیور که در قبض آن مقهور بود
روان شد - اب آب راوی نزدیک قصبه طلغه عبره کرد - ملک الشوق را در
تعاقب شیخ علی فرستاد - آن مقهور از خوف چنان گردیده رفت که باز
پس ندید - بیشتر اسپ و رخت و اسباب او که در کشتیهای او^۴ بود
بر دست لشکر اسلام آمد - در حصار سیور امیر مظفر برادر زاده شیخ علی
مذکور بود - بقوت حصار محصر شده با بادشاہ قریب یک ماه جنگ کرد -
آخر الامر عاجز گشته مذکوره اصلاح در میان آورده - در ماه رمضان عمت
برکاته سنه المذکور دختر خویش برای پسر بادشاہ و مبلغی مال بوجه
خدمتی داده صلح کرده - و در ماه شوال سنه المذکور طایفه ملاعین که در
حصار لوهر محصر بودند از ملک الشر شمس الملک امان خواسته
حصار خانی کردند - حصار مذکور را ملک الشر^۵ شمس الملک مذکور
قبض گشت - چون بادشاہ عالم پناه از مهم سیور^۶ و فتح لوهر فارغ شده

^۱ M. omits آن^۲ M. omits عبره کرد^۳ M. omits جالندھر یافت محصر بودند^۴ M. omits در کشتیها بود^۵ M. omits ملک شمس الملک^۶ M. omits سیور فتح لوهر

کاری دیگر و شعایری بهتر نمی داشت.^۱ اللهم انصر من نصر دین سیدنا محمد و اخْدُلْ مَنْ خَدَلَ دِينَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدَ - خدای تعالی که فاصله دین اسلام است شر آن ملعون را بکفایت وسانیده - الغرض بعد اسیر کردن مردم لوهور چند روز آنجا مقام ساخت - حصار لوهور که جا بجا خلل آورده بود^۲ باز از سر عمارت کرده موازنۀ دو هزار مرد مبارز از سوار و پیاده درون حصار گذاشته و استعداد محضی ایشان را داده خود سمت دیبالپور شده - ملک یوسف سوره الملک می خواست چنانچه حصار لوهور را خالی کرده منزه شده بود حصار دیبالپور نیز خالی کرده بود - ملک الشرق عmad الملک در تبرهندۀ^۳ این حال خبر یافت - ملک الامراء ملک احمد برادر خود را با جمعیت برای محافظت حصار دیمال پور فرستاد - شیخ علی مذکور از پیش ملک الشرق بهزار حیله جان خویش سلامت برده و آن خوف هنوز در خاطر او باقی بود نتوانست که طرف دیبالپور رود - در ماه جمادی الآخر سنه المذکور خبر بی هنگاری آن مقهور بسمع مبارک شاه رسید - آن شرزا میدان^۴ شجاعت بغیر اندیشه با جمعیت موجود و لشکر^۵ معدود بکوچ متواتر کشش کرده در خطۀ سامانه رفت - آنجا سبب ملک الشرق کمال الملک چند روز مقام کرد - چون ملک الشرق با کل لشکر نامزدی بشرف پایی بوس مشرف گشت از سامانه میان خطۀ سفلی^۶ شده در حوالی تلوندی رای فیروز میین^۷ نزول^۸ فرمود - ملک الشرق عmad الملک و اسلام خل لودی که نامزدی در تبرهندۀ بودند - در رکب

۱ بهتر نمی دانست. I and B.

۲ آورده است. B.

۳ بتنهندۀ I.

۴ میلان شجاعت. M.

۵ جمعیت معدود. I.

۶ خطۀ سامانه. M.

۷ فیروز میین. I.

۸ فرموده. B.

روز انجا مقام ساخته - همچنان آوازه شیخ علی شد که با لشکر بسیار و جمعیت بیشمار بقصد بعضی امرا ازین سبب که در قلعه تبرهند نامزد بودند می آید - رایات اعلی متغیر شدند - بنابران شاید که امرای مذکور چنانچه کرت اول از خوف او از گرد حصار تبرهند عطف کرده دوم کرت نیز کنند - ملک الشرق^۱ عmad الملک برای تقویت ایشان نامزد شد - چون ملک الشرق^۲ عmad الملک در تبرهند رفت امرای مذکور را قراری و تقویتی پیدا آمد - الغرض شیخ علی مذکور از سیور دویده ولایت کناره لب^۳ آب بیاه تاخت^۴ - بیشتر مردم ساهمی وال و قربات دیگر اسیر کرده طرف شهر میمون لوهر رفت - ملک یوسف سروپ^۵ و ملک اسماعیل برادر زاده مجلس عالی زیرک خان^۶ و ملک راجا پسر بهار خان برای محافظت حصار لوهر نامزد بودند درون حصار محصور شده با او جنگ می کردند - مذاک خلق سکنه لوهر در پاس و چوکی تقصیر نمودند - ازان سبب ملک یوسف و ملک اسماعیل یکپاس شب گذشته بود که^۷ از درون حصار بیرون آمده روی باهرازم آوردند - شیخ علی^۸ مقهور را خبر شد - لشکر تعاقب ایشان فرستاد - بعضی سواران بر دست طایفه ملاعین شهید شدند و بعضی برابر ایشان رفتند - و ملک راجا مذکور نیز اسیر گشت - روز دیگر آن ملعون مقهور یعنی شیخ علی مذکور همه مسلمانان شهر را از زن و مرد اسیر و دستگیر کرد - آن^۹ ملعون بی دین جز خراب گردانیدن دار اسلام و اسیر کوئن مسلمانان

۱ ملک برای تقویت M.

۲ ملک عmad الملک M.

۳ M. omits لب

۴ آب بیاه تا بیشتر M.

۵ ملک یوسف سروپ

۵ زیرک خان پسر بهار خان M.

۶ M. omits که درون

۶ B. omits علی

۷ M. omits آن

خدای تعالیٰ جسته را فتح بخشید - ملک آله داد^۱ منزه شده سمت
 کوهپایه کوتهی رفت - در ماه ربیع الاول سنه المدکور سلطان سراپوره طرف
 کوهپایه میوات زد - بکوج متواتر نزدیک قصبه ناور^۲ رسید - چون جلال خان
 میو را ازین حال خبر کردند با جمعی کثیر و اشکنی خطیر در حصار اندر^۳
 که محکم ترین قلعه‌ای ایشان است محصر شده - روز دیگر بادشاہ مستعد
 و ساخته برای قلع آن قلعه سواری فرمود - هنوز مقدمه^۴ لشکر منصور
 نرسیده بود که جلال خان درون حصار آتش داده بیرون شد - و سمت کوتله
 رفت - بیشتر رخت و اسباب و غله که برای استعداد محصری جمع کرده
 بود بر دست لشکر منصور آمد - رایات اعلیٰ از آنجا کوچ کرده در قصبه
 تجارة نزول فرمود - بیشتر ولایات میوات را خراب کرد^۵ - چون جلال خان
 عاجز و مضطرب گشته سر در ریقۀ اطاعت آورده مال و منحصول بر قازنی قدیم
 ادا نمود^۶ - خداوند عالم از سر جرأت ایشان باز آمد - و بمراحم^۷ خسروانه
 و عواطف بادشاهانه مخصوص گردانید - هم در قصبه تجارة ملک عاد
 الملک از اقطاع بیانه با جمعیت بسیار از سوار^۸ و پیاده بی شمار بحضورت
 اعلیٰ پیوست - رایات اعلیٰ آعلاءُ الله تعالیٰ^۹ ملک کمال الملک
 را^{۱۰} با کل امرا و ملوک از منزل قصبه^{۱۱} تجارة برای ضبط کفار ولایت
 گوالپر و اتاره نامزد کرده خود با سوار معدون سمت شهر مراجعت فرمود -
 در ماه جمادی الاول سنه المذکور بطالع سعد در دار الملک آمد - و چند

۱. آله داد

۲. قصبه ناور Tabakat Akbari, p. 284

۳. اندرون Tabakat Akbari, p. 284

۴. خراب کرده

۵. مقدمه M. omits

۶. بمراحم مخصوص M. omits

۷. ادا نمود از حرارة ایشان باز آمد M. omits

۸. اعلاءُ الله تعالیٰ M. omits

۹. از پیاده و سوار بحضورت پیوست

۱۰. قصبه M. omits

۱۱. میوات

در ماه محرم^۱ بادشاهه عالم پناه را اتفاق افتاد که سمت سامانه لشکر کشد^۲ - و فسده^۳ آن دیار را گوشمال دهد - با عساکر قاهره بکوچ متواتر در خطه پانی پتنه رفت - در اثنای آن خبر آوردند که مخدومه جهان مادر رایات اعلی مبارک شاه زحمت دارد - بمجموع شنیدن این خبر با سوار محدود سمت شهر نهضت فرمود - لشکر و بنگاه تمام با کل امرا و ملوک در خطه مذکور گذاشتند - بعد چند روز مخدومه جهان^۴ از دار فنا بدار بقا رحلت فرمود - رایات اعلی بعد بجا آوردن شرط عزاداره روز دیگر در شهر مقام کرد - عنقریب الایام از شهر باز گشته در لشکر رفت - ملک سروپ را فرمان داد تا با لشکر فامزدی در قلعه تبرهند رود - پولاد ترک بعچه استعداد حصار گیری بیشتر از^۵ اول داشت - بر سر آن اسباب و غله و لایت رای فیروز نیز جمع کرده در حصار انداخته بود - با لشکر منصور محصر شده بجنگ پیش آمد^۶ - ملک سروپ^۷ سور الملک - مجلس عالی زیرکخان و اسلام خان و ملک کهون راج را چون کار استحکام پذیرفت گذاشتند خود با لشکر محدود بر رایات اعلی در خطه پانی پتنه پیوست - بادشاهه جهان پناه^۸ عزیمت سواری آن طرف فسخ کرد^۹ - اقطاع لوهور و جالندھر از نصرت خان تحويل کوده بحواله ملک آهداد^{۱۰} کاکا لوئی گردانید - چون ملک آهداد در ولایت جالندھر در آمد جسرتھ ساخته و مستعد بود لب آب بیان عبره کوده در حد باجواره آمد - میان او و میان آهداد جنگ شد -

۱ در ماه محرم سنه سنت و تلثین و نهانمائه B.

۲ کشید M.

۳ مخدومه جهان وفات یافت M.

۴ بیشتر اول B.

۵ پیش آمدہ B.

۶ M. and I omits سروپ

۷ M. and I. را جهان پناه

۸ فسخ شد M.

ملک آهداد جنگ شد خدای تعالی جسرتھ را M.

بریده^۱ در تبرهندۀ بود - بیشتر اسپان و غله از ولایت بر دست پولاد مذکور
آمد - باستماع این خبر^۲ بندگی حضرت رایات اعلی در ماه جمادی الاول
سنه المذکور سوایرده خاص طرف لوهور و ملتان زد - ^۳ و ملک سروپ^۴
بر سبیل مقدمه با لشکرهای قاهره برای دفع فتنه مذکور نامزد شد - چون
لشکر منصور در حدود سامانه رسید جسته حرام خوار از گود حصار طرف
کوهپایه^۵ تیکهر رفت - ملک سکندر را برابر خویش بود - و شیخ علی
نیز از خوف لشکر منصور عطف کرده طرف بار بوت^۶ شد - اقطاع لوهور
از ملک الشرق شمس الملک تحويل کرده بحواله خان اعظم نصرت خان
گرگ انداز گردانید - خیلخانه شمس الملک را ملک سروپ^۷ از حصار
لوهور بیرون آورد - در شهر دار الملک فرستاد - حصار لوهور و اقطاع
جالدهر را نصرت خان قاپض شد - در ماه ذی الحجه سنه المذکور جسته
کهوكهر از کوه با جمعیتی انبوی در لوهور آمد - میان او و نصرت خان
جنگ قایم ماند - آخر جسته مذکور عاجز شده باز گشت^۸ - بندگی
حضرت رایات اعلی کناره لب آب جون نزدیک خطۀ پانی پنجه^۹ لشکرگاه
ساخته مدتی مقام کرد - از آنجا ملک الشرق عmad الملک را با عساکر قاهره
در ماه مبارک رمضان سنه المذکور طرف بیانه و کالپور^{۱۰} برای گوشمال فسد
آن دیار و فرقه کفار نامزدی روان کردن فرمود - و خود سلامتی بطالع سعد
و اختر میمون طرف شهر مراجعت فرمود - سنه ست و ثلاثین و ثمانانه

۱ سر او را بریده بردن در تبرهندۀ بیشتر

۲ M. omits ^۵ ز

۳ تیکهر

۴ ملک سروپ

۵ پانی پنجه

۶ این اخبار بندگی رایات M.

۷ سروپ B. omits

۸ بار بوت B.

۹ باز گشته B.

۱۰ بیانه و گوالیم I.

سکندر و ملک خوشخبر غلام او در حصار بودند - هم^۱ بجنگ پیش آمدند - میان یکدیگر هر روز مقاتله میشد و جذگی میرفت - هم در اثناى آن شیخ علی نیز طایفه ملاعین را جمع کرده در حد ملتان تاخت - خلق خوطپور و بیشتری قریات کناره آب جیام اسیر و دستگیر کرده فرو آمد - بتاریخ هفدهم ماه ربیع الاول سنه المذکور در قصبه طلبنه رفت - مودم قصبه را مذاکره صلح در میان آورد - و بعضی از ایشان که سران گروه بودند همه را مقید گردانیده - لشکر ملاعین را اجازت داده تا حصار را قابض شوند - روز دیگر به تمام مسلمانان اسیر^۲ کافران ناپاک و بی دیوان^۳ بی باک گشتند - اگرچه بیشتر نیکان قصبه از ایمه و سادات و قضاط بودند آن ملعون^۴ بی مهر و شوم^۵ چهره را هیچ در دین مسلمانی و خوف قهریزد اني مانع نشد - هرچه از جنس عورات جوان و پسرگان خورد بودند هر همه را در خانه کشید - و از جنس مردان بعضی را علف تیغ بیدریغ گردانید - و بعضی را خلاص بخشید - حصار طلبنه را که حصین و قلعه متین بر روی زمین^۶ کفار تیار بود خشت خشت کرد^۷ - از درگاه باری عَزَّ اَسْمَه مسأله می افتد تا بنیاد ملاعین که اساس کفر اند بر صفت و جعلنا عالیهَا ساقلها از بین برکند - و بادشاهه مسلمانان و دین اسلام را تا انقراض عالم باقی و پاینده دارد - هم در آن ایام پولاد ترک بچه از تبرهندہ با جمعیت خویش در ولایت رای فیروز تاخت - رای فیروز را خبر شد - با لشکر سوار و پیاده مقابل رفت - میان یکدیگر مقابله و مقاتله شد - بدقدیر الله تعالی نیز قضا رای مذکور را رسید وفات یافت - سر او را

بودند بجنگ M.

اسیوگشتند B.

آن ... بی مهر B.

شوم چهر را M.

بر دوی کفار M.

خشت خشت کرد و هم دران ایام B.

و امرای نامزدی چهارم ماه ذی القعده سنة المذکور در تعاقب شیخ علی تا قصبه سیور رفتند - امیر مظفر^۱ در حصار سیور^۲ استعداد مخصوصی مهیا داشت - بدآن تقویت مخصوص شده و به محاربه پیش آمد - شیخ علی مذکور با جمعی محدود منهزم و مقهور^۳ شده طرف کابل رفت - در اثنای آن توقيع همایون اعلی رسید - کل نامزدی از گرد^۴ حصار سیور برخاسته سمت شهر آمدند - بدین^۵ سبب اقطاع ملتان از ملک الشرق تحويل کرده بحواله ملک خیر الدین خانی گردانید - این سبب که این تحويل بیفکرو اندیشه کرد چنان فتنه در ولایت خطه ملتان شد که کیفیت بسباق^۶ اوراق مشروح در قلم آید - در ماه ربیع الاول سنة

خمس و ثلاثین و ثمانمائه بسمع مبارک رایات اعلی رسانیدند که ماناك ملک سکندر تحفه سمت جالندهر سواری کرده بود - جسته شیخا که مذکور با جمعیتی کثیر از کوه تیکه^۷ آب جیل و راوی و بیا را عبره کرده نزدیک جالندهر کناره آب پیغی آمد - ملک سکندر غافل بود با لشکر اندک مقابل او شده - و هم بحمله اول منهزم گشت - چون قضای آسمانی و تقدیر زبانی بران رفته بود^۸ پایی اسی او در محل افتاد - زنده بر دست جسته مذکور گرفتار شد - مردم لشکری بعضی هم در معركة کشته شدند و بعضی گیخته سمت جالندهر رفتند - جسته مذکور سکندر مذکور را و بعضی سران گروه لشکر که با او گرفتار شده بودند برآبر کرده سمت لوهر مقهور شد - حصار اوهر را مخصوص کرده فرود آمد - سید نجم الدین نایب

^۱ Tabkât Akbarî, p. 282 شیخ علی

^۲ سور

^۳ شده B. and M. omits

^۴ از حصار سیور

^۵ سبب آن اقطاع M.

^۶ کیفیت بسباق و در آخر بسباق اوراق مشروح در قلم

^۷ تیکه M.

^۸ بوان رفته پای او M.

نمایند - چنانچه تو گوئی ^۱ که مگر هر همه در سوراخ اجل به یکبارگی در
وقتند - اَنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ * همگذان را بعلم یقین و تجربه متین دوشن
است که چرخ سرافدار و زمانه شعبدة باز گونه گونه ^۲ بازیها از زیر چادر
دو رنگ و پرده نیونگ بیرون می آرد - و آن در نظر مردم دراز امل ^۳ کوتاه
اندیش بازی می نمایند *

مکروه طلعتی ^۴ است جهان فریب ناک ^۵

هر بامداد گرده بشوختی تجملی ^۶

فی الجمله دیده بصیرت هرشا باز که باز است بروی پوشیده نیست که
از غفلت جوانی بر بازی دادن این زال چهاردۀ باز فریفته نباید بود - و
بر لایه و فریب این مکارۀ مردم کش اعتماد نشاید گرد - و از کارهای این ^۷
قحبه دلاله ^۸ اعتبار باید ^۹ گرفت - نه بینی که کدام شهسواران میدان
ملکت و بادشاهان سریر سلطنت را از تخته ^{۱۰} تخت بتخته چوب
تابوت تخته بند موببد گرده - و خندهای نوبران باع ظرافت ^{۱۱} و نو عروسان
راغ لطافت ^{۱۲} را از آوان بهار جوانی بلاطمۀ تند باد خزانی اسیر خاک فدا
گردانید - *

هر آن ذرۀ که اندر گرد بینی سلیمانیان باد آورد بینی
باز ایم بر ^{۱۳} قصه - ملک الشرق ^{۱۴} عmad الملک یعنی ملک محمود حسن

چنانچه کولوهی که مکر

هر گونه بازیها M.

دراز آمد

طلعتس B.

تعملی قریب رنگ I.

آن قحبه M.

قحبه ولا اعتبار باید گرفت and M. and قحبه لا اعتبار اعتبار B.

اعتبار نیاید گرفت I.

از تختگاه تخت بخت and I. تخت بخت بتخته تابوت بتخته شد موببد M.
بتخته تابوت

بانع لطافت را M.

نوع عروسان لطافت را M.

بر سر قصه M.

ملک الشرق ملک عmad الملک M.

با کل سوار و پیاده خویش صفها آراسته مقابل آمد - لشکر منصور مستعد ایستاده بود - ملک الشرق عمامد الملک^۱ از قلب و مجلس عالی فتح خان و ملک یوسف و رای هیندو^۲ از میمنه - و مجلس عالی زیک خان و ملک کالو و خان اعظم اسلام خان و خان اعظم کمال خان از میسرة مقابل^۳ او روان کردند - چون افواج لشکر منصور معاینه کرد^۴ هم از دور روی به اذہرام داد - مبارزان لشکر منصور به یکبارگی حمله کردند - تعییه او بشکست و منهزم گشت - و چنان پشت داده^۵ که باز پس ندید - بعضی سران لشکر^۶ او در اتفاقی فرار کشته گشتند - و خود با تمام لشکر درون حصار که گرد بندگاه خویش بر آورده بود درآمد - چون لشکر منصور نزدیک حصار رفت و زور آورد طاقت حمله آوردن نتوانستند - جمله در آب جیلم^۷ درآمدند - و بیشتری بفرمان الٰی بلشکر فرعون رسیدند - و باقی ماندگان بعضی کشته و بعضی اسیر و دستگیر گشتند - حاجبکار^۸ زخمی بود در زمرة غرق شدگان درآمد - شیخ علی و امیر مظفر سلامت از آب عبور کرده با سوار معدون در قصبه سیور^۹ رفتند - هرچه اسپ و اسلحه و رخت و کالای ایشان بود - بتهم بودست مردم لشکر منصور آمد - این چنین حادثه صعب و واقعه تعب در ایام سالنه و عهود ماضیه بر هیچ لشکری نگذشته بود که بر ایشان گذشت - ازان روز^{۱۰} هرکه روي به آب آورد غرق شد - و هرکه پشت بمعرکه نهاد سربیاد^{۱۱} داد - بحدی که کسی را مجال پای گزین و قوت دست آویز

۱. عمامد الملک را از قلب

۲. B. and I. - رای هیندو Elliot, vol. IV. p. 71, Rāi Hansū.

۳. M. and I. از میسرة او روان شدند ۴. B. معاینه کرد

۵. B. omits که باز پس ندید بعضی سر لشکر

۶. I. آب جیلم غرق شدند ۷. B. حاجبکار

۸. B. سور ۹. Tabakât Akbarî, p. 282 شور

۱۰. B. ازان روز

۱۱. M. سر داد

پیش دروازه خطة ملتان آمد - لشکر ملک الشرق عmad الملک و خلق سنه
 شهر نیز^۱ بیرون آمده در باقات جنگ داده - هرچه از جنس گاو سپر^۲
 و فردیان^۳ آورده بودند پس سپر پیادگان ملتان گشت - مفهزم و مقهور شده
 باز طرف دایره خویش رفت - روز جمعه بست و هفتم ماه مبارک^۴ رمضان
 مذکور گرت دیگر باستعداد تمام باز در خطة ملتان آمد - سواران را پیاده
 کرده تا در دروازه چفسیده - ملک الشرق عmad الملک با سوار و پیاده
 بر ایشان حمله آورد - ایشان تحمل کردن نتوانستند - جمله روی بهزیمت
 آورند - بعضی کشته و بعضی گریخته در فوج خویش پیوستند -
 آن روز نیز مقهور شده باز گشته بار دیگر گرد حصار گشتن نتوانست -
 الفصه چون کیفیت مذکور بسمع مبارک حضرت ریات اعلی رسید
 مجلس عالی^۵ خان اعظم قتلخ خان بن سلطان مظفر گجراتی و مجلس
 عالی زیرکخان و ملک کالوشخنه پیل و خان اعظم^۶ اسلام خان و ملک
 یوسف سرور الملک و خان اعظم کمال خان و رای هیندو ذوالجی^۷ بهتی را
 با لشکرهای قاهره^۸ برای یاری دهی ملک الشرق عmad الملک فرستاد -
 امرای لشکر مذکور بدیوچ متواتر بتاریخ بیست و ششم ماه شوال سنه^۹ المذکور
 در خطة ملتان رسیدند - چند روز آنجا مقام ساختند - بتاریخ سیوم ماه
 ذی القعده روز جمعه سنه المذکور نزدیک نمازگاه لشکر منصور کوچ کرده
 می خواست که در کوتله علاوه الملک فرود آید - شیخ علی را خبر شد -

۱ شهر بیرون آمد M.

۲ گاو سیر I. and گاو سر B.

۳ مبارک M.

۴ M. omits

۵ خان اعظم اسلام خان B.

۶ هنبو جلیعین I.

۷ رای هنبو بهتی Elliot, vol. IV., p. 71, Rāī Hansū Khūl Chain Bhattī and Tabāqāt Akbarī, p. 282

۸ با لشکر قاهره M.

۹ سال مذکور B.

آب راوی را نزدیک خوطپور باز عبور کرده طرف ملتان شد - بیشتر ولایت
 ملتان بسبب خشکی راوی خراب بود - هرچه در کرانه آب جیلم آبادانی
 مانده بود آن نیز خراب کرده ده کروهی از خطه ملتان فرود آمد - ملک
 سلیمان^۱ شه لویی را ملک الشرق عماد الملک بر سریل طایله پیش فرستاده
 بود - شیخ علی مغل با تمام لشکر خویش کوچ کرده می آمد - میان
 یکدیگر مقابله شد - از جانبین بحرب پیوستند - آخر الامر ملک سلیمان شه
 لویی را نیز قضاوی رسید - شهادت یافت - لشکر دیگر بعضی کشته شد
بعضی باز گشته^۲ در ملتان رفت - بتاریخ سیوم ماه مبارک رمضان
سنه المذکور شیخ علی کوچ کرده از آنجا در موضع خسروآباد آمد - و آنجا
مقام کرد - چهارم ماه مذکور با کل جمعیت خویش^۳ مستعد جنگ
شدۀ نزدیک نیاز گاه خطه ملتان آمد - ملک الشرق عماد الملک نیز مستعد
جنگ در حصار ایستاده - بعضی پیادگان برای جنگ پیش رفند
لشکر او را در میان باخته^۴ داشته تا حصار آمدن ندادند^۵ - بضورت باز گشته
باز در خسروآباد رفته - هر روز افواج لشکر او موashi و غله خلق حوالی
خطه و کناره آب جیلم تاخته می بودند - بتاریخ بست و پنجم^۶ ماه مبارک
رمضان مذکور^۷ شیخ علی مذکور با کل حشم و خدم خویش مستعد جنگ

ملک سلطانشہ لویی

¹ I. باز گشته omits

جمعیت خویش مستعد کرده بجنگ نزدیک نیاز گاه خطه ملتان آمد

² I. omits مستعد شدۀ جنگ در حصار³ I. می رفند⁴ B. داشتند تا حصار⁵ B. امدن نتوانستند⁶ Tabakat Akbari, p. 282, places this event on the 4th of the month, and the following on the "27th".⁷ I. omits مذکور

بود ادا نمود - شیخ علی مذکور^۱ زن و بچه پولاد مذکور را برابرستده از تبرهندۀ مراجعت نمود - وقت باز گشت بیشتر ولایت رای فیروز را نهب و تاراج کرد - نزدیک قصبه ترهانه لب آب ستلدر^۲ را عبور کرد - مسدم ولایت جالندهر تا جارب^۳ و منجهور اسیر و دستگیر گردانیده باز در کرانۀ لب آب بیاه رفت - در ماه رجب رجیب قدرۀ سنۀ المذکور آب بیاه عبرۀ کرده سمت لوهر شده - ملک الشرق ملک سکندر امیر لوهر خدمتی که هرسال می داد - او را داده باز گردانید - و از آنجا میان قصور شده مقابل شهر مشهور دیبالپور در تلواره^۴ نزول کرد - وزاعت آن دیبار را تا بیست روز مقام کرده خراب ساخت - چون خبر باز گشت و خبر خراب کردن ولایت رای فیروز و اقطاع جالندهر بسمع ملک الشرق عmad الملک رسید با لشکرهای قاهره تا چهل کوه پیش رفت - و در قصبه طلنیه^۵ نشکرگاه ساخت و نزول فرمود - شیخ علی از خوف ملک الشرق عmad الملک از طرف لب آب راوی شده نزدیک قصبه طلنیه رفته آنجا نیز قوار گرفتن نتوانست - طرف خوطپور^۶ شده - همچنان توقيع رایات اعلی بر ملک الشرق عmad الملک رسیده که از طلنیه باز گشته در ملتان رود و با شیخ علی مقابل شود - بتاییح بیست و چهارم ماه شعبان سنۀ المذکور ملک الشرق عmad الملک کوچ کرده در طرف ملتان شد - شیخ علی مذکور از عطف کردن بعضی امرا و ملوک از گرد تبرهندۀ و نهب کردن ولایت بغایت مغور و پر باد شده بود - و از آتش قهر و فریب فلک غدّار نمی ترسید -

۱ مذکور B. omits

۲ آب ستلچ I.

۳ I. جازن

۴ تلواره شهو لوهر B.

۵ و طلنیهElliot, vol. IV., p. 70, قصبه تلین I. and Tabkāt Akbarī, p. 281, Tulamba.

۶ Tabaқāt Akbarī, p. 281 خطیب پور

تبرهندۀ ۱۰ متحصّر کردۀ فروز آیند - ملک الشرق عمامد الملک باز گشته میان تبرهندۀ^۱ آمد - امرا و ملوک مذکور را قواعد و قوانین گرد کردن حصار نمود - و چنان محاصره کردۀ فروز آورده که هیچ کسی را مجبال بیرون آمد از درون نبود - چون قضیۀ^۲ محاصره استحکام پذیرفت خود بکوچ متواتر در ملتان رفت - بدین نمط قریب شش ماه پولاد مذکور متحصّر شده جنگ می گرد - پیش ازین نفران خویش را بر شیخ علی^۳ مغل در کابل فرستاده و مبلغی مال^۴ خدمتی قبول گرد - بطبع آن شیخ علی با لشکرهای بسیار از کابل برای یاری دهی پولاد در ماه جمادی الآخرسته المذکور در آب جیلم نزدیک تلواره عین الدین کهوهکهر آمده - امیر مظفورو خاجیکا برادر زادگان او از سیور و سلفوت با جمعیت کثیر برو پیوستند - از آنجا حشر ولایت سیور و مردم کهوهکهر برای کردۀ بقصد سمت تبرهندۀ روان شد - در اثنای آن^۵ راه ملک ابوالخیر کهوهکهر نیز ملاقات کرد - عین الملک و ملک ابوالخیر کهوهکهر را پیشوا ساخته در کرانه لب بیاه آمد - و بکوچ متواتر میان قصبه قصور شده نزدیک گذر بوهی لب آب بیاه را عبره کردۀ ولایت رای فیروز را تاخته - رای فیروز از گرد حصار تبرهندۀ سبب گرد آوردن خیل و تبع بغیر اجازت امرایی دیگر کوچ کردۀ رفت - شیخ علی مذکور خیره تر گشت - چون ده کوهی از تبرهندۀ رسید اسلام خان و کمال خان و امرایی دیگر هر یکی از گرد حصار خاسته در اوطان خود رفتهند - شیخ علی مذکور چون نزدیک تبرهندۀ آمد پولاد مذکور از حصار بیرون آمده با ملاقات کرد - و مبلغ دو لکه تذکه که قبول کردۀ

میان تنهندۀ I.

قصبه محاصره I.

^۳ Shaikh 'Ali, Mughal Governor of Kabul on the part of Shāh Rukh Mirzā-Badshāni and Firishta.

مال بوجه خدمتی I.

الثناي راه I.

شحنه^۱ و اسلام خان و کمال خان حصار تبرهندۀ محصر کرده فرود آمدند - ملک الشرق عmad الملک امیر ملتان برای^۲ تدبیر فو نشاندن آتش فتنه پولاد مذکور از ملتان طلب شد - عmad الملک در ماه ذی الحجه سنۀ المذکور لشکرهای خوش هم در ملتان گذاشت^۳ جریده با جمعیت معدوده در خطۀ سرستی آمد - بشرف پایپوس مشرف گشت - و پیش ازین پولاد مذکور می گفت که مرا بر قول دوست داشت^۴ ملک عmad الملک اعتماد است - اگر مرا دست گرفته پیش برد من سر در ریقه اطاعت در آزم - و بشرف خاکبوس اعلیٰ مشرف شوم - رایات اعلیٰ عmad الملک را برای تغییب او در تبرهندۀ فرستاد - پولاد از حصار بیرون آمده ملک^۵ عmad الملک و ملک کالو را پیش دروازه ملاقات کرد - و میان یکدیگر معاهده شد که فردا^۶ از حصار بیرون آمده پای بوس بندگی رایات اعلیٰ بگند - آخر هم از میان لشکر کسی^۷ او را بترسانیده که بو تو غدر است - بدین سبب باز محصر شده بنیاد جنگ^۸ و جدال نهاد - ملک الشرق ملک^۹ عmad الملک باز گشته در حضرت رایات اعلیٰ رفت - در ماه صفر سنۀ اربع و ثلثین و ثمانماشه بندگی رایات اعلیٰ - ملک الشرق ملک عmad الملک را وداع داده سمت ملتان فرستاد - و خود بسلامتی طرف شهر مراجعت فرمود - خان اعظم اسلام خان و کمال خان و رایی فیروز کمال میین را فرمان داده تا حصار

شحنه بیل M.

^۱ امیر ملتان را تدبیر All three MSS.^۲ All three MSS. see Elliot, vol. IV., p. 69, n. 1. حراره

آمده عmad الملک و ملک کالو M.

^۳ قول و دست داس ملک M. هر روز افواج لشکر او موشی up to از حصار بیرون آمده^۴ M. omits from see p. 219 و غله خلق حوالی خطة

میان لشکر ترساتیده I.

^۵ بنیاد جنگ پیش نهاد I.

ملک B. omits

شجاع الملک خطاب گردانید - در ماه شوال سال مذکور پولاد^۱ ترک
 بچه غلام سید سالم مذکور باشتعال^۲ پسوان در حصار تبرهندہ در آمد و بغی
 وزید و بفیاد بغی نهاد - و رایات اعلیٰ پسوان سید مذکور را مقید کرد - و
 ملک یوسف سروپا و رای هینو^۳ بهتی را برای تغییب پولاد مذکور و
 دست آوردن مال سید مذکور فستاد - چون^۴ قریب حصار تبرهندہ
 رسیدند اول روز پولاد مذکور مذکور ملاقات کرد - و سخنِ اصلاح در میان
 آورد - برای ایشان علوه و گوشتنی فوستاده^۵ بیغم گردانید - و دوم روز یکایک
 با جمعیت خویش از حصار بیرون آمده بر لشکر ایشان شبخون زد - چون
 ملک یوسف و رای هینو از غدر و مکرا او خبر داشتند مستعد چنگ پیش
 رفتند - بتقدیر الله تعالیٰ اگرچه لشکر بتمام در آهن غرق بود پیش پولاد
 بدگهر مانند ارزیور شکست - و هم بیک کوفتن قطرا قطره گشت - تا فرسنگی
 تعاقب ایشان کرد - لشکر مذکور منهزم گشته در خطه سوتی رفت -
 هرچه در بنگاه از جنس خیمه و رخت و جنس جامه و نقد بود بر دست
 او آمد - بندگی رایات اعلیٰ باستماع این خبر متأمل شد - سراپرد^۶ خاص
 بجانب تبرهندہ زد - و بکوچ متواتر در خطه سوتی رسید - امرا و ملوک
 آن طرف دو لشکر منصور بندگی^۷ رایات اعلیٰ پیوستند - پولاد مذکور
 استعداد و اسباب^۸ حصار گیری بسیار داشت - بدان^۹ مستحکمی و تقویت
 در حصار تبرهندہ محصر گشت - و مجلس عالی زیرکخان^{۱۰} و ملک کالو

^۱ بولادباشتعال^۲^۳ Elliot, vol. IV., p. 68, Rāī Hansū Bhatti.^۴ چون ایشان قریب^۵ فوستاد و بیغممنصور بلندگی رایات^۶^۷ استعداد و حصار گیریبرای مستحکمی^۸^۹ زیرک خان و ملک و ملک کالو^{۱۰}

ملک رجب نادره امیر ملتان رسید - اقطاع ملتان باز بحواله ملک الشوق^۱ ملک محمود حسن گردانید - و عماد الملک خطاب کرده با عساکر قاهره در ملتان فرستادند - در سنه ثلاط و ثلائین و ثمانانه بندگی رایات اعلی سمت گوالیر لشکر کشید - و بکوچ متواتر میان ولایت بیانه شده در حوالی گوالیر رفت - فسده آن ولایت را گوشمال داده بجانب هنگیکانت^۲ شد - رایی هنگیکانت مفہوم شده در کوه پایه جالپھار^۳ در آمد - ولایت اورا نهپ و تراج ساخت - و بیشتر کفار آن دیار اسیر و دستگیر گشت - ^۴ از آنجا طرف راپری امد - اقطاع راپری از پسر حسن خان تحويل کرده بحواله پسر ملک حمزه^۵ گردانید - و خود بکوچ متواتر سالم و غاذما در ماہ رجب رجب قدرة سنه المذکور مراجعت فرمود - در اثنای راه سید سالم را زحمتی حادث گشت - و هم دران زحمت برحمت حق پیوست - اورا بتخته تابوت انداخته هرچه تعجیل تر در تخت گاه دهلي اوردند - و آنجا دفن کردند - القصه سید سالم مرحوم^۶ در مدت سی سال در خدمت خان مرحوم مغفور خضر خان طاب ثراه بود - اقطاعات و پرگذات خارج قلعه تبرهنده در میان دو آب بسیار داشت - و رایات اعلی مازای^۷ آن خطه سرستی و اقطاع امروزه نیز مفوض کرده - سید مرحوم در جمع کردن مال بغایت حریص بود - چنانچه در صد تی اندک^۸ مبلغی مال و غله واقمشه بیشمار در قلعه تبرهنده جمع آمده - بعد وفات سید مرحوم اقطاعات و پرگذات اتمام بر پسران او تفویض کرد^۹ - پسر بزرگ اورا سید خان و پسر دیگر را

ملک الشوق

هنگیکانت I. and II.

لشکر از آنجا

M. and I.

سالم مرحوم مغفور خضر خان

M. and I.

بحواله ملک حمزه

M. and I.

رایات اعلی و ما سرای آن خطه

M. and I.

تفویض کرده شد

M. and I.

لوهور زند^۱ ملک الشرق ملک سکندر در قصبه کلانور آمد - رای غالب کلانوری جمعیت سوار و پیاده برابر کرده مقابل جسرته در نواحی کانکره بر لبِ آب بیا پیش رفت - جسرته مذکور نیز مستعد شده برای محاربه ایستاده - یک دیگر بجنگ پیوستند - بعثایت الله تعالی چون لشکر اسلام را فتح روی نمود در جمع او کسری افتاد - غنایم که از طرف^۲ جالندهر آورده بود تمام گذاشته پریشان و منهزم گشته باز طرف تیکهر^۳ رفت - و هنیمت را غنیمت شمرد - ملک الشرق ملک سکندر مظفو و متصور طرف شهر میمون لوهور مراجعت فرمود - در ماه محرم سنه اثنین و ثلاثین و ثمانماهه ملک الشرق ملک محمود حسن فسده کفار ولایت بیانه که با محمد خان اوحدی جمع شده بفیض (فساد) نهاده بودند فرونشازده - و از خطمه بیانه برای پای بوس حضرت همایون اعلی در شهر آمد - و بشرف پای بوس مشرف گشت - و بمراحم فراوان مخصوص گشت^۴ - و اقطاع حصار فیروزه یافت - بعده^۵ بندگی رایات اعلی عزیمت سواری بجانب کوهپایه میوات مصمم کرده بارگاه بالای حوض خاص نصب گردانید^۶ - امرا و ملوک اطراف ممالک بحضرت پیوستند - از آنجا کوچ کرده در کوشک مهندواری^۷ نزول فرمود - مدتی آنجا مقام ساخته - جلال خان میور میوان دیگر عاجز شده مال و منحصل و خدمتی بر قانون قدیم ادا نمودند - و بعضی بشرف پای بوس مشرف گشتند - در ماه شوال سنه المذکور بندگی رایات اعلی سالم و غائماً طرف شهر مراجعت فرمود - درین سال هیچ طرف^۸ مهمی نکرد - هم در این^۹ ایام خبر وفات

^۱ M. Rسد. لوهور² B. طرف.^۳ M. تیکهر.⁴ M. omits گشت.^۵ M. omits بعده بندگی.⁶ M. گردانیده.⁷ M. هندواری.⁸ M. هیچ طرفی.⁹ M. هم در آن ایام.

خراب گشته درون کوه در آمده - جلال خان برادر ملک قدر مذکور و سران
دیگر چنانچه احمد خان و ملک فخر الدین و ملک علی^۱ و اقارب ایشان بتمام
با جمعیت سوار و پیاده خویش در قلعه اندور^۲ جمع گشتنند - چون ملک سور
الملک نزدیک قلعه مذکور نزول کرد طاقت نتوانستند^۳ آورد - ذکر اصلاح
در میان آوردن بدین نمط^۴ که مال بر طریق گروگان در حضرت فرستند - هم
برین قرار مال و محصول و گروگان ستد ملک سور الملک با لشکرها طرف
شهر مراجعت کرد - همچنان خبر رسانیدند در ماه^۵ ذی القعده سنة المذکور
که جسرته که وکهر قصبه کلانور محصر کرده - ملک الشرق ملک^۶ سکندر
تحفه امیر لوهور برای یاری دهی طرف کلا نور برفت^۷ - جسرته مذکور حصار
کلانور را گذاشتند چند گروهی پیش آمد - میان او و ملک سکندر محاربه
شد - بتقدیر الله تعالیٰ جسرته غالب آمد - لشکر ملک سکندر را انهزم
افتاد - ملک سکندر با لشکر خویش باز گشته در لوهور رفت - جسرته مذکور
باز میان کلانور شده در حد جالندھر آب بیا را عبره کرده تاخت -
حصار جالندھر محکم بود آفتی^۸ رسانیدن نتوانست - مردم حوالی را اسیر
و دستگیر کرده باز سمت کلانور شد - باستماع این خبر بندگی رایات اعلیٰ
بجانب مجلس عالی زیرکخان امیر سامانه و اسلام خان امیر^۹ سرهنگ فرمان
فرستاد تا لشکرها خویش ساخته کرده^{۱۰} یاری دهی ملک الشرق ملک
سکندر^{۱۱} کنند - پیش از آنکه لشکرها ایشان سراپو^{۱۲} طرف شهر میمون

و ملک اقارب ایشان

¹ M. All three MSS. has . ان دور . Elliot, vol. IV., p. 66, says fort of Alwar.² M. نتوانست آورد

برین شوط M.

³ M. omits ماه

ملک الشرق سکندر B.

⁴ M. omits کلانور می رفت

اکفتی B.

⁵ B. and M. سیهوند

ساخته یاری B.

⁶ B. omits ملک

سر بود M.

گرفته^۱ سمت شهر مراجعت فرمود - پانزدهم ماه شعبان سنه احدي و ثلثين و ثماندهنده بطائع سعد درون شهر در آمد - و در کوشک سيري نزول کرد - امرا و ملوك اقطاعات ممالک را وداع داده خود در عيش و طرب^۲ مشغول گشت - از درگاه سلطان^۳ ازل و بادشاھ لم بیل جلت قدرت و علت کلمته^۴ در خواست آمد که این شاه سایه‌مان جاه را تا انقراف عالم و بقای بقی آدم بر تخت سلطنت و سری مملکت باقی و پاینده دارد - آمين یا رب العالمین - این دعا گوی میخواست که برسم اصحاب انشاء و ارباب املاء سخنی چند در اختتم این کتاب گوید - و ختم هم در دعای شاه عالم پنجه کند - فاماً چون هنوز از بستان سلطانی و گلستان جوانی او یک گل از هزار نشگفته است - و از قصه رزم و افسانه بزم او هزار^۵ دستان طبع از هزار داستان یک داستان نگفته بضورت نا تمام بگذاشت - و بر خود التزام نمود که فتوحات شوکت آینده - و قصه ارادات دولت پاینده اگر داعی را حیات وفا کند هرسال بایفای^۶ رساند - و درین صحیفه ثبت گرداند - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَ هُوَ الْمُوْفِقُ لِلِّاتِمَ وَ الْمَيْسِرُ لِلَاخْتِنَامَ - در ماه شوال سنه المذکور ملک قدو میبا^۷ بوسمت آنکه با سلطان ابراهیم^۸ یار شده است تحفه و عرایض ارسال میکند گرفته درون خانه سیاست کردند - و ملک سوره الملک با لشکرها طرف میوات برای فرو نشاندن فتنه و ضبط ولایت فاصله شد - بعضی قصبات و قریات ایشان که در صحراء آبادان بود بتمام

۱. گرفته B.

۲. در عيش و در طرب B.

۳. از درگاه سلطان از پادشاھ لم بیل M.

۴. علت عرمته I.

۵. بایقاً رساند M. omits

۶. هزار دستان طبع M.

۷. المذکور ملک قدو و ماو and Elliot, vol. IV., p. 66 Kaddū the Mewatti.

سلطان یار شده M.

نرول فرمود - قلعه مذکور^۱ اگرچه از غایت ارتفاع سر باسمان می سود و از نهایت استحکام قابل فتح نبود - فاماً از اقبال خدایگان گیتی مدار آب^۲ آن طایفه نگون سار^۳ خاکسار نقصان پذیرفت و باد غرور ایشان از آتش قهر لشکر منصور فو نشست - نه قوت دست آویز ماند نه مجال پایی گریز - بین نمط مدت هفت روز درون قلعه محصر بودند - آخر الامر بضرورت زینهاری شده امان خواست - بندگی رایات اعلیٰ آعلاءُ الله تعالیٰ از فرط عاطفت خسروانی و شفقت مهر مسلمانی از سر جرام^۴ او در گذشت - و به^۵ تشریف اماني مشرف گردانید - لشکر را فرمان داد تا از گرد قلعه مذکور دور شوند - همچنان کردند - بتاریخ بیست و ششم ماه رجب^۶ قدره محمد خان مذکور^۷ از درون قلعه با خلق خویش بیرون آمدۀ سمت میوات رفت - بندگی رایات اعلیٰ چند روز برای استمالت آن شهر خراب همانجا مقام ساخت - چون برای ضبط اقطاع بیانه و محافظت^۷ قلعه اهتمام تمام داشت ملک الشرق ملک متحمود حسن را که در کارهای جهانداری و نگاه داشتن سرحدها دلاری و هوا خواهی معاینه کرده بود و بسی کارهای بزرگ از دست او برآمده - چنانچه در مبدأ حال جلوس با جسرته شیخا کهوكهر^۸ محاواره کرده - و تهائمه لوهور داشته با شیخ زاده نایب شاهزاده خواسان مقاومت نموده - و در اقطاع سلطان در آمدن نداده - برای محافظت قلعه مذکور و ضبط اقطاع بیانه نامزد کرد - و اقطاع بیانه با مضافات و نواحی آن بتمام بحواله او گردانیده خود بکام دوستان^۹ کناره آب جون

^۱ مذکور را اگرچه² ب آن طایف.^۳ نگون سار⁴ M. omits سر جرات او گذشت.⁵ M. and B. omits ب

محافظت اهتمام داشت.

⁶ مذکور داد مترون قلعه.⁷ کهوكهر⁸ M. omits بکام دولت.⁹ B. omits بکام دولت.

خان مشرّق گشته بود و ملک چمن^۱ نبیسه خان جهان مرحوم و ملک^۲ کالو خانی شحنه پیل و ملک احمد تحفه و ملک مقبل خانی را مستعد کرده مقابله شرقی فرستاد - میان یکدیگر مقاتله و محابایه از نیم روز تا وقت شام رفت - هم در عین قتال بودند که سلطان سپهر از ناحیت نیم روز در حدود شام تاخت - و بمنزل عین حمده عزم نزول کرد^۳ - جهان روشن در چشمهاش شان تاریک نمود - ازین سبب افواج عساکر هر دو شاه از حرب گاه باز گشته در پرده خویش فرود آمدند - چون هیچ یکی رو^۴ از دیگری نمرد ایند آن وقت بر بساط مقاومت بازی قایم ماند - فاماً لشکر شرقی بیشتر و خمی بود - و دست چمک لشکر منصور دیده روز دیگر عطف کرده سمت آب جون رفت - بتاریخ هقدهم ماه جمادی الآخر از گدرنگ^۵ گذارا گشته طرف را بروی شد - از آنجا بکوچ متواتر در ولایت خویش در آمد - بندگی رایات اعلی تعاقب او تا گدرنگ کرد - لیکن بسبب آنکه جانبین اسلام بود تمامی امرا و ملوک بوجه شفاعت التصالس کردند^۶ - خداوند عالم گیتبی^۷ مدار را از تعاقب او باز داشتند - مظفر و منصور طرف هتھیکانت^۸ شده مال و متصول و خدمتی از زای گوالبر و زایان دیگر بر قانون قدیم ستدۀ مراجعت فرمود - کناره ایب چنبل^۹ گرفته در خطه بیانه آمد - محمد خان اوحدی سبب آنکه با شرقی پیوسته بود در خاطر هراس داشت^{۱۰} - بالای قلعه^{۱۱} محصر شد - بندگی رایات اعلی قلعه مذکور را گرد گرفته

۱. ملک حمین M.

۲. M. omits ملک

۳. کرد و پرداخت and B. نرول پرداخت M.

۴. M. یکی رخ از ی

۵. B and M. گدرنگه M.

۶. M. omits گیتبی

۷. I. هتھیکانت شد M. هستکانت and Tabakat Akbari, p. 278

۸. آب جیتل M.

۹. M. داشته

۱۰. I. قلعه کوه

گرفته^۱ در اقطاعات اتاره فزدیک قصبه برهان آباد آمد - خداوند عالم پناه نیز مقبال او از اتروایی کوچ کرده در قصبه باین کوته^۲ نزول کرد - میان هر دو لشکر مسافت اندک مانده بود - چون شرقی را شوکت و دلاری حضرت اعلی و قوت و اندوهی لشکر مخصوص معاینه شد در ماه جمادی الاول سنة المذکور از مقابل لشکر مخصوص عطف کرده سمت قصبه را پری رفت - و در گذرگاب آب چون را عبره کرده از آنجا سمت^۳ بیانه کناره آب کنیهیر مقام ساخت^۴ - خداوند عالم گیتی^۵ مدار نیز بکوچ متواتر دنبال او در چندوار آب چون را گذارا شد - و چهار کووهی از لشکر او نزول فرمود - هر روز^۶ یزک و افواج لشکر مخصوص گرد بر گرد لشکر شرقی می تاختند - و برده و مواشی و اسپان لشکر^۷ ایشان بدین فmut می آوردند - موادن بیست و دو^۸ روز هر دو لشکر بیوین نمط قریب یکدیگر بودند - بتاریخ هفتم ماه جمادی الآخر سنة المذکور شرقی با کل حشم از سوار و پیاده و پیل مستعد چندگ شد - بندگی رایات اعلی خود سلامتی و ملک الشرق^۹ سور الملک وزیر و سید اسدات سید^{۱۰} سالم و بیشتر امرای کبار هم در بوده مانده - بعضی امرا چنانچه ملک الشرق ملک محمود حسن و خلن اعظم فتح خان بن سلطان مظفر و مجلس عالی زیرکخان و ملک الشرق ملک^{۱۱} سلطانش بخطاب اسلام

^۱ M. and I. کناره آب سیلا گرفته

قصبه مالی کرته Tabakat Akbari, p. 277 باین کوته

کنار کیتھر 278 از آنجا سمت کناره آب کنیهیر مقام

⁴ B. omits ساخته

⁶ M. and I. هردو یزک

⁸ M. بیست روز

¹⁰ M. سید عالم سالم

⁵ B. گیتی

لشکر بیوین نمط ایشان می آوردنده M.

ملک سور الملک B.

ملک^۹ M. omits

¹¹ M. omits

حضرت طلب شد - بکوچ متواتر باز گشت - در حضرت آمد - در ماه محرم سده احمدی و ثلثین و شماهانه خداوند عالم می خواست که طرف بیانه سواری فرماید - اثنای آن رسوان قادر خان امیر کالپی در حضرت رسیدند و کیفیت آمدن شرقی عرضه داشتند - خدایگان گیتی مدار عزم سواری بیانه فسخ کرده مقابله شرقی روان شد - هم چنان خبر رسانیدند^۱ که شرقی قصبه بهونور^۲ را تاخته فرود آمده است - می خواهد طرف بداؤن^۳ رود - حضرت اعلی در گذر نوہ پتل^۴ آب جون را عبور کرده موضع^۵ چرتولی را تاخته و از آنجا بکوچ متواتر در قصبه اترولی رفت - در اثنای آن بسمع بندگی زایات اعلی خبر مختص خان برادر شرقی رسید که با لشکر پی شمار و پیلان بسیار در حدود آثاره آمده^۶ است - بمجرد استماع این خبر بندگی زایات اعلی - ملک الشرق محمود حسن را با ده هزار سوار که هو یکی بهادران جنگ آزموده بودند بر مختص خان نامزد فرمود - ملک الشرق ملک محمود حسن با جمع لشکر کشش کرده در محلی که لشکر شرقی نزول کرده بود رسید - ازین حال مختص خان را خبر شد - پیش از رسیدن لشکر منصور عطف کرده بر شرقی پیوست - ملک محمود حسن چند روز هم دران حوالی مقام ساخت می خواست^۷ تا بر سر لشکر^۸ شرقی شباخون کند - سدب آنکه ایشان خود را بودند ممکن نشد - باز گشته در لشکر خود پیوست - شرقی نیز طرف لشکر منصور کنارا لب بیاه

۱. I. خبر رسید.

2. I. قصبه بهونور کانون. Elliot vol. IV., p. 63. n. 1 : "Badāūnī has Bhūn-āknūn".

3. I. بدانرون.

4. B. نوہ و پتل.

5. خرنوی B.

6. M. رسیده که بمجرد I. رسیده است.

7. I. می خواست تا بر لشکر خود پیوسته بر شرقی شباخون.

8. M. تا بر لشکر شرقی.

ملک مقبل خانی بذده خویش گردانیده نیابت شق مذکور و پرگذشت
سیکری ملک خیر الدین تحفه را داد - و خود بدولت^۱ سعادت و کامرانی
سمت گوالیر عزیمت مصمم گردانید - چون آنجا رسید رای گوالیر و تبهکنیر
و چندوار اطاعت کردند - و مال و محصول و خدمتی بر قانون قدیم
ادا نمودند - بعده سالمًا و غانمًا بکام دوستان سمت شهر مراجعت فرمود -
و در ماه جمادی الآخر سنة المذکور بطاع سعد و اخته میمون در کوشک
دولتخانه در آمد - و اقطاع از ملک الشرق ملک محمود حسن تحويل شد -
اقطاع حصار فیروزه یافت - و ملک الشرق رجب نادره را اقطاع ملتان
مفوض^۲ گشت - بعد چند روز محمد خان مذکور از حضوت با زن و بچه
تحاشی نموده میان میوات رفت - بعضی مردم که خیل او جایجا متفرق
بودند جمع شدند - هم چنان شنید که ملک مقبل با کل لشکر سمت
مهرمهاون^۳ سواری کرده است - و ملک خیر الدین تحفه را در^۴ قلعه گذاشت -
خطه^۵ بیانه خالی است - بر اعتماد سکان خطه و مقدها و لایت با جمعی
معدون یکیک در بیانه رفت - خلق خطه و لایت بیشتری اورا پیوستند -
بعد چند روز قلعه را نیز قابض گشت - و لشکری که در بیانه نامزدی
مانده بود باز گشته در شهر آمد - خداوند عالم اقطاع بیانه از ملک مقبل
تحویل کرده بحواله ملک مبارز گردانید - و اورا با عساکر قاهره^۶ براى دفع
شر او فرستاد - چون لشکر منصور نزدیک رسید محمد خان مذکور در
قلعه حصاری شد - ملک مبارز خطه^۷ بیانه را با کل لایت در قبض خویش
آورد - محمد خان مذکور جمعیتی که داشت بتمام در قلعه مذکور گذاشته
خود بشرقی رفت - هم چنان ملک مبارز را نیز برای مصلحت در

مفوض گردانید I.

2 خود بدولت کامرانی I.

بعانیب مهاون Tabakat, p. 277

3 در I. omits

قاهره

4 خطه را B.

5 I. omits

6 خطه را

در کوهپایه مقام کرد - بعده بسبب تندیجه غله و علف از آن دیار سمت دارالملک دهلي مراجعت فرمود - و در ماه شعبان سنه المذكور بطاع سعد و اختر ميمون در کوشك دولتخانه نزول کرد - سال دیگر در ماه محرم سنه ثلاثين و همانماهه سمت بيانه عزم سواري مصمم گردانيده ميان ولایت میوات شده شر و فسده ايشان را مالش داده در خطه بيانه رفت - محمد خان پسر اوحد خان امير بيانه حصارى شده خلق بيانه را خراب کرده در حصارى که بالاي کوه ساخته است بدويد^۱ - و شانزده روز بقوت کوه با لشکر منصور محاربه ميکرد - دوم ماه ربیع الآخر سنه المذكور لشکر منصور مقابل محمد خان دههوده کرد - خداوند عالم با لشکر جرار و مردان^۲ نامدار از پس پشت دروزه^۳ کوه بالا برآمد - چون پسر اوحد خان خبر یافت طاقت نتوانست آريه مفهزم شده درون حصار درآمد - چون پيشتو پيوستند محمد خان اوحدی مذکور در جمع خود تزلزلی و در قلعه^۴ خود تخللی دید - دست و پاي گم کرده بضرورت دستار در گلو انداخته و پاي از سر ساخته از درون بیرون آمد - و بشرف خاک بوس مشرف گشت - خدایگان گيتي مدار و بادشاهه نوشيروان شعار جان او را امني و نقش را از سرجاني ازانی^۵ فرمود - آنچه از جنس نقود و نفایس و اسپ^۶ و اسلحه و رخت و کلا درون قلعه داشت - بوجه نعل بهاي اسپان لشکر منصور پيش کش^۷ گردانيد - بندگي رايات اعلي چند روز در خطه مذکور مقام ساخت - خيل و تبار او از قلعه مذکور بیرون گشيد و بحضور فرستاد و برای سکونت ايشان کوشك جهان^۸ پناه تعین کرد - و اقطاع شق بيانه بحواله

^۱ برد. I.

صرکبان نامدار. B.

^۲ دید. I.

قلعه خللی دید.

^۳ جانی فرمود. B.

اسباب واسلحه. I.

^۴ پيش گذرانيد. I.

کوشك جهان نمای. I.

میوان رسید - بکوچ متواتر در ولایت میوات در آمد - ولایت ایشان را
نهب و تاراج کرد^۱ - میوان مذکور کل ولایت^۲ را خراب کرده درون کوه^۳
جهره که محکم ترین جایگاه ایشانست در آمدند - چون کوه مذکور از
غایت استحکام قابل فتح نبود و تنگیه غله و علف شد خداوند عالم پناه
با لشکر منصور سالماً و غایماً سمت شهر مراجعت فرمود - بطایع سعد
و اختر میمون در ماه رجب رجب قدره سنّة المذکور در کوشک دولت
خانه نزول کرد - امرا و ملوک اطراف را وداع داده خود در عیش و عشرت^۴
مشغول شد - سال دیگر سنّة تسع و شریعین و شماهانه باز سمت میوات
سواری فرمود - جلو^۵ و قدو^۶ نبیسگان بهادر ناهرو بعضی میوان که با ایشان
پیوسته بودند مقامات خویش را خراب کرده در کوه ان دور حصاری گشتند -
چند روز مسحّر شده - چون لشکر منصور زور آورد حصار ان دور خالی کرده
در کوه الور رفتند - روز دیگر خداوند عالم حصار ان دور^۷ خراب گردانیده
بقصد الور روان شد - چون نزدیک رفت^۸ جلو و قدو آنجا نیز حصاری
شده - لشکر منصور متواتر دههواه کرد - آخر الامر عاجز آمدند زینهاری
گشتند^۹ و امان خواستند - خداوند عالم امان داد - بعده قدو بشرف
پای بوس مشرف گشت - فاما می^{۱۰} خواست که باز گریخته در کوه
درآید - سبب آن اروا دست آورده مقید کردند - و خدایگان گیتی مدار
ولایت و قربات میوات را بیشتری نهب و تاراج گردانیده و چند گاهی

تاراج را خراب گردانیده. I.

کل خلق را خراب M.

درون جهره M.

عیش و طرب M.

خلق و قدو بنکن بهادر M.

ان دور را خراب M.

رفت M. omits

گشته و امان M.

بکوچ متواتر در قصبه اترولی رفت در up to فاما می خواست^۹ M. omits from . اثنای آن See p. 207.

اورد - خداوند عالم چون غایت عجز و اضطرار او معاینه کرد و قصد کردن
بر اسلام مستذکر پنداشت^۱ برین شرط صلح کرد که البخان خدمتی در
حضرت فرستد و خود از ولایت گواهی بازگرد - روز دیگر الی خان اجنس
خدمتی در حضرت اعلیٰ فرستاد - و خود بکوچ متواتر بر سمت دشمن
بازگشت - خداوند عالم پناه مدتی کناره آب چنبل مقام^۲ کرد - و مال
و مخصوص از کفار آن دیار بر قانون قدیم ستد سالمًا و غلامًا^۳ مظفر و منصور
ظرف شهر مراجعت فرمود - در ماه رب سنه سبع و عشرين و ثمانماهه در
دارالملک دهلي درآمد - و در پوداخت کارهای ملکی مشغول گشت -
در سنه محرم سنه ثمان و عشرين و ثمانماهه اتفاق سواری سمت کثیر^۴
مصمم کرد - چون در کناره آب گنگ رسید رای هرسنگه در حضرت
پیوست - و^۵ بمراحم خواون مخصوص گشت - فاما سبب انکه سه
سال مخصوص باقی داشته بود او را موقوف^۶ کرده مدتی داشتند -
الغرض اشکر منصور لب آب گنگ^۷ عبره کرد و فسده آن دیار را گوشمال
داده طرف کوهپایه کمایون رفت - چندگاه آنجا بود - چون هوا بگرم شد
کناره آب رهب گفته مراجعت فرمود - آب گنگ را باز نزدیک قصبه
کنبل^۸ عبره کرده می خواست سمت قنوج عزیمت^۹ فرماید - در
شهرهای هندوستان قحط مهلک بود پیشتر نوقت - همچنان^{۱۰} خبر تمرد

^۱ م. پنداشته

آب چنبل مقام و مال M.

^۲ م. سالم و غلام

کثیر مخصوص کرده M. and I.

^۳ م. پیوسته بمراحم

*

^۴ Tabakat Akbari, p. 275 says:-

نرسنگه رای کیتسر در کنار آب گنگ آمده ملازمت نمود - بواسطه بقایی سه

ساله چند روز در قید افتاد - آخر مال ادا نموده خلاص شد *

لب آب گنگ را عبره M.

قصبه گنگ M.

^۵ م. عزیمت فرمایند

همچنان M. omits

الشرق ملک مسحومد حسن گردانیده با لشکرهاي^۱ انبوه با خیل و نیع در
القطاع ملتان روان^۲ کرد - چون در ملتان رسید عامه خلائق ملتان را
استقامت داد - و هر يكى را انعام و ادرار و مواجه تعیین فرمود - خلق
ملتان آسوده حال و صرفة گشتند - مردم شهر و ولایت را امنی پیدا آمد -
و حصار ملتان که در حادثه مغل خلل^۳ گرفته بود مرمت گشانید -
و لشکري کثير گرد خود جمع کرد - هم چنان خبر سواري الب خان امير
دهار بقصد راي گوالير بسم مبارک خداوند عالم رسانيدند - با لشکرهاي
قاهره سمت گوالير عزيمت فرمود - چون نزديک خطه بيانه رسيد پسر
اوحد خان امير بيانه مبارڪخان او در خود را بغدر کشته بود - از رایات اعلى
بغی ورزیده حصار بيانه خراب کرده بالای کوه برآمد - رایات اعلى در
دامن کوه مذکور نزول فرمود - بعد مدتی پسر اوحد خان مذکور^۴ عاجز
شد - و مبلغ مال و خدمتی داده سر در ریقه اطاعت در آورد - رایات
اعلى بدولت و سعادت^۵ از آنجا سمت گوالير بقصد الـ خان نهضت
کرد - الـ خان کناره آب چنبل^۶ گذرها گرفته فرود آمدہ بود - رایات اعلى
یکاک در گذری دیگر - آب مذکور را عبور کرد - و ملک مسحومد حسن
و بعضی امرای دیگر چنانچه میوان و نصرت خان که مقدمه لشکر منصور
بودند و سواران یکه تاز بگاه الـ خان را غارت کردند - و بعضی سوار و پیاده
او را اسیر و دستگیر گردانیدند و در حضوت آوردند - رایات اعلى سبب
آنکه جانبین اسلام بود جان بخشی کرد - و هر يكى را مخلص گردانید -
روز دیگر الـ خان مذکور رسولان در حضوت^۷ فرستاد و مذاکره صلح در میان

۱ M. لشکر انبوه

دوان کرد^۲

۳ B. omits خلل

مذکور^۴

۵ M. omits و سعادت

آب چنبل^۶در حضوت آورده و مذاکره صلح در میان نهاد^۷

M. omits

و عشرين و ثمانمائة بطاع سعد و اختر ميمون در شهر دارالملك دهلي در آمد - هم چنان ملک محمود حسن از اقطاع جالندھر با جمعیتی کثیر در حضرت اعلیٰ^۱ پیوست - و بمراحم فراران مخصوص گشت - و عهده عارض ممالک از ملک خیر الدین خانی تحویل کودا بحواله ملک الشیق محمود حسن گردانید - چون آن نیک بخت بهمه باب آراسته حق^۲ بود و هوا خواه و حلال خوار^۳ خداوند عالم پذرا بود و در کارهای عالم قرب یافته روز بروز صوبه اش تضاعف می پذیرفت^۴ - بتاریخ ماه جمادی الاول^۵

سنه المذکور میان جستجه شیخا و رائی بهیلم^۶ جنگ شده - رائی بهیلم کشته گشت^۷ - پیشتر اسپ و آسلجه او بر دست جستجه آمد - از کشتن رائی بهیلم - جستجه مذکور را خبر شد - چیزی لشکر^۸ مغل با خوبیش یار کودا در حد دیده بیور و لوهور تاخت - ملک سکندر مستعد شده می خواست تعاقب او کند - جستجه باز گشت - از آب جانهاو گذارا شد - هم درین ایام خبر وفات ملک^۹ علاء الملک امیر ملтан رسید - و آوازه شیعی علی نایب امیرزاده پسر^{۱۰} رفتمش شد که با لشکر انبیو از کابل برای نهی اقطاع بهکهر^{۱۱} و سیستان^{۱۲} می آید - خداوند عالم بجهت دفع فسدة مغل و دفع فتنه ملاعین و ضبط ولایت - عرصه ملтан و بهکهر و سیستان را بحواله ملک

آراسته حق سبعانه و تعالی و هوا خواه B. 2 حضور پیوست 1 M.

حلال خوار 3 M. omits

مذکور 5 می پذیرد 4 B.

6 All three MSS. بهیلم Elliot, vol. IV., p. 59 Bhīm.

7 م. کشته شد

8 B. چیزی مغل ملک علاء الدین که علاء الملک 9 B.

10 M. and I. L. پسر سرعنیش Elliot, vol. IV., p. 59 n. I. says that Shaikh 'Ali was one of the nobles of Mirza Shāh Rukh, who was established at Kābul.

11 All three MSS. بهکهر Elliot, vol. IV., p. 59 Bhakkar.

12 B. سوستان می آمد

شهری پسر ملک سور الملک یافت - و در سنّه ست و عشرين و ثمانائمه خداوند عالم پنها لشکر اسلام را مستعد کرده سمت هندوستان عزیمت سواری مضمم^۱ کرد - در ماه محرم سنّة المذکور در ولایت کهنه^۲ در آمد - مال و مخصوص از ایشان ستد - در اثنای آن مهابت خان امیر بداؤن که از خدایگان مغفور خضرخان طاب ثراه هراس گرفته بود^۳ بشوف پایی بوس مشرف شده و بمولحم خسروانه و عواطف بادشاهانه مخصوص^۴ گشت - از آنجا آب گذگ عبره کرده در ولایت راههوان تاخته بیشتر کفار نگونسار علف تیغ شدند - چند روز کناره آب گذگ مقام فرمود - و در حصار کنبل ملک مبارز وزیر خان و کمال خان با لشکر برای قلع و قمع^۵ فسده راههوان نصب گردانیده - هم چنان پسر رای سبیر که در حضرت اعلی^۶ پیوسته و برای رکاب رایات^۷ اعلی بود بسبی خوف گرفته تھاشی^۸ نمود - در تعاقب او ملک الشرق ملک خیر الدین خافی با لشکرهای قاهره ذامن شد - لشکر مخصوص رسیدن فتوانست - فاما ولایت اورا نهپ و تازاج و یغما^۹ کرده نیز در آثاره قرود آمد - خداوند عالم نیز به کوچ^{۱۰} متواتر عقب لشکر در آثاره رفت - کفار نگون سار دزرن حصار محصر گشتند - آخر الامر عاجز شده پسر رای سبیر^{۱۱} پای بوس کرده^{۱۲} مال و خدمتی که می داد ادا^{۱۳} نمود - خداوند عالم با لشکر اسلام مظفر و مخصوص باز گشت - در ماه جمادی الاول^{۱۴} سنّه ست

۱. مضمم کرده M.

۲. کهنه M.

۳. گرفته بشوف M.

۴. بمولحم مخصوص گشت M.

۵. برای دفع فسده M.

۶. حضرت بیوسته M.

۷. رکاب اعلی B.

۸. تھاشی and نجاشی نموده B.

۹. ولایت او نهپ کرده M.

۹. نیز کوچ کرده متواتر M.

۱۱. Elliot, vol. IV., p. 59 Rai Sarwar.

۱۲. پای بوس کرد B.

۱۳. ادا نمودند B.

۱۴. جمادی الآخر M.

رمضان سنه المذكور يكديگر اصلاح کورند - جسرته سمت آب بیا رفت
 و خلق ولایت کهوهاران که اورا پیوسته بودند کوچ کنانیده برگرد خویش
 جمع عیکوو - هم چنان ملک^۱ سکندر تحفه با لشکر اذبوا که بجهت
 یاری دهی علیک محمود حسن که از پیش بادشاه تعین شده بود در گذر
 بوشهی رسید - جسرته مذکور را طاقت مقاومت نبود - از آب راوی و جانهاو
 خلق خود را عبره کنانیده برابر خویش در کوه تیلهه^۲ بود - ملک الشرق
 سکندر در گذر بوهي آب^۳ بیا عبره کرد - بتاریخ دوازدهم ماه شوال سنه
 المذکور در شهر میمون مبارک آباد لوهور نزول کرد - ملک محمود حسن
 از حصار سه کوهی بیرون آمد^۴ ملاقات کرد - پیش ازین ملک رجب
 امیر دیبانپور و ملک سلطانشه لویی امیر سرهنگ و رائی فیروز مین بر
 ملک سکندر پیوسته بودند - لشکر مذکور کناره آب راوی شده سمت کلانور
 رفت - میان کلانور قصبه بهوه لب آب را عبره کرده^۵ در حد جمون^۶ در
 آمد - رائی بهیلم نیز با ایشان پیوست - بعداً بعضی طایفه کهوهاران را که
 در کناره جانهاو از جسرته علیحده شده مانده بودند نهیب کوده سمت شهر
 میمون مبارک آباد لوهور مراجعت نمودند - همچنان فرمان اعلی همایون
 رسید که ملک الشرق محمود حسن در اقطاع جالدهر زود - و مستعد شده
 در حضرت پیوندد - و ملک سکندر تهانه شهر میمون نگاه دارد - بر حکم فرمان
 اعلی با لشکر خویش درون حصار شهر میمون در آمد - و ملک محمود
 حسن و امرای دیگر را باز گردانیده - و عهدہ وزارت از ملک سکندر تحويل
 گشت - و بحواله ملک الشرق سور الملک شحنة شهر شد - و عهدہ شحنة

۱ M. omits ملک

۲ Elliot, vol. IV., p. 57 "and proceeded to Tekhar", M. تیلهه

۳ M. omits آب

۴ M. omits آمد ملاقات

۵ کرد در حد M.

۶ Elliot, vol. IV., p. 58, Jammū.

آب جانهاؤ و راوی عبیره کرد - در شهر میمون مبارکاپاد لوهور آمده در روضه^۱
شیخ المشایخ شیخ حسین زنجانی نزول کرد - و در^۲ یازدهم ماه
جمادی الآخر سنة المذکور درون حصار خام میان یک دیگر محاصره شد -
بکرم^۳ الله تعالیٰ از اقبال بادشاهه عالم پناه جسته مذکور مفهوم گشت -
 لشکر مذصور تابیرون حصار خام تعاقب کرد - فاماً پیشتر فرفت - بدین سبب جانبیین
 قایم ماند - روز دیگر نیز^۴ جسته مذکور همانجا تاخت - سیزدهم ماه مذکور
 کوچ کرده^۵ سمت فرو دست آب راوی رفت - از آنجا غالها^۶ جمع کرده در
هقدهم ماه مذکور سه کروهی^۷ از شهر میمون مبارک آباد باز گشته فود^۸ آمد -
 بیست و یکم ماه مذکور باز نزدیک حصار خام بحرب پیوست^۹ - بعد
بکرم الله تعالیٰ از اقبال بادشاهه^{۱۰} لشکر اسلام را فتح شد - درین کرت
 نیز تعاقب کردند - جسته مذکور باز گشته^{۱۱} هم در پرده^{۱۲} خویش نزول
 کرد - بدین^{۱۳} نمط تا مدت یکماه و پنج روز^{۱۴} بیرون حصار جنگ میشد - آخر
 الامر جسته عاجز گشت - از آنجا کوچ کرده سمت کلانور رفت - رای
 بهیلم که بجهت یاری دهیع لشکر مذصور در کلانور آمده بود با او مתחاصمت
 بندیاد نهاد - چون نزدیک کلانور رسید میان ایشان جنگ شد - فاماً هیچ
 یکی غلبه کردن نتوانست - برین^{۱۵} نسق جنگ قایم بود - بعده در ماه

در مقام شیخ M.

نزول کرد یازدهم M.

شد کرم M.

دیگر بیرون جسته B.

مذکور سمت M.

علمای جمع M.

یک کروهی M.

باز گشته فومود M.

بحرب پیوستند M.

بادشاهه اسلام M.

باز گشت M.

¹² M. and Elliot vol. IV., p. 57 "and Jasarth returned to his army."¹³ M. بین نمط¹⁴ M. پنج روز هر روز بیرون¹⁵ بدین نسق صدیق اقدم بود B.

گذشت - چون لشکر مذصور کناره آب بیانه رسید گویندند سمت آب راوى شد - خداوند عالم آب بیانه در دامن کوه و آب راوى نزدیک قصبه به شهره ۱ در تعاقب او عبور کرد - جسته مذکور از آب جانها گذشتند در تیکه هر میل کوه در آمد ۲ - همچنان رای بهیلم ۳ مقدم جمون بشرف پای بوس مشرف گشت - و پیشوا شده آب جانها عبور کناید - لشکر مذصور تیکه ر که محاکم توین جایگاه او بود خراب گردانید - و بعضی خلق را که درون ۴ کوه جسته بودند ۵ اسیرو دستگیر کرد - از آنجا سالماً و غانماً خداوند عالم سمت شهر میدمدون لوهور مراجعت فرمود - در ماه متحرم سنہ خمس و عشرين و ثمانماهه سایه همایون دولت و ظل چتر سلطنت خداوند عالم ۶ بر خراب آباد لوهور افتاد - در آن مرز بوم که جز بوم شوم هیچ جانوری مسکن و مأوى نگرفته بود ۷ بعد مدته معلوم ۸ روی به آبادانی آورد - و از اقبال بادشاهه عمارت پدید گشت - قریب یک ماه در صریحت حصار و دروازه های کناره راوى مقام ساخت - چون عمارت صرتیب شد اقطاع لوهور بحواله ملک الشرق ملک محمود حسن گردانید - و دو هزار سوار ذامزد او فرمود - و استعداد لشکری و حصار گیری مهیا ۹ کرده سپرد ۱۰ - و خود بدولت و سعادت ۱۱ طرف دار الماک دهلي باز گشت - هم چنان در ماه جمادی الآخر سنہ المذكور جسته شیخنا با جمعی کثیر از سوار و پیاده

نریک قصبه به شهر I.

در آمد ۲ M

رای بهیلم راجه جمون ۳ Tabaqat, p. 272

جسته بود ۵ M.

دران کوه ۴ M.

مسکن نگرفته بعد ۶ M.

خداوند عالم پنلا ۶ M.

بعد مدته مديدة معلوم شد رو به آبادانی ۸ B.

میها و مهنا کرده ۹ B.

سپرد ۱۰ M.

بدولت طوف ۱۱ M.

و مجلس عالی زیرک خان را باز گردانید - و زیرک خان در خطه سامانه آمد - خداوند عالم پناه را پایی بوس کرد - از آنجا لشکر مذصور^۱ در قصبه لدرهانه رفت - جستوجه مذکور آب ستادر را عبره کرده مقابل لشکر مذصور نزول کرد - بحضور بتمام بر دست او بود - بقوت آن لشکر مذصور را عبره کردن نمی داد - قریب چهل روز مکابرہ کرده آن سوی^۲ آب مانده بود - چون^۳ طلوع سهیل شد آب نقصان گشت - خداوند عالم پناه سمت قصبه تبول پور مراجعت فرمود - جستوجه مذکور نیز مقابل لشکر کناره آب گرفته می آمد - بتاریخ پادهم ماه شوال سنه المذکور خداوند عالم - ملک سکندر تھفه و مجلس عالی زیرک خان و ملک الشرق محمود حسن و ملک کالو و امرای دیگر را با لشکرهای قاهره و شش زنجیر پیل بالا دست آب فزدیک قصبه اروبر فرستاد - وقت با مداد لشکر مذصور در پایاب عبره کرد -^۴ هم دران روز خداوند عالم نیز کناره آب گرفته مقابل خداوند عالم بودند^۵ رسید - جستوجه مذکور نیز کناره آب گرفته مقابل خداوند عالم میرفت - هم چنان اورا از گذارا شدن لشکر مذصور خبر شد - هواسی در جمع او پیدا آمد - چهار کروهی از گذارا ایستاده ماند - خداوند عالم نیز با کل حشم و خدم^۶ و پیلان عبره کرد - لشکر مذصور مقابل او جنبدید - چون افواج لشکر را دید بغیر جنگ روی بانهرزام آورد - لشکر مذصور تعاقب کرد - بندگاه او بتمام بر دست آمد - بعضی سوار و پیاده او کشته شده - چون با سواران جراره گریخته شباشب^۷ قصبه جاندھر رفت - دوم روز آن از آب بیا نیز

^۱ لشکر مذکور M. ^۲ آن مانده M. کرده از سوی

^۳ طلوع شد سهیل آب نقصان شد و گشت.

^۴ عبر کرده بود رسید M. کوچ فرموده M.

^۵ کرده بود رسید M. ^۶ و خدم M. omits

^۷ شباشب تا قصبه M.

کرده در حضرت بود - و جسروته نیز خدمتی در حضرت ارسال کرده
خود باز گردید - بدین^۱ قرار بتاریخ دوم ماه جمادی الآخر سنه اربع و عشرين
و ثمانماهه زیرک خان از حصار جالندهه بیرون آمد کذاره آب^۲ پیسي
صوازنده سه کروهی از لشکر جسروته مذکور نزول فرمود - دوم روز آن جسروته
مذکور با کل جمعیت خوش مستعد شده بر در^۳ زیرک خان آمد
از قول خود برگشت - و به محافظت تمام مجلس عالی زیرک خان را
برابر خود^۴ روان کرده - و آب ستله^۵ عبره کرده باز در قصبه لدرهانه فرود آمد -
چون^۶ از آنجا بکوچ متواتر بتاریخ بیستم ماه جمادی الآخر سنه المذکور

در سرهنگ میان عین بشکال رسید - و ملک سلطانشہ لودی امیر سرهنگ

درون حصار محصور شده - جسروته مذکور بسیار کوشش نمود و لیکن خدای

تعالی محافظت کرد - در حصار سرهنگ آفتی^۷ رسانیدن نتواند - چون

کیفیت او از فریاد نامه^۸ ملک سلطانشہ لودی خداوند^۹ عالم پناه را روشن

شد بتاریخ ماه ربیع سنه المذکور در عین باران از شهر بیرون آمد - سرا پرده

طرف سرهنگ جسروته مذکور^{۱۰} زد - بکوچ متواتر چون در قصبه کوهله حوالی

سامانه رسید^{۱۱} جسروته مذکور خیر رسیدن لشکر منصور شنید - بتاریخ بیست

و هفتم ماه مذکور از گوین حصار سرهنگ کوچ کرده سمت لدرهانه روان شد -

۱ M. فرار و بین

۲ M. کذاره آب بینی جسروته مذکور با کل جمعیت

۳ M. مستعد شده در برو مجلس عالی زیرک خان آمد او از قول خود باز گشت

۴ M. برابر خوش روان کرده و آب

۵ I. آب ستله عبره کرد باز قصبه لدرهانه

۶ M. فرود آمد از آنجا

۷ B., M., and I. اکفتی رسانیدن

۸ M. فریاد سلطانشہ I. آوار فریاد نام ملک سلطانشہ

۹ M. طرف سرهنگ نزد بکوچ ۱۰ M. بخداوند عالم پناه روشن شد I.

۱۱ B. رسید چون خیر لشکر منصور شنید

سبب تمدد^۱ جسرونه مذکور این بود - مانک یک سال پیش ازین در ماه
جمادی الاول سنه ثالث و عشرين و ثمانيماهه سلطان علي باشا کشمیر
با لشکر خویش در تهنه^۲ آمده بود - جسرونه مذکور وقت بیرون آمدن
با لشکر سلطان علي مقابل شد - لشکر او متفرق بود - چيزی درون^۳ و
چيزی بیرون آمده - طاقت نتوانست آورده منهنم گشت - سلطان علي
زندگان بودست او اسیر آمد^۴ - و اسباب و کالای لشکر او بیشتر بغارت
رفت - جسرونه مذکور^۵ کوتاه اندیشه و روسانی بود بر باد شد - و مشتبی
حشرات گرد^۶ خویش جمع دید ماخولیای شجر^۷ دهلی در سر او افتاد -
همچنان خبر وفات بندگی رایات اعلی شفید - با جمعی از سوار و پیاده
گذارا^۸ آب بیا و ستلدر شده و تلوندی رای کمال^۹ مین را تاخت -
راي فیروز از پیش او منهنم شده طرف جول^{۱۰} رفت - از آنجا جسرونه مذکور
در قصبه لدرهانه آمد تا حد از پر کناره آب ستلدر نهیب گرد - بعد چند
روز باز آب ستلدر عبره گرده طرف جالندھر لشکر را دد - زیرک خان در حصار
جالندھر متحصر شد^{۱۱} - جسرونه سه کروهی از قصبه کناره آب پیسی^{۱۲}
نزول گرد - مذکورة اصلاح در میان آورد - آخر هر کسی از جانبین در آمده
اصلاح دهانیدند - بشرط آنکه حصار جالندھر را خالی گردانیده به تسليم
طوغان کند - و مجلس عالی زیرک خان یک نفر پسر طوغان مذکور را برابر

تمدد وزیدن I.

در ولایت تهنه M.

چيزی درون در و چيزی بیرون B.

اسیر آمده M.

لشکر و بیشتری M.

مذکور مردی کوتاه M.

مشتبی حسوات کرد خوش جمع M.

ماخولیای دهلی M.

گذارا لب بیا B.

کمال الدین M.

¹¹ Tabakat, p. 271 and Elliot, vol. IV., p. 54, Rai Firoz fled before him towards the desert.

محصر گرد شد B.

آب بینی M.

محصر گرد شد B.

خدای تعالی عرض مطہر^۱ اورا غریق رحمت گرداند - و بادشاہ عالم پنجه را تا انقرض عالم و انقطاع نسل بنی آدم باقی و پاینده دارد بحرمه
النبي المختار والله لا يهار *

ذکر سلطان اعظم و خدایگان معظم معز الدنيا و الدین ابوالفتح مبارک شاه خلّد الله ملکه و سلطانه و اعلمی اصره و شانه

چون رایات اعلی خضر خان طاب ثرا را قویب شده که از دار
غور بدار سویور بخرامد - سه روز پیش از آن در حیات خویش این
فروزنده شایسته و خلف^۲ باسته را ولیعهد خود گردانیده باتفاق همه امرا
و ملوک بتاریخ هفدهم^۳ ماه جمادی الاول سنده اربع و عشرين و ثمانماهه
بر تخت سلطنت اجلس داد - چون رایات اعلی وفات یافت عامه خلق
بر سلطنت او بیعت تازه گردند - امرا و ملوک وایمه و سادات و قضات
و هرچه کسی در عهد خدایگان مغفور خضر خان طاب موقده از شغل و اقطاع
و پرگنه و دیده و وظیفه^۴ محدود تعین داشت بر همه مقرر داشتن فرمود -
و معاولی آن خاصه خویش زیادت گردانید - اقطاع شق^۵ فیروزآباد و
هانسی از ملک رجب نادره^۶ تحويل گرده بحواله ملک الشرق ملک
بده برادرزاده خود گردانید - ملک رجب اقطاع شق دیمالپور یافت - در
اثنای آن خبر بعی و زیدن جسته شیخا کموکهر و طوغان رئیس رسید - و

عرض مطہر M. 1

خلق باسته B. 2

نوزدهم M. 3

دیده و قطیعه و محدود داشت M. 4

شق حصار فیروزه و هانسی M. 5

رجب نادر M. 6

آب مذکور مقابل لشکر منصور فرمود آمد - چون آب کم گشت لشکر گذارا شد - طوغان انہざم نموده در ولایت جسرته که کوهر در آمد - اقطاع طوغان بحواله^۱ زیرک خان شد - ملک خیر الدین سمت شهر باز گشت - در سنّه اربع و عشرين و ثمانمائه رایات اعلى طرف میوات سواری فرمود - بعضی میواتیان^۲ در حصار کوتله بهادر ناهر محصر گشتند و بعضی پیوستند - رایات اعلى نزدیک کوتله نزول کرد - میوان مذکور بجنگ پیش آمدند - هم در حمله^۳ الاول حصار کوتله فتح شد - میوان گویخته درون کوه در آمدند - رایات اعلى حصار کوتله را خراب و ابتر^۴ گردانیده سمت گوالیر رفت - هم درین مهم بتاريخ هشتم ماه محرم سنّه اربع و عشرين و ثمانمائه ملک تاج الملک وفات یافت - عهد^۵ وزارت بملک الشرق ملک سکندر^۶ پسر بزرگ او مفتوح گشت - چون رایات اعلى در حدود گوالیر رسید رای گوالیر محصر شد - ولایت اورا فهب و ناراج^۷ گردانیده مال و خدمتی او گرفته جانب آثار آمد - رای سبیر ملعون^۸ در دوزخ رفته بود - پسر او اطاعت نمود - مال و خدمتی ادا کرد - همچنان رحمت بر تی مبارک رایات اعلى غالب آمد - بکوج متواتر سمت دهلی^۹ شهر مراجعت فرمود - بتاريخ هفدهم ماه جمادی الاول سنّه اربع و عشرين و ثماندائه بعد رسیدن در شهر بر حمّت حق پیوست * بیت *

از پس^{۱۰} هرشام گهی چاشتی است
آخر برداشت فرو داشتی است

¹ M. omits بحواله² میوان³ B. omits شد

خراب گردانیده

⁵ M. and I. عمل وزارت

ملک الشرق سکندر B.

⁷ M. نهب گردانیده

ملعون

⁹ M. omits دهلي

از سر هو شامگاهي

¹⁰ M. omits

سازنگ را دست آورده مقید گردانید^۱ و بعده بکشت - درین سال
بندگی^۲ رایات اعلیٰ در شهر ماند - ملک تاج الملک را با لشکرهاى قاهره
سمت آتاوه نامزد فرمود - لشکر منصور میان قصبه برب شده در ولایت
کول در آمد - و مفسدان آن^۳ دیار را قلع و قمع کرده در آتاوه^۴ رفت -
موضوع دیهلهی که محاکم ترین مقام^۵ کافران بود نهیب و تاراج گردانیده
از آنجا قصد آتاوه کرد - رای^۶ سبیر ملعون محصر شده آخر صلح^۷ جست -
مال و خدمتی که هر سال می داد ادا نمود - بعده^۸ لشکر منصور در
ولایت چندوار در آمد - نهیب و تاراج گردانیده در تغییر^۹ رفت - رای
هر سنه که ضابط تغییر نیز مال و خدمتی داد - از آنجا ملک تاج الملک
مظفر و منصور سمت^{۱۰} شهر مراجعت فرمود - در ماه رب رجب^{۱۱}
قدره^{۱۲} سنه المذکور خبر طغیان طوغان رئیس دوم بار^{۱۳} رسانیدند که حصار
سرهند را محصر کرده تا حد منصور^{۱۴} و بابل تاخته است - رایات اعلیٰ
باز ملک خیرالدین خانی را با لشکرها برای دفع فتنه طوغان نامزد
فرمود - ملک خیر الدین بکوچ متواتر در سامانه رسید - از آنجا مجلس
عالی زیرک خان و ملک خیر الدین جمع شده تعاقب او کردند - طوغان
مذکور خبر یافت - در قصبه لدھیانه^{۱۵} آب^{۱۶} ستلدر را عبره کرده در کرانه

¹ گردانید بعده B.² سال رایات M.³ مفسدان دیار را قلع کرده M.⁴ در ولایت آتاوه M.⁵ مقام M. omits⁷ صلح شد جست M.⁶ Elliot, vol. IV., p. 52 Rai Sarwar.⁸ ملک تغییر M.⁷ بعده M. omits⁹ کاتب M.¹⁰ منصور در شهر مراجعت نمود M.¹¹ رجب قدره M. omits¹¹ طغیان دوم بار طوغان رئیس رسانیدند M.¹² لدرهانه M. and M. ملک تاخته¹³ لب ستلدر M.¹⁴ لب ستلدر M.

میان یکدیگر مصاف شد - ملک سلطانشہ لوڈی را خدای تعالیٰ نصرت بخشید^۱ سارنگ مذکور را آفی^۲ رسانیدن نتوانست - مفهوم شده طرف قصبه لہوری^۳ مضافت خطہ سوہنڈ رفت - خواجه علی مازندرانی^۴ امیر قصبة جہت^۵ نیز با لشکر خویش بدرو ملاقات کرد - همچنان زیرک خان امیر سامانه و طوغان رئیس ترک بچہ مقطع جالندھر برائی یاری دھی ملک سلطان شہ لوڈی^۶ در سرہنڈ آمدند - چون سارنگ مذکور را خبر شد عطف کرده طرف اروپ رفت - خواجه علی مذکور از سارنگ مذکور شده بر زیرک خان پیوست - اوز دیگر لشکر منصور در تعاقب سارنگ دروغی تا قصبة اروپ تاختند - سارنگ از اروپ گئیخته در کوه در آمد - لشکر منصور همانجا مقام ساخت - در اثنای آن ملک خیر الدین خانی را با لشکرها بجهت قلع فسدة سارنگ مذکور نامزد فرمود - در ماه رمضان سنہ المذکور ملک خیر الدین بکوچ متواتر در قصبة اروپ رسید - از آنجا لشکرها بتمام جمع شده دنبال او در کوه در آمدند - چون سارنگ مذکور مستاصل و بی دستگه شده و کوه قابل فتح نبود بضرورت بعد چندگاه مراجعت نمودند - ملک خیر الدین خانی سمت شهر باز گشت - و زیرک خان در سامانه رفت - ملک سلطان شہ لوڈی را لشکر دیگر داده در تھانہ اروپ گذاشتند - چون^۷ لشکر جابجا شد - در ماه محرم سنہ ثلث و عشرين و ثمانماہه سارنگ مذکور با طوغان رئیس ترک بچہ ملاقات کرد - بعد ملاقات طوغان مذکور بغدر

^۱ مذکور را اکفتی M. و مذکور اکفتی I. نصرت داد.^۲ B. and I. مذکور را اکفتی M. و مذکور اکفتی I.^۳ لہر سری I. و طرسی M.^۴ ماریدارانی I. - ماریدارانی M. - ماریدارالی I. اندرانی p. 269.^۵ ملک جہت I. and M. جہت M. and I. ملک جہت.^۶ ملک جہت M. سلطانشہ کوڈی M.^۷ چون M. omits.

قربیب مدت شش ماه مهابت خان حصاری شده جنگ می کرد - نزدیک بود که فتح شود - همچنان بعضی امرا و ملوک چنانچه قوام خان و اختیار خان و بندگان محمود شاهی که از دولت خان شکسته و رایات اعلی را پیوسته بودند غدر اندیشیدند - چون رایات اعلی ازین حال خبر یافت حصار بداعون را گذاشتند سمت شهر دهلی مراجعت فرمود - در اثنای راه کنار آب گنگ بتاریخ بیستم ماه جمادی الاول سنه اثنتین و عشرين و ثمانماهه قوام خان و اختیار خان و بندگان محمود شاهی را گرفته بانتقام غدری^۱ که کرده بودند همه را بکشت^۲ - و بکوچ متواتر در شهر آمد - همچنان خبر سارنگ دروغی در سمع زایات اعلی رسانیدند که مردمی در کوه باجواره^۳ اعمال جالندھر پیدا شده - و خود را سارنگ^۴ میگویاند - بعضی مردم نادان و کوتاه اندیش و جهآل^۵ برو جمع می شوند - ملک سلطانشہ بهرام لودی را اقطاع سرهنگ مفوّض کرده بجهت تسکین و قلع فتنه سارنگ دروغی فائزد گردانید - ملک سلطانشہ بهرام^۶ همچون بهرام چوبین در ماه رجب رجب قدرة سنة المذکور با لشکر خاصه خوش در سرهنگ رفت - سارنگ مذکور با مردم روسانی و حشر قربات بقصد از باجواره سواری کرد - چون نزدیک اب آب ستادر رسید خلق قصبه ازوپر^۷ نیز بدو پیوستند - در ماه شعبان سنة المذکور نزدیک سرهنگ فرود آمد - روز دیگر

^۱ M. خروزی همه را کشته M.

^۲ Elliot, vol. IV., p. 51, n. 2, Tabakat and Badshahī read "Bajwāra", but Firishta makes it Machiwāra.

^۳ B. سافنگ. Elliot, vol. IV., p. 51, n., "He died in the time of Timur's invasion. Firishta."

^۴ M. کوتاه اندیش امرا لودی را اقطاع سیهرند.

^۵ سلطانشہ در ماه رجب سنه M.

^۶ B. ازوپر. Elliot, vol. IV., 51 Arüber (Rūpar)

ملک تاج الملک با لشکر و بندگه هم دران محل مقام کرد - لشکر اسلام آب رهب گذارا شده تا در کوه کمایون دنبال کردند - هرسنگیه در کوه در آمد - لشکر اسلام غذایم بسیار دست آورده پنجم روز باز گشت - از آنجا ملک^۱ تاج الملک نزدیک خطة بداؤن اشده در^۲ کناره آب گذگ آمد - و از گذر بچنانه^۳ گذرا شده مهابت خان امیر بداؤن را وداع داده و خود به کوچ متواتر در آنواه رفت - ولایت آنواه را نهیب و تراج کرده - رای سبیر^۴ ضابط آنواه محصر شد - آخر مال و خدمتی داده مصالحت شد - تاج الملک از آنجا مظفو و منصور در ماه ربیع الآخر سنة المذکور طرف شهر مراجعت فرمود - مال و خدمتی که از آنجا آورده بود پیش رایات اعلی گذارنیده و بمراحم خسروانه و عواتف بادشاهانه^۵ مخصوص گشت - [وهم] در سنة احدی و عشرين^۶ و ثمانماهه رایات اعلی سمت کتهیر^۷ عزیمت مصمم کرد - اول مفسدانه ولایت کول را گوشمال داده بعد^۸ جنگل رهب و نبیل را قلع کرد و آن فسده^۹ را بذیاد انهدام کرد و بر انداخت - از آنجا در ماه ذی القعده سنة المذکور طرف بداؤن عزیمت فرمود - آب گذگ را نزدیک قصبه پتیالی گذارا شد - چون مهابت خان از آمدن رایات اعلی خبر یافت خوفی در خاطر او متمنک گشت - استعداد محصّری کرد - در ماه ذی الحجه سنة المذکور حصار بداؤن محصر گردانید

^۱ M. omits ملک^۲ M. and I. omits در^۳ M. بچنانه^۴ Elliot, vol. IV., p. 50 Rāfi Sarwar.^۵ M. بمراحم مخصوصوهم در سنة مذکور ای سنه احدی و عشرين و ثمانماهه^۶ Tabakat Akbari, p. 268 و مهابت خان

Elliot, vol. IV., p. 50 wrongly gives 822 H.

^۷ B. کتهیربعد در جنگل رهب در آمد و نبیل را قلع و قمع گردانید و آن فسده^۸ B.

فسده را بر انداخت M.

رئیس و بعضی ترک بچگان که سدهو را کشته بودند رسید - بجهت دفع
فتنه ایشان زیرک خان امیر سامانه با لشکرهای قاهره نامزد شد -
چون لشکر در سامانه رسید طوغان و بعضی ترک بچگان دیگر که در حصار
سرهند^۱ ملک کمال بدھن متعلق خانزاده معظم را محصر کرده بودند
گذاشته سمت کوه^۲ رفتند - زیرک خان در تعاقب ایشان در قصبه پایل^۳
بیت - آخر الامر طوغان رئیس مال غرامت قبول کرد - و ترک بچگان
کشندگان ملک سدهو را^۴ از جمع خویش بیرون کرد - پسر خود را گروگان
داد - زیرک خان پسر اروا با مال غرامت در حضرت فوستاد - و خود سمت
سامانه باز گشت - در سنہ احمدی و عشرين و ثمانماہه ریات اعلیٰ - ملک
تاج الملک را با عساکر قاهره برای قلع^۵ فسده هرسنگهه ضابط کتبیر^۶ فوستاد -
چون لشکر اسلام گذارا آب گذگ شد هرسنگهه مذکور ولایت کتبیر^۷ را
بتمام خراب کرده در جنگل آنواله^۸ که بیست و چهار کروہ متحوطہ
اوست^۹ در آمدہ - لشکر اسلام متصل جنگل مذکور نزول^{۱۰} کرد - هرسنگهه
بقوت جنگل محصر شد و بحرب پیوست - بخصرت الله تعالیٰ لشکر
اسلام را فتح شد - همه اسباب و رخت و اسلحه و اسپ کفار نگون سار بر
دست لشکر اسلام آمد - هرسنگهه مذکور مهمنم شده سمت کوه کمایون
رفت - روز دیگر موازنہ بیست هزار سوار در تعاقبت او نامزد کرد - و خود

۱ B. and M. سیمونه

کوه رفتند ۲ M.

پایل ۳ M. ، بابل، قصبه باید I. and Tabakat, p. 267

کشندگان ملک سدهو از جمع

کتبیر

برای دفع

7 Elliot, vol. IV., p. 49, gives Katehr, and further in the n. 3 mentions, it is the Hindu name of the present province of Rohilkhand. At first, the Mohammadan conquerors called all the country to the east of the Ganges, Katehr, but subsequently, when Sambhal and Badaün were made separate governments, the country beyond the Rāmganga only was called by that name.

۸ M. آنواله

۹ در آورده لشکر ۱۰ M.

الاول همین سال بعضی ترک بچگان خیل بیرم خان [ملک سدهو فادره را]
بغدر دست آورده شپید گردانیدند - و حصار سهند را قابض گشتند -
رایات اعلیٰ ملک داؤد دبیر و زیرک خان را برای قلع و قمع ^۱ فسده ایشان
فرستاد - ترک بچگان مذکور گویخته گذارا آب ستلد ^۲ شدند و در کوه
درآمدند - لشکر نیز دنبال ایشان در کوه رفت - مدت دو ماه در کوه گرفته ^۳
بود - چون کوه محاکم بود قابلیت فتح نداشت - لشکر منصور باز گشت -
اثنای آن ^۴ در ماه رجب ^۵ قدرة ^۶ سنه المذکور خبر ^۷ آمدن سلطان
احمد ^۸ بادشاہ عرصه گجرات و محصر کرد او قلعه ناگور رسانیدند - این
خبر ^۹ پیش رایات اعلیٰ گذشت - بندگی رایات اعلیٰ میان تونک
و توده شده سمت ناگور عزیمت مصمم کرد - چون سلطان احمد ازین حال
اگاهی یافت باز گشته جانب دهار رفت - رایات اعلیٰ در شهر نو جهابن ^{۱۰}
درآمد - الیاس خان امیر جهابن بشرف پائی بوس مشرف گشت -
فسده آن دیار را گوشمال داده طرف گوالیر آمد - رای گوالیر محصر شد -
چون قلعه مذکور در غایت استحکام بود فتح نشد - اما مال و محصول از
رای گوالیر ستد سمت خطة بیانه عزیمت کرد - شمس خان اوحدی نیز
مال و خدمتی و محصول ادا نمود - از آنجا مظفر و منصور جانب دهلی
مراجعت فرمود - همچنان در سنه عشرين و ثمانماهه خبر طغیان طوغان

قلع فسده ایشان را فرستاد ۱ M.

ستلچ ۲ I.

تا دو ماه تردد نموده ۳ Tabakat, p. 267

اثناء آن ماه ۴ B.

جب قدرة ۵ M. omits

خبر ۶ B omits.

سلطان احمد ضابط گجرات ۷ M. and I.

این خبر پیش رایات اعلیٰ گذشت بندگی ۸ M. and I omits

۹ Elliot, vol. IV., p. 49, n. 1 says that "the Tabakat-i-Akbari says, "Shahr-i-nau-'arūs Jahān". Bādsūnī has simply "Jahāban". Firishta says, "Shahr-i-nau., known as 'arūs-i-jahān (bride of the world)".

نصب ^۱ گردانید - و گماشته خویش تعین کرد از آنجا آب بیاده ^۲ گرفته و کفار آنواه را گوشمال داده سمت شهر دهلی ^۳ مراجعت نمود - در سنه ثمان عشر و ثمانمائه شاهزاده ^۴ معظم و مکرم ملک الشرق ملک مبارک پسر خود را که درخور سلطانی ^۵ و لایق جهانی بود خطه فیروز پور سرهند ^۶ و اقطاعات بیرم خان بتمام بعد وفات بیرم خان مرحوم ^۷ مفوض گردانید - و فرماندهی سمت غرب بحواله او کرد - و ملک سدهو نادره را عهده نیابت شاهزاده ^۸ معظم معین شد - چون کارهای آن سمت بکفایت رسید در ماه ذی الحجه سنة المذکور شاهزاده ^۹ معظم با ملک سدهو نادره ^{۱۰} وزیر خان امیر سامانه و امرا و ملوک آن دیار سمت شهر مراجعت نمود - و در شهور ^{۱۱} سنه تسع عشر و ثمانمائه رایات اعلی - ملک تاج الملک را با عساکر قاهره سمت بیانه و گوالیر نامزد فرمود - چون در حدود بیانه رسید ملک کریم الملک برادر شمس خان اوحدی ملاقات کرد - از آنجا در حدود گوالیر در آمد - ولایت اورا نهض و تراجم کرد ^{۱۲} - و مال و خدمتی گوالیر و رایان دیگرستده آب جون مقابل چندوار عبره کرده سمت کنپل و پتیالی رفت - رای هرسنگه ضابط کتبیر ^{۱۳} اطاعت نمود - مال و خدمتی او گرفته طرف شهر مراجعت کرد - و ملک سدهو نادره را در اقطاع ^{۱۴} سرهند که از جهت ^{۱۵} شاهزاده ^{۱۶} معظم بود [فرستاد] - در ماه جمادی

بسیمانان قدیمی آن قصبه داده شقدار تعین نمود ۲۶۶

داده شهر مراجعت ۳ M. مسیاه

^۴ B. درخور بادشاهی

^۵ B. and M. and Elliot, vol. IV., p. 48, "the khittas of Firozpur and Sirhind".

⁶ B. بیرم خان مذکور

⁷ Tabakat Akbari, p. 267 سدهو ناهمر

⁹ M. تراجم نهاد

¹¹ B. and M. سپهوند

⁸ M. omits شهر

¹⁰ M. کنپر

¹² M. که جهت

و دیه و اقطاع که در عهد سلطان محمود داشتند بر ایشان مقرر و مستقیم^۱ داشت - و ایشان را در پرگنات روان کرد - کارهای ملکی بتمام انتظام پذیرفت - و هم در سنّه سبع عشر و ثمانمائه ملک الشرق تاج الملک را با لشکرهای هندوستان نامزد فرسود - و خود در شهر متمکن^۲ شد - ملک تاج الملک آب چون عبره کرده در قصبه لاھار^۳ رفت - آب گنگ عبره کرده در ولایت کتهیر^۴ در آمد - کفار آن دیار را نسب و تراجم کرد^۵ - رای هرسنگهه گریختنه در گپتی آنوله^۶ در آمد - چون لشکر اسلام نزدیک رسید عاجز گشت - منحصول و مال و خدمتی ادا نمود - مهابات خان امیر بداعون نیز ملک تاج الملک را ملاقات کرد - از آنجا کناره رهپ گرفته در گذر سرگدوار^۷ آمد و آب گنگ عبره کرد - و کافران کهور^۸ و کنپل^۹ را گوشمال داده میان قصبة سکیه^{۱۰} شده در قصبة بارهم^{۱۱} رفت - حسن خان امیر راپری و ملک حمزه برادر او بر تاج^{۱۲} الملک پیوستند - رای سبیو بشرف پائی بوس مشرق گشت - و کفار گوالیر و سیوری و چندوار بتمام مال و منحصول داده سر در ریقه اطاعت کشیدند - قصبة چلیسر^{۱۳} که در قبض کفار چندوار بود از قبض ایشان ستدۀ مسلمانان قدیم آن مقام را

۱ M. مقرر داشت

۲ M. در شهر ماند.

۳ M. اغار

۴ M. کتهیر

۵ B. گردانید

۶ B. در در آنوله Tabakât Akbarî, p. 266 see also Elliot, vol. IV., p. 47, n. 1

۷ Tabakât Akbarî, p. 266

کهورکه آن بشمس آباد اشتهر دارد Tabakât Akbarî, p. 266

۸ M. کهور. Tabakât Akbarî, p. 266

۹ Tabakât Akbarî, p. 266

با بهم Tabakât, p. 266 - پارهم I. قصبة سکیوهه and I. قصبة سکینه

ملک تاج الملک M.

۱۱ M. قصبة جانیسر ۱۳ M.

داشته بود - روز بروز مرتبه اش عالی^۱ می شد - القصه کیفیت لشکر
کشیدن^۲ و فتح و نصرت و فیروزی^۳ که پیش از گرفتن دارالملک دهلى
بندگی رایات اعلی را بکرم الله تعالی روی نمود در ذکر سابق باز نموده
شده است - بتاریخ پانزدهم ماه ربیع الاول سنه سبع عشر و ثمانماهه بطائع
سعد در حصار سیری در آمد - و لشکر در کوشک سلطان محمود نزل
فرمود - خلق شهر که پیش ازین در حوادث^۴ ماضیه مستأصل و مقل
حال و فقیر^۵ و حقیر و می نوا شده بودند همه را انعام داده و ادرار و مواجب
تعین فرمود - از دولت آن نیک بخت جمله مرفة الحال^۶ و فارغ
البال^۷ و آسوده و شاهدان گشتند - ملک الشرق ملک تحفه را تاج الملک
خطاب کرد - و عهده وزارت او را مفوض گردانید - سید السادات - منبع^۸
السعادات - سید سالم را اقطاع و شق سهارنپور عطا فرمود - و همه کارها به رای^۹
او متممی شد - و ملک عبد الرحیم پسر خوانده ملک سلیمان مرحوم
را بخطاب علاء الملک مشرف گردانید - و اقطاع و شق ملتان و فتحپور
بحواله او کرد - و ملک سروب^۹ را عهده شحنة شهری داده و نایب
غیبت شد - و ملک خیر الدین خانی عارض ممالک - و ملک کالو
شحنة پیل گشتند - و ملک داؤد شغل دیبری یافت - و اختیار
خان را شق میان دو آب تعین فرمود - و بندگان سلطان از پرگنه

^۱ عالی شد M.² لشکر و فتح B.^۳ نصرت که پیش M.⁴ حوادث ماضیه M.^۵ فقیر شده بودند M.⁶ مسرور الحال و آسوده گشتند M.⁷ مرفة الحال الاستیصال B.⁸ برای متممی M.

⁹ The three MSS. *Tabakat Akbari*, p. 266, and Elliot, vol. IV., p. 47
Malik Sarwar.

مردان دولت [ملک سلیمان را] در حال طفلگی پسرگرده پژوهش بود^۱ - و لیکن هم چنین روایت می کنند که او سید زاده بود - ماناك^۲ بندگی مخدوم سید السادات - منبع السعادات - جلال الحق و الشرع والدین بخاری رضی اللہ عنہ و قدمی در خانه ملک مردان دولت بهجهت مصلحتی قدم سعادت آورده بودند - ملک مردان طعامی پیش آورده - و ملک سلیمان را فرمود تا دست شویاند - بندگی مخدوم بزبان مبارک^۳ فرمودند که این سید زاده است - چنین کار مناسب حال ایشان نیست - چون بندگی مخدوم سید السادات بر سیادت او گواهی داده باشدند بی شبه سید باشد - دلیل دیگر بر صحبت سیادت او آنست که سخنی^۴ و شجاع و حليم و کریم و متواضع و مقبول القول^۵ و صادق الوعد و منتفی^۶ بود - و این مجموع اوصاف^۷ حضرت مصطفیٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ است^۸ که در ذات حميدة صفات^۹ او معاینه می شد - الغرض در آن که ملک مردان دولت وفات یافت - اقطاع ملتان بحواله ملک شیخ پسر او شد - عقریب الایام او نیز وفات یافت - اقطاع ملتان ملک سلیمان را دادند - او نیز نزدیک روزها برحمت حق پیوست - عرصه ملتان با مضائق و نواحی بندگی بندگان^{۱۰} رایات اعلیٰ آئللهٗ تعالیٰ^{۱۱} از خدایگان مغفور فیروز شاه یافت - حق تعالیٰ اورا برای کارهای بزرگ و دولت بسیار

ماناكه بندگی I.

پژوهه و لیکن B.

که شیخی و شجاع B.

بندگی مخدوم فرمود که این سید است M.

منتفی و کل خصایل محمود بود B.

مقبول القبول and کریم M. omits

وصاف و پرهیزگار و متدين و محب علما و غریب نواز بود و این خصایل B.

حضرت 7

M. omits

مصطفیٰ است 8

M. omits

بندگی رایات 10

که ذات او معاینه M.

اعلیٰ آئللهٗ تعالیٰ 11

M. omits

در ماه جمادی الاول سنه المذكور جانب دهلي^۱ مراجعت کرد - در ماه رمضان سنه المذکور مسند عالي لشکر سمت دهلي بیرون آورد - چون در حصار فيروزه رسید امرا و ملوك آن ديار بتمام پيوستند - ملك ادريس در حصار رهتك محصور شد - مسند عالي نزديك شده طرف ميوات رفت - جلال خان برادرزاده اقلام^۲ خان با بهادر ناهر ملاقات کرد - از آنجا باز گشته در قصبه سنبيل رفت و آن را خراب گردانيد - در ماه ذي الحجه سنه المذکور باز در دهلي آمد - پيش دروازه سيرى نزول فرمود - دولت خان تا مدت چهار ماه محصور شده^۳ بود - آخر الامر ملك لونا و دولت خواه و بندگان سلطاني از درون خود کردند - دروازه نوبت خانه را قابض گشتند - چون دولت خان معاینه کرد که کار از دست رفته است امان^۴ خواسته بندگي^۵ مسند عالي را ملاقات کرد - مسند عالي دولت خان را موقوف کرده به تسليم قوام خان در حصار فيروزه جلا فرمود - و دهلي را قابض گشت - و اين واقعه در^۶ ماه ربیع الاول سنه سبع عشر و ثمانمايه بود - و الله اعلم بالصواب و اليه المرجع والمآب^۷ *

ذکر بندگي رایات اعلیٰ خضر خان طاب ثراه و جعل الجنة مشواه

حضر خان پسر ملك الشرق ملك سليمان^۸ بود - ملك نصیر الملك

^۱ سمت دهلي بیرون M. دهلي خان

^۲ M. افليم خان

^۳ M. محصر بود

^۴ B. اما خواسته

^۵ M. omits بندگي

^۶ M. در هفدهم ماه ربیع الاول I. واقعه در هفتم ماه ربیع الاول and Elliot, vol.

IV., p. 45 "on the 8th Rabi'-ul-Awwal."

^۷ M. and I. omits و اليه المرجع والمآب

^۸ M. ملك سليمان را ملك

ماه جمادی الاول سنه المذکور سلطان محمدی سمت کتهیر^۱ سواری کرد -
 چند روز از^۲ اینجا شکار باخته^۳ جانب دهلي باز گشته می آمد^۴ -
 در اثنای راه ماه رجب^۵ رجب قدره^۶ سنه المذکور در اندام مبارک^۷
 سلطان تکسر پیدا آمد از دار فنا بدار بقا رحلت فرمود * مصرع *

بقا بقای خدایست ملک ملک خدای

مدت ملک او با این^۸ همه تزلزل و انقلاب بیست سال و دو ماه بود
 وَ اللَّهُ أَعْلَمَ *

بعد نقل سلطان امرا و ملوک و بندگان سلطانی^۹ با دولت خان
 بیعت کردند - مبارز خان و ملک ادریس با مسند عالی بغی و زیده
 با دولت خان یار شدند - درین سال بندگی مسند عالی هم در قتهیر
 ماند - طرف دهلي سواری نکرد - در ماه محرم سنه ست عشر و ثمانمائه
 دولت خان سمت کتهیر سواری فرمود - رای هرسنگه و رایان دیگر اورا
 ملاقات کردند - چون در قصبه پیالی رسید مهابت خان امیر بداؤن نیز
 پیوست - هم چنان خبر سلطان ابراهیم آوردند که قادر خان پسر محمدی
 خان را منحصر کرده است - و میان ایشان محاواره عظیم^{۱۰} می شود - اما
 دولت خان را جمعیت^{۱۱} چندان نبود که با سلطان^{۱۲} ابراهیم مقابل شود -

^۱ B. کتهیر سواری کرد

^۲ M. از آنجا

^۳ M. شکار تاخته

^۴ B. می آید

^۵ Tabaqat Akbari, p. 264 در ماه ذیقعدة مذکور

^۶ M. اندام سلطان

⁶ M. omits رجب قدره

^۷ M. بندگانی سلطان

⁸ B. با این تزلزل

^۹ M. می شود

¹⁰ M. omits عظیم

دولت خان جمعیت چندان نداشت

¹¹ M. نداشت با سلطان ابراهیم مقابل نشد

¹² M. می شود

مدت شش ماه جذگ کرد - آخر الامر عاجز گشت - و مبلغی مال بوجه خدمتی و پسر خود را گروگان داده اصلاح کرده در بیعت در آمد - مسند عالی میان سامانه شده طرف فتح پور باز گشت - بعد باز گشتن مسند عالی سلطان محمود جانب کتبیر^۱ سواری کرد - چند گاه آن طرف شکار باخته^۲ سمت دهلي مراجعت فرمود - الغرض کار سلطنت سلطان محمود^۳ بكلی فتوح پزيرفت - او را مجال تدبیر ملک و قرار^۴ بادشاهی نماد - و مدام در آهو و عشرت مشغول می بود - در سنه^۵ اربع عشر و ثمانماهه مسند عالی باز سمت رهتك عزم سواری مصمم گردانید - ملک ادریس و مبارز خان بیادر او در خطه هانیسي بشرف پای بوس مشرف شدند - در باب ایشان مراجعت فراوان فرمود - از آنجا قصبه نارنول که در قبض اقلام^۶ خان بهادر ناهر بود نهسب و تاراج کرده در میوات در آمد - قصبه^۷ تجارة و سرهنه و کهول را خراب گردانید - و بیشتری مقامات میوات را نهسب کرده وقت باز گشت در دهلي آمد - و حصار سیری را گرد گرفت - سلطان محمود درون حصار شده جذگ قائم داشت - همچنان اختیار خان که در کوشک فیروز آباد از جهت سلطان محمود^۸ بود - مسند عالی را پیوست - مسند عالی از پیش دروازه سیری سواری فرمود - و در کوشک فیروز آباد نزول کرد - و اقطاعات میان دو آب و حوالی شهر را قاض گشت - چون تذکرۀ غله و علاف شد در ماه محرم سنه خمس عشر و ثمانماهه میان بانیپتهه^۹ شده طرف فتحپور مراجعت فرمود - در

^۱ M. كيهرة and I. محمود كيهر.

^۲ M. شکار تاخته.

^۴ M. قرار در بادشاهی

⁶ Tabaqat Akbari, p. 263, and Elliot, vol. IV., p. 44

⁷ M. در قصبه

⁹ M. بانیپتهه

³ M. سلطنت سلطانی بكلی.

⁵ B. سنه احدی عشر

⁸ B. القیم خان و بهادر ناهر

⁸ B. سلطان بود

بکوچ متواتر در فتح آباد آمد - خلق^۱ فتح آباد را که^۲ با سلطان پیوسته بودند گوشمال داد - بتاریخ پانزدهم ماه مبارک رمضان سنه المذکور^۳ ملک الشرق ملک تحفه را با لشکرهای قاهره بسبب تاختن^۴ میان در آب دهارت هشت نامزد کرد - فتح خان با خیل خانه خویش عطف کرده سمت میان دو آب رفت - بعضی مردم که آنجا بودند غارت و دستگیر گشتد - بندگی^۵ مسند عالی میان رهتک شده در دهلي آمد - سلطان محمود در حصار سیری و اختیار خان در کوشک فیروز آباد محصر شدند - هم چنان تملک علف شد - مسند عالی آب جون را عبور کرده در میان دو آب در آمد - از آنجا مقابل اندري باز آن^۶ طرف آب شده بکوچ متواتر در فتح پور رفت - در شهور^۷ اثنی عشر و ثمانمائه بیرم خان ترک بهجه از مسند عالی بغی وزیده دولت خان را ملاقات کرد - بشنیدن خبر مذکور بندگی مسند عالی سمت سرهنگ سواری فرمود - بیرم خان خیل خانه خویش در کوه فوستاد - خود با لشکر گذارا آب جون رفته دولت خان را پیوست - مسند عالی تعاقب او کرده^۸ کناره آب جون نزول فرمود - چون بیرم خان چاره ندید عاجز و مضطرب گشته باز بر مسند عالی آمد - و پرگناتی که داشت برو مقرر و مستقیم شد^۹ - مسند عالی بکوچ متواتر سمت فتح پور مراجعت فرمود - و در این^{۱۰} سال سلطان محمود هم در شهر بود - هیچ طرفی سواری نکرد - و در سنه ثالث عشر و ثمانمائه مسند عالی طرف رهتک عزیمت فرمود^{۱۱} - ملک ادریس در حصار رهتک محصر شده

^۱ B. omits خلق^۲ M. omits که^۳ M. omits المده کورو و ملک^۴ M. omits تاختن دهارت هشت نامزد^۵ M. omits بندگی^۶ M. omits باز این طرف^۷ M. omits در سنه اثنی عشر^۸ M. omits کرده^۹ M. omits برو مقرر شد^{۱۰} M. omits در آن سال^{۱۱} M. omits عویمت نمود

فهاد - بتاریخ^۱ پیازدهم ماه رجب رجب قدرة سنه تسع^۲ و ثمان مائه دو کروهی از سامانده میان یکدیگر محابایه شد - خدای تعالی دولت خان را فتح بخشید - بیرم خان منزه^۳ گشته در سرهنگ وقت - بعده به املان و دست راست دولت خان را پیوست - فاماً پیش ازین با مسند عالی خضر خان بیعت کرده بود و اطاعت می نمود - چون خبر مذکور بسمع مسند عالی^۴ رسید با لشکرهای قاهره بهقصد دولت خان سواری فرمود - چون در حد فتح پور^۵ رسید دولت خان عطف کرده گذارا آب چون رفت - و امرا و ملوک که با او پیوسته بودند بتمام بندگی مسند عالی را ملاقات کردند - شق حصار فیروزه قوم خان را مفوض کرد - و اقطاع سامانه و سلام از بیرم خان کشیده بحواله مجلس عالی زیرک خان گردانید - و اقطاع سرهنگ^۶ و چند پوگنه دیگر بیرم خان را داد - و خود طرف فتح پور مراجعت فرمود - در قبض سلطان غیر از میان^۷ دو آب و اقطاع رهتک چیزی^۸ دیگر ذمانت - در ماه رجب قدرة^۹ سنه احمدی شصو و ثمان مائه^{۱۰} سلطان محمود سمت حصار فیروزه سواری کرد - قوام خان در حصار فیروزه مخصوص شد - بعد چند روز باصلاح پیش آمد و پس خوبیش را با خدمتی برابر سلطان داد - از آنجا میان دهارتوهت شده^{۱۱} سمت دهلي باز گشت - خبر مذکور در سمع مسند عالی رسانیدند^{۱۲}

^۱ بتاریخ ماه رجب B.

² Elliot, vol. IV., p. 42, n. 1 says that "the Tabakat-i-Akbari (p. 262) confirms this date, but Firishta makes it 810, which seems to be the more correct".

³ منزه شده B.

⁵ فتح آباد رسید M.

⁷ میانه دو آب M.

⁹ م. omits رجب قدرة

¹¹ M. دهارتوهت

⁴ مسند عالی خضر خان رسید M.

⁶ سپهند B.

⁸ رهتک آن طرف اقطاع دیگر M.

¹⁰ م. omits ثمان مائه

¹² م. رسانید

سنه عشر و ثمانده سمت^۱ دهلي عزيمت کرد - نصرت خان گرگ
اذار و تاتار خان پسر سارنگخان و ملک مرحبا غلام اقبال خان از سلطان
محمود روی تافته اورا پيوستند - اسد خان لوسي در حصار سنبل منحصر
شده - دوم روز حصار سنبل فتح کرد و تاتار خان را داد - از آنجا به کوج
متواتر فزديك^۲ کناره آب جون در گذر کيجه^۳ فود آمد - مي خواست
که عبره کند - همچنان خبر یافت که ظفر خان عرصه دهار را فتح کرد -
و البخان پسر دلاور خان بر دست او اسیر گشت - ميخواهد که در^۴
جونپور رود - از گذر کيجه مراجعت نمود و به کوج متواتر در جونپور
رفت - فاما ملک مرحبا را درون^۵ حصار بین گذاشت و اندکي جمعيت
ذامزد فرمود - هم چنان در ماه ذي القعده^۶ سنه المذکور سلطان
محمد از دهلي در بن آمد - ملک مرحبا مقابل بیرون آمد - جنگ
داده و هم بحمله اول شکسته درون^۷ حصار در آمد - لشکر سلطان نيز
متتعاقب او درون رفت - مرحبا مذکور کشته گشت - از آنجا سلطان
طرف سنبل عزيمت فرمود - هنوز کناره آب گنك فرسیده بود که تاتار خان
حصار خالي کرده سمت قنوج رفت - سنبل بحواله اسد خان لوسي^۸
گردانيد - بعد^۹ سلطان طرف شهر مراجعت فرمود - دولت خان که
جانب سامانه نامزد شده بود چون فرزديك سامانه رسيد بيوم خان توک بچه
که بعد شهادت یافتن بهرام خان شق سامانه را گرفته بود مخالفت بندياد

^۱ B. omits ^۲ M. and I. ^۳ مسمت دهلي عزيمت کرد

^۴ B. omits

^۵ مي خواست که در جون پور I. and M. مي خواهد که جون پور رود

⁶ در حصار آمد M.

⁷ ماه ذي القعده B. omits

⁸ بعده M. omits

¹⁰ فرمود القصه دولت خان M.

خانه اقبال خان را از دهلي بیرون آورد - و ^۲ در خطه کول فوستاد ^۳ .
 فاما ^۴ آن پادشاه نیکو سیرت هیچ یکی را از جمله خیل و تبار او زحمتی
 فوسانید - و فوجداری میان دو آب دولت خان را مفروض گردانید -
 و اختیار خان را کوشک فیروز آباد داد - اقلیم ^۵ خان بهادر ناهر دو پیل ^۶
 خدمتی ^۷ آورده بر سلطان پای بوس کرد - در ^۸ ماه جمادی الاول سنه
 تسع و شصتمائه سلطان طوف قنوج سواری فرمود - و دولت خلن را
 با لشکرهای قاهره ^۹ سمت سامانه نامزد گردانید - چون سلطان نزدیک
 قنوج رسید سلطان ابراهیم مقابل قنوج گذارا آب ^{۱۰} گنگ آمده نزول
 کرد - بعد چندگاه سلطان ابراهیم سمت جونپور باز گشت - و سلطان
 محمود طرف دهلي مراجعت فرمود - چون سلطان در دهلي آمد
 لشکر که برای بود متفرق شده در اقطاع خویش رفتند - سلطان ابراهیم
 از اثنای راه باز گشته در قنوج آمد - محمود ملک ^{۱۱} ترمی که از جبهت
 سلطان بود در حصار قنوج محصر گشت ^{۱۲} - تا مدت چهار ماه چنگ ^{۱۳}
 قایم داشت - آخر الامر چون کسی بفریاد نرسید بضرورت امانت خواسته
 ملاقات کرد - اقطاع قنوج بحواله اختیار خان نبیسم ملک دولت ^{۱۴}
 یار گنبله گردانید و هم در قنوج بشکال گذرانید - در ماه ^{۱۵} جمادی الاول

فوستاد و فوجداری میان دو آب M. ^۲ آورده چون در خطه B.

^۳ M. omits from up to فاما آن پادشاه

اقلام خان M.

خدمتی آورده سلطان را پیوست M. ^۵ ناهر هر دو پیل سبب خدمتی B.

⁷ بوس کرد در سنه M. ^۸ قاهره M. omits

آب M. omits ملک محمود ترمی از جبهت M.

^{۱۱} محصر شد M. omits چنگ M.

ملک دولت دولت یار خان M. ^{۱۴} در ماه جمادی الاول M.

ذوال جی^۱ بهتی را دست آورد - سیوم^۲ روز اقبال خان شکسته عهد پوست آن شیور غوان^۳ یعنی بهرام خان کشید - دیگران را بسته و غل در گردن کوده برابر خویش بود - دران گه در کناره دهندۀ فردیک^۴ خطۀ اجودهن رفت - بندگی مسند عالی خضر خان طاب ثواه با لشکرهای قاهره^۵ و حشم و خدم که هر همه شیوان^۶ معروکه و مردان محاربه بودند مقابله اقبال خان آمد - و دانست^۷ که آن لشکر شکسته عهد را ادباز بار شده است زیراچه عهد شکستن کار زنان است *

گرچه زن هر یکی هزار باشد در عهند کم استوار باشد

نوزدهم ماه جمادی الاول سنه ثمان و ثماناده میان یکدیگر مصاف شد - چون اقبال خان را ادباز روی آورده بود هم بعمله اول شکست^۸ خورد - مسند عالی تعاقب آن شکسته عهد کرد - اسپ اقبال خان زخمی شد بود^۹ بیرون رفتن^{۱۰} نتوانست^{۱۱} پائی در محل افتاد - شیوان^{۱۲} بر سر آن لعین رسیدند - اقبال خان قدری دست و پا جذباید - آخر الامر گشته گشت - سراورا بریده در فتحپور فرستادند - الغرض دولت خان و اختیار خان و امرای دیگر از دهلي بسلطان محمود کسان فرستادند و بجهت سلطنت استدعا نمودند - در ماه جمادی الآخرسته المذکور سلطان از قلعه با جمعیتی اندک در شهر در آمد و سلطنت را قاپس شد - و خیل

^۱ M. هندو جلجیین and I. هینو جلجیین بهتی. Rai Elliot, vol. IV. p. 40, Rai Himū (son of) Khul Chain Bhattī. See also *ibid.*, n. 5.

سیوم روز پوست بهرام خان کشید و ایشان را بسته برابر خویش

^۲ B. omits نویدیک

لشکر های قاهره مقابله اقبال خان آمد

^۳ M. omits from up to استوار باشد و دانست

^۴ M. شکست تعاقب او کرد

^۷ M. زخمی شد بیرون

^۵ M. بیرون آوردن

^۹ M. نتوانست کشته گشت

نگونسار جنگ حصار قایم داشتند - آخر الامر خدمتی و چهار زنجیر پیل^۱
که به رای گوالیر بود داده اصلاح کردند - در ماه شوال سنه المذکور اقبال
خان از آنلوه در قنوج رفت و با سلطان محمود^۲ محادیه بسیار کرد - چون
حصار مسکنم بود آفته رسانیدن نتوانست بی غرض باز گشت^۳

در ماه محرم^۴ سنه ثمان و ثمانمائه اقبال خان^۵ طرف سامانه سواری
فرمود - بهرام خان ترک بچه^۶ که با برادرزاده او پسر سارنگخان مخالف شده
بود از خوف او عطف کرده در کوه هرهور^۷ در آمد - اقبال خان در قصبه
اویز^۸ در کوه هرهور^۹ نزول فرمود - اخر الامر مخدوم زاده شیخ
علم الدین نبیسه حضرت قطب القطب^{۱۰} مخدوم سید جلال الحق
و الشرع و الدین بخاری رضی اللہ عنہ در میان آمد - بهرام خان بر اعتماد
او ملاقات کرد - از آنجا سمت ملتان عزیمت فرمود - چون در تلوندی
رای کمال میں^{۱۱} رسید بهرام خان و رای داود کمال میں و رای هینو

^۱ بیل زنجیر که برای

^۲ M. omits

^۳ M. باز گشت در ماه محرم

^۴ B. adds after the following:—

باز گشت لاجرم حرام خوارنگو (ن) سار گردد (گردید) زیواجه پیروزد و برگزیده
آن حضرت و سلطان مذکور التفات نبی فرمود زیواجه - * بیت *

چوب را آب نموده بی نیزد دانی چیست شرمش آید ز نموده بودن پیروزد خویش

^۵ M. omits اقبال خان

^۶ Tabakat Akbari, p. 260 says:—

بهرام خان ترک بچه که با سارنگ خان مخالفت وزیده بود از ترس اقبال خان

جای خود را گذاشته بکوه بدھور رفت *

⁷ M. and I. Elliot, vol. IV., p. 40, Badhnor هل هور در آمد

⁸ M. قصبه رویر

^۹ M. هدوز

¹⁰ M. قطب اقطاب العالم سید

¹¹ M. and I. کمال الدین

طرف سواری کرد - بیرم^۱ دیو مذکور پیشتر آمده در دهولپور^۲ با اقبال خان متحاربه کرد - هم در حمله اول شکسته درون حصار در آمد - بیشتری کفار علوف تیغ بیدریغ^۳ شدند - چون شب افتاد حصار خالی کوته سمت گوالیر رفت - اقبال خان تعاقب کفارتا^۴ قلعه گوالیر کرد - ولایت ایشان را^۵ که در صحراء بود تاخته طرف دهلی باز گشت - در سنّه سنت و ثمانمائه تاتار خان پسر ظفرخان امیر گجرات پدر خویش را بعدر دست آورده^۶ مقید کرد - و در خطه بهروج^۷ فوستاد - و خود را سلطان ناصر الدین محمد شاه خطاب گردانید - و لشکرهای انبوه جمع کرده قصد دهلی کرد - بکوچ متواتر می آمد - در اندیشه راه شمس خان^۸ اوزا زهرداده هم در آن روز وفات یافت - زهی^۹ دنیای غدار این چنین بادشاہ شه سوار حلیم و کوئی را بیک طوفه العین بکشت - و روح مطهر او بدار السلام پروراند - الغرض چون آن بادشاہ نیکو سربوت فرشته سربوت را بکشند - شباشب ظفرخان را از بهروج^{۱۰} در لشکر آورند^{۱۱} - بتمام حشم و خدم پورده و برگزیده از آن بودند او را مطیع و منقاد گشند - در سنّه سبع و ثمانمائه اقبال خان سمت اثواة سواری کرد - رای سبیل^{۱۲} و رای گوالیر و رای جالبها^{۱۳} و رایان دیگر در اثواة آمده محصر شدند - مدت چهار ماه کفار

^۱ M. and I. سواری کرد پسربیوم خان

^۲ M. در حصار دهولپور

^۳ M. omits بیدریغ

^۴ M. omits تا

^۵ M. ایشان که در

^۶ D. گردند

^۷ M. در اساؤل فوستاد

^۸ M. شمسی خان او در او.

^۹ M. and I. omit from سربوت را بکشند upto زهی دنیا غدار

^{۱۰} M. از اساؤل در لشکر

^{۱۱} M. and B. لشکر آورند - لشکر بتمام از آن او بود او را پیوست در سنّه

^{۱۲} M. منقاد بیوستند

^{۱۲} Tabaqat Akbari, p. 259. Elliot, vol. IV, p. 39, Rai Sarwar.

^{۱۳} Tabaqat, p. 259 and Elliot, vol. IV, p. 39, Rai of Jalhār.

باز سمت قنوج سواری فرمود - درین سال سلطان^۱ مبارک شاه وفات یافت - برادر خود او^۲ ابراهیم بجای او باشاه شد - و خود را سلطان ابراهیم خطاب کرد - چون او را از آمدین سلطان محمود و اقبال خان^۳ خبر شد او نیز با جمعیت بسیار مقابله ایشان آمد - ادمیان^۴ هردو لشکر قویب شده بودند که مهاربه^۵ شود - سلطان محمود به بهانه شکار از لشکر اقبال خان بیرون رفت و با سلطان ابراهیم ملاقات کرد - اما سلطان ابراهیم سلطان را چندان اطاعت نه کرد - ازو عطف کرده در خطه قنوج آمد - شاهزاده هریوی^۶ که از جهت مبارک شاه در قنوج بود او را بیرون آورده قنوج را قابض شد - اقبال خان سمت دهلي مراجعت فرمود - و سلطان ابراهیم در چونپور رفت - خلق قنوج از وضعی و شریف با سلطان پیوستند - غلامان و متعلقان که پراگنده شده بودند گرد او جمع^۷ گشتند - الغرض سلطان هم بر اقطاع قنوج قانع شد - در ماه جمادی الاول سنہ خمس و شماں^۸ اقبال خان سمت گوایر سواری کرد - قلعه گوایر^۹ که در سور مغل بوسنگهه^{۱۰} ملعون از قبض مسلمانان بعد قابض شده بود چون او در دوزخ رفت بیرون دیو پسر او بجای او بنشست - و قلعه مذکور بدست^{۱۱} او آمد - از غاییت استحکام قابل فتح نبود - از آنجا برخاست - ولایت اورا خراب^{۱۲} کرد - سمت دهلي مراجعت نمود - سال دیگر باز دران

¹ B. omits سلطان

³ M. اقبال خان را

⁵ B. شده بود مهاربه شد

⁶ Elliot, vol. IV., p. 39, Malik Zāda Harbüll.

⁷ M. گرد او گشتند

⁹ B., M., I., and Tabaqat Akbarī, p. 259 but Elliot, vol. IV., p. 39, Nar Singh.

¹⁰ M. چون در دوزخ

¹² M. خبرا کوده

برادر خود ابراهیم M. 2

میان هردو لشکر M. 4

در قلعه 8

بر دست 11

B. but Elliot, vol. IV., p. 39,

Nar Singh.

که ناصر دین محمدی است اقبال خان را فتح بخشید - کفار نگونسار مقهور و منهزم شدند - اقبال خان تعاقب ایشان تا حد آثاره کرد - بعضی کشته گشتند - و بعضی اسیر شدند - **الحمد لله علی ذلک** - از آنجا در خطه قنوج رفت - همچنان سلطان الشرق مبارک شاه نیز از طرف هندوستان آمد - میان هردو لشکر آب گذگ حایل بود - هیچ یکی عده کردن نمی توانست - تا مدت دوماه جنگ قائم ماند - آخر هر یکی سمت خانه خویش مراجعت کردند - در اثنای ^۱ راه اقبال خان از شمس خان ^۲ و مبارک خان بدگمان شد - و بعد ایشان را دست آورده کشت -

همدرین سال طغی خان ترک بچه سلطانی که داماد غالب خان امیر سامانه بود لشکرهای کثیر جمع کرده بقصد ^۳ مسند عالی خضر خان طاب ثراه سمت دیپالپور سواری کرد - چون مسند عالی ^۴ را ازین حال خبر شد مستعد شده با لشکرهای قاهره در خطه اجودهن آمد - بتاریخ نهم ماه رجب ^۵ قدره سنه المذکور میان یکدیگر کناره آب دهندۀ مضاف شده - خدای تعالی مسند عالی را فتح بخشید - طغی خان منهزم شده در قصبه ^۶ ابهوهر رسید - غالب خان و امرایی دیگر که برابر او بودند طغی خان را بغدر کشتند - در سنه اربع و ثمانمائه سلطان محمود از خطه دهار در دهلي آمد - اقبال خان استقبال نمود و در کوشک همایون میان جهان پناه فرود آورد - فاما هرچه دستگاه بادشاهی بود در قبض خویش داشت - ازین جهت میان او و ^۷ میان سلطان نفاق پیدا آمد - اقبال خان را برابر کرده

اثناء آن راه ^۱ M.شمس خان بدگمان شد ^۲ M.بقصد بندگی مسند عالی ^۳ M.رجب قدر ^۵ M. omitsچون خضر خان را ازین حال ^۴ M.و قصبة ابهوهر ^۶ M. see Elliot, vol. IV., p. 38, n. 2.میان او و سلطان ^۷ B. and M.

هندوستان را چنانچه قذوج و اودهه و کوهه و دلمه^۱ و سفديله و بهراج
و بهارو جون پور خواجه جهان - و شق دهار را دلور خان - و شق سامانه را غالب
خان - و شق بيانه را شمس خان اوحدی قابض گشتند - مملکت دهلي
در چندين محل قسمت شد - در ماه ربیع الاول سنده اثنين و ثمانماهه
اقبال خان سمت بيانه سواري کرده - شمس خان در قصبه فوهه و بتل بود -
ميان ايشان جنگ شد - اقبال خان را اقبال ياري کرد - شمس خان
منهزه شده در بيانه رفت - دوزنجير بيل که در قبض او بودند بر دست^۲
اقبال خان آمدند - ازانجا جانب کتبير^۳ لشکر گشيد - از راي هرسنگهه^۴
مال و خدمتى گوفته سمت شهر مراجعت^۵ فرمود - هم دران سال
خواجه جهان در جون پور بورحمت حق پيوست - ملک مبارک قرنفل
بچالي او بادشاہ شد - و خود را سلطان مبارک شاه خطاب کرد و كل
اقطاعات را قابض شد - در ماه جمادی الاول^۶ سنده ثلاٹ و ثمان مائه
اقبال خان باز سمت هندوستان سواري کرد - شمس خان امير بيانه
و مبارک خان بهادر ناهر اورا ملاقات کردند - ايشان را نيز بوایر خود برد^۷ -
در ماه جمادی الآخر^۸ سنده المذکور کثارا آب بیاهه^۹ نزدیک پیالي سبیر^{۱۰}
ملعون و کفار دیگر^{۱۱} با جمعيتي کثیر مقابل اقبال خان آمدند -
روز دیگر ميان ايشان مصاف راست شد - بجنگ پيوستند - خدامی تعالي

¹ M. دلمه² M. بدست اقبال خان³ B. کتبير and I. کتبير⁴ M. از راي سنکه⁵ M. جماد الاول⁶ M. جماد الاول⁷ M. بوایر خود در ماه⁸ M. جماد الاول⁹ M. آب سیاه نزدیک پیالي . See also Elliot, vol. IV., p. 37. n. 2.¹⁰ Elliot, vol., IV. p. 37, Rai Sir¹¹ B. کفار ملعون دیگران با جمعيتي

نفوز پیاده هندو بر شهاب خان شبخون زدند - شهاب خان شهادت یافت و جمعیت او متفرق^۱ شد - پیلان پیکار واهی^۲ ماندند - اقبال خان را خبر شد زود تو آنجا رسید و پیلان را دست آورد - روز بیروز قوت و شوکت زیادت^۳ میگرفت و مرتبه اش متضاعف می شد - و از هر طرف لشکر گرد او جمع می آمد^۴ - و سلطان ناصر الدین را نقصان و فتوح روی می نمود^۵ - در ماه جمادی الاول^۶ سنه المذکور اقبال خان از بین سمت دهلي لشکر کشید - نصرت شاه فیروز آباد را گذاشته جانب میوات ازفت - و همانجا وفات یافت^۷ - دهلي در قبض اقبال خان آمد و در حصار سیروی سکونت گرفت - بعضی خلق شهر که از محل خلاص یافته بودند در دهلي آمده ساکن گشتند - عقریب الایام حصار سیروی آبادان و معمور^۸ شد - شق میان دو آب و اقطاعاتِ حوالی را در ضبط خویش در آورد - فاماً بلاد ممالک چنانچه در تصرف امرا و ملوک بود همچنان در قبض و تصرف^۹ هر یکی ماند - عرصه گجرات را با تمام نواحی و مضائقات ظفر خلن وجیه^{۱۰} الملک - و شق ملتان و دیمالپور و ساحت^{۱۱} سندھ را بندگی مستند عالی خضر خان طاب ثراه - و شق مهوبه و کالپی را محمود خان پسر مالک زاده فیروز - و اقطاعات سمت

^۱ M. مستغور شد and I. مستغور شد.

^۲ I. پیلان پیکار راهی ماندند. Elliot, vol. IV., p. 3 translates: "and the elephants were abandoned."

^۳ M. قوت می گرفت

^۴ M. جمع می شد.

^۵ M. فتوح پیدا می گشت.

^۶ M. ریبع الاول.

^۷ M. and B. omits همانجا وفات یافت.

^۹ M. قبض هر یکی ماند.

^۸ M. omits و معمور

^{۱۰} M. و حبیب الملک.

^{۱۱} B. با ساحت سندھ.

که از عدالت سارنگخان پیش ازین بر امیر تیمور^۱ پیوسته و پیشوائی کرده
بامان و دست راست دست آورده و شهر میمون لاهور را نهیب و تاراج
نهاد - زن و بچه شیخا مذکور و مردم دیگر که در پناه او درون حصار
lahor در آمده بودند بتمام گرفتار و اسیر شدند - و مسند عالی خضر خان
را اقطاع ملتان و دیدالپور مفروض گردانید - در اقطاعات^۲ مذکور فوستاد -
از آنجا بکوچ متواتر میان کابل شده در دارالملک سمه قند رفت - بعد
رفتن او در حوالی دهلی و تا آنجا که لشکر او گذشته بود وبا و قحط
افتاد^۳ - بعضی مردم در وبا و بعضی بعذاب گرسنگی هلاک شدند -
تا مدت دو ماه دهلی خراب و ایتر^۴ بود - و در ماه رجب رجب قدیم^۵
سنة المذکور سلطان ناصرالدین نصرت شاه که از غدر اقبال خان عطف کرده
سمت میان دو آب رفته بود با جمعیت معدد در خطه میرت آمد -
عادل خان با چهار زنجیر پیل و لشکر خویش^۶ با سلطان پیوست - بعد
اورا دست آورد و پیلان را قابض شد - خلق میان دو آب که از دست مغل
خلاص یافته بودند برو^۷ جمع شدن گرفت - با موازنہ^۸ دو هزار سوار
در فیروز آباد رفت - و دهلی اگرچه خراب بود قابض شد - شهاب خان از
میوات با ده زنجیر پیل و جمعیت خویش و ملک الملک از میان دو آب
آمدۀ بدو^۹ پیوستند - چون لشکر بسیار گرد سلطان جمع^{۱۰} شد - شهاب خان
را در بن براى قلع و قمع^{۱۱} اقبال خان نامزد کرد - در اثنای راه چند

بر امیر پیوسته بود

اقطاع مذکور^۲ M.افقاده^۳ M.

خراب بود

رجب سنة المذکور^۵ M.لشکر با سلطان پیوسته⁶ M.بدو جمع⁷ B.موازنہ با دو هزار⁸ M.برو پیوستند⁹ B.جمع گشت¹⁰ M.قلع اقبال خان¹¹ M.

کرد - روز دیگر بالای حوض فرود آمد - اقبال خان با^۱ لشکر و پیلان بیرون آمد - در میدان با امیر تیمور مقابل شد - و هم بحمله اول شکست خورد - چند زنجیر^۲ پیل بر دست لشکر امیر تیمور^۳ آمد - و باقی پیلان بهزار حیله و زجر ثقيل^۴ درون شهر بود - فاماً وقت در آمدن بسیار خلق شهر و لشکر^۵ پایمال و کشته گشت - بحدی که از کشته پیشنه و از مرده توده برآمد - چون شب در آمد اقبال خان و سلطان محمود زن و بچه گذاشته از شهر بیرون آمدند - سلطان محمود^۶ طرف گجرات رفت - و اقبال خان آب جون^۷ عبره کرده در قصبه بین درآمد - روز دیگر امیر تیمور خلق شهر را امان داده مال امنی از ایشان گرفت - چهارم روز آن فرمود تا همه خلق^۸ را که درون شهر بودند اسیر گند - همچنین کردند - آنالله و رَغِيْنَا بِقَضَاءِ الله - بعد چند روز مسند عالی خضر خان طاب ثراه که از خوف امیر تیمور در کوه میوات پناه جسته بود و بهادر ناهر و مبارک خان و زیرک خان بعهد و امان امیر تیمور را ملاقات کردند - جز مسند عالی خضر خان طاب ثراه دیگر همه را بند کرد - و از دهلي دامن کوه گفته مراجعت فرمود - و^۹ خضر خان را رخصت کرد و گفت دهلي همه را گرفته بتو بخشیدم - وقت باز گشت خلقی که در کوه مانده بودند از ایشان نیز اسیرو دستگیر گشتند - چون در حد لاہور^{۱۰} رسید شیخا کھوکھر^{۱۱} را

۱ M. omits لشکر

۲ M. omits جند پیلی بر دست

۳ M. omits امیر آمد

۴ M. omits حیله درون شهر

۵ M. omits لشکری پایمال و کشته شد

۶ M. omits محمود

۷ M. omits چون را عبره

۸ M. omits up to و خضر خان را، همه خلائق see also *Tabaqat Akbari*, p. 255 for full details.

۹ B. and M. omits from بخشیدم

۱۰ M. omits لوهور

۱۱ M. omits کھو کھیر

پته او گفته بود ^۱ عادلخان خطاب کرده ^۲ اقطاع سامانه میان درآب بمحوابه او گردانید - و خود در پرداخت کارهای ملکی مشغول بود - همچنان در ماه صفر سنه احدی و ثمانماهه خبر آمدن امیر تیمور باشاه خراسان رسانیدند که قصبه طلبیه را تاخته در ملتان نزول کرده است و اسیران لشکر اقبال خان بغايت متامل و متفسر گشت - امیر تیمور بکوچ متواتر حصار پيغمير گرد - راي ذو الجى ^۳ بهتى را اسیر گردانيد - و خلقى که محصر شده بودند همه را بکشت - از آنجا در حوالى سامانه تاخت - بعضی خلق ^۴ دیمالپور و اجودهن و سوستى که از خوف او گيخته سمت شهر می آمدند بعضی اسیر و دستیگر شدند و بیشتری بشرف شهادت مشرف گشتند - از آنجا آب جون را عبره کرده در میان دو آب در آمد - بیشتر ولایت وا نهبا و تاراج ^۵ گردانید - در قصبه نموی ^۶ نزول فرمود - اسیرانی که از در سند تا آب گذگ بر دست لشکر او گرفتار شده بودند موازنہ پنجاه هزار مرد ^۷ کم و بيش و الله اعلم بالحقیقت همه را علف تیغ گردانید - قصابات و شهرهای مسلمانان و مردم روسنا از مسلم و هنود از خوف او گيخته بعضی در کوه و بعضی در جول و بعضی در آب گيرها در آمده پناه جستند - و بعضی مردم در حصار دهلي در آمدند - در ماه جمادی الاول ^۸ سنه احدی و ثمانماهه آب جون را عبره کرده در فیروز آباد نزول

۱ و لشکر کشیدن سوی حصار پانی پنه او گفته بود M. omits

۲ خطاب کرد و اقطاع میان دو آب M. omits

۳ راي جلگین M. omits

۴ نهبا کرد M.

۵ قصبه لونی M. omits

۶ جهاد الاول M. omits

۷ مردم کم و بيش B.

صلاح دادند - مقرب خان برابر سلطان محمود در حصار جهان پذیر آمد و اقبال خان هم در سیری بود - ناگاه^۱ یکایک اقبال خان با جمیعت خویش رفت و خانه مقرب خان گردگرفت - و امان داده او را^۲ بکشت - و سلطان محمود را نکبتی فسایید - فاماً کارهای ملکی بتمام و کمال^۳ خود میکرد - سلطان را بر طریق نمونه و نقش دیوار^۴ داشت - در ماه فی القعدة سنّة المذکور اقبال خان سمت پانی پته بقصد تاتار خان سواری کرد - چون تاتار خان^۵ خیر شد بذگله و پیلان و چیزی لشکر درون حصار پانی پته گذاشت - خود با لشکر^۶ جراره قصد دهلي کرد - اقبال خان حصار پانی پته را محصر گردانید - میان دو سه روز فتح شد - پیلان و اسپان و اسباب و خیل^۷ و تبار تاتار خان بتمام^۸ بدست او آمد - تاتار خان نیز در حصار دهلي کوشش بسیار نمونه^۹ - فاماً حصار دهلي مسحال^{۱۰} فتح نبود - مسخر کردن^{۱۱} نتوانست - هم درین میان خبر پانی پته شنید^{۱۲} - از استماع این خبر می جوشیده - اماً ممکن نبود که فکر حصار پانی پته بکند - بضرورت از دهلي عطف کرده با لشکر جرار^{۱۳} طرف گجرات بر پدر خویش رفت - اقبال خان با پیلان و اسپان از پانی پته شده سمت دهلي مراجعت فرمود - ملک نصیر الملک قرابت^{۱۴} تاتار خان را که بیو پیوسته بود و لشکر کشیدن سویع حصار پانی

۱. یکایک M.

۲. داده کشت M.

۳. و کمال M. omits

۴. و نقش دیوار M. omits

۵. خود جرار B.

۶. و خیل و تبار M. omits

۷. بتمام B. omits

۸. بسیار M. omits

۹. فاماً فتح کردن نتوانست M.

۱۰. مسخر کردن نتوانست M. omits

۱۱. شیند از دهلي عطف کرده بالشکر طرف M. omits

۱۲. اقبال بیلان و اسپان دیگر M.

۱۳. قریب تاتار خان M.

۱۴. قریب تاتار خان M. omits

ملتان رسید^۱ - سارنگ خان طاقت مقاومت^۲ و مصاف میدان نزگ
نید بضرورت حصاری شده - تا مدت شش ماه جنگ^۳ قایم داشت -
آخر الامر بتایخ نوزدهم ماه رمضان سنه ثمان ماهه به سبب تذکرجه علف
و غله امن خواسته با پیر محمد ملاقات کرد - سارنگخان را با کل خیل
و اتباع او و تمام لشکرو خلق شهری را اسیر کردند - و حصار ملتان را پیر
محمد^۴ قابض شده همانجا لشکر گاه ساختند - در ماه شوال سنه المذکور
اقبال خان با سلطان ناصر الدین پیوست - و میان ایشان در حظیره شیخ
المشايخ قطب^۵ الحق و الشرع و الدین عهد شد - سلطان ناصر الدین را
با لشکر^۶ و بیلان برابر کرده درون حصار جهان پقاه برد - سلطان محمود
و مقرب خان و بهادر فاهر درون دهایی کهنه حصاری شدند - سیوم
روز اقبال خان غدر کرد - سلطان ناصر الدین خلف بود خود را یاد کردن
نتوانست - با جمعیتی معده و بیلان از درون حصار جهان پناه بیرون آمد -
اقبال خان با لشکر خویش تعاقب کرد - بیلان نامدار^۷ بقیام بر دست
اقبال خان آمد - سلطان ناصر الدین منهزم شده در فیروزآباد رفت - از
آنچا با کل اتباع خویش بیرون آمد^۸ و اب جون عبر کرده بر^۹ تاتار خان
وزیر خویش پیوست - فیروز آباد را اقبال خان قابض گشت - بعد میان
مقرب خان و اقبال خان هر روز جنگ می شد - تا مدت دو ماه میان^{۱۰}
ایشان بین نوع مقابله^{۱۱} بود - آخر کسی از امرا و ملوک در میان آمد

۱ M. در ملتان سارنگ خان آمد

۲ M. مقاومت جنگ میدان نبود

۳ M. omits جنگ

۴ M. omits پیر محمد

۵ المشایخ نظم الحق و الشرع والدین M.

۶ M. لشکر بیلان

۷ M. omits نامدار

۸ M. آمد و آب

۹ M. تاتار خان وزیر

۱۰ M. omits میان

۱۱ M. مقابله بود

ایشان مضاف شد - حق سبحانه^۱ و تعالیٰ تاتار خان را نصرت بخشید - سارنگ خان گرسخته سمت ملتان روی نهاد - تاتار خان - سارنگ خان مذکور را تار تار کرده^۲ سامانه بحواله غالب خان کرد - و خود بذات شریف^۳ تا حد تلوندی با رای کمال الدین میں در تعاقب سارنگخان رفت - آخر^۴ از آنجا مراجعت کرد - در ماه ربیع الاول سنته المذکور پیر محمد نبیس^۵ امیر تیمور بادشاہ خراسان با لشکرهای آنبوة آب سندھ^۶ عبره کرد - حصار اچه را^۷ گرد گرفت - علی ملک که از جهت سارنگ خان والی اچه بود موازنه یک ماه حصاری شده جنگ میکرد - همچنان^۸ سارنگخان ملک تاج الدین نایب خویش و امرا و ملوک^۹ دیگر را با چهار هزار سوار جوار زامدار و مرکبان آن دیلار^{۱۰} بیاری دهی در اچه ناصرد گردانید - پیر محمد را از آمدن لشکر و^{۱۱} ملک تاج الدین مذکور خبر شد - حصار اچه را گذاشتند در موضوع تمتمه کناره آب بیاه آمد^{۱۲} - و ملک تاج الدین آنجا نزول کرده بود تاختند - لشکر بی غم بود - طاقت مقاومت^{۱۳} نتوانست آورد - بعضی همانجا شهید شدند و بعضی که^{۱۴} خود را در آب زند بیشتری غرق^{۱۵} گشتند - و طعمه ماهیان دریا شدند - ملک تاج الدین با سوار معدود مفهزم شده در ملتان آمد - پیر محمد نیز با لشکر خویش متلاعقب او در

۱ M. omits

تاتار خان سامانه را ۲ M.

۳ M. omits

آخر ۴ M.

۵ M. omits

سندھه را عبره ۶ M.

۷ M. omits

همچنان شد سارنگخان ۸ M.

۹ M. omits

سوار باری دهی در اچه ۱۰ M.

از آمدن ملک تاج الدین خبر M.

مقاومت ۱۳ M. omits

آب بیاه و خانها ملک تاج الدین M.

غوق گشتند ملک تاج ۱۵ M.

که در خود را M.

بادشاهی می کردند - مال و محصول خود تصرف می گردانیدند - تا مدت سه سال بپین نوع قوار گرفته بود^۱ - و هر روز میان دهای و فیروز آباد قتل^۲ و قتال جنگ و جدال می شد - گاهی ایشان غالب می آمدند و دھلویان را درون حصار می انداختند - و گاهی دھلویان تا حصار^۳ فیروز آباد می تاختند - هم چنان در سنہ ثمان و تسعین و سبعماہه سارنگخان را با مسند عالی خضر خان امیر ملتان مخالفت شد - میان یکدیگر محابا و مقاومت بسیار می رفت - آخر بعضی غلامان - ملک مردان تھی^۴ دادند و با سارنگخان پیار شدند - شق ملتان بحسبت سارنگخان آمد - و لشکر و جمعیت بسیار جمع^۵ کرده در ماہ رمضان سنہ تسع و تسعین و سبعماہه طرف سامانه رفتند - غالب خان امیر سامانه حصاری شده جنگ و جدال^۶ میکرد - چون طاقت مقاومت^۷ نبود منهزم شده با سوار و بیادہ محدود در پانی پنه آمد و تاتار خان را پیوست - خبر کیفیت مذکور سلطان نصرت شاه را روشن و صبرهن^۸ گشت - ملک انلس عهدہ دار بندگان را با ده زنجیر پیل و لشکر محدود بیاری دھی^۹ تاتارخان نامزد کرد و فرمود تا سمت سامانه سوری کنید - سارنگخان را دور کرده سامانه را بحوالہ غالب خان گردانید - بتاریخ پانزدهم ماہ محرم سنہ ثمان مائہ نزدیک موضع کوهله^{۱۰} میان

۱ گرفته بودند B.

۲ M. فیروز آباد قتال می شد.

۳ M. حصار خانہ

۴ M. بعضی از غلامان ملک Tabakat Akbari, p. 253 ; ملک مردان می دادند
 ۵ M. پتی با سارنگ خان پیوستند - سارنگ خان تقیت یافته ملتان را گرفت and Elliot, vol. IV. p. 32 translates :—At length some of the people (*ghulām*) of Malik Mardān Bhāṭī joined Sārang Khān, and with their assistance he got possession of the district (*shikk*) of Multan.

۶ M. omits جمع

۷ M. جنگ می کرد طاقت استقامتش نبود.

۸ M. روشن گشت

۹ M. بیاری دھی برابر تاتار خان

۱۰ Tabakat Akbari, p. 254 نزدیک موضع کوتله

مستعد بود طاقت نتوانست آورد - از راه دروازه حرم از کوشک بیرون آمد - بعضی لشکر بدرو پیوست - و بعضی یاره^۱ هر جانبی رفت - سعادت خان با جمعیت خویش دروزن دهلي در آمد و مقرب خان را ملاقات کرد - میان چند روز مقرب خان او را بعد دست آورده بکشت - امرا و ملوک که در فیروز آباد مانده بودند چنانچه محمد مظفر^۲ و شهاب ناهر و فضل الله بلخی و بندگان فیروز شاهی تمام بر سلطان ناصر الدین پیوستند - و بر سلطنت او بیعت تازه^۳ کردند - محمد مظفر وزیر شد و بخطاب^۴ تاتار خانی مشرف گشت - و شهاب ناهر را^۵ شهاب خان و فضل الله بلخی را قتلخ خان خطاب کردند - و عهده داری بندگان خاص ملک الماس سلطانی یافت - در دهلي و فیروز آباد^۶ دو بادشاہ گشت - مقرب خان بهادر ناهر را با جمعیت او بر خویش داشت و حصار دهلي کهنه بحواله او کرد - و ملو را اقبال خان خطاب گردانید - و حصار سیری او را داد - آخر میان دهلي و فروز آباد هر روز محاربه و مقاومه میرفت - و میان مسلمانان یک دیگر خون زبری می شد - هیچ یکی را از ایشان این قوت نبود که بر دیگری غلبه کند - شق میان دو آب و اقطاع^۷ سپنه و پانی پنه و جهجر^۸ و هنگ در قبض سلطان ناصر الدین ماند - و در ضبط سلطان محمود جز حصارهای مذکور مقامی دیگر نبود - امرا و ملوک بلاد ممالک بسر خویش^۹

^۱ یاره هرجائی I. and بعضی یاره هرجائی رفت M.

^۲ محمد مظفر وزیر و شهاب ناهر و ملک فضل الله M.

^۳ بیعت کردند M. ^۴ و خطاب تاتار خانی M.

⁵ فیروز آباد و بادشاہ گشت M. ⁶ را omits

⁷ بعضی پرگنات میان p. 252 and Tabaqat Akbari, اقطاع سنبل و پانی پنهه M. ⁸ د آب و پانی پنه و سون پنه و رهنگ و جهجر است کروهی شهر

⁸ جهجر M.

⁹ ممالک بسر خویش هر یکی پادشاهی شده مال M.

و پادگاه و کل اسباب ملک داری در قبض سعادت خان مازد - مقرب خان را از آمدن سلطان تقویتی حاصل گشت - روز دیگر خلق شهر^۱ از سپاهی و بازاری جمع کرده برای جذگ از دروازه^۲ شهر بیرون آورد - سعادت خان را خبر شد - او نیز با کل لشکر خویش در میدان پیش آمد - میان یکدیگر محادله شد و مقالله بسیار رفت - آخر مقرب خان منهزم گشته درون شهر^۳ در آمد - و مردم شهری بیشتر^۴ پایمال شدند - فاماً سعادت خان حصار را ستدن نتوانست - مراجعت کرده بالای حوض خاص نزل کرد - چون حصار دهلي قابل فتح نبود و هوای بشکال قریب رسید سعادت خان از آنجا کوچ کرده در فیروز آباد رفت - و با امرائی که موافق او بودند اتفاق کرده که کسی را از فرزندان سلطان مرحوم فیروز شاه طلب ثراه و جعل الجنة مئواه^۵ بر تخت سلطنت در فیروز آباد اجلas^۶ دهند - نصرت خان^۷ بن فتح خان بن سلطان مرحوم فیروز شاه میان میوات بود - او را آورده در ماه ربیع الاول سنه المذکور بر تخت سلطان در کوشک فیروز آباد بنشانندند - و ناصر الدین نصرت شاه خطاب کردند - اما او را طریق نمونه پیش^۸ داشتند - و کارهای ملکی تمام سعادت خان میکرد - چون چند روز بین طریق^۹ بگذشت بعضی بندگان فیروز شاهی و بعضی پیلبانان با سلطان ناصر الدین یار شدند - و سعادت خان بیغم بود - یکایک سلطان ناصر الدین را بر پیل سوار کردند و هر کسی برو جمع شدن گرفت - سعادت خان غیر

^۱ B. and M. شهر را از سپاهی^۲ M. دروازها شهر^۳ M. درون در آمد^۴ M. بیشتری پایمال^۵ M. omits جعل الجنة مئواه^۶ M. جلوس دهند^۷ B. نصرت خان بن فیروز خان بن سلطان مرحوم^۸ M. پیش نداشته بودند^۹ M. بین بگذشت

لوهور رفت - از آنجا شباشب زن و فرزندان^۱ خویش سنته طرف کوه
جمون^۲ رفت - دوم روز سارنگخان حصار لوهور را قابض شد - و ملک کندهو
بودار خویش را عادل خان خطاب کرده در حصار^۳ لوهور گذاشته خود
سمت دیباپور مراجعت فرمود - در ماه شعبان سنه المذکور سلطان سعادت
خان را برابر سنته سمت بیانه سواری مصمم کرد - و مقرب خان را با چند
پیل معادو و خیل خاص او در شهر گذاشت - چون سلطان فزدیک
گوالیر رسید ملک علاوه‌الدین دهاروال و مبارک خان پسر^۴ ملک راجو و
ملو بوادر سارنگخان بر سعادت خان غدر اندیشند - بنوعی او را خبرشد -
ملک علاوه‌الدین و مبارک خان را دست آورده بکشت - ملو گویخته
پیش^۵ مقرب خان در دهلي آمد - سلطان هم از آنجا مراجعت فرموده
بزدیک شهر فورود آمد^۶ - مقرب خان استقبال نمود و بشرف پابوس
مشترف گشت - فاما به سبب خوف و هراسی که درخاطر او متمنک شده بود
باز گشته درون شهر در آمد - و استعداد بنياد جنگ نهاد - دوم روز سلطان^۷
و سعادت خان با جمیع امرا و ملوک و پیلان ساخته و مستعد^۸ شده پیش
دروازه میدان آمدند - مقرب خان حصاری شده جنگ میکرد - تا مدت سه ماه
بین نمط میان ایشان جنگ قایم^۹ بود - همچنان سلطان را بعضی نزدیکان
او در ماه محرم سنه سبع و تسعین و سبعماهه درون شهر بودند - فاما پیلان^{۱۰}

فرزند خویش. B.

کوه جون Elliot, vol. IV. p. 29 "Jüdi," and Tabakât, p. 251 کوه جون شد

مبارک خان و پسر ملک B.

حصار کوهور ۴ M.

گویخته بر مقرب خان M.

آمدہ مقرب خان ۶ M.

سلطان سعادت خان M.

و مستعد پیش ۸ M.

قایم مانده بود I and قایم بود صهر در آن واقعه سلطان را B.

پیل و پلیگا M.

جونپور رفت - باهستگی اقطاع قنوج و کره و اودا و سندیه^۱ و دلمو و بهراچ و بهار و ترهت را در قبض و تصرف خود آورده بیشتر کفار را قلع و قمع^۲ کرد - و حصارها که کافران آن دیار خراب و نهیب و تاراج^۳ کرده بودند از سر بغا کردند - باری تعالی اسلام را قوت و نصرت بخشید - رای جاج نگرو باشاده گچنوتی پیلان که در دهلي هرسالی می رسانیدند خواجه جهان را رسانیدن گرفتند - هم دران ایام سارنگخان را طرف دیدالپور برای ضبط اقطاع و قلع فسده شیخا کهکهر نامزد کردند - در ماه شعبان سنه المذکور سارنگخان در دیدالپور رفت - حشم دیدالپور و بندگان را استقامست داد و مستعد کرد و اقطاع دیدالپور در ضبط خود آورد - در ماه ذي القعده سنه ست و تسعين و سبعماهه رای ذوالجھی^۴ بهتی و رای داؤد کمال مین و لشکر ملتان را برایر کرده نزدیک قصبه برهاره^۵ آب ستلدر را عبره کرد - و نزدیک^۶ دوهالی آب بیلا را گذارا شده در ولایت لوھور در آمد - چون شیخا کهکهر شفید که سارنگخان جاذب او می آید او نیز لشکر کشیده حوالی دیدالپور تاخت - و قصبه اجوههن را محصر گردانید - هم چنان خبر یافت که سارنگخان قصبه بهندریت^۷ را نسب کرده فرود آمده است - از اجوههن شب میان کرده در لوھور آمد - دوم روز مستعد جنگ شده پیش رفت^۸ - در ساموتله دوازده کروھی لوھور با یکدیگر مصاف شد - سارنگخان را خدای تعالی فتح بخشید - شیخا کهکهر منهزم شده در

^۱ B. and M. شدیده^۲ M. omits قمع^۳ M. omits تاراج^۴ M. رای جلجین^۵ M. آب^۶ B. نزول دوهالی^۷ I. Elliot, vol. IV, p. 29 " Hindupat".^۸ M. پیش رفت

ذکر سلطان مکمود ناصر الدین شاه

سلطان مکمود ناصر الدین پسر خود سلطان محمد شاه بود - چون سلطان علاء الدین وفات یافت بیشتر امرا و ملوک که اقطاعات ایشان سمت غرب بود چنانچه غالب خان امیر سامانه و رایی کمال الدین میین و مبارک خان هلاجون و خواص خان امیر اندری و کنال از شهر بیرون آمده جوار باع نزول کرده می خواستند بغیر ملاقات جاذب اقطاعات خویش روند - خواجه جهان را خبر شد ترغیب کرده ایشان را در شهر آورد و بر سلطنت سلطان مکمود بیعت کنایید - بتاریخ بستم ماه جمادی الاول سنة المذکور باتفاق امرا و ملوک و جمهور آیمه و سادات و علماء و مشائخ بر تخت سلطنت در کوشک همایون اجلاس دادند - و سلطان ناصر الدین مکمود شاه خطاب کردند - عهد^۱ وزارت هم بر خواجه جهان مقرر کردند^۲ - مقرب الملک مقرب خان شده و ولی عهد سلطان گردانیدند^۳ و عبد الرشید سلطانی را سعادت خان خطاب کردند - و عهد^۴ باریگی یافت - ملک سارنگ را سارنگ خان خطاب کردند - و اقطاع دیپالپور بحواله او گشت - و ملک دولت یار دبیر را دولت خان خطاب کردند - و عهد^۵ عmad المک دادند و عارض ممالک گشت - کار اقطاع هندوستان از غلبه کفار نگونسار ضعف^۶ پذیرفته بود - خواجه جهان را سلطان الشرق خطاب کرده و کار تمام هندوستان از قنوج تا بهار بحواله او گردانیدند - در ماه رب^۷ قدره سنه ست و تسعین و سبعماهه با بیست زنجیر پیل سمت هندوستان روان داشتند - کفار دیار آثاره رکول و کهور^۸ و کنبل و حوالی قنوج را گوشمال داده در عرصه

^۱ مقرر داشت. and B. مقرر کرد M.

^۲ گردانید. B.

^۳ اقطاعات M.

^۴ ضعیف. B.

^۵ رجب سنه M.

^۶ کهوره کنیل. M.

از محمد آباد سلطان را در شهر برو آوردند - و درون حظیره بدر بالای حوض
خاص دفن کردند - مدت ملک سلطان شش سال و هفت ماه بود - و اللہ
آعلم بالصواب *

ذکر سلطان علاء الدین سکندر شاه

سلطان علاء الدین سکندر شاه پسر میانگی سلطان محمد شاه بود و
همایون خان خطاب داشت - چون سلطان محمد شاه بر حمایت حق پیوست
سه روز شرط عزا بجا آوردند - بتاریخ نوزدهم ماه ربیع الاول سنه المذکور
با تفاوت امرا و ملک و ایمه ^۱ سادات و قضاۃ که در شهر بودند
در کوشک همایون جلوس فرمود - شغل وزارت هم بر خواجہ جهان
مقرر داشت - و عهدہ و اشغال هرجه کسی در عهد پدر او داشتند بر ایشان
مستقیم گردانیدن ^۲ فرمود - همچنان ملک مقرب الملک و امرا و ملک دیگر
تابوت سلطان مرحوم برابر کرده در دهلی آمدند - و بر سلطنت سلطان علاء
الدین بیعت کردند - پیلان و اسپان و هرچه اسباب دارات با شاهی بود تمام
اورا تسليم نمودند ^۳ - تا مدت یک ماه بین قرار در تدبیر سلطنت مشغول بود -
بتقدیر اللہ تعالیٰ زحمتی بردن سلطان پیدا شد - روز بروز زیارت
می گشت - بتاریخ پنجم ماه جمادی الاول سنه المذکور بر حمایت حق
پیوست *

بعجز خوب شاهان درین طشت نیست

بعجز خاک خوبان درین دشت نیست

و مدت ملک او یک ماه و شانزده روز بود و اللہ آعلم بالصواب *

^۱ I. omits وسادات

مستقیم گردانید ^۲ I.

^۳ تسليم کردند I.

کوده صورتِ اصلاح در میان آورده - کفار مذکور ملاقات کردند - ملک مذکور برای برکرده در قنوج برد - و به بهانه مشورت درون حصار طلبید - همه درون گشتند - مگر سبیر ملعون در پرو^۱ خویش ماند - که آخر همه را دست آورده دوزخ فوستاد - سبیر از بیرون گویخته سمت آثاره رفت - ملک مقرب الملک مظفر و منصور سمت محمد آباد مراجعت کرده - در ماه شوال سنہ خمس و تسعین و سبعماهه - سلطان جانب میوات سواری کرد و ولایت ایشان تاخته سمت محمد آباد جتیسر^۲ رفت - درین میان زحمت در تن سلطان پیدا آمد - و روز بروز زیادت شدن گرفت - هم چنان خبر رسانیدند که بهادر ناهر حوالی شهر را تاخت - سلطان اگرچه زحمتی بود در چودول سوار شده قصد کوده - بهادر ناهر نیز از کوتله بیرون آمد - با سلطان مقابله شد - آخر هم باول حمله شکسته و مذہزم شده درون کوتله رفت - لشکر سلطان دنبال او کرد - او درون در آمد - بیشتر خلق کوتله اسیر^۳ گشتند - اسپ و اسلحه و اسباب ایشان بتمام غارت شده - بهادر ناهر مذکور از کوتله گویخته در کوه چهر خزید - سلطان از آنجا سمت محمد آباد مراجعت فرمود - و دنبال عمارت و آبادنیع جتیسر مشغول گشت - فاماً زحمت روز بروز در تن سلطان غالباً می آمد - در ماه ربیع الاول سنہ ست و تسعین و سبعماهه شاهزاده همایون خان را با عساکر قاهره بر شیخخا که وکه بخی وزیده و حصار لوهور^۴ را قابض شده بود نامزد کرد - شاهزاده می خواست طرف لوهور روان شود - هم چنان خبر وفات سلطان رسید - شاهزاده هم در شهر توقف کرده - و این واقعه هفدهم ماه ربیع الاول سنہ المذکور بود

* بیت *

سعدی گر آسمان بشکر پرورد ترا چون می کشد بزهر ندارد تفضلی

در دایره خویش B.^۱اسیرو و دستگیر B.^۲جیتر I.^۳حصار لوهور I.^۴

شهر بود بر سلطان رسید - بر مضمون آنکه اسلام خان می‌خواهد سمت ملтан و او بهور رود - و آنجا فتنه انگیزد - بهمجرد رسیدن^۱ خبر سلطان از جتیسر لشکر گرد^۲ کرده در شهر آمد - و محضر ساخت^۳ و اسلام خان را طلبیده^۴ کیفیت مذکور ازو استفسار کرد - او مذکور گشت - جاجر^۵ نام کافوی برادرزاده^۶ اسلام خان نایاک بسبی ازو رنجیده بود^۷ بدروغ برزوی او گواهی داد - اسلام خان را بناتحق پیش دربار سیاست کردن فرمود - و شغل وزارت بحواله خواجه جهان گردانید - و ملک مقرب الملک را در محمد آباد در جتیسر تعین کرد و لشکرها نیز^۸ نامزد او گردانید - در سنه خمس و تسعین و سبعماهه خبر جمع شدن سپیر و ادهرن و جیت سنگه راهبهور و بیر بهان مقدم بهمنو^۹ گانو و ابهیدجند مقدم چندوار و فتنه انگیختن ایشان بسمع سلطان رسانیدند - بجانب^{۱۰} ملک مقرب الملک^{۱۱} فرمان فرستاد که بنوعی فتنه ایشان را فرونشاند - ملک مقرب الملک سمت خطه قنوج سواری فرمود - کفار مذکور نیز با جمعیت خویش مقابل آمدند^{۱۲} - ملک مذکور ایشان را ترغیب

^۱ رسیدن این خبر M.

² از جیتو کشش کرده در M.

³ محضر ساخته B.

⁴ طلبیده کیفیت M.

⁵ جاجونام هندوی M. Tabakāt Akbarī, p. 248. Elliot, vol. IV, p. 26, n. 4 supports the latter reading. The three MSS. have practically one version, but the Tabakāt Akbarī, p. 248 gives a quite different one:
جاجونام هندوی و بودارزاده او که از اعدای او بودند بدروغ در معركة گواهی دادند Elliot, vol. IV, p. 26 also translate according to the Tabakāt.

⁶ بودند B.

⁷ نیز B. omits

⁸ مقدم بهمنو و فتنه انگیختن B.

⁹ بجانب ملک مقرب الملک M. omits about 2 foll. (see p. 156, line 10) from کوشک همایون اجلس دادند

¹⁰ بجانب مقدم چندوار ملک مقرب الملک سمت خطه قنوج سواری فرمود الخ
مقابل آمدند ملک مقرب الملک استظهار فرستاد که تا بنوعی فتنه ایشان
فرونشاند ملک مذکور ایشان را ترغیب الخ

راى برسنگه ملاقات کرد^۱ - او را جامه داده باز گردانید - از آنجا کناره آب
چون گرفته سمت دهلي مراجعت فرمود - در سنة اربع و تسعين و سبعماهه خبر
تمدن برسنگه^۲ مذکور و سپير^۳ و ادهرن و بير بهان رسيد - سلطان برلي قلع
برسنگه - اسلام خان را نامزد کرد - و خود سمت آنواه برلي قلع و قمع سپير و
ادهن و کافران دیگر لشکر کشید - برسنگه ملعون مقابل^۴ اسلام خان آمد - و
بچلگ پیوست - بتائید الله تعالیٰ لشکر اسلام را فتح^۵ شد - برسنگه ملعون
منهزم گشت - لشکر منصور تعاقب او کرد - بیشتر کفار را بدوخ فرستاد و
ولایت او خراب و تاراج^۶ گردانید انَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا
وَ جَعَلُوا أَعْرَقَ أَهْلَهَا أَذْلَهَهَا آخر برسنگه مذکور بامن و دست^۷ راست
باسلام خان ملاقات کرد - و براير شده در حضرت^۸ دهلي آمد - و سپير ملعون
و ادهرن قصبه بلرام را تاختند - چون سلطان کناره آب بیاه رسيد ايشان
گریخته در آنواه متحصّر گشتند - سلطان بکوچ متواتر پيش آثاره نزول فرمود -
روز اول قدری چنگ شد - چون شب افتاد - حصار^۹ آنواه را خالي کرده
فرار نمودند - روز دیگر حصار آثاره را سلطان خراب گردانیده سمت خطه
قزوچ رفت - از^{۱۰} گذر آب گنگ شده کفار قزوچ و دلمو را گوشمال داده
مراجعةت کرد - در جتیسرآمد و آنجا حصاری بنیاد نهاد - و محمد آباد نام
کرد - در ماه^{۱۱} ربیع سنة المذکور نبشنۀ خوجه جهان که نایب غیب است در

^۱ B. omits کرد

² Elliot, vol. IV., p. 25 n. 2 "Firishta calls him Nar Sing which is right, though Har Singh is possible".

³ Tabakat Akbari, p. 248 سر داد هرن as Sarvadharan.

⁴ B. omits ملعون منهزم مقابل

⁵ B. omits و فیروزی بخشیده

⁶ M. omits ولایت او را خراب گردانید

⁷ B. omits حصار

⁸ M. omits رفت از آنجا گذر آب گنگ

⁹ M. omits ملا رجب قدرة سنة

⁵ B. omits و دست و راست

⁷ B. omits حصار

⁹ B. omits ملا رجب قدرة سنة

¹¹ B. omits ملا رجب قدرة سنة

اعلیٰ^۱ آمدند - سلطان را شوکت و قوت و مکفت^۲ زیادت حاصل گشت -
 شاهزاده همایون خان و اسلام خان و غالب خان و رای کمال الدین و رای
 ذوالجھی^۳ را با لشکرهاي قاھرہ برای قلع و قمع^۴ فسدة ابویکر شه و بندگان
 فیروز شاهی^۵ نامزد کرد - امرای مذکور در قصبه مهندسواری رسیده
 بودند - در ماه محرم سنہ ثالث و تسعین و سبعماهه ابویکر شه و بهادر ناهر
 و بندگان فیروز شاهی جمعیت کردند یکانک روز روشن بولشکر مذکور
 زدند - بعضی لشکر را خسته کردند - اسلام خان با جمعیت خود مستعد
 شده بحرب پیوست - شاهزاده و لشکر دیگر نیز سوار شدند - و هم به حمله
 اول ایشان را^۶ شکستند - لشکر سلطان تعاقب کرد - و بیشتر^۷ منهزم شده
 در حصار کوتله رفندند - وبعضی اسیر و دستگیر گشتند - چون خبر مذکور
 بسمع سلطان رسید سلطان نیز همان طرف سواری فرمود - نزدیک کوتله کناره
 دهند فرزل کرد - ابویکر شه و بهادر ناهر امن خواسته بولسلطان ملاقات کردند -
 بهادر را جامه داده باز گردانید - ابویکر شه را برابر کرده در منزل کهندی برد^۸ -
 آنجا ابویکر شه را در خطه امرهه^۹ جلا کرده و حبس کردن فرمود -^{۱۰} چنانچه
 هم دران حبس برحمت حق پیوست - * بیت^{۱۱} *

صار را چون دُم کشی سر بباید کوفتن

کار مار دم گیسته نیست کاری سرسی

و مدت حکومت^{۱۲} او یک و نیم سال بود - و خود سلطان طرف آثاره رفت -

حضور آمدند ۱ M.

مکفت

رای جلجین ۳ M.

قمع

فیروز شاهی را نامزد ۵ M.

ایشان شکستند ۶ B.

تعاقب کرد بیشتری منهزم ۷ M.

خطه میرته جدا کرده ۹ M.

کهندی مردی بود ۸ M.

چنانچه ۱0 B.

بیت^{۱۱}

و مدت حکومت او یک و نیم سال بود

12 B & M. omits the whole

چتر بر سر او کشیدند - سیوم روز بتاریخ نوزدهم ماه رمضان سنه المذکور^۱ سلطان از جتیسر^۲ در شهر آمد - و در کوشک فیروز آباد جلوس فرمود - مبشر جب شغل وزارت یافت و خطاب اسلام خانی مقرر شد - و بندگان مذکور و خلق شهر بر سلطان پیوستند - بعد چند روز معدود از فیروز آباد درون حصار جهان پناه در کوشک همایون آمد - و پیلان از قبض بندگان فیروز شاهی سنتیده تسلیم^۳ به پلیبانان قدیم کردند^۴ - سبب این معنی بندگان مذکور فتنه انگیختند - چون سلطان قوی^۵ حال بود و پیلان تمام^۶ در حوزهٔ تسخیر خویش آورد ایشان را میجال مقاومت نمادند * بیت *

هر که را شبخوان خورشید است خالی چون شود

با ولی نعمت مقابل دولتش گردد تمام^۷

شداشب با زن و فرزندان گویخته در کوتله بهادر ناهر بر ابوبکر شه پیوستند - و هر که از جنس بندگان مذکور در شهر مانده بود ایشان را فرمان داد تا سه روز هیچ کسی از ایشان نماند - شهر از شر آن فاپاکان^۸ پاک شد - چندین روایت می کنند که بیشتر بندگان مبتذل بعد سیوم روز در دست شاهزاده آمده اند - هر یکی می گفتند که ما اصیلیم - شاهزاده فرمود هر که از شما کهوا کهربی گرچه^۹ گوید او اصیل است - سبب آن بیشتری هندوستانیان ناچیز شدند - و بندگان فیروز شاهی علف تیغ گشتند - چنانچه این حکایت در تمام هند و سند مشهور است - همچنان امرا و ملوک و لشکرهای بلاد ممالک در حضرت

^۱ ماه رمضان سلطان

^۲ M. جتیسر

^۳ به تسلیم پیل بانان M.

^۴ M. قدیم کرده

^۵ M. omits حال

و ملتانیان تمام قبض آمد and پیلان تمام قبض آمد ایشان را M.

^۶ M. omits the بیت

شهر از شر ایشان خالی شد همچنان امرا M.

^۷ M. omits the بیت

بر سلطان پیوستند - چون ابوبکر شه را از نی قصه خبر کرد - همان روز وقت
چاشت یکایک با جمعیت خویش هم از راه دروازه مذکور درون شهر در آمد -
ملک بهاء الدین جکی^۱ که از چهت سلطان محاکمت دروازه میگرد
همانجا شهادت یافت - چون ابوبکر شه فرزدیک کوشک همایون رسید سلطان بیغم
بود - یکایک خبر شد - با چند سواران^۲ محدود از راه درجاک کوشک
بیرون رفت - و در دروازه حوض خاص شده باز در جنیسر برلشکر و بندگاه خود
پیوست - امرا و ملوک و لشکری که از شهر برابر سلطان بیرون شدن
نتوانستند - بعضی اسیر و بعضی کشته شدند - چنانچه خلیل خان^۳
باریک و ملک آدم^۴ اسماعیل خواه را سلطان مرحوم زنده بدست آمدند -
و بسیاست پیوستند - در ماه رمضان سنه المذکور مبشر جب^۵ سلطانی
که اسلام خان شد بود و بیشتر بندگان^۶ فیروز شاهی را بسیبی^۷
با ابوبکر شه مخالفتی پیدا آمد - پنهانی عرايض بر سلطان فرستادن گرفتند -
آخر الامر^۸ آشکارا شد - ابوبکر شه را طاقت استقامت نماد - با سوار
محدود و مختصان خویش چنانچه ملک شاهین^۹ عمار الملک
و ملک بحری و صدر خان سلطانی دهلي را گذاشت در کوتله
بهادر ناهر رفت - بتاریخ شانزدهم ماه رمضان سنه المذکور^{۱۰} مبشر جب
و بندگان فیروز شاهی عرايض بر سلطان فرستاده^{۱۱} کیفیت رفق ابوبکر
شه باز نمودند - و خانخانان پسر خرد سلطان را بر پیل سوار کوده

۱ M. جنکی

۲ B. چند سوار محدود

۳ M. خلیل خان نایب باریک

۴ M. omits آدم

۵ Elliot, vol. IV. p. 24, n. 1., says that Firishta has " Hājib".

۶ شاهی را بسیب از صدیب با ابوبکر B. and بیشتر بندگان M.

۷ M. آخر آشکارا^۸ فیروز شاهی بسیبی ابوبکر شه

۸ M. ملک شاهین دهلي را

۹ B. ماه رمضان مذکور B.^{۱۰}

۱۱ B. فرستاده و کیفیت

گاه ساخته حوالی دهلي را^۱ خراب ميکرد - ابوبكر شه را خبر شد - ملک شاهين عمامه المك با چهار هزار سوار و پيادگان و بندگان^۲ بي شمار طرف پاني پنه نامزد كرد - در موضع فسيمهنه^۳ حوالى پاني پنه مذكور ميلان هر دو لشکر مصاف شد - لشکر ابوبكر شه را خدامى تعالى فتح بخشيد^۴ - لشکر شهرزاده منهزم شده سمت سامانه مراجعت كرد - خيمه و رخت و بندگاه تمام بر دست ايشان آمد - الغرض چون لشکرهای دهلي را هر بار از فيض زيانی فتح و نصرت روی میداد - سلطان محمد و لشکر اورا طاقت مقاومت فماند - و^۵ بدین سبب ضعيف دل گشت - فاما امرا و ملوک و حشم و خدم^۶ و رعيت بلاد ممالک کلا^۷ و جملة^۸ با سلطان موافق بودند - ابوبكر شه نمي توانست که شهر را خالي گذاشته تعاقب كند - در صاه جمادى الاول سنة المذكور ابوبكر شه لشکر ساخته كرده سمت جتیسر^۹ سواری كرد - بیست کروهي از شهر نزول كرده بود - و سلطان را ازین حال^{۱۰} خير شد - لشکر و بندگاه همه^{۱۱} در جتیسر گذاشت - با چهار هزار سوار جراره قصد دهلي كرد^{۱۲} - بعضی بندگان که برای محافظت در شهر مانده بودند در دروازه بداؤن مقداری جنگ حصاری^{۱۳} كردند - چون در دروازه آتش زند بندگان مذکور^{۱۴} منهزم شدند - سلطان هم از راه دروازه مذکور درون^{۱۵} شهر در آمد - و در کوشک همایون نزول فرمود - خلق شهر از وضعی و شریف و بازاری^{۱۶} تمام

حوالی دهلي که خراب

² M. سوار و بندگان پياده بي شمار.

بسیهه and I. موضع بسیهه

⁵ M. نماند بدین سبب⁷ M. کلا و جمله B. کلا او جمله⁹ M. ازین حال علم شد¹¹ M. دهلي آمد¹³ M. omits مذکور¹⁵ M. بازار تمام

سوار و بندگان پياده بي شمار.

⁴ B. فتحیاب بخشید⁶ M. حشم و رعيت⁸ M. جتیرا¹⁰ B. omits همه

حصاری شده كردند

¹² M. مذکور در شهر¹⁴ M. مذکور در شهر

امیر قنوج و رای سبیر و رایان و رایگان دیگر موازنۀ پنجاه هزار سوار و پیاده
 بی شمار بر سلطان پیوستند - و ملک سریز را خواجه جهان خطاب
 شد^۱ و شغل وزارت یافت - و ملک نصیر الملک را^۲ خضر خان
 و خواص الملک را خواص خان و سیف الدین را سیف خان خطاب کرد -
 در ماه شعبان سنه المذکور دیگر باز سمت دهلي عزیمت فرمود - ابویکر
 شه نیز استقبال کرد - در موضع کندای رسید - میان یکدیگر مصاف شد -
 مقاتله و محاربه بسیار رفت - بتقدیر الله تعالیٰ لشکر سلطان منزه گشت -
 ابویکر شه غالب آمد - بدگاه و اسباب لشکر سلطان به تمام بر دست بندگان بغارت
 رفته - موازنۀ سه کروه تعاقب لشکر کردند - سلطان شکسته باز در موضع
 جتیسر^۳ قرار گرفت - ابویکر شه سمت دهلي مراجعت فرمود - بتاریخ نوزدهم
 ماه رمضان سنه المذکور بندگان فیروز شاهی را که در خطوط و قصبات بودند
 چنانچه ملتان و بوهور و سامانه و حصار فیروزه^۴ و هانسی بحکم فرمان سلطان
 محمد در^۵ یک روز مقطعن و خلق سکنه شهرهای مذکور بناحق شهید
 کردند - آخر بسبب مخالفت که میان یکدیگر همه مسلمانان را^۶ برای سلطنت
 می شد کفار هندوستان^۷ قوت گرفتند - و دست ازادی جزئی و خراج باز
 کشیدند - و قصبات مسلمانان را نهب میکردند - در ماه محرم سنه اثنین
 و تسعین و سبعماهه شاهزاده همایون خان و امرا و ملوک را که نامزد او بودند^۸
 چنانچه غالب خان امیر سامانه و ملک خیاء الملک ابو رجا و مبارک خان
 هلاجون و شمس خان امیر حصار فیروزه جمع کرده در خطه پانی پتیه لشکر

۱ شده و شغل M.

۲ خطاب خضر خان M.

۳ موضع جیتر M.

۴ حصار و هانسی و بحکم M.

۵ محمد یکدیگر در یک روز B.

۶ M. omits همه

۷ M. omits را

۸ می شد کفار دیار هند قوت M.

فرومود - ما دام که در حوالی برسد موازنۀ پنجاه هزار سوار جمع شد^۱ - الغرض
 ابوبکر شه را آمدن سلطان خبر کردند - بندگان فیروز شاهی بسبب
 مخالفتی که با سلطان کرده بودند با او موافق شدند - بتاریخ بیست و پنجم
 ماه ربیع الآخر سنه احدی و تسعین و سبعماهۀ سلطان در کوشک جهان نما
 نزول فرمود - ابوبکر شه نیز بعضی حشم و بندگان در فیروز آباد داشته بود -
 بتاریخ دوم جمادی الاول سنة المذکور بندگان مذکور کوچها و دیوارهای
 فیروز آباد گرفته با لشکر سلطان گنگ قایم داشتند - هم در آن روز بهادر
 ناهر با جمعیت خویش در شهر آمد - ابوبکر شه را^۲ به آمدن او
 تقویتی حاصل شد - روز دیگر ابوبکر شه با حشم و سوار و پیاده^۳ بی شمار و بیلان
 نامدار در فیروز آباد آمد - میان یکدیگر محادره و مقالله بسیار رفت - آخر
 بتقدیر الله تعالی لشکر سلطان منهنم شده طرف اوطان خویش رفتند -
 سلطان با موازنۀ دو هزار سوار آب جون عبره کرده سمت میان دو آب شده -
 از آنجا شاهزاده همایون خان پسر میانگی خود را طرف سامانه برای جمع
 کردن لشکر فرستاد - ملک ضیاء الملک ابور جا و رایی کمال الدین میان^۴
 و رای خلجیان^۵ بهتی که اقطاعات ایشان دران سمت بود برابر او فائزد
 گردانیده^۶ خود کفاره گنگ در موضع جتیسر^۷ مقام ساخت - امرای
 هندوستان چنانچه ملک سور شحنة شهر و ملک الشرق نصیر الملک
 مقطع ملتان و خواص الملک مقطع بهار و ملک سیف الدین و ملک کدو
 و پسران ملک حسام الدین^۸ نوا امیر اوده و پسران ملک دولتیار کنبد^۹

۱. جمع آمدۀ I.

۲. ابوبکر شه با حشم را بآمدن B.

۳. پیاده در فیروز آباد M.

۴. میان I.

۵. رای ذوالعجمی B.

۶. گردانید و خود M.

۷. See also Elliot vol. IV, p. 22, n. 3. جیتو and موضع جیسر M.

۸. حسام نوا M.

۹. کنبل M.

علف تیغ بیدریغ گردانیدند - ابوبکر شهده‌هلهی را قابض شد^۱ - پیلان و خزانه
بادشاهان بر دست او آمد - روز بروز قوت می‌گرفت - همچنان امیران صده
سامانه ملک سلطان شه خوشدل را بعدر بالای حوض سفام بیست و چهارم
ماه صفر سنه المذکور بزخم کثارة و تیغ کشند - آن روز در سامانه رستخیز
شد - خانه ملک سلطان شه و خیل و تبع^۲ او بتمام غارت کردند - و سرملک
سلطان شه مذکوره^۳ بریده در نگر کوت بر شاهزاده محمد خان فوستادند - و اورا
استدعا نمودند - مدت ملک سلطان تغلق شاه پنج ماه و چند روز^۴ بود
و الله أعلم *

ذکر سلطان محمد شاه پسر خرد سلطان فیروز شاه

سلطان محمد شاه پسر خرد سلطان مرحوم فیروز شاه بود - چون خبر
کشته شدن ملک سلطانش رسید سلطان از نگر کوت بکوج متواتر میان قصبه
جالده شده در خطه سامانه رفت - در ششم^۵ ماه ربیع الآخر سنه المذکور در
خطه مذکور بار دوم بر تخت مملکت و سری سلطنت^۶ جلوس فرمود -
امیران صده سامانه و مقدمان ولایات کوه بتمام او را پیوستند - و بر سلطنت
او بیعت تازه کردند - و بعضی امرا^۷ و ملوک دهلهی نیز از ابوبکر شه روی
تاپنه بر سلطان آمدند - چنانچه^۸ در سامانه بر سلطان^۹ بیست هزار سوار
و پیاده بی شمار جمع آمد - از سامانه بکوج متواتر سمت دهلهی عزیمت

^۱ M. شده

² M. omits و تبع

³ M. omits مذکوره

⁴ M. هر ۵ روز بود

⁵ B. omits در ششم

⁶ M. تخت مملکت جلوس

امرای دیگر و ملوک دهلهی

⁷ I. چنانچه هم در سامانه

سلطان موازنہ بیست

⁸ M. بیست هزار سوار

⁹ M. سلطان موازنہ بیست

* ریاعی *

سرالپ ارسلان دیدی ز رفعت رفت برگردون
بمرد آخر بخاک اندر تن الپ ارسلان بینی
نه او را بر کمر کوکب نه مه رویان با غبیب
نه اندر زیر زان مرکب نه در دستش عنان بینی

ذکو سلطان ابو بکر شاه

بعد ابوبکر^۱ شه را از خانه بیرون آورد و بر پیش سوار کردند - و چهار بر سر او
داداشتند - و سلطان ابوبکر شه خطاب کردند - عهد و وزارت بحواله رکن جنده^۲
پلید مردار کشته خداوند شد - آخر میان چند روز رکن جنده بعضی
بندهگان فیروز شاهی را با خویش یار کرد - و می خواست که ابوبکر شه
را بکشد - و خود بادشاه شود - ابوبکر شه را خبرشد - بعضی بندهگان که با او یار
نبودند پیش دستی کرد رکن جنده را یکشندند - و بردار^۳ کردند قال النبی^۴
علیه السلام من حضر بمنرا لایخیه فقد وقع فیه - * بیت *

ان کس که کرد با تن دارا ستم هنوز
نقاش نقش او همه بردار می کند
ل مجرم کشند ولی نعمت خویش را همین بار دهد - الغرض وبعضی
بندهگان که با آن^۵ حرام خوار میشوم مردار یار شده بودند ایشان را نیز

بعد ازین واقعه امرای بیرونی ابوبکر بن ظفر^۱ Tabakât Akbarî, p. 242 says خان بن سلطان فیروز را بیادشاهی برداشتند ابوبکرشاه خطاب دادند

رکن جنده شد^۲ M.

بعضی بندهگان up to و بردار کردند^۳ M. omits from بکشند و بندهگانی که با او یار شده بودند

ایشان نیز علف تیغ گشتند^۴ M. omits میشوم مردار^۵ M. omits با آن حرام خوار

داری نمی دانست و دغاباری فلکِ غدّار ندیده در شراب و لهو^۱ و لعب
مشغول گشت - کارهای سلطنت من کل الوجوه مهمل ماند - بندگان
فیروز شاهی بحدی سریاکی و بیباکی کردن گرفتند که ضبط بادشاهی
برخاست - هم چنان^۲ سلطان تغلق اسپدار شه^۳ برادر خویش بی
موجبی بند کرد - و ابویکر شه^۴ پسر ظفر خان ازو کنج گرفته - ملک
رکن الدین جنده نایب وزیر و بعضی امرا و بندگان فیروز شاهی با او
موافق شده بلغاک کردند - ملک مبارک کبیر^۵ را در میان کوشک فیروز آباد
وقت باز گشت از در سرای بزم خیغ یکایک شهید کردند - و میان دیوان
غغا خاست - سلطان تغلق شاه را خبر شد از راه دروازه که طرف آب جون
بود بیرون آمد - ملک فیروز وزیر برابر بود - رکن جنده حرام خوار نابکار را
علم شد - با جمعیت خویش و بندگان فیروز شاهی تعاقب کردند - گذار
آب جون رسیدند - سلطان تغلق شاه و ملک زاده فیروز را شهید کردند -
و سوهای ایشان بربده پیش دربار آویختند - و این واقعه بیست و یکم ماه
صفر سنه احدی و تسعین و سبعماهه بود - * بیت *

در خاک ریخت آن گل دولت که باغ ملک

با صد هزار نماز پیروز در برش

زهی^۶ قدرت خدا - بادشاهی با تاج و تخت که ازان دروازه با هزاران
شوكت بیرون آمده بود بیک طرفه العین سر او را بربده هم بر آن دروازه
آویختند - تعرَّمْ من تَشَاءُ و تُدْلِيْ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ التَّخَيْرِ - اِنَّكَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ -

¹ لهو مشغول گشت

² هم چنان سلطنت سلطان B.

³ سالار شه and Tabakât Akbarî, p. 242

⁴ کبیری M. شه

⁵ M. omits from up to زهی قدرت عمان بینی

خطاب کرد - ملک زاده فیروز^۱ پسر ملک تاج الدین را شغل وزارت داد و به خطاب خانجهانی مشرف گردانید - و خداوند زاده غیاث الدین ترمذی^۲ را عهد سر سلاحداری تعین کرد - و ملک فیروز علی را از بندهای خانه خلاص داده عهد سر جانداری که^۳ پدر او داشت مفوض گردانید - و اقطاع گجرات بحواله ملک مفرح سلطانی که در عهد سلطان مرحوم داشت کرد - و اقطاعات و اشغال دیگر چنانچه هر کسی را بود مقرر داشت - و ملک فیروز علی و بهادر ناهر را بقصد شاهزاده محمد خان با جمعیت اندوه نامزد کردن فرمود - و امیران اقطاعات چنانچه سلطان شه امیر سامانه و رای کمال الدولة^۴ و الدین متین و امرای دیگر نیز برابر ایشان نامزد شدند - در ماه شوال سنه المذکور لشکر در کوه سر سور آمد - شاهزاده محمد خان از آنجا عطف کرده بالای کوه در راههای مختلف شده در قلعه کوه بکناری رفت - لشکر نیز دامن کوه گرفته در دره کوه^۵ بکناری مذکور آمد - میان یک دیگر مقداری جنگ شده - چون کوه محکم بود شاهزاده را نکبتی نرسید - از آن جانب^۶ بالای کوه شده طرف سکهت^۷ رفت - لشکر از بکناری^۸ کوچ کرده در قصبه ازوبر^۹ آمد - و درین دره ازوبر نزدیک چوتروا قیمار^{۱۰} نزول کرده شاهزاده از سکهت در قلعه نگرکوت رفت - لشکر تا حد گواهی در دنبال بود - بیشتر راهها^{۱۱} مختلف دیدند - ملک فیروز علی و امرای دیگر از تعاقب مراجعت کردند - شاهزاده هم در نگرکوت قوار گرفت - اما تغلق شاه جوان و بی تجربه بود کار ملک

^۱ M. فیروز شاه^۲ B. Tabakât Akbarî, p. 242 ترمذی^۳ M. سر جانداری پدر^۴ M. omits کوه^۵ M. سکیتهه طرف سکهت^۶ M. and I. لشکر از بکناری پیتی رفت از بکناری کوچ کرده^۷ M. ازوبر^۸ دلا مخالف M. (Chantara) Station^۹ M. کمال الدین مین^{۱۰} I. از آن جا بالای کوه^{۱۱} M. ازوبر

مقطعاً و عهده داران و مقدمان آن حوالی - ايمه و قصاصات و ساير مسلمانان را جمع کرده محضر مي ساختند و ميدت را مي نمودند - و سوال با سجل قضي مي نوشتند^۱ که در ميدت هچ محلی اثراجراحت نيسست -
بعد دفن ميدرند - در تفحص قضایا و تنفيذ احکام شرع اهتمام تمام داشت - من کل الوجوه هیچ قوي مجال نداشت که بر ضعيفي در عهد دولت او زور تواند آورد - * بيت *

بعد بسی گردش چرخ آزمایی
 او شدۀ آوازه عدلش بجایی
 خدا تبارک و ^۲ تعالیٰ بادشاہ حلیم کریم عادل را غریقِ رحمت ^۳ گرداند
 و در جوارِ رحمت خلدش ^۴ جای دهد *
 و مدت ملک سلطان مرحوم فیروز شاه طَابَ ثَرَاءَ سی و هشت ^۵
 سال و نه ماه بود و اللہ اعلم بالصواب ^۶ *

ذكر سلطان تغلق شاه پسر فتح خان ملقب
بغیاث الدین

تغلق شلا پسر فتح خان بن فیروز شاه^۷ که پسر خوانده و نیره سلطان مرحوم سلطان فیروز بود بعد وفات سلطان مرحوم^۸ با تفاوت بعضی امرا و ملوک و بندگان فیروز شاهی هم در روز وفات بتاریخ مذکور بر تخت سلطنت در کوشک فیروز آباد جلوس فرمود - و خود را سلطان غیاث الدین

۱ M. نیشن

² M. omits تبارک و

رحمت حق

چوار خودش ۴ M.

۵ م. هفت

^{٧٩} مرفقات فیروز تاریخ او مست Tabakat p. 238 says بالصواب M. omits

فیروز شاه پسر سلطان M. and فیروز خان پسر سلطان مرحوم بن فیروز بود. B.⁷

مصحوم فیروز بود

⁸ M. omits حرمون.

سلطان مرحوم تغلق^۱ شاه پسر فتح خان نبیسیه خود را ولی عهد گردانید - امور مملکت و نظام سلطنت من کل الوجوه بحواله او کرد^۲ - هم چنان امیرحسین احمد اقبال داماد سلطان^۳ مرحوم که از جمع شاهزاده علیحده افتاده بود امیر هندوان^۴ گرفته بر تغلق شاه آوردند - تغلق شاه او را پیش دخول گردان زد - و بر امیر صدۀ سامانه فرمان فرستاد تا غالبه^۵ خان امیر سامانه را بند کرده در حضرت آرند^۶ - ملک سلطان شه خوش دل مولی زاده ملک مقبول فراز خان عالی خان را به محافظت بغیر بند در حضرت آورد - تغلق شاه او را بند کرد در خطه بهار جلا کرد^۷ - و اقطاع سامانه بحواله ملک سلطان شه مذکور گردانید - بتاریح هژدهم ماه رمضان سنۀ سبعين و سعدهمانه ضعف برترن سلطان مرحوم فیروز شاه طاب الله^۸ ثراة غلبه کرد - بر حرمت حق^۹ پیوست * روایت می کند مخبران صادق و راویان راسخ از پیوست که در مملکت دهليي بعد سلطان مرحوم ناصر الدین پسر سلطان مغفور شمس الدین التمش که نوشیروان ثانی بود عادل و حلیم و معمار و مشفق و خدا ترس^{۱۰} و دعیت نواز و غریب دوست با داشاهی دیگر مثل خدایگان مرحوم فیروز شاه طاب الله ثراة و جعل الجنة متواها نبود - شوکتِ عدل او بحدی در دلهای خلائق را یافته اگر غریبی رهگذری بتقدیر الله تعالی میان راه وفات می یافت

۱ شاهزاده تغلق شاه

۲ امور سلطنت M.

۳ بحواله او گردانید

۴ B. omits

۵ امیر هندوان گشت گرفته

۶ M. and Elliot, vol. IV. p. 18 'Ali Khān. Tabaqāt Akbarī, p. 238

غالب خان امیر سامانه را نیز بجهت موافقت محمد شاه مقید ساخته جلا وطن گرداد بولایت بهار فرستاد

حضرت آرند تغلق شاه او را بند کرده

۷ M. کرد

۸ B. omits

۹ M. omits

۱۰ M. omits

۱۱ M. omits

پنج ماه دیگر کار سلطنت سبب خبط قدیم بر قانون قاعده متمشی می شد - آخرکار رخنه عظیم پیدا آمد - بندگان فیروز شاهی که موازنۀ یک لک درینه^۱ دهلي و فیروز آباد ساکن و متوطن^۲ بودند به سبب مخالفت

ملک سماو الدین و ملک کمال الدین از شاهزاده روی تافته با سلطان مرحوم پیوستند - و جنگ و خصوصت پیدا آورند - چون شاهزاده را ازین حال خبر شد ملک ظهیر الدین لوهری را به بندگان^۳ که در میدان نزول جمع شده بودند فرستاد - بندگان مذکور بزم خشت و سنگ ملک ظهیر الدین مذکور را محروم کرده از^۴ جمع خویش بیرون کشیدند - بهیچ سبیلی باصلاح^۵ راضی نگشتد - ملک ظهیر الدین همچنان محروم بر شاهزاده رفت - شاهزاده مستعد^۶ بود با جمیعت تمام سوار و پیاده و پیل در میدان^۷ آمد - بندگان مذکور مقابل شدند - چون لشکر و پیلان زور آورند^۸ بندگان مذکور در کوشک سلطان مرحوم در آمدند و پناه جستند - برین نمط تا دو روز جنگ میان یکدیگر قایم بود - سیوم روز نیز شاهزاده مستعد شده پیش دربار^۹ آمد - بندگان مذکور سلطان مذکور را از درون بیرون آوردند - چون لشکر و پیل باشان همه پیورده سلطان مرحوم^{۱۰} بودند بیکبارگی از جانب شاهزاده روی تافته بر سلطان مرحوم پیوستند - شاهزاده میدان مقامات تنگ دید روی بهزیمت نهاد - و با جمیع مختار طرف کوه سر سور رفته - بندگان مذکور خانه او را و خانهای مختاران او را غارت کردند - آن روز میان شهر استخیزی عظیم آمد - خلق چون قرار گرفت

^۱ فیروز شاهی که دهلي and I. در تنه دهلي

² M. omits متوطن

³ بربندگان

⁴ M. omits از

⁵ بر اصلاح

⁶ B. مستعد شده بود

⁷ در امیلان نزول آمد and B. در مندان نزول آمد.

⁸ پیش باز آمد. M. زور آوردن و پناه جستند برین نمط

¹⁰ M. omits مرحوم

سنة المذکور شاهزاده محمد خان در قصر جهان^۱ نما جلوس فرمود - خطاب و اشغال واقطاعات و نان و مواجب و ادراز و انعام و هرچه کسی در عهد سلطان مرحوم داشت بر ایشان مقرّ و مستقیم کرد - ملک یعقوب امیر آخریک^۲ را سکندر خان خطاب شد - واقطاع گجرات یافت - و ملک اجوا امبارز خان و کمال عمر را دستور خان و سماء عمر را معین الملک مخاطب گوذا نید - و ملک سماء الدین و کمال الدین قرب و اختصاص^۳ گرفتند - و کارهای دیوان بحواله ایشان میشد - ملک یعقوب سکندر خان را با لشکرها در محاری^۴ بر خانجهان فامزد کرد - چون لشکر^۵ در محاری رسید کوکا ملعون خانجهان را گرفته بر سکندر خان فرستاد - سکندر خان او را کشته سر او را در حضرت اعلی^۶ برد - هم چنان سکندر خان را در اقطاع گجرات روان کرد - و خود شاهزاده در پرداخت^۷ امور و کارهای ملکی مشغول شد - در ماه ذی الحجه سنة المذکور سمت کوهپایه سرمهور سواری فرمود - تا مدت دو ماه در شکار گرگ^۸ و گوزن مشغول بود - در اثنای آن خبر کشته شدن سکندر خان رسید که او را ملک مفرح امیر کهقبایت و امیران صدها گجرات بدغیر کشتند - و لشکری که با او از حضرت رفته بود بعضی مسحروح و بعضی غارت شده برابر سید سالار در حضرت آمدند - شاهزاده محمد خان باستماع این خبر متأمل و متفسّر شده سمت دار الملک دهلي مراجعت فرمود - اما جوان بی تجربه بود در لهو و طرب مشغول گشت - و کشته شدن سکندر خان سهل پنداشت - تا مدت

^۱ B. جهانیای^۲ M. امیر آخر را سکندر خان شد.^۳ M. قرب اختصاص^۴ B. محاری^۵ M. لشکری بد مرکاری^۶ M. omits اعلی^۷ M. در پرداخت ملکی^۸ B. گرگدن و گوزن

و سبعماهه مستعد شده با جمعیتی کثیر آخر شب پیش در خانجهان رفت - چون او را ازین حال خبر شد دریا خان بن ظفرخان را از بندی خانه کشیده بکشت - و خود با چند نفر محدود ساخته شده بیرون آمد - و با شاهزاده محمد خان بجنگ پیوست - آخر طاقت آوردن نتوانست - باز عطف کرده درون خانه در آمد - وقت در آمدن زخمی شد - چون میدان مقاومت تنگ دید از راه دری دیگر بیرون آمد و با چند نفر محدود گردیخت - میان میوات شده در محاری بر کوکا چوهان رفت - و ازو پناهه جست - شاهزاده محمد خان خانه خانجهان را از زر و مال و اسلحه و اسپان^۱ و اسباب بتام غارت کناییده و از آنجا باز گشت - با جمیعت تمام پیش دربار آمد - ملک بهزاد فتح خان^۲ و ملک عmad الدّوله و ملک شمس الدّین بزبان^۳ و ملک مصلح^۴ مکسران را که با خانجهان پاربودند پیش دربار آورده گردند - چون کیفیت مذکور پیش سلطان مرحوم گذرانیدند سلطان مرحوم عهده وزارت^۵ بحواله شاهزاده محمد خان گردانید - امرا و ملوک و بندگان فیروز شاهی و عامه خلق بدو رجوع آورندند - سلطان مرحوم پیر و ضعیف گشته بود - بعده ضرورة^۶ اسباب ملک داری از اسپ و پیل و مال و حشم بتام تسلیم^۷ او کرد - و بخطاب ناصر الدّین محمد شاه مشرف گردانید - و خود در خانه خوشیش بطاعت باری تعالی^۸ مشغول گشت - در مساجد جمعه به تمام بلاد ممالک^۹ خطبه بنام هر دو بادشاهه می خواندند - در ماه شعبان

^۱ M. اسپ^۲ M. فتح خانی^۳ M. بزبان^۴ M. ملک مصالح^۵ M. عهده ور الغرض بحواله^۶ M. بحواله^۷ M. تسلیم کرد^۸ M. بلاد مملکت^۹ M. omits تعالی

گشتند - و هرکجا مخالف میدید بهر طریق که می توانست پیش سلطان مرحوم گذرانیده^۱ بعضی را تلف میکرد - و بعضی را بی دستگه گردانیده - آخرکار بجایی رسید که هوچه خانجهان می گفت سلطان مرحوم همان می کرد - ازین سبب کار مملکت فتور می گرفت - و هر روز نقصان می شد - روزی خانجهان پیش سلطان مرحوم عرضه داشت^۲ که شاهزاده محمد خل بعضاً امرا و ملوک چنانچه دریا خان بن ظفر خان امیر گجرات و ملک یعقوب محمد حاجی آخر بک و ملک راجو و ملک سماو الدین و ملک کمال الدین پسر^۳ ملک عمر عارض بندگان خاص را با خویش یار کرده می خواهد که^۴ فتنه انگیزد - سلطان مرحوم چون همه کارها بحواله خانجهان گذاشته بود بغیر فکر و تأمل فرمان داد تا ایشان را دست آورد - این خبر بسمع شاهزاده محمد خل رسید - چند روز در سرای نیامد - هرچند خانجهان طلب می فرستاد او عنز می کرد - خانجهان به بهانه حساب بقایا دریا خان بن ظفر خان امیر مهوبه را موقوف درون خانه خود داشته - ازین سبب شاهزاده را خوف و هراس زیاده تر گشت - پیش سلطان مرحوم کیفیت خویش باز نمود - سلطان او را نیز فرمان داد تا خانجهان را دور کند - دریا خان بن ظفر خان را خلاص دهد - شاهزاده محمد خان ساخته - ملک یعقوب آخر بگ اسپان پایگاه را بتمام و ملک قطب الدین^۵ فرامرز شحنه پیل همه پیلان را با عماری و برگستان بر شاهزاده آوردند - بندگان فیروز شاهی و امرای دیگر و خلق شهر نیز بیشتری باو یار شدند - در ماه رجب سنّه تسع و ثمانیان

^۱ گذرانیده M.² عرضه داشت کرد M.³ کمال الدین پسوان M.⁴ M. omits که⁵ قطب الدین شیخ فرامرز B.⁵ دیگر و خلق شهر نیز بیشتری باو یار شدند - در ماه رجب سنّه تسع و ثمانیان

مقطع شقی بداؤن و سید علّا^۱ الدين برادر او را کهکشان مذکور بهجهت
ضیافت در خانه خود بروه بود و غدر کرد ایشان را بکشت - در سنّه اثنین
و شماںین و سبعماںه سمت کیتمهر^۲ سواری فرمود بالنقام سادات مذکور -
ولایت کیتمهر را نهبا و تاراج کرد - و همه^۳ را اسیر کرد و دستگیر و خوار
و ذلیل گردانید اَنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا فِي الْأَرْضِ وَ جَعَلُوا
أَعْزَّةَ أَهْلَهَا أَذْلَةً فَسَدَّهُ آن دیار را مالش داد - کهکشان مذکور^۴ فرار نموده
وَ الْغَرَارِ مِنْ مَا لَا يُطَاقُ مِنْ سُكَنِ الْمُرَسَّلِينَ در ولایت مهندکان^۵ که در کوهپایه
کمایون است در آمد - سلطان ایشان را نیز نهبا کرد - چون از آن مهم فارغ
شدۀ اقطاع بداؤن بحواله ملک قبول قران خوان سر پرده دار خاص
گردانید - در شقی سنبهل برای مالش و ضبط^۶ کیتمهر ملک خطاب
افغان را نامزد کرد - و هر سال باسم شکارهم^۷ در ولایت کیتمهر سواری
میکرد - ولایت مذکور چنان مضطرب و^۸ خراب گشت که جز شکار دران
دیار دیگر^۹ نبود - سنّه سبع و شماںین و سبعماںه^{۱۰} در موضع بیولی هفت
کروهی از خط بداؤن حصار برآورد و آن را فیروز پور نام نهاد - خلق آن را پور
آخرین^{۱۱} میگویند - بعده سلطان مرحوم پیر و ضعیف گشته^{۱۲} و عمر قریب
نود سالگی^{۱۳} رسید - خانجهان که وزیر او بود مطلق العنان شد و همه
کارهای سلطنت را قبض کرد - امرا و ملوک فیروز شاهی تمام مستحکم او

۱. کتمهر M.

۲. آذلّة up to و همه را اسیر M. omits from

۳. مذکور گوینخته در ولایت M.

۴. ولایت مهندکان M.

۵. مالش و ضبط M.

۶. در M. omits

۷. مضطرب M.

۸. که جز شکاری دیگر دران روز نبود M.

۹. Elliot, vol. IV., p. 14 wrongly translates 754 H. (1382 A.D.). See also Tabakat Akbari, p. 236.

۱۰. بواخرین B.

۱۱. گشت M.

۱۲. نود سالی M.

و اکحل^۱ سواری فرمود - رای سبیر^۲ و ادهرون^۳ مقدمان^۴ اتاوه که با سلطان طغیان ورزیده و یک کوت با لشکر اسلام مقابل شده منهنم گشته بودند - بتغییر و استظهار در آورده بازن و فرزند^۵ و خیل و تبع روان^۶ کرده در شهر آورده - و در اکحل^۷ و پتلاهی حصارها بنا کرده ملک زاده فیروز پسر ملک تاج الدین نوک را با جمعیت کثیر و امرای بسیار^۸ نامزدی آنجا گذاشت - و اقطاع فیروز پور و پتلاهی^۹ بحواله او گردانید - و اقطاع اکحل^{۱۰} ملک بلی افغان را داده سمت دارالملک مراجعت فرمود - هم دران سال ملک نظام^{۱۱} الدین نو امیر اوده که برابر سلطان بود^{۱۲} در لشکر وفات یافت - اقطاع اوده ملک سيف الدین پسر بزرگ او را مفوض گشت - در سنہ احدی و ثمانی و سبعماہه سمت سامانه سواری فرمود - چون در سامانه رسید ملک قبول قوان خوان امیر^{۱۳} مجلس خاص مقطع سامانه خدمتهای بسیار پیش کشید - سلطان در باب او مراحم^{۱۴} فراوان و شفقت بی پایان ارزانی فرمود - ازانجا میان قصبه انباله و شاه آباد شده در کوهپایه سانتور رفته از رای سرمهود^{۱۵} و رایان کوه خدمتی و مال ستدۀ سمت دارالملک مراجعت فرمود - هم چنان خبر^{۱۶} تمد که رکو مقدم ولایت کیتهر^{۱۷} رسید - ماناك سید محمد

اتاوه و اکجک B.

رای سبیر M.

ادهرون و مقدمان M.

فرزندان M.

روانی کرده M.

اکجک B.

امرا نامردی آنجا M.

فیروز پور پتلاهی B.

اکجک B.

حسام الدین M.

بود هم در لشکر M.

امیر مجلس بک خاص B.

مراحم فراوان فرمود M.

سرمهود M.

خبر M. omits

مقدم کهتر 235 Tabaqat Akbari, p. 235

یافت - ازان که سرحدهای مملکت^۱ با امرای بزرگ و هوا خواهان خویش داده^۲ مستحکم گردانیده بود - چنانچه طرف هندوستان سرحد^۳ بذکاره اقطاع کره و مهوبه و شق دلموہ^۴ بحواله ملک الشرق مردان دولت که نصیرالملک خطاب داشت کرده^۵ - و اقطاع آوده و سندیله^۶ و شق کول بحواله حسام الملک^۷ حسام الدين فدا و اقطاع جونپور و ظفر آباد بحواله ملک بهروز^۸ سلطانی و اقطاع بهار^۹ بحواله ملک بیر^{۱۰} افغان گردانیده - امرای مذکور در مالیدن فسده کفار آن دیار و ضبط اقالیم سرحد تقصیر نمی کردند - چنانچه سلطان را برای ضبط^{۱۱} و قرار آن سمت تعقی نبود - اما سرحد خراسان بجهت سد^{۱۲} فتنه مغل هیچ امیری درخور آن نبود - بضرورت ملک الشرق نصیر الملک را از^{۱۳} اقطاع کره و مهوبه طلبیده در عرصه ملتان فوستاد - تا فتنه ملاعین و فسده آن سمت را مالش دهد - و اقطاع با نواحی و مضافات بحواله او گردانیده - و اقطاع هندوستان یعنی کره و مهوبه هم بر ملک الشرق ملک شمس الدين سلیمان پسر ملک مردان دولت مقرر داشتن فرمود - القصه بعد کشته شدن دامغاني نیابت^{۱۴} اقطاع گجرات بحواله ملک مفرح سلطانی گردانید - و فرحت الملک خطاب کرد * در سنه تسع و سبعین و سبعماهه طرف اقاوا

۱. مملکت امرای

۲. دیده

۳. سرحدها

۴. شق دلموہ

۵. ب. omits

۶. سندیله

۷. حسام الملک و حسام الدين.

۸. اقطاع سار.

۹. بهروز

۱۰. ملک مراغفان.

۱۱. ضبط

۱۲. از

۱۳. نیابت

نقل کرد - سلطان ازین سبب بغايت متامل و متفکر شد - و انگلستان بسیار در ذات مبارک او پدید آمد - در سنه ثمان و سبعین و سبعماهه شمس دامغانی چهل لک تنه زیادت بر محصول گجرات از وجه مطالبه و صد زنجیر فیل و دویست اسب تازی و چهار صد بردۀ از مقدم بچگان و حبسی هر سال قبول کرد - بر ملک ضیاء الملک ملک شمس الدین ابو رجا که فیابت^۱ گجرات داشت گفتند که مال زیادت اگر او^۲ قبول کند اقطاع گجرات هم برو مقرر دارند - چون دانست که قابلیت ندارد و شمس دامغانی گراف می گوید قبول نکرد دامغانی مذکور نیز بند زر و چودول نقره^۳ یافت - و بنیانی گجرات از جهت ظفر خان تعین شد - چون در گجرات رسید سودای باطل و خیال فاسد در دماغ او راه یافت - علامات^۴ طغیان ظاهر گردانید^۵ از سبب مالی که زیادت خراج و خدمتی بر محصول قدیم گجرات قبول کرده بود و حاصل کردن نتوانست - آخر الامر امیران صدۀ گجرات چنانچه ملک شیخ ملک فخر الدین تالد و سران گروه^۶ خروج کرده - در سنه ثمان و سبعین و سبعماهه ملک شمس الدین دامغانی را کشتند - سراو بریده در حضرت فرستادند - این فتنه فرون شست^۷ - و در عهد دولت آن پادشاه نیک بخت و فرخی کار مملکت از فوط عدل و احسان او چنان قرار گرفته بود که از هیچ طرف فتنه سر بر نمی کرد - و کسی را مجال^۸ نبود که پایی از دایرۀ اطمانت بیرون کشد - هر فتنه دامغانی که بمجرد بغی ورزیدن سزای خود

۱ نایب گجرات.

۲ اگر قبول کند.

۳ مذکور بریند رز و حودول مقره یافت.

۴ علامت.

۵ گردانیدند.

۶ فخر الدین تا او سران کرده خروج کرده.

۷ محل نبود.

۸ فروشت.

گرفته در نگر کوت رفت - آن را فتح کرده از آنجا عزم تهنه^۲ نمود - چون در تهنه رفت جام بابنهنیه که ضایط تهنه بود بقوت آنکی^۳ مخصوص شده - مدتی مصحابه کردند - در لشکر سلطان مغفور تندیچه^۴ علف و غله بحدی شد که بیشتر مردم بعد اب گوستگی هلاک گشته - بضرورت فاچار بعد کوشش بسیار جانب گجرات روان شد - ایام بشکال رسیده بود - بعد انصرام بشکال^۵ قصد تهنه کرد و اقطاع گجرات ظفر خان را^۶ مفوض گردانید - ملک نظام الملک معزول شده با تمام^۷ خیل خانه در شهر آمد - بعد چند گاه نیابت وزارت ممالک یافت - چون سلطان مرحوم باز در تهنه رفت - جام^۸ بابنهنیه امان خواست - بحضور پیوست^۹ و بر احتمام مخصوص شد - سلطان^{۱۰} او را با تمام مقدمان آن طرف برابر خویش در دار الملک دهلي آورد - چون مدتی خدمت کردند سلطان باز جام^{۱۱} را اقطاع تهنه داد و با ترتیب تمام^{۱۲} روان گردانید - در سنة اثنین^{۱۳} و سبعین^{۱۴} و سبعماهه خانجهان نقل کرد - خانجهانی پسر مهتر او جونانشه^{۱۵} یافت - در سنة ثلاش و سبعین و سبعماهه ظفر خان در^{۱۶} گجرات نقل کرد - شغل اقطاع گجرات بر پسر مهتر او شد - در دوازدهم ماه صفر سنة ست و سبعین و سبعماهه شاهزاده فتح خان در منزل کنتمور

۱. تهنه B.

۲. بقوت انکی M.

۳. تکعه M.

۴. بشکل M.

۵. M. omits را

۵. با تمامی خیل خانه M.

۶. جام و بابنهنیه M.

۶. پیوستند M.

۷. سلطان ایشان را M.

۷. با تمامی مقدمان M.

۸. سلطان بار حام M.

۸. با ترتیب باز گردانید M.

۹. ائنه M.

۹. سنتین B.

۱۰. جونانشه بزرگ M.

۱۰. ظفر خان در نقل B.

۱۱. در منزل کنتمور وفات یافت Tabakati Akbari p. 234

را بکشت - و سیم^۱ و دم و دندان ایشان بیاورد چنانچه درین محل
ضیاء الملک ریاعی * گفته است -

شاهی که ز حق^۲ دولت پاینده^۳ گرفت
اطرافِ جهان چو مهیر تابنده^۴ گرفت
از بهتر شکار پیل در جاج نکر
آمد دو بکشت سی و سه زنده گرفت

سلطان از آنجا بکوچ متواتر باز گشته در کره رسید - و از کره در سمت
دار الملک دهلي مراجعت فرمود - در ماه رجب سنه آندين^۵ و ستين
و سبعماهه مظفر و منصور درون شهر در آمد - بعد چندگاه شنید که نزدیک
پیوار^۶ کوهی است از گل - و آبی [از] میان آن^۷ کوه بزرگ^۸ می آید و در
ستدر می افتد - آن را سرستی می گویند - و این طرف آن کوه جوئی
است آن را جوی سلیمه خواند - اگر کوه گلین بکارند آب سرستی
درین جوی در آید از آنجا در سهرنده^۹ و منصور پور و از آنجا در سلام
برود دائم جاري باشد - چون آنجا رسید در حفره آن کوه چندگاه مشغول
شد - و سهرنده را تا ده کوهی^{۱۰} بحواله ملک ضیاء الملک شمس الدین
ابو رجا^{۱۱} از شق سامانه خارج گردانیده تا آبادان کند - و آنجا حصار
برآورده فیروز پور نام کرد^{۱۲} - چون سلطان کافتن^{۱۳} کوه مذکور قابل ندید ترک

^۱ سیمر و دندان M.

² که بحق B.

³ پاینده M.

⁴ آنده و ستين M.

⁵ بردار B. Firishta "Parwār".

⁶ کوه بزرگ لب آب می آید B.

⁷ و آبی میان آن و کوه B.

⁸ تا ده گروهی M.

⁹ سیهرنده و منصور بود و از آنجا M.

¹⁰ شمس الدین ابو رجا شق سامانه M.

¹¹ نام کردہ M.

¹² فیروز پور نام کرد M.

بشكال بگذشت ^۱ در ماه ذي الحجه سنة المذكور با لشکرهشی قاهره از راه بهار طرف جاج نگر عزیمت کرد - فرمان داد تا ^۲ لشکر سور و عورات و اسپ لاغر و مسدم ضعیف نیاید ^۳ - ملک قطب الدین برادر ظفر خان وزیر را با پیلان و بنگاه در کوه گذاشته خود بکوج متواتر روان شد - چون در سیکهه ^۴ رسید آن را بتاخت - رای سیکهه انحراف نمود - از آنجا شکر خاتون ^۵ دختر رای سادهن ^۶ با دایه بدست آمد - سلطان اورا در محل دختران بپرورد - چون سلطان پیشتر شد ملک عماد الملک را با بعضی بندگان برای بر بنگاه یک منزل عقب گذاشت - هم لارین محل احمد خان که از لکه هنوتی عطف کرده در کوه رنجهور ^۷ مانده بود بحضورت پیوست - بمراحم مخصوص گشت - سلطان از آنجا در شهر بانارسی ^۸ که مسکن رای بود رسید - اب آب مهاندی را بگذشت ^۹ رای فرار نمود - جانب تلگ رفت - سلطان یک منزل بر عقب او پیشتر شد - چون معلوم شد که رای دور رفته است ^{۱۰} سلطان باز گشته هم دران خدود شکار می کرد - رای بیرون گشان فرستاد و صلح جست تا خلق او کشته نشد - و سلطان بعادت باز گردید - سی و سه زنجیر پیل و تُحَفَ و نفایس دیگر بوجه خدمتی پیش فرستاد - سلطان از آنجا باز گشته در بدملوی و برمتلاؤی ^{۱۱} که موغزاز پیلان بود شکار می کرد - دو پیل

^۱ B. بشکال گذشت.^۲ B. تا در لشکر.^۳ M. ضعیف نیاید.^۴ Tabakât Akbarî, p. 232 سیکهه M. و سنکره see also Elliot, vol. IV., p. 10, note 3.

شکر خان B.

^۵ Tabakât Akbarî, p. 232 رای سارین راجه سنکره M. see Elliot, vol. IV., p. 10, note 4.

زنجهور M.

^۶ Tabakât Akbarî, p. 232 شهر بناس M.

مهاندی را گذشت M.

دور رفته است برعقب سلطان M.

برمتلاؤکی M.

خطاب فرمود - و سید رسوادار از برلند برابر رسوالان لکهنوتی آمدۀ بود باز در لکهنوتی نامزد شد - سلطان سکندر سید رسوادار را با پنج زنجیر پیل و تھفه و نفایس در حضرت فرستاد - و پیش از رسیدن سید رسوادار - عالم خان از لکهنوتی در حضرت آمد - بروی فرمان شد که سلطان سکندر نادان و بی تجربه است راه اخلاص گذاشته است - ما اول نخواستیم که تبع در میان آریم - چون او چنانچه شرط اطاعت است بجا نیاورد اینک^۱

ما خود می رسمیم - سلطان بعد بشکال^۲ با لشکر^۳ ها جانب لکهنوتی روان شد - در اثنای راه شاهزاده فتح خان اسباب ملک داری چنانچه پیلان و فراش خانه لعل یافت - و سنه بنام او زدن و اصحاب شغل تعین شدند - چون سلطان در حد پذوره رسید سلطان سکندر در حصار اکداله جائی که سلطان شمس الدین به دز^۴ او حصاری شده بود حصاری شد - سلطان

سیزدهم ماه جمادی^۵ الاول سنه احدی و سنتی و سبعماهه بر در حصار اکداله نزول فرمود - چون چند روز در استعداد حصار گیری گذشت ایشان را معلوم شد که ما را حِد مقاومت با این^۶ لشکر نخواهد بود - بصورت امن خواستند و صلح جستند - پیل و مال و اسباب خدمتی قبول کردند - سلطان بیستم ماه جمادی^۷ الاول سنه المذکور از پیش اکداله کوچ کرده مراجعت فرمود - چون در پذوره رسید سلطان سکندر سی و هفت زنجیر پیل و تھفه و نفایس دیگر خدمتی فرستاد - سلطان بکوچ متواتر در چون پور آمد - موسم بشکال شد - همانجا ماند - چون

^۱ نیاورد آنکه ما خود M.

² بشکال M.

³ بزر او حصاری M.

⁴ با آن لشکر M.

⁵ با لشکر جانب M.

⁶ جماد الاول M.

⁷ جماد الاول M.

سامانه عزیمت فرمود و آنچا شکار^۱ می باخت - در اندامی آن خبر رسید که فوجی از مغل در حدود دیباپور رسیده است - ملک قبول سرپرداز دار با لشکرها فامزد شد - مغل^۲ از پیش لشکر عطف کرد و در ولایت خود رفتہ - سلطان بر سمت دار الملک دهلي مراجعت کرد - و در آخر سنه المذکور ملک تاج الدین نتبه^۳ و چند امروزی دیگر از لکه‌نوتی باسم رسالت با تحفه و خدمتیان^۴ در حضرت آمدند - و بانواع مواد مخصوص گشتند^۵ . سلطان نیز اسپان توکی و تازی و میوه‌های خراسان از هر جنس و تحفه دیگر بر دست ملک سیف الدین شحنة^۶ پیل برای ملک تاج الدین نتبه برای^۷ سلطان شمس الدین در لکه‌نوتی دوان کرد - چون در بهار^۸ بوسیدند شغیدند که سلطان شمس الدین وفات یافت - و پسر او سلطان سکندر بادشاه شد - رسولان لکه‌نوتی را در بهار داشتند و این کیفیت در حضرت اعلی باز نمودند - فرمان شد تحفه و نفایس در حضرت بفرستند - و اسپان^۹ حشم بهار را بدھند و رسولان را در کوه برسانند - همچنان کردند - در سنه ستين و سبعماهه سلطان با لشکرها انبوه عزیمت لکه‌نوتی مصمم کرد و بوان شد - خانجهان را در دهای گذاشت - و تاثر خان را از حد ولایت غزنی^{۱۰} تا ملتان شقدار کرده آنچا داشت - چون سلطان در ظفر آباد رسید هوای بشکال قریب شد - همانجا مقام کرد - و درین منزل اعظم ملک شیخ زاده بسطامی که بر حکم فرمان از مملکت بیرون رفتہ بود از خلیفه خلعت آورد - سلطان در باب او مرحومت کرد - و اعظم خان

۱ و انجانب شکاری می تاخت

۲ M. omits مغل

۳ M. بینه

۴ M. خدمتیات

۵ B. گشته

۶ M. شحنه

۷ M. بر سلطان

۸ M. بهار رسیدند

۹ B. اسپان بهار را بدھید

۱۰ M. غزنیں ملتان

در هانسی رسانیدند - از آنجا در اراسن^۱ برد و آنجا حصاری مستحکم
 پسر فرزنه بنا فرمود و حصار فیروزه نام کرد - و زیر کوشک آن حوضی وسیع بگافت - و از
 آن جوی پر آب گودانید و جوی دیگر از کهکهر^۲ کشیده زیر حصار سوتی برد
 و از آنجا تا هرنی^۳ کمپره رسانید - و درین میانه حصاری ساخته فیروز آباد
 نام کرده و جوی دیگر از اب آب بدھی^۴ جون کشیده در حصار فیروزه بود -
 و در حوض انداخته از آنجا نیز پیشتر برد - در ماه ذی الحجه روز عید
 ۷۵۶ اضحیه^۵ سنة المذکور خلعت و منتشر خلیفه الحاکم باامر الله ابو الفتح
 ابی بکرین^۶ ابی الریبع سلیمان از دار الخلافة مصر متضمن تفویض ممالک
 هند رسید - و هم درین^۷ سنة المذکور رسولان لکهندوتی از الیاس حاجی
 با تحفه و نفایس بسیار رسیدند - بمرامح فراوان و عواطف بی پایان مخصوص
 شده باز گشتد - و در کوت دیگر خدمتیان^۸ و تحفه از الیاس حاجی
 بیاوردند - و در حصار فیروزه پایی بوس کردند - فومن شد این متعاب بر بندگان
 کمیته ما بیشتر ازین باشد - باید که بعد ازین پیلان چیده که از بنادر^۹ حاصل
 ۷۵۷ میشود بیارند - سنة ثمان و خمسین و سیعماهه ظفر خلیل محمد کو^{۱۰}
 فارسی از سفلار گانون تافته از راه دریا در توسانین^{۱۱} با دو زنجیر
 پیل خدمتی بدرگاه پیوست - و بمرامح مخصوص گشت و نیابت
 وزارت یافت - در ماه ذی الحجه سنة تسع و خمسین و سیعماهه طرف

^۱ Tabakât Akbarî, p. 230 برالیسن

^۲ Tabakât Akbarî, p. 230 کهکر see Elliot, III. p. 8.

^۴ M. بدھنی

⁵ M. عید الضحیه

⁶ M. omits بن

⁷ M. در سنه

⁸ B. خدمتی باب

⁹ M. که از برادر

¹⁰ M. ظفرخان فارسی Tabakât, p. 230 کن فارسی

¹¹ B. دریا توسانین

بیست - لکه تذکه نقد و دو زنجیر پیل خدمتی آورد - و بمراحم خسروانه مخصوص گشت - سلطان بیست و هفتم^۱ ماه ربیع الاول یکایک درون حصار اکدالله^۲ در رفت - آنجا جنگی محاکم شد^۳ که در تحریر و تقریر نگذجید بنگالیان بشکستند و بسیار کشته شدند^۴ - ستیدانو^۵ مقدم نایکان آن روز کشته شد - بیست و نهم ماه مذکور لشکر از آنجا بیرون رفته کناره لب آب گذگ^۶ فرود آمد - الیاس حاجی در اکدالله حصاری^۷ شده بود - در پنجم ماه ربیع الآخر با جمیع حشم و خدم و بنگالی بی شمار مستعد جنگ شد^۸ و بوقت نماز پیشین از حصار بیرون آمد - سلطان لشکرها فوج کرد^۹ صف بکشید^{۱۰} - بمجرد آنکه نظر الیاس حاجی بر سلطان افتاد هراسیده روی بهزیمت نهاد - لشکر حمله کرده چترو چهل زنجیر^{۱۱} پیل او بدست آمد - و سوار و پیاده بیشمار علف تیغ گشت - سلطان روز دوم مقام کرد - سیوم روز بر سمت دارالملک دهلي مراجعت فرمود - بعد چندگاه شهر معظم فیروز آباد را حرسها اللہ عن الافت بنیاد نهاد - در سنه ست و خمسین و سبعماهه طرف شهر دیبالپور عزیمت کرد - جوئی از آب ستلدر^{۱۲} بکشید تا جخبر که چهل و هشت کرونا باشد ببرد - و در سال دوم جوئی فیروز آباد از حوالی کوه مذکو^{۱۳} و سرمهور کشید و هفت لب آب دیگر دران آب انداخته

^۱ M. بست و هشتم

اکدالله محل بیرون در رفت

^۲ M. محاکم شد بنگالیان

گستته شدند

^۳ M. سهديو مقدم بايكان

آب کنکی فرود

^۴ M. حصاری شد

شده

^۵ M. صف کشید

زنجبیر

^{۱۱} Tabakat Akbari, p. 230 آب ستلدر کشیده تاجبهر

نهی از آب جون از حوالی مندل و سرمهور کشید

^{۱۲} Tabakat Akbari, p. 230 و هفت نهر دیگر باز جمع کرد

طرف کلانور سواری فرمود - و در جانب مفجعهور شکار^۱ کرده جانب دار الملک دهلي باز گشت^۲ - همدران سال مسجد جامع نزدیک کوشک و مدرسه بالای حوض خاص بنا کرده^۳ - هم درین سال شیخ زاده صدر الدین نبیسنه شیخ کبیر قطب الاولیاء بهاء الحق والشرع و الدین ذکریا رحمة الله علیه شیخ الاسلام شد - و قوام الملک^۴ مقبول که نایب وزیر بود وزارت مملکت یافته^۵ و به خطاب خانجهانی مشرف گشت - مسند و بالشہائی زر دوزی ارزانی فرمود^۶ - و خداوند زاده قوام الدین خداوند خان شد - و شغل^۷ وکیلدری یافت - و تاتار ملک تاتار خان شد^۸ - هرسه نفر^۹ چترهای گوناگون یافتند - و ملک الشرق^{۱۰} شرف الملک نایب وکیلدر و سيف^{۱۱} الملک شکار بک و خداوند زاده عماد الملک سر سلاح دار و عین الملک^{۱۲} مشرف ممالک و ملک حسين امیر میران مستوفی ممالک شدند - و هم ماه شوال سنده اربع و خمسین و سبعماهه سلطان با اشکرهای انبوہ طرف لکهنوی بیرون آمد - و خانجهان را در شهر^{۱۳} گذاشت - امور مملکت و احکام سلطنت کلی و جزوی بدومفوض گردانید - و بکوچ متواتر در لکهنوی روان شد - چون نزدیک گورکهپور رسید^{۱۴} آدمی سنگه در حضرت پیوست

۱ M. مجھور شکارها کرده^۸

۲ B. باز گشته

۳ M. بنا فرمود

۴ M. یافت و بخطاب

۴ قوام الملک ملک مقبول نایب

۵ M. و شغل

۶ M. زر دوزی دادند

۷ M. omits

۸ M. تاتار خان گشت

۹ M. هرسه ملک

۱۰ M. ملک شرف الملک

۱۱ M. و خداوند سیف الملک

۱۲ M. عین الملک مستوفی ممالک مشرف و ملک حسين

۱۳ M. در سر گذاشت

حججات^۱ ایستادند - فرمان شد احمد ایاز را^۲ بکوتال هانسی تسلیم فمایند - و ملک خطاب را به تبرهندۀ برند^۳ و منتهو خاص حاجب را در سنام جدا کنند^۴ و شیخ زاده بسطامی را فرمان شد از مملکت بیرون رود - و حسام الدین ادهک و مسی در حبس سالار در افتادند - سلطان در ماه رجب^۵ قدرۀ سنه المذکور در سواو شهر نزول فرمود - عامۀ خلائق^۶ استقبال کردند - و بحراحم خسروانه^۷ مخصوص شدند - و بطاع سعد و به پیروزی^۸ دوم ماه مذکور در قصر همایون^۹ فرود آمد - و در پرداخت مصالح مملکت و امور سلطنت مشغول گشت - در ماه صفر سنه ثلث و خمسین و سبعماهه طرف سرمهور سواری کرد - بعد چهار ماه جانب شهر مراجعت فرمود - روز دو شنبه سیوم ماه جمادی الاول سنه المذکور شاهزاده^{۱۰} محمد خان در شهر ولدت یافت - این بشارت فرخندۀ و این خبر خجسته به سلطان رسانیدند - وصول مقدم^{۱۱} مبارک او را میمون داشتند * بیت *

مبارک باد و میمون باد و فرخ باد و فرخندۀ
وصول امید این کرکز ببرج نیر اعظم

خشنهای ساختند و شادیها^{۱۲} کردند - خلقی که در نوبت باشاهی تولد شد همین شاهزاده بود - و از آن روز باز که این شاهزاده از کتم عدم بصحرای وجود آمد کار مملکت هر روز تضاعف می پذیرفت - و رونق سلطنت ازدیاد می یافت^{۱۳} - الغرض بعد چند ماه هم در سنه المذکور

۱. جحاب ایستادند M.

۲. ایاز را کوتال B.

۳. بیرونند M.

۴. جدا کند B.

۵. عاملۀ خلق M.

۶. خسروانه M. omits

۷. و به پیروزی M. omits

۸. قصر حانون M.

۹. و شاهزاده B. and M.

۱۰. قدم مبارک M.

۱۱. شادی کردند M. omits the couplet and B.

۱۲. ازدیاد یافت بعد M.

کمال الدین گفت هر که اول در مملکت شروع کرده است او اولی تراست - و آن حضرت خدایگان اند^۱ - رسولان که آمده بودند سید جلال الدین کومنی و مولانا نجم الدین راضی و ملک دیلان هم در لشکر ماندند - داؤد مولا زاده خواجه جهان را باز گردانیدند - فرمان شد بر خواجه جهان بگوئی اگر حقوق نعمت ما را و قدم خدمت خود را یاد کنی از استبداد و جهل و غلامت باز آئی و راه اطاعت سپری - مراحم در حق^۲ تو پیشتر شود و گذاه تو بخشیده گردد - داؤد در شهر آمد و آنجه فرمان شده بود بدرو رسانید - او بدید^۳ که شوکت و قوت خدایگانی تضاعف می شد و خلق از هر طرف می پیوست - درین ایام ملک ابو مسلم و ملک شاهین بک پسران ملک محمود بک با عرایض و خدمتی ها بدرگاه پیوستند و به مراحم مخصوص شدند - چون سلطان در خطه سرسی رسید ملک قوم الملک^۴ روز پنجم شنبه آخر ماه جمادی آخر سفرة المذکور بوقت نماز پیشین با جمیع حشم و خدم^۵ خود اسلحه پوشیده از شهر بیرون آمد - احرام حضرت جهان پناه یافت - و امیر معظم کتبخواه نیز موافقت نمود - و همان روز الاغان او در منزل فتح آباد بحضور پیوستند - هم درین منزل شاهزاده مبارک قدم فتح خان ولادت یافت - و هم درین منزل خبر کشته شدن طغی از گجرات رسید - دوم روز از بیرون آمدن قوم الملک - خواجه جهان بضرورت پرسمت حضرت بیرون آمد - بالای حوض خاص نزول کرده در منزل^۶ هانسی با امرای دیگر در حضرت پیوست - دستارها در گردن کرده در مجلس

^۱ خدایگانی است M.

^۲ M. and بیشتر ازان B. مراحم در حقیق پیشتر

^۳ او بزر و شوکت M.

^۴ B. قوم الدین

^۵ M. خدم و حرم خود

^۶ M. منزلها هانسی

کرد - او در آمدن اهمال نمود و عرضه داشت متنضم اخلاص پیش تخت
اعلی دوان کرد - و بر خداوند زاده تمد و عین الملك در ملتان
نیز نبسته‌ها فرستاد - ایشان عین آن نبسته‌های خواجه جهان را در حضرت
روان کردند^۱ و سلطان را خبر اختلاف و اختلال خواجه جهان روشن شد -
و ایشان متعاقب در لشکر سلطان پیوستند - بمراحم خسروانه و عواطف
پادشاهانه^۲ مخصوص گشتند - خواجه جهان شنید که بکوچ متواتم
سلطان می‌رسد و جمیع خلائق با او متفق است - سید جلال الدین کرمتی
و ملک دیلان و مولانا نجم الدین راضی و داؤد مولا زاده خود را
برسالت در لشکر دوان کرد و باز نمود که سلطنت و پادشاهی هنوز در
خاندان سلطان محمد است - حضرت خدایگانی باسم نیابت ملک داری
و ولی‌هدی مصالح ملک را تلقی نماید - و باستقلال پرداخت
امور ملکی مشغول گردید - و یا چند اقطاع از اقطاعات هندوستان اختیار
کند - و هو امیری را که خواهد برابربرد - چون رسول مذکور در لشکر
رسیدند سلطان محض رکرد - و سلطان المشایخ قطب الاولیاء نصیر الحق
و الشرع والدین رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ و مولانا کمال الدین سامانیه و مولانا شمس
الدین باخرزی^۳ را حاضر گردانید و فرمود شما را معلوم است که من پیش
خدایگان «غفور چه حد قرب داشتم - شنیده باشید که خواجه جهان پسرکی
را بدروغ پسر سلطان محمد ساخته - اگر سلطان را پسرکی^۴ بودی از من
پنهان نماندی - و برای پرواش هیچ کس قریب تو و مشفق نرا من نبودی -
او را بر تخت نشانده است و خلق شهر را با او بیعت داده - اکنون رای
شما چه اقتضا می‌کند - و چه رخصت می‌دهد و صواب چیست - مولانا

کرد سلطان M.^۱مراحم و عواطف مخصوص M.^۲باخرزی حاضر M.^۳پسری بودی M.^۴

روان شد - عقربیب در شهر رسید - و این خبر خواجہ جهان را بگفت - خواجه
جهان از راهِ عجلت بی تفّحص و ^۱ تأمل کوکی مجهول النسب و مفقود
النحسب را آورد و پسر سلطان محمد ساخت - و باافق امرا و
ملوک که در شهر بودند در سیوم ماه صفر سنّة المذکور بر تخت
مملکت و سویپ سلطنت ^۲ نشاند ^۳ - و سلطان غیاث الدین محمود خطاب
کرد - خود کار گذار شد - سید رسولدار و ملک سیف الدین در شهر رسیدند -
ایشان فرمان همایون سلطان که بروی صادر ^۴ بود رسانیدند - چون
او آذربجان کاری داشایسته بی تفکر کرد بود بضرورت هم بران قرار باطل
مُصرماند - بعضی امرا و ملوک چنانچه ملک نتهو خاص ^۵ حاجب
و اعظم ملک حسام الدین شیخزاده ^۶ بسطامی و ملک مسن ملتانی
و ملک حسام الدین ادهک بروی پیوستند - و بعضی امرایی دیگر چنانچه
شرف الملک و ملک دیلان ^۷ و امیر قتبیة ^۸ و ملک خلجن و ملک
حسن امیر میوان و قاضی مصر و خواجه بهاء الدین تهیکه و ملک
منتجب بالخی و ملک بدر الدین بوتهاجری باخفا ^۹ عرایض خود
پیش تخت اعلیٰ اعلاء اللہ ^{۱۰} تعالیٰ فوستادند ^{۱۱} - و حال اخلاص
و بندگی خود باز نمودند - خواجه جهان محمود بک را از سفار طلب

۱. M. omits

۲. M. omits سلطنت

۳. B. omits نشاند

۴. M. omits صادر شده بود

۵. M. omits نتهو صاحب حاجب

۶. M. omits ملک حسام الدین متوادهک بروی پیوستند و بعضی امرا

۷. دهیلان Tabakat Akbari, p. 226 ملک دیدان

۸. M. and B. قتبیة و ملک ذوالجی و ملک حسن قتبیة

۹. M. اعلاء تعالیٰ باخفاء عرض عریضه

۱۰. M. فوستادند - و شیخ زاده نظامی و ملک مسن ملتانی و ملک حسام الدین

۱۱. B. و حال اخلاص

تا کناره آب سندۀ گرفته روان شود - و لشکرها باز دوم طرف بندگاه شده بود - هم چنان کردند^۱ - لشکر مغل نمودار شد و اندک صایه نکبت زیر پایان بندگاه رسانید^۲ - لشکرهای سلطان بیشتر شدند - لشکر مغل منیزم شده جانب ولایت خویش رفت - سلطان سلامت بکوچ متواتر در سیوسستان رسید - روز جمعه خطبه بنام مبارک سلطان خواندند - هم درین مهم شغل ذایب باریکی ملک ابراهیم یافت - و شغل عارضی ملک بشیر را شد و به خطاب عماد الملک مشرف گشت - هم ازینجا قمر الدین دبیر ملک الشرق ملک کبیر مرحوم در عرصه گجرات بر ملک بهرام غزین ملک نور سردار و ملک نوا و شیخ حسن سربهنه و ملوک دیگر که آنجا بودند با خلعتی خاص و مراسم فراوان نامه شدند - و سید علاء الدین رسولدار و سيف الدين و ملک سيف الدين شحنه پیل در دهلي بروخواجه جهان تعین گشتند - و مولانا محمد^۴ عماد مذکور و ملک علی غوري بروالي سندۀ و تهته بروطغى رفتند - و الاغان^۵ دیگر بروخدواند زاده^۶ قوام الدين و عین الملک در ملتان آمدند - وبعضی در سفارت بر ملک محمود بک و بعضی در خطوط و قصبات دیگر رفتند - و فرمان عام در کل بلاد ممالک بر مضمون مرحمة و شفقت و لطف و تربیت^۷ صادر گشت - و خود تابوت سلطان محمد بالای پیل داشته و چتر بران زده کرده بکوچ متواتر بر سمت دارالملک دهلي روان شد - در اینگه که سلطان محمد بر حممت حق پیوست برای^۸ رسانیدن این خبر ملیح بندۀ خواجه جهان سیوم روز

کردند هم چنین لشکر مغل . B.

رسانیده . M.

رسولدار والدين و ملک سيف . B.

مولانا عماد مذکور . M.

الاغان دیگر . M.

بر خداوند زاده بر قوام . M.

لطف و تربیت . B.

رای رسانیدن . B.

ذکو سلطان الاعظم ابوالمظفر^۱ فیروز شاه طَابَ ثَوَّا

سلطان فیروز شاه پسر اسپدار^۲ رجب برادر خرد سلطان غازی
غیاث الدین تغلق شاه بود - چون باری تبارک و تعالیٰ واهب المواهب^۳
تعزیٰ الملک مَنْ تَشَاءُ اسْتَ دُورِ مُمْلَكَتِ و نُوبَتِ سُلْطَنَتِ بُرْئِنِ
بادشاهه^۴ مَلَکَ سِيرَتِ - مُصْطَفَى سَرِيرَت^۵ - حَلِيمِ كَرِيمِ عَادِلِ رَسَانِيدِ -
هر ظلم و تعدی و جور و ستم و خرابی ملک و شورش خلق که در عهد
خدایگانِ مغفور محمد تغلق شاه^۶ بود بعدل و انصاف و آرایش^۷ ملک
وقرار جهان و امنی طریق^۸ بدل گشت - و فور علم و کثوت علماء و مشائیع
پیدا آمد - بیست و سیوم ماه محرم سنه المذکور در کناره اب آب سندۀ
بر تختِ مملکت و سریر سلطنت جلوس فرموده^۹ - خلق از هرجنس در
دولت سرای گرد آمد - جمیع ارکانِ مملکت و اعیان دولت بفرحت
و بهجت تمام^{۱۰} بیعت علم کردند و موافقت نمودند - سلطان لشکرها
را بوسم طویله^{۱۱} فرود آورد - و روز دوم عزیمت جانب دهلي اختیار شد -
صفها بیاراست - همان روز مغلان که برای مدد آمد بودند باشتعال
نوروز^{۱۲} کرکز بدیخت صفها کشیده اتفاق جنگ کردند - بنگاه را فرمان شد

۱ ابوالمظفر فیروز شاه السلطان B.

۲ اسپلار B.

۳ واهب مواهی M.

۴ بورین ملک سیرت B.

۵ سیرت M.

۶ M. omits شاه

۷ انصاف آرایش ملک M.

۸ امن طریقت B.

۹ بهجت تمام علم کردند B.

۱۰ بوسم طویل M.

۱۱ Baranî, p. 533 and Tabalqât Akbarî,

نوروز کرکین که داماد بومه شیرین p. 225

کیفیت اسباب خرابی ملک و تعذیب سلطان درین تاریخ صواب نیست -
که بیان خطای بزرگان میشود
* مصرع *

خطای بزرگان ^۱ گوشتی خطاست

فاما برای نصیحت اصحاب دولت و ابواه مکلفت در قلم آمده تا بشنیدن
این قضیه ^۲ اعتبار گیرند و متنیه ^۳ شوند - فاعلیت او یا از کی اذصار - القصه چون
از غایت ظلم و تعذیب کار مملکت و امور سلطنت قصور و فتور ^۴ پذیرفت
این اندیشه و اندوه ^۵ زحمت بر تن سلطان مستولی شده - معهداً قصد
تهنه ^۶ کرده تا طغی را که آنجا پناه گرفته با آن طایفه بدست آورده بکشدند -
بعد چند روز ازان زحمت صحبت یافته امیر قرغن ^۷ نایب بادشاه
خراسان موافنه پذیج هزار سوار با التون بهادر مغل بمدد سلطان فرستاده
بود - سلطان التون بهادر را با لشکر او به رحمتهای وافر و انعامهای فاخر
مخصوص گردانیده - و ایشان همه برا بر سلطان بودند - چون سلطان نزدیک
تهنه رسید باز همان زحمت عود کرد - بیست و یکم صد هجرم سنده اثنهین
و خمسین و سبعدهانه بر ایب آب سنده ^۸ بر حممت حق پیوست * بیت *

آنکه پا از سر نخوت ننهادی ^۹ بر خاک

عقیقت خاک شده خلق بر او می گذرند ^{۱۰}

مدت ملک او بیست و هفت سال بود و اللہ اعلم بالصواب *

¹ خطاب بر بزرگان B.

² مل.

³ و متنیه شوند B.

⁴ قصور رفیق پذیرفت M.

⁵ اندوه و زحمت M.

⁶ تنهه Baranī, p. 524

⁷ فرغن and Baranī, p. 524

⁸ برا بر ایب رسید بر حممت M.

⁹ ننهد بر سر خاک M.

¹⁰ خاک شود برس او بر گذرند M.

می شد یک مجلس مفتیان مذکور را باز می گردانید - برای دفع حجت ایشان جوابی می اندیشید - اگر ایشان را مجلس حجت نماندی همان وقت اورا سیاست میکرد - و اگر سلطان مبحوح می شد همدران ساعت خلاص میداد - و این رعایت شرع معلوم نیست که از جهت آرام خلق^۱ میکرد یا سببی^۲ دیگر داشت - می آرد وقتی کوش پوشیده در محکمه دیوان قضای شهر قاضی کمال الدین صدر جهان رفت - و التمس کرد - شیخ زاده جامی^۳ مرا^۴ بناحق ظالم گفته است - اورا طلب شود تا ظلم برسن ثابت کند تا^۵ هرچه برهج شرع آید برو^۶ کوئن فرمایند - قاضی کمال الدین - شیخ زاده را طلب کرد - و جواب دعوی مذکور پرسیده شد^۷ - شیخ زاده اقرار کرد^۸ - سلطان آغاز کرد که ظلم مرا بیان^۹ کند - شیخ زاده گفت هر که را سیاست میکنی حق یا ناحق العهد^{۱۰} علیک^{۱۱} - اما این که زن و فرزندان اورا گرفته به جلادان می سپاری تا ایشان را بفرشند - این چنین ظلم و ستم در کدام مذهب آمده است - سلطان ساخت شد و هیچ جوابی نداد - چون از محکمه قاضی برخاست فرمود که شیخ زاده جامی را مقید کرده در قفص آهنهن^{۱۲} بدارند - هم چنین کردند - در مهم دولت آباد قفص آورده بالای پیل داشته می بردند - چون باز گشت در دهلي آمد - پیش محکمه از قفص بیرون آورده گردند زد^{۱۳} - غرض از آوردن

^۱ آرام می کرد M.

^۲ نیتی دیگر M.

^۳ حامي را بناحق B.

^۴ با هرچه M.

^۵ بدو کوئن فومان شده قاضی M.

^۶ شد B. omits

^۷ اقرار کرد M.

^۸ بپایان کند B.

^۹ العهدۃ علیک العهدۃ B.

¹⁰ مقید کرده در میان قفص اورا بالای پیل داشته بوده بود M.

¹¹ آورده دو نیم زد M.

می شد - چنانکه جلادان از کشیدن پوستِ کشتگان^۱ بستوه آمدند بودند - و کارِ مملکت بکلی فتوح پذیرفته بود - و امور سلطنت مطلقاً قصور گرفت^۲ - از هر جانب که سدّ فتنی مملکت منظور^۳ می شد از جانب دیگر رخنه عظیم می افتاد - و از هر جهت که قرار سلطنت در خاطر می گذشت جهت دیگر خللی فلחש^۴ میزد - و اساس سلطنت که بادشاھان ماقی قرار داده بودند بکلی منهدم گشت - سلطان درین کار حیوان و متغیر می بود - البته از آنچه بر خوبیش گرفته^۵ بود و بدان خلل ملک و نقصان دین و تشویش باطن و پیشانی ظاهر خود معاینه میگرد باز نمی آمد - و اسبابِ ملک^۶ داری و دستگاه شهر یاری از هیچ به هیچ نمائده بود - سبکان اللہ گوئی آن جمله را پیش خود از منزل دنیا روان کرده بود - خود جویده ماند - تا چون وقت در رسید خود نیز بر ایشان به پیوندد - همچنین روایت میگند که در کشتن^۷ و سیاست بحدی اهتمام داشت که چهار نفر مقتی را درون کوشک - خانها داده بود - هر که را که به تهمتی میگرفت اول از جهت^۸ سیاست او با مقتیان مذکور گفتار میگرد - و ایشان را گفته بود اگر کسی بناحق کشته شود و شما در گفتن حق از جانب او تقصیر کنید^۹ خون آن کس در گردن شما باشد - مقتیان مذکور در گفتن حجت فرو گذاشت نمی کردند - اگر ایشان متحجج می شدند آن متهم^{۱۰} را فی الحال اگرچه نیم شب می بود میگشت - فاما اگر سلطان متحجج

جلادان کشتگان ستة M.

قصور گشت B.

فاحشه می زاد - سلطان درین M.

اسباب داری B.

از سیاست B.

آن متهم B.

ملکت منظوری M.

گرفت بود M.

کشش و سیاست M.

قصیر گند M.

را M. omits

خلق دهلي را بتمام در دولت آباد روانه^۱ کردند - و خلق قصبات حوار را در شهر آوردند - و بار دیگر روانه^۲ کردند - و اسبابها که از آبا و اجداد بر ايشان رسیده بود همچنان در خانها نهاده و آماده بگذاشتند - بعد ازان نه آن اسباب بر ايشان رسید و نه اسباب دیگر توائستند کرد - و نه شهر آبادان شد و نه قصبات - سبب پنجم آنکه موزانه هشتاد هزار سوار در کوه قراجل^۳ نامزد کردند - خارج غلام و چاکر^۴ که در تبع^۵ ايشان بود - جمله اشکر به یکبارگي در سوراخ اجل^۶ در رفت - و به تمام کشته شد - چنانکه دو سوار از ايشان^۷ باز نگشت - و آنچنان لشکر بار دیگر جمع نشد - سبب ششم آنکه هوکه از خوف جان در دياری بلغاک می کرد خلق آن^۸ ديار بعضی بوسمت کشته می شد و بعضی بخوف مختلف^۹ می گشت - في الجمله آن ديار خراب میشد و مقدمان^{۱۰} و مفسدان قوی گشتدند - و ايشان خون ریزیها کردن گرفتند و هیچ کسی مانع نشد - زیراچه سلطان تمام حشم و خدم خویش را این چنین خراب و ابرکوده بود که کسی را خوردنی نبود - سبب هفتم آنکه شهر^{۱۱} و اطراف از امرا و ملوک و معارف^{۱۲} و مشاهير و علماء و سادات و مشائخ و مسکين و گدا و فقير و محترف و مهاجن و مزارع و زعيم^{۱۳} و مزدور بتبع جود و قهاري و ستم و ظام و جباري به سیاست می پیوستند - و پيش داخول از کشته^{۱۴} پشته و از مربدة توده

^۱ روانی کردند M.

² Barani, p. 477

³ چاکري B.

⁴ طبع

⁵ سوراخ در رفت M.

⁶ سوار نيز از M.

⁷ خلق ديار M.

⁸ مختلف في الجمله M.

⁹ سبب شهر upto و مقدمان M. omits from

¹⁰ خلق شهر M.

¹¹ ملوک و علماء M.

¹² زعيم M. omits

¹³ ظلم جباري M.

¹⁴ کشته و پشته B.

جابجا می گشت - و او دو کرت با سلطان مقابل شد^۱ و منهزم گشته بود - هم دین مهم ملک فیروز ملک را از دهلي طلب شد - او بحضور پيوست - بعد چند گاه ملک كبير پسر قبول حليقتي^۲ نقل کرد - خواجه جهان و ملک مقابل قوام الملک در دهلي بودند - و دين ايم تمامي^۳ سعي و کوشش و جهد و جهاد سلاطين ماضيه آذار الله برها نهم که براي^۴ ظهور اسلام و شفقت دين و خصب نعمات و امن طريق و آسایش خلق و ارامش ملک و آباداني واليت و ضبط اقاليم کرده بودند خصوصاً سلطان علاء الدين خلجي نور الله مرقدة آن همه^۵ بضعف اسلام و فتور دين و قصور اسباب و فساد متمردان و خوف راهها و محنت خلق و شورش ملک و اقاليم بدل گشته بود - و ظلم بجای عدل و کفر بجای اسلام استحکام یافته - و اين را وجوهه و اسباب بسيار است - سبب اول آنکه تومه^۶ شيرين مغل بيشتری خلق قصبات و رعایا و قريات را نهش و تراج بکرده^۷ بعد آن واليت آباد آن نشده^۸ - سبب دوم^۹ آنکه ابواب واليت يكى بده و يكى به بيسىت و مواشيها را براي چواني^{۱۰} داغ کردن - خلق خانها و مواشيها گذاشته در مواسات و محلهای قلب رفته^{۱۱} - و مفسدان قوت گرفتند بعده واليت فهش شد و بخراي روی نهاد - سبب سیوم^{۱۲} آنکه امساك باران و قحط مهلك در کل واليت عام شد چنانچه مدت هفت سال قطره از آسمان نباريد و ابری در روی هوا پديد نشد - سبب چهارم آنکه

1. شد منهزم B.

ملک كبير نقل کرد B.

2. بتمامي M.

که ظهور B.

3. آن M. omits

نرمه شيرين بيشتری خلق M.

4. تراج برد B.

نشد M.

5. سبب دیگر B.

جزائي M.

6. رفت مفسدان M.

سبب آنکه B.

الدین خطاب کردند - این خبر بسم سلطان رسید پیشتر شد - و لشکر بدفع امیران صده نیهودی و بروده^۱ فرستاد^۲ - امیران صده با لشکر سلطان چنگ دادند - آخر منزه شده در دولت آباد رفتند و با امیران صده دولت آباد پیوستند - سلطان هم از آنجا راه دولت آباد گرفت - با اسمعیل مخ مضاف کرد - اسمعیل طاقت مقاومت نیاورده منزه شده در حصار دهاراگر^۳ بر نشست - خلق بسیار کشته شد - و مسلمانان دولت آباد بعضی اسیر و غارت شدند - و بعضی برابر اسمعیل رفتند - سلطان همانجا بود که خبر طغیان ملک طغی از گجرات رسید که ملک مظفر را کشته^۴ و مال و آسپان او بتمام دست آورده است - سلطان ملک جوهر^۵ و خداوند زاده قوام الدین و شیخ برهان الدین بالرامی و چند امرای دیگر را در دهاراگر^۶ گذاشت - و ملک عmad الدین سرتیز^۷ را با لشکرهای قاهره^۸ دنبال لشکر دولت آباد که منزه شده جانب بدرفته بود فامزد کرد - و خود سمت گجرات دنبال طغی روان شد - لشکر دولت آباد که حسن کانکو سر ایشان بود کمین ساخته بر عmad الملک زد و او را بکشت - لشکر عmad الملک منزه شده در دولت آباد بیامد و ملک جوهر و امرای دیگر که در دولت آباد پیش دهاراگر^۹ فرود آمدند بودند طاقت استقامت نیاورندند - از آنجا برخاستند - حسن کانکو متعاقب ایشان در دولت آباد آمد^{۱۰} - اسماعیل مخ را دور کرد - خود بادشاہ شد و سلطان علاؤ الدین خطاب کرد - از آن مدت باز اقطاع دولت آباد در قبض و تصرف حسن کانکو و پسران او مانده - سلطان طرف گجرات دنبال طغی

^۱ B. برودره.² B. فرستاده.^۳ M. دهار کر.⁴ M. کشته مال.^۵ M. دهارا گیر.⁶ M. دهارا گیر.⁷ B. عmad الملک شیم.⁸ M. دهارا گیر.⁹ B. دهارا گیر.¹⁰ B. آمد اسمعیل.

دهلي مراجعت فرمود - و قتلخ خان را از دولت آباد با خيل و تبع او در حضرت طلب شده - قتلخ خان برحکم فرمان برادر خود عالم ملک را آنجا گذاشتند متوجه گشت - در سنه ثمان و اربعين و سبعماهه اميران صده ديهويي^۱ و بورده - مقبل بندۀ خواجه جهان را که نایب وزير گجرات بود^۲ و در حضرت می آمد بزندند - و بلغاک کردند - رخت و خزانه و اسباب و اسلحه بتمام بر دست ايشان آمد^۳ - ملک عزيز^۴ ضابط دهار^۵ قصد امير صده مذکور کرد - او نيز کشته شد - سلطان بدفع اين فتنه با لشکرهای اندوه بيرون آمد - چون نزديك گجرات رسيد بعضی امرا چنانکه ملک علي شير^۶ جاندار و ملک احمد لاجين^۷ و چند امراء ديگر را در دولت آباد بر عالم ملک فرستاد - تا اميران صده دولت آباد را حضرت آزاد - عالم ملک اميران صده مذکور را بر حکم فرمان اعلى^۸ روان کرد - چون ايشان راه یافت که ما را برای کشنن می بزند - شب خوف در باطن ايشان راه یافت که مذکور درگمی^۹ مانک گنج رسيدند اتفاق غدر کردند - بوقت کوچ بر امراء مذکور زندند - ملک احمد لاجين کشته شد - ديگران گريختند - اميران صده مذکور^{۱۰} در دولت آباد رفند - عالم ملک^{۱۱} در کوشک دولت آباد حصاری شده - اميران صده مذکور عالم ملک را سبب آنکه با ايشان زندگاني نيكو کرده بود امان داده جانب شهر فرستادند - اسماعيل مخ^{۱۲} را باسم بادشاهي اجلس دادند - و سلطان ناصر

^۱ M. and B. صده ديهويي و بورده مقبل بند خواجه

² M. omits بود

³ M. اسلحه بر دست ايشان آمد

⁴ M. omits ملک عزيز

⁵ M. omits ضابط دهار

⁶ M. علي سر جاندار

⁷ M. ملک احمد احمد لاجين

⁸ M. فرمان روان

⁹ M. مذکور در کهني بانکه گنج رسيدند

¹⁰ B. در دولت آباد حصاری شده

¹¹ B. ملک عالم

¹² B. omits حصاری شده

¹³ M. اسماعيل را باسم

الملک اسپان و پیلان از گذارا دست آورده و طوایف مذکور را نیز ترغیب کوده برابر خود روانه کرد^۱ - عین الملک و او با پیلان و اسپان و حشم تافته بکوچ متواتر فرودست قنوج رسیدند - از آنجا گذارا شده فرود آمدند - سلطان بعضی امرا و ملوك را که پیش ازین بجانب^۲ اقطاعات خویش وداع داده روان کرده بودند - چنانچه خواجه جهان را جانب دهار و ملک عمامه الملک را جانب ملتان - و ایشان تا بیانه رسیده بودند - طلب فرمود - و امرای دیگر از اطراف نیز بیامدند - سلطان هم از آنجا پیشتر شده متصل حصار قنوج نزول کرد - عین الملک بوقت نماز دیگر در گذر لیدبه^۳ گذارا شد - این خبر به سلطان رسید - گفت لیدبه ایشان را فال بد است و ما مستعدیم - چون آخر شب شده در لشکرگاه بیامدند - پیاده شده بر طریقی که در جنگهای هندوستان^۴ جنگ میکردند بحرب پیوستند - سلطان ازین طرف پیلان و حشم را فوج فوج کرده بود - حمله اول هزیمت در ایشان افتاده - شهر الله با زخم در لب آب گنگ افتاده غرق شده - همه چنین بتمام لشکر با اسپ و اسلحه در آب می افتادند و غرق می شدند - بعضی که سلامت بیرون آمدند^۵ بدست هندوان غارت شدند - عین الملک زنده اسیر و دستگیر گشت - اورا ابراهیم بنگی^۶ بر هنده براشه سوار کرده پیش سلطان آورد^۷ - چند روز پیش داخل حضرت موقوف بود - آخر رها شد - وبمراحם خسروانه^۸ منخصوص گشت - سلطان از آنجا سمت دارالملک

^۱ M. مذکور را بترغیب برابر خود روان کرد.

^۲ M. بجانب او اقطاعات.

^۳ B. دیگر در گذارا به گذارا شد.

^۴ M. بر طریقی که در جنگهای هندوستان جنگ می کردند.

^۵ M. بیرون می آمدند.

^۶ M. سلطان آورده.

^۶ M. ابراهیم نیکی.

^۸ M. بمراحם فراوان.

فروموں - چون قتلخ خان آنجا رسید^۱ علی شه با جمیعت خودش پیش آمده بجنگ پیوست - آخر منهزم شده درون حصار در^۲ آمده - قتلخ خان حصار را^۳ متحصر کرد - بعد چند روز علی شه با برادران زنده اسیر و دستگیر شد - قتلخ خان ایشان را بر سلطان در سرگداوری^۴ فرستاد - سلطان همه را در غزینیں جلا^۵ کرد - ایشان را از آنجا باز آراندید و پیش داخلوں بسیاست پیوستند - در سنہ سبع و اربعین و سبعماهه سلطان^۶ طرف هندوستان لشکر کشید - چون در سرگداوری رسید عین الملک در حضرت پیوست - مال و اسباب و نفایس دیگر بوجه خدمتی بسیار آورد - سلطان را اتفاق آن شد که اورا با خیل و تبع و برادران در دولت آباد فرستد^۷ - قتلخ خان را در حضرت طلبید - این سخن^۸ نوعی در سمع عین الملک رسید - گمان بود که مگر بدین بهانه ما را از هندوستان بیرون آورده تلف خواهد کرد - ازین جهت خوف در خاطر او جای گرفت - از سرگداوری^۹ شباشب گردید - و گذارا لب آب گذگ شده در اوده رفت - و پیش از آنکه او مختلف^{۱۰} شود سلطان بیشتر پیلان و اسپان و سلاحداران و طوایف دیگر برای فراخی علف هم با عنتماد عین الملک گذارا لب آب گذگ فرستاده بود - چیزی پایگاه داشته - و آن ازان بود که ملک فیروز ملک نایب باریگ عرضه داشت کرد که جمله اسپان پایگاه گذارا می روند - بجهت شکار البتة حاجت خواهد بود - جمله فرستادن مصلحت نیست - آنگاه چیزی اسپان در پایگاه داشته بودند - شهر الله برادر عین

آنجا برسید M.

حصار آمده M.

سرگداوری M.

جدا کرد M.

حصار متحصر M.

این نوعی بسمع M.

سلطان M. omits

فرستاد M.

از سرگ دواری شباشب M.

مخالف شود M.

سری اعلی همین طایفه می نمود - و از هر^۱ جنس متاع از بردۀ و زر و نقره و کاغذ و کتاب بود ایشان خریده در خراسان^۲ فرستادند - در سنۀ خمس و اربعین و سبعماهه ملک نظام مقطع کرده با غواص و غور چند غلامی که ایشان را گرد آورده بود^۳ بلغاک کرد - شهر الله برادر عین الملک از اوده لشکر ساخته کرده بر وی زد - لشکر او مفهم گشت - و از ازدۀ اسیرو دستگیر کرد - آن فتنه فرونشست - بعد آن هم در سنۀ المذکور شهاب سلطانی در پدر بلغاک کرد - و خلق پدر را تغییب کرده با خود یار^۴ گردانید - قتلع خان برای دفع^۵ شر او آنجا رفت - پسر خرد^۶ شهاب الدین مذکور با جمیعت خویش پیش آمد - و مقاومت نتوانست کرد - مفهم شده^۷ درون حصار پدر در آمد - پدر و پسر هردو حصاری شدند - قتلع خان ایشان را بامان دست^۸ آورد و در حضرت فرستاد - و در سنۀ سنت و اربعین و سبعماهه علی شه^۹ خواهرزاده ظفر خان علائی امیر صدۀ قتلع خان برای تحصیل [از]^{۱۰} دیوگیر [به گلبرگه] رفت بود - آن طرف از لشکر و مقطعنان و والیان خالی دید بوداران خود را با خود یار^{۱۱} گردانید - بهرن^{۱۲} متصرف گلبرگه را بغدر کشت - مالهای فراوان غارت کرد از آنجا در پدر آمد - نایب پدر را بکشت و اسباب فراوان بدست آورد - ولایت پدر ضبط کرد - ازین حال خبر گردند - قتلع خان را با^{۱۳} بعضی امرا و ملوک و حشم دهار بدفع فتنه او نامزد

۱ M. از جنس متاع

۲ M. می فرستادند.

۳ گرد آورده بلغاک B.

۴ M. باز گردانید.

۵ شر M.

۶ پسر خود M.

۷ بامان در آورده B.

۸ M.

۹ Barani, p. 488

علیشه که خواهر زاده ظفر خان علائی که امیر 488 علیشه and Barani, p. 488 صدۀ قتلع خان بود

علیشه مذکور از Barani, p. 488; تحصیل در دیوگیر رفت بود 10 Divojir به تحصیل در گلبرگه رفت بود

11 M. یار کرد

12 Barani, p. 488

13 خان را بعضی B.

کرد - در آن ایام در شهر هنوز قحط مهیک بود - چنانچه آدمی
آدمی را ^۱ می خورد * بیت *

قحط ^۲ تا حدی که شخص از فوط بی قوتی چو شمع

جسم خود را سوختی بر آتش و بردی بکار

الْقِرَارُ مَمَا لَا يُطَاقُ مِنْ سُنُنِ الْمُرْسَلِينَ - چون سلطان در حدود دیبالپور رسید
شاھو طاقت مقاومت ^۳ نیاورد - فوار نمود - در کوه پایه برفت - سلطان از
دیبالپور باز گشته ^۴ اقطاع ملتان بعماد الملک سرتیز تفویض کرده میان
سنام و سامانه شده ^۵ و سادات *کیتمل* و مسلمانان دیگر را بکشت -
و مقدمان آن دیوار را بتمام روانی کرده در حوالی شهر برد ^۶ - و ایشان را
دیهها و اقطاعات تعین فرمود - و هر یک را کمرهای زر و کلاهای موصع
و مکلّل ^۷ بخشید و همانجا ساکن گردانید - و خود درون شهر در آمد -
خلق شهر را فرمان داده تا هر کسی جانب هندوستان برو و چند
ماه ^۸ بکدراند - و خود را از بلای قحط وا رهاند - در این ^۹ ایام
اهل خراسان بطبع بخشش سلطان که در باب آن طایفه ^{۱۰} با فرات
و اسراف می کرد رسیده بودند - هر یکی را بر اندازه حال ایشان سیم و زر
و صوراً دید و اسپ و جامه و ^{۱۱} کمربند و کلاه و برد و تحف و تنسخ
دیگر از هرجنس چندان داده که هرگز ندیده بودند ^{۱۲} - و در شهر دولت

آدمی آدمی می خورد ^۱ M.

^۲ M. omits the lines and the Arabic quotation. The author of these lines is Salman Sāvājī.

^۳ طاقت استقامت

^۴ گشت

^۵ شد سادات

^۶ برو و ایشان

^۷ کلاهها بخشید

^۸ چندگاه

^۹ و دران ایام

^{۱۰} در باب این طایفه بود با فرات

^{۱۱} و جامه وزر کمر و کلاه برد

^{۱۲} ندیده بود و در شهر

شمس الدین و فرزندان او بود - بعد آن در ضبط بادشاهان دهلي نیامد -
و در سنه اثنین و اربعين و سبعماهه سید حسن کیتله‌ی پدر ملک ابراهیم
خریطه دار در معبر بلغاک کرد - حشمی که از دهلي برای
ضبط ^۱ معبر نامزد بود بعضی را بکشت - و بعضی را بتغییر
بر خود داشت - و تمامی ولایت معبر ضبط کرد - سلطان بدفع
آن فتنه در ^۲ دیوگیر رفت تا تلک رسیده بود که زحمتی شد -
از آنجا باز گشت - و آوازه شایع شده بوده ^۳ که سلطان را در پالکی
مرده می آزند - ملک هوشنگ بدیدهن ^۴ از فتنه متواتری شد - چون
تحقیق کرد که سلطان زنده است باز گشته بحضور پیوست - سلطان
بکوچ متواتر در دهلي آمد و قتلخ خان را در دولت آباد گذاشت -
فتنه معبر همچنان قایم ماند - و دران ایام در دهلي قحط آغاز شده بود -

و در سنه ثلاث و اربعين و سبعماهه گلچندر ^۵ و ملک هلا چون غدر کرده
ملک تنار خرد مقطع لاهور ^۶ را بکشند و بلغاک کردند - سلطان ^۷ خواجه
جهان را بجهت دفع شر ایشان نامزد کرد - چون در لاهور رسید ملک
هلا چون و گلچندر که وکهر مقابل آمدند آخر منهزم گشتد - خواجه جهان
آن فسده را مالش داده باز گشت - در سنه اربع و اربعين و سبعماهه بسبب
تلک آوردن لشکر ^۸ فخر الدین بهزاد بنادرانی بنیاد نهاده بود - شاهو لودی
افغان در ملتان بلغاک کرد فخر الدین بهزاد را بکشت - ملک نوا ^۹
برابر او بود از آنجا گریخته بحضور آمد - سلطان خود قصد ملتان

ضبط معین نامزد بودند ^۱ M.

بدفع آن فتنه لکهنوی دیوگیر ^۲ M.

اوایه شایع شده که سلطان ^۳ M.

بدیدهیرا رفته متواتری ^۴ M.

گلچندر روز و ملک هلا چون ^۵ B.

lahor بکشند ^۶ M.

سلطان ^۷ M. omits

لشکر را فخر ^۸ M.

ملک بهوده از ملتان گریخته بدھلی آمد ^۹ Tabqat Akbari, p. 207

جمع کردن زیان دارد - خلق طمع می بیند و کم دانان درگمان می انتند که چه سبب در حضرت نمی فرستد - مال خزانه هرچه جمع شود در خزانه باشاده رسیده بهتر او نمی شنید - ^۱ نه حق لشکریه لشکری داد و نه مال بخزانه می رسانید - لشکر دوان طمع بسته بود - همچنان ملک فخر الدین ^۲ بیامد - لشکر او با فخر الدین یار شد - او را بکشتند - فخر الدین در سنار گانو بنشست و مخلص غلام خود را در لکهنوی گذاشت ^۳ - علی مبارک عارض لشکر قدر خان غلام مذکور را بنشت - و لکهنوی را بگرفت - اما علامت باشاهی ظاهر نکرد و در حضرت عربیض فرستاد که من لکهنوی را بدست آورده ام اگر بندۀ از حضرت تعین شود در لکهنوی بنشیند ^۴ من متوجه حضرت شوم - سلطان اتفاق کرد که یوسف شحنه شهر را صراتب خانی داده ^۵ روان کند - هم دران ایام ملک یوسف برحمت حق پیوست - سلطان بدان نپرداخت - و کسی را در لکهنوی نفرستاد - بضرورت علی مبارک سبب مخالفت فخر الدین علامت ^۶ باشاهی ظاهر گردانید - و خود را سلطان علو^۷ الدین خطاب کرد - بعد چند روز ملک الیاس حاجی صاحب خیل بود و جمعیت بسیار داشت با بعضی امرا و ملوک و خلق لکهنوی یار شده علو^۸ الدین را بکشتند - ملک الیاس حاجی باشاده شد - و خود را سلطان شمس الدین خطاب کرد - و در سنه احدی و اربعین و سبعماهه بقصد سنار گانو روان شد - و ملک ^۹ فخر الدین را زنده بدست آورده صراجعت فرمود - بعد چند روز او را هم در لکهنوی بکشت - ازان باز لکهنوی ^{۱۰} مدتی در قبض سلطان

او نمی شنیدند حق لشکر بلشکر می داد ^۱ M. omitsملک فخر الدین یار شده او را بکشتند ^۲ B.غلام خود در لکهنوی برداشت ^۳ M. omitsملک ^۴ M. omits داد روان ^۵ M. omitsبنشستند ^۴ M.ازان باز مدت لکهنوی ^۷ B.

که استقامت یافته بودند کوهیان بگرفتند - و بتمامی^۱ تهانه داران را
بگشتند - و لشکر که درون رفته بود بتمام و کمال^۲ کشته شد - و بعضی سران
لشکر اسیر شدند - و مدتی پیش رای بماندند - آنچنان لشکر بعد از آن
جمع نشد - و این واقعه در سنّة ثمان و ثلاثین و سبعماهه بود - بعده^۳
بهرام خان در سنّار گانو بر حمّت حق پیوست - در سنّة تسع و ثلاثین
و سبعماهه^۴ ملک فخرالدین سلاحدار بهرام خان بلغاک کرد^۵ - و بادشاهه
شد - و خود را سلطان فخرالدین خطاب گردانید - ملک پندار خلجمی
قدر خان که ضابط لکهنهوتی شده بود و ملک حسام الدین ابو رجا مستوفی
ممالک و اعظم ملک^۶ عزالدین یحیی مقطع ست گانو و فیروز خان
پسر نصرت خان امیر کره بدفع فساد فخرالدین در سنّار گانو رفتند - او
با جمعیت خویش مقابل آمد - یکدیگر مقاتله شد - اخر الامر فخرالدین
منهزم گشت - و ازان مقام فرار^۷ نمود - پیل و اسب او نیز بدرست آمد -
قدر خان همانجا ماند - و امرای دیگر در اقطاعات خویش رفتند - چون
 بشکال رسید اسپان^۸ لشکر قدر خان بیشتر سقط شدند - و او از سبب
آنکه مال بسیار از جنس تنکهای نقره جمع کرده بود بعد دو سه ماه درون
در سرای آورده یکجا توده^۹ میزد و می گفت همچنین پیش داخلون
توده خواهم زد - هرچند که بیشتر جمع کنم بهر خدمتی بهتر باشد -
ملک حسام^{۱۰} الدین می گفت که مال بسیار در اقطاعات دور دست

^۱ M. omits بتمامی² M. omits بتمام کشته³ B. چون بهرام بعده⁴ B. تسع و سبعماهه⁵ B. بلغاک کردند⁶ B. omits ملک⁷ M. فرار نموده⁸ M. اسپان و لشکر قدر خان بیشتری⁹ M. بوده می زد¹⁰ M. حسام می گفت

گانی و آن را به یک تذکهٔ حال نرخ نهاد - هرکه درستدن آن مهر تعلل^۱
و تامل میکرد بسیاست می پیوست - هندوان و مفسدان مواسات^۲
و موالاتِ ولایت در هر دیهی دارالضرب ساختند - و مهر مس می زدند -
و در شهر می فرستادند - بدان^۳ زر و نقره و اسپ و اسلحه و فایس
می خردیدند - بدین سبب مفسدان قوت گرفتند^۴ - چنانچه در قریب ایام^۵
خلق دور دست مهر مس را نمی ستدند - و تذکهٔ زر به پنجاه
تذکه و شصت تذکه مس^۶ رسید - چون در آن سکه کشاده^۷ دید
بضرورت دور کرد و فرمود که هرکه را مهر مس در خانه باشد بیارد
و از خزانه تذکه های زربرد - مبلغی مال^۸ خلق برند - و بدین سبب
غنی گشتند - و از خزانه تذکه های زربده و آن مهر مس مردود شد -
تا غایت در کوشک تغلق آباد چون پشتها مانده بود - و فرمود تا کوه
قراجل^۹ که میان ممالک هند و چین حایل شده است ضبط کنند -
هشتاد هزار سوار با سران لشکر نامزد کرد و فرمود از آنجا که در گهتی در آیند
در راه تهانها مستقیم کنند تا لشکر را بوقت باز گشتن دشواری نداشد -
چون لشکر در آنجا رسید تهانها مستقیم شد - و لشکر بتمام درون کوه قراجل
در آمد - اما^{۱۰} تذگی علف و تذگی راه بر ایشان غالب شد - و تهانهاست

۱. مهر تامل M.

۲. مواسات ولایت در دهی B.

۳. بران زر M.

۴. قوت کرندند B.

۵. قریب الایام B.

۶. مس omits

۷. کشاد دید M.

۸. مبلغی خلق بزین سبب غنی گشت M.

۹. M. Baranī, p. 477 - قراجل - Elliot vol. III., p. 241, Karājal and
Tabākāt Akbarī, p. 204 کوه هماچل

۱۰. در آمد یاران تذگی M.

کنند - کهربی و جرائی^۱ پیدا کرد چنانچه موادیها را داغ می نهادند و رعایا را خانه می شمردند و کشتها می پیمودند^۲ و وفاها فرمانی می گرفتند^۳ و نوخ فرمانی می بستند - ^۴ ازین سبب خلق - موادی را نواحی گذاشته در جنگلها می خزیدند و مفسدان قوت می گرفتند - بعد از فرمان قضا مضای صادر شد - تا جمیع ساکنان^۵ دهلي و قصباتِ جوار را قافله سازند و در دولت آباد روان کنند - و خانهای شهر از شهرویان بخونند - و بهای خانها از خزانه نقد بدند - بحکم فرمان^۶ اعلیٰ^۷ تمامی اهل شهر و حوالی را جانب دولت آباد روان کردند - شهر دهلي چنان خالی شد که چند روز دروازها بسته مانده^۸ بود - و سگ و گربه درون شهر بانگ شهرویان از خانها بیرون می آردند - و تلف می گردند - بعد از این^۹ فرمان شد تا علماء و مشایخ که معارف خطوط و قصبات بزرگ را از اطراف بیاورند و درون شهر ساکن^{۱۰} گردانیدند - و ایشان را انعامها و ادرارها دادند - بتمامی دولت آباد از خلق شهر معمور شد - چون سلطان بخششها و انعامها با فرط کرد و مالها و اسبابها با سراف بخشید مال خزانی نقصان پذیرفت - و طریق درآمد و ابواب داخل و خارج^{۱۱} بکلی مسدود و مندرس^{۱۲} شد - مهر مس را سکه^{۱۳} فرمود - و مهری مقدار^{۱۴} بیست

^۱ کهربی و حرائی M.

² کشتها می نمودند M.

³ می بستند M.

⁴ نوخ فرمانی می بستند M.

⁵ مضا صادر M.

⁶ سکان B.

⁷ اعلیٰ M.

⁸ بسته بود M.

⁹ بعد ازین M.

¹⁰ ساکن کردند B.

¹¹ داخل بکلی M.

¹² مسدود شد M.

¹³ نیکه فرمود M.

و مهری بمقدار بیست پنجگانی و اثرا یک تذکه حال نهال هر که درستند M.

¹⁴ مقدار بیست M.

بشيغ بخشيد - و اقطاع ملتان در سرحد بلاد^۱ سنده است^۲ - قوام الملك
مقبول را تعين کرد - بعد چند سال بهزاد را فرستاد - چون شاهو لودي بهزاد
را پکشت سلطان تا دیدارپور رسید - شاهو بگريخت در کوه رفت - در آن وقت
وفات شيعه قطب العالم شده بود - آن اقطاع سلطان^۳ ملک عمامد الملك
سلطاني را مفوّض کرد - بعضی امرا و ملوک نامدار با پنجاه هزار سوار
داخل ملک عمامد الملك شدند - سلطان از آنجا بدار الملك دهلي
مراجعةت فرمود - در سنّه تسع و عشرين و سبععمانه ترمي شيرين مغل برادر
قتلخ خواجه بادشاهه خراسان با لشکرهای انبوه در ولایت دهلي در آمد -
و پيشتری حصارها را فتح کرد - و خلق لاھور و سامانه و اندری تا حد بدان
اسیر گردانيد تا کناره آب - چون لشکرهای او برسید همان زمان^۴ باز
گشت - سلطان هیان دهلي و حوض خاص لشکرهای فراوان گرد آورده نزول
کرده بود - چون ترمي^۵ شکسته و از آب سنّه عبره کرد سلطان با لشکرهای
خویش متعاقب او تا حد کلاپور^۶ برفت - و حصار کلاپور که خراب و
مندرس^۷ بود عهده ملک^۸ مجیر الدین ابورجا گردانيد تا او مرتب
کنارند^۹ - و بعضی سران ملوک^{۱۰} جلد و نامدار هم در عقب ترمي
مندکور پيشتر فرستاده خود بسمت دار الملك دهلي مراجعت کرد -
بعد از آن سلطان را اتفاق شد که خراج ولایت یکی^{۱۱} به بیست

1. B. بلاسنده

2. M. omits است

3. شده بود شيعه هود سلطان ملک عمامد M. 4. برسید همچنان باز

5. چون مندوس شکسته او از آب سنّه عبره کرده M. 6. کلانور M.

7. مندوس M. 8. عهده معنی الدین ابورجا M.

9. گردانيد و مرتب کنانيده M.

10. سوان جلد و M.

11. يکي بدده و يکي به بیست M.

ترش آمیز می گفت - چنانچه ایشان از آن خوف می کردند - روزی
لولی داماد بهرام آینه از خانه می آمد - علی خططی میگفت شما چرا
خیلخانه خود را روان نمی کنید - مگر می خواهید نروید - حرامزادگی^۱
می کنید - گفت حرامزاده کرا می گوئی - علی گفت آنکه
دیون خانه نشسته است اورا میگویم - او گفت ترا چه اندازه باشد که
این چنین توانی گفت - علی خططی بدوید بعد لولی بگرفت -
او علی را برزمین انداخت و سلاحدار را فرمود که سرش از تن جدا کن -
علی را کشته سر او بر فیزه کردند - آنکه قدری برای این کار اندیشه می کردند
و بیرون دادند - دوم روز بهرام آینه عصیان ظاهر کرد - سلطان را از بغی
بهرام خبر کردند - سلطان^۲ از دیوگیر بدھلی رسید - و^۳ لشکرهای قاهره
جمع کرد^۴ بیرون آمد - و عزیمت ملتان مصمم کرد - چون در ملتان رسید
بهرام آینه مقابل آمد^۵ - میان هردو لشکر مقابل شد - آخر الامر لشکر
ملتان منهزم گشت^۶ - بهرام کشته شد^۷ - سر اورا بر پرده پیش تخت اعلی^۸
آوردند - بیشتری^۹ از مقرّبان لشکر او علف تیغ گشتند - سلطان بران شده
بود که از ملتانیان جوی خون براند - شیخ الاسلام^{۱۰} قطب العالم شیخ
رکن^{۱۱} الحق و الشرع والدین در باب عامه^{۱۲} ملتان شفاعت کرد - در
پیش درگاه سر مبارک خویش برهنه گردانیده ایستاده ماند - سلطان
شفاعت بقدگی شیخ قبول کرد - و ملتانیان را که با بهرام آینه یار بودند هم

رسید و از بدھلی لشکرهای M. omits سلطان^۲ حرام زادگی کنید B.

منهزم گشته M. omits مقابله آمد مقابل شد آخر الامر M.

بهرام مذکور کشته گشت M. omits اعلی

بیشتر از مقرّبان B.

رکن الدین الحق و الشرع و الدین B. شیخ القطب الاسلام^{۱۰}

علم ملتان M.

۱۱

که^۱ بُر نشانده بُر سر کرانه دهاده بُرسانند^۲ - و در هر مغزی کوشکی
بُن^۳ فرمود و خانقاہی ساخت - و شیخی مستقیم کرد - مایدۀ معین
گردانید تا هر وقت که کسی بُرسد طعام و شربت^۴ و تنبول و مقام موجود
یابد - و هردو طرف راه متصل درختان نهال کرد چنانچه اثر آن تا غایت باقی
است - و دیوگیر را دولت آباد نام کرده دارالملک ساخت - با مخدومه جهان
مادر سلطان جمیع خیلخانه‌ای امرا و ملوک و معارف و مشاهیر و خواصان
و بندگان و بیلان و اسپان و خزانی و دفاتر درگاهه در دولت آباد بود - و بعد
رفتن مخدومه جهان سادات و مشائیخ و علماء و اکابر دهلي را در دولت آباد
طلب شد - همه آنجا رفتند و بشرف زمین بوس مشرف گشتند -
انعامات و ادرارات یکی بدو شد - و از برای عمارت خانها زر^۵ علیحده
یافتند - همه مفروح^۶ الحال گشتند - و هم در آخر سال مذکور^۷ ملک
بهادر گوشاسب^۸ عارض لشکر در سفر بلغاک کرد - سلطان خواجه جهان
را با عساکر قاهره بجهت دفع شر او نامزد فرمود - چون خواجه جهان
آنچا رسید بهادر مذکور با مقدار^۹ جمعیت خویش پیش آمد و بجنگ
پیوست - اخر الامر طاقت نیاورد و منزه شده بدست هندوان اسیو
و دستگیر گشت - اورا زنده بحضور آوردند - و آنجا بسیاست پیوست -
بعدۀ علی خططی برای آردن خیلخانه بهرام آینه^{۱۰} بحضور در ملنی
تعیین شد - چون آنجا رسید از جهت روان کردن خیلخانه سختی
می نمود - و بهرام آینه^{۱۰} را در دیوان نشسته تشییعات میکرد - و سخنان

۱ در گهشت M.

۲ بُرساند M.

۳ بُن M. omits

۴ شراب M.

۵ زرها M.

۶ مفروح الحال B.

۷ مقدار از جمعیت M.

۸ کوشاسب B.

۹ سته المذکور M.

۱۰ بهرام آینه M. and Barani, p. 479

سنهاتِ جلوس سلطنت اقاليم بسيار مضبوط گشت امرا و ملوك
و اعيان و ارکان خويش را که موافق^۱ و متفق سلطنت بودند^۲ بر حسب
حال - هريکي را خطاب و القاب تعين فرمود - چنانچه ملك فيروز بوارد
اودري سلطان نایب باريک شد - و ملك^۳ اياز احمد شحنه عمارت
را خواجه جهان - و ملك قبول را ملك كبير - و ملك سرتیز را عمامد الملك -
و ملك مقبول را قوام الملك - و ملك خورم موبز را ظهير الجيوش
خطاب کرد - حميد کوملى^۴ اشرف يافت و رضى الملك گشت - ملك
پندار خلجي قدر خان شد - و اقطاع لکهنوئي يافت - ملك حسام الدين
ابورجا را نظام الملكي و دوازدت لکهنوئي داد - ملك عز الدين يحيى
بنده را اعظم ملك و اقطاع ستگانو تفویض کرد - مولانا قوام الدين
را قتلع خان و شغل وکيلدرزي فرمود - و محمد پسر مهرت او البخان شد
و اقطاع گجرات يافت - و مولانا کمال الدين براذر قتلع خان صدر جهان -
و مولانا نظام الدين براذر دیگر او عالم الملك - و نظام الدين کمال سرخ^۵
مخلص الملك - و شهاب سلطاني تاج الملك - و مولانا یوسف داور ملك^۶
مخاطب گشتند - و يك دختر سلطان در حبالة مولانا یوسف آمد -
و ملك قيران صدر الملك و ملك بيگي سر دواندار^۷ و ملك
شهاب الدين ابورجا ملك التجار و اقطاع نوساري يافت - و در سن
سع و عشرين و سبعماهه سلطان محمد عزيمت دیوگیر کرد - و از دهليي تا دیوگير
در هر کوهش دهارة آبادان گردانيد - و ايشان را همانجاها زمين داد
تا مجمل مواجب ايشان متحصل آن ناشد - و هر الاغي که بیابد در

سلطنت بوده اند چنانچه ملك فيروز M. ۲ موافق و متفق B.

حميد لوبي M. ۴ ملك زاده احمد عياض M.

سروود انداز و مولانا شهاب M. ۷ دوار الملك M. ۶ سرخ B.

والدین بود که وقت عزیمت سلطان شیخ بزیان در بار فرموده بودند که
دهلی از تو دور است - چون سلطان با فتح و نصرت در افغان پور آمد
فرمود که بر سینه دشمن پای داده بسلامت آمد - اما این خبر بسیع
حضرت شیخ القطب رسید فرمود که دهلی از تو دور است - و این
واقعه در ماه مذکور بانجام رسید * بیت *

جهان گر کنی در ته پای خویش بخسپی سرانجام بر جای خویش
مدت ملک سلطان غیاث الدین تغلق شاه مرحوم چهار سال و چند ^۱ ماه
بود و اللہ أعلم بالصواب و لآلیة المرجع والآماب ^۲

ذکر سلطان محمد شاه پسر مهتر سلطان

غیاث الدین تغلق شاه

سلطان محمد شاه پسر مهتر سلطان غیاث الدین تغلق شاه بود -
چون سلطان تغلق شاه شهید شد سه روز شرط عزا بجا آورد - در ماه ربیع الاول
سنة المذکور در قصر دولت خانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود -
و بعد چهل روز از تغلق آباد در دهلی رفت - پیش از آن در شهر قبها
بسه بودند و بازارها و کوچها بجامهای منقص د رنگین آراسته - و از
زمان در آمدن سلطان درون شهر تا آن وقت که در دولت خانه نزول
فرمود تنگهای زر و نقره بر پشت پیلان نهاده ^۳ بر ^۴ خلق نثار و ریختنی
می کردند - و در کوچه و محلت زر می ریختند - و در خانها
می ازداختند - چون بعد چندگاه کار مملکت قرار گرفت و هم در اوایل

^۱ سال و هشت ماه M.

^۲ می ریختند up to the نهاده M. omits from

^۳ M. omits ^۴ بر خلق ریختنی می کردند در کوچه و محلت می ریختند چون بعد چندگاه M.

جاجنگر^۱ لشکر کشید - آنجا^۲ چهل زنجیر پیل زنده بدست آمد - و مظفر و منصور باز^۳ در ارنکل آمد - چند روز مانده سوی حضرت اعلیٰ مراجعت کرد^۴ - در سنه اربع و عشرين و سبعماهه سلطان^۵ سمت لکهنوی عزیمت فرمود - الغ خان را که ولیعهد کرد^۶ بود به نیابت ملک رانی دردار الملک تغلق آباد که در سه سال و چند ماه عمارت شده بود گذاشت - و مصالح غایت تفویض کرد - و خود کوچ نجوج متواتر^۷ در لکهنوی رفت و ان را تقی کرد - و هم دارین محل خبر اسیر شدن بهادر شاه عرف نوده^۸ بادشاه لکهنوی بر دست هیبت الله قصواری رسید - سلطان از آنجا بجانب^۹ دار الملک مراجعت کرد^{۱۰} و بهادر شاه مذکور را نیز برابر خود در حضرت می آورد - چون در موضوع افغانپور رسید بر کوشکی^{۱۱} که برای بار عام ترتیب کرده بودند و تربوت بر تعجیل بر آورده بار داد - و فرمود تا پیلان که از^{۱۲} نهیب لکهنوی آورده اند بیارند و یکجا بدوازند^{۱۳} - کوشک تر بود زمین از اندام پیلان کوه پیکران خلل پذیرفت و بانتاد - و سلطان غیاث الدین^{۱۴} تغلق شاه مرحوم با یکنفر در زیر کوشک آمد و شهادت یافت - و این واقعه در ماه ربیع الاول سنه خمس و عشرين و سبعماهه بود^{۱۵} - چنین روایت می گفند که در اینجا هم نفس شیخ القطب شیخ محقق الدین نظام الحق و الشرع

جاجنگر^۱کشید و چهل پیل زنده^۲آمد ازانجا باز مظفر و منصور در^۳کرد^۴سلطان^۵ میتواتر^۶متواتر^۷بوده^۸سلطان ازانجانب بدار^۹بر کشتنگی که برای بارجا ترتیب^{۱۰}که نهیب لکهنوی^{۱۱}بدوازند زمین برزید تقدیر الله تعالی خلل^{۱۲}بود^{۱۳}غیاث الدین مرحوم تغلق شاه^{۱۴}

M. omits

بانجام رسید up to چنین روایت^{۱۵}

M. omits from

این عبید شاعر از ملازمان و خدمتگاران شیخ الاسلام شیخ نظام الحق و الشرع والدین بود - و با امیر خسرو دایمًا عکس می کردی - بسبب آن خاطر عاطر شیخ المشایخ متعدد می شد - درین اثنا هفتادی پیش آمد و مسلمان شد - شیخ نظام الدین او را تربیت می کرد - یک روز او را دو مساواک دادند - آن نو مسلمان عبید را پرسید که این مساواک را بهچه طریق کنم - آن بد بحث گفت یکی در دهن گند و یکی در کون - او هر روز هماچنین می کرد - تا دبر او آماسیده گشت - یک روز پیش شیخ المشایخ غمگین آمد - و گفت ای شیخ دو مساواک که شما لطف فرموده بودید یکی بغايت خوب است که در دهن می کنم و دوسي نهايit است که در دبر می کنم - بُشْرَه شیخ المشایخ متغیر گشت - فرمود که این چنین کردن ترا که اموخت - گفت عبید شاعر - فی الحال شیخ از زبان دُر بار فرمودند که ای عبید با چوب بازی می کنی - ازان بر هر یکی دانستند که این شخص را بردار خواهند کرد تا سخن شیخ بتفاذ رسید - و این قصه در سنّه اربع و عشرين و سبعماهه بود که ^۱ الغ خان را باز در تلنج فامزد کردند - رای لدر مهادیو باز حصاری شد - بعد ^۲ چند روز بزخم تیر و ناک و سنگ و مغربی - حصار دلویی و بیرونی بگرفت - و ارنکل ^۳ را فتح کرد - رای مذکور را با تمامی رایان ^۴ بازن و بیچه و خزانی و پیلان بددست ^۵ آورد و فتح نامه در حضرت فوستاد - در شهر ^۶ قبها بستند و شادیها کردند - و تمام ^۷ ولایت تلنج در ضبط آمد - مقطّعان و کار کنان خود نصب فرمود - و از تلنج جانب

^۱ در دار کردند سنّه اربع و عشرين و سبعماهه الغ خان را M.

^۲ بعد سه چند B.

^۴ رایان دایگان و زن B.

^۶ فوستاد چون بدھلی رسید قبها M.

^۳ ارنکل M.

^۵ بوداشهه آورد M.

^۷ تمام M. omits

و آدمیان از جانبین کشته می شدند - چون چند روز برأمد عبید شاعر سبب نا رسیدن خبر دهلي آوازه کرد که سلطان غیاث الدین نماند^۱ - و برهمت حق پیوست - امرا و ملوک چنانکه ملک تکین^۲ و امرای دیگر را اشتعال کرد تا الغ خان را بکشدند و بلغاک کنند - الغ خان را ازین حال خبر شد - با پنجهای نفرسوار از آنجا بیرون آمد - امرای حرامخوار همه از آنجا هر کسی بجانب اقطاعات خود رفتند - چون الغ خان بکوج متواتر در حضرت آمد و حال بتمام عرضه داشت - سلطان فرمانها فرستاد تا هر کجا که ایشان را دریابند بکشدند - امرای مذکور هنوز در ولایت خویش نرسیده بودند - چون فرمان بدین مفهول^۳ صادر شد ایشان را هم دران جنگل ها تلف کردند - ملک حسام الدین ابو رجا مستوفی ممالک را فرمان شد تا در اودهه برود - خیلخانه ملک تکین را بیارد - او آنجا رفت و همه را بگرفت - ملک تاج الدین طالقانی^۴ داماد ملک تکین از بنده خانه بگیریخت - ملک تاج الدین مذکور^۵ در کرانه سو گرفتار شد - اورا همانجا گردن^۶ زدند - پسر ملک تکین و خیل خانه اورا در حضرت آوردند^۷ - سلطان همه را از عورات و مرد و خرد و بزرگ پیش داخلخول^۸ دار الخلافت در زیر پای پیل انداخت - و عبید شاعر را باز گونه بردار^۹ کردند - چنین روایت^{۱۰} می کنند راویان اینبار که

۱ M. امرا و ملوک

۲ ملک تکین B.

۳ M. بدین نوع

۴ طقانی B.

۵ M. بگیریخت در کرانه سو.

۶ M. زد

۷ M. آورد

۸ M. داخلخول

۹ M. در دار کردند Baranī, p. 449 and Tabaqāt Akbarī, p. 195 + + عبید شاعر باز گونه B. را زنده بردار کردند

۱۰ M. omits from و این قصه در to up چنین روایت می کنند

و ظفر خان و نصرت خان و محمود خان شدند - و ملک اسد الدین
برادرزاده را نایب باریک گردانید - و ملک بهاء الدین خواهر زاده
عرض ممالک و اقطاع سامانه یافت - و گوشاسب^۱ ملک خطاب
داد و ^۲ دیوان وزارت بعهد شادی^۳ داد و داماد خود کرد و اعوان و انصار
قدیم را شغلها مناسب حال^۴ ارزانی داشت - چون کار مملکت
قرار گرفت در سنة المذکور الغ خان را با عساکر قاهره جانب ولایت
تلنگ و معبر^۵ نامزد فرمود - الغ خان مذکور با کوکبه و دبدیه^۶ پادشاهی
بیرون آمد^۷ - لشکر چندیزی و بدآون و اودهه و کره و دلمو و بنگرمو^۸
و اقطاعات دیگر بدو پیوست - میان دیوگیر شده در ولایت تلنگ^۹
در آمدند - لشکر دیوگیر نیز^{۱۰} بیامد - الغ خان در ارنگل که دارالملک هفصد
سال^{۱۱} رای کرن مها دیو و آبا و اجداد او بود رفته محصر کرد - رای
منذکور با جمیعت مقدمان و سران خویش حصاری شد - و ارنگل را دو حصار
است - سنگین و گلی - و هردو در غایت^{۱۲} استحکامی - چون الغ خان
حصار گلی^{۱۳} را محصر کرد - فرمود تا ولایت تلنگ را نهبا و^{۱۴} تاراج
کنند - غذایم و علف بجهت لشکر بیارند - بدین سبب^{۱۵} لشکر را
در مایحتاج وسعتی پیدا آمد - در کار حصار گیری بدل و جان سعی
می نمودند^{۱۶} - جنگهای مردانه^{۱۷} از طرفین سخت می شد -

بعد منادی داد M. ۳ داده دیوان M. ۲ کوشباشب ملک B.

معبر M. omits مناسب ارزانی M. ۴

آمدہ M. ۷ الغ خان با کوکبه پادشاهی بیرون M. ۶

ولایت ملقان در آمدند M. ۹ دلمو و مکرمو M. ۸

سال را ارن مهادیو و آبا B. ۱۱ نیز M. ۱۰

نهب کنند M. ۱۴ غایت محکمی M. ۱۲ گلین M. ۱۸

می نمود M. ۱۶ می نمود M. ۱۵ بدین سبب M. omits

مردانه M. omits

بگردازند - همچنان کردند - بعده بسیاست پیوست - و این واقعه در سنه

* بیت * احدی و عشرين و سبعماهه بود *

هرچه کنی باز نشانت دهند^۱ آنچه دهی باز همانست دهند
و مدت ملک ناصر الدین خسرو خان چهار ماه و چند روز بود و اللہ اعلم

* بالصواب و الیه المرجع والماب^۲

ذکر سلطان غیاث الدین تغلق شاه

سلطان غیاث الدین تغلق شاه بادشاہ کریم و عادل بود و در طبیعت او همه^۳ فراهمی و عمارت و آبادانی و دانایگی و هشیاری^۴ و عصمت و پاکی و پاکیزگی محبوب و مذکور بود^۵ - و در کیاست و کفایت و فراست^۶ و دانایگی و هوشیاری نظیر نداشت - دائمًا خمس اوقات فرایض بجماعت گذاردی - و تا نماز خفتی نگذاردی دون حرم نرفتی - الغرض چون ناصر الدین منهزم شد سلطان غیاث الدین روز شنبه غرّه ماه شعبان سنه المذکور باتفاق امرا و ملوک و ایمه و سادات و قضات و سایر ائم^۷ در دار الخلافت بر تخت سلطنت جلوس فرمود - امرا و ملوک علائی را بتواخت - مراتب و مقابله و اقطاع بر ایشان مقرر داشت - و خاندانهای قدیم که بر افتاده بودند احیا گردانید - و بعضی اقویای خود را القاب و اشغال تعین فرمود - چنانچه ملک فخر الدین پسر بزرگ را الغ خان خطاب^۸ شد و ولی عهد خود کرد - و شاهزادگان دیگر بهرام خان

^۱ بکند B.

والیه المرجع والماب M. omits

^۲ هر فراهمی B.

و دانایگی و هشیاری M. omits

^۳ بود M. omits

فراست M. omits

^۴ سایر الانام M.

خطاب او شد و ولی خود گردانید M. omits

ناصرالدین مفهیم گشت - خانخانان و صوفی خان پیلان و مراتب کم
کرده در دهلي رفتند - غازی ملک از آنجا جانب دهلي راند و به کوچ
متواتر روان شد - ناصرالدین خسرو خان نیز خود بیرون آمد و لشکرهای
اطراف جمع کرده نزدیک بیلکوش^۱ لشکرگاه ساخت - چنانچه یک
سر لشکر در حوض خاص سلطان بود - و یک سر در اندیشه^۲ و خزانه^۳
سلطان علاء الدین کشیده سه گان چهار گان^۴ سال مواجب و انعام لشکر
را دادن گرفت - و بعضی شاهزادگان علائی را که پیش ازین کور کرده بود
از درون حرم بیرون آورده بکشت - و غازی ملک نیز نزدیک بوستان سلطان
برضیه مغولگاه کرده مستعد فرود آمد - روز جمعه ناصرالدین خسرو خان
غیراتفاق سوار شد و صف کشیده ترتیب جنگ کرد - ازین طرف غازی
ملک نیز لشکر خود مستعد ساخت و باستاد - بعده^۵ هر دو لشکر
بجنگ پیوستند - اول لشکر ناصرالدین غالب آمد - لشکر غازی ملک
را بشکست - آخر غازی ملک با یک فوج خاص بمقدار سیصد سوار
که چون کوه بر جای مانده بود بر چندان هزار سوار بزد - چنانچه
هم در اول حمله ترتیب مراتب و پیلان و سواران بشکست - ناصرالدین
حسرو خان مفهیم شده با بعضی امرای خود در مترب^۶ رفت و همانجا
تلف شد - غازی ملک مظفر و منصور در سرا^۷ پرده خویش فرود آمد -
شب همانجا کرد - پگاه بامداد درون دهلي در آمد و بر تخت مملکت
جلوس فرمود - و سلطان غیاث الدین خود را خطاب کرد - دوم روز آن
خبر شد که خانخانان برادر ناصرالدین در باع^۸ خزیده است - ملک
نخترالدین را فرمان شد تا آن باقی را از باع بیرون آورده در بازار دهلي

۱. M. بیلکوش لشکرها ۲. M. اندیشه ۳. M. سکان چهار گان

۴. M. omits ۵. M. در پیو ۶. M. بعده

نیز مستعد شده مقابل آمد^۱ - یک لکهی مذکور هم در اول حمله شکست و مذهب شده در سامانه رفت - می خواست در دهلي بـ ناصر الدین بود - همچنان خلق سامانه حشر کرده او را بکشند - و ملک عین الملک ملتاني در دهلي بود - چون نبشتۀ غازی ملک بـ هم^۲ رسید او نیز جواب نبشت که من آمدن نتوانم اما عطف کرده در ولایت خویش خواهم رفت - یاری دهی هیچ یکی نخواهم کرد - هرگاه در میان^۳ شما دهلي بـ گیرد با او موافقت کرده خواهد شد - چون جواب مكتوبات^۴ هر یکی بر غازی ملک رسید خشم^۵ شد - و ملک بهرام اینه^۶ را طلب فرمود و محضر ساخت که مملکت اسلام هندوان گرفتند - و خاندان علائی بـ افتاد - اکنون می خواهم که انتقام آن خاندان بکشم - چنانچه سالها با من موافقت نموده اید^۷ این زمان نیز موافقت باید کرد - تا بیاری شما برسم حلال خواران تبع رنیم - هم بـ یعنی عهد بـ استند و اتفاق بـ یرون آمدن کردند - همچنان خبر رسید که مال خراج ملتان و سیستان و اسپان بـ شمار و بـ عدد بـ دهلي میروند - ملک غازی ملک که حیدر ثانی^۸ بـ لشکر را فرمود تا بـ تمام مال و اسپان غارت کند - و هر یکی را از^۹ لشکریان مواجه دو سال صفوغ کرده بـ هند - همچنان کردند - چون غازی ملک را این چنین یـ من روی نمود از دیبالپور کوچ کرد^{۱۰} و بتواتر در سرستی رسید - ناصر الدین خسرو خان نیز خانخان بـ رادر خود و صوفی خان را با لشکرهای انبوہ پیش فرستاد - در حوض بهاتی جـ مصاف اختیار کردند - آنجـ هر دو لشکر را جـ نگـ شـد - حق تعالی غازی ملک را ظفر بـ خشید - لشکر

مقابل آن یک لکهی مذکور M.

بدو هم رسید B.

هرگاه میان شما که دهلي M.

مكتوب B.

حشم خود M.

ایله M.

نموده اند B.

حیدر ثانی M. omits

را از M. omits

کرده M.

سامانه فرستاد - و بجهت استدعای خون^۱ سلطان قطب الدین ایشان را تحریض نمود - و ملک بهرام آینه^۲ بمجرد رسیدن مکتوبات بر ملک غازی ملک آمد - و مغلطی^۳ امیر ملتان جواب نوشت مضمون آنکه من امیر ملتان با چندین هزار سوار و پیاده بیشمار با دهلي خلاف نمی توانم کرد - علی الخصوص امیر دیبالپور زیفهار این خیال فاسد از دماغ بیرون برد - و سر در رقیه اطاعت کشد - چون امیر ملتان بین نوع جواب نبشت ملک غازی بخفیه مکتوبی دیگر برای ساکنان و مقاطعه ملتان فرستاد - بهرام سراج که یکی از معارف ملتان^۴ بود با جمعی انبوہ مستعد شده در آمد - مغلطی را خبر شد - فرار نموده در جوئی که غازی ملک^۵ حفر کرده بود خزید - خلق ملتان سوار و پیاده تعاقب کردند - و از آنجا بیرون آوردند و کشتند^۶ - و محمد شاه پسر امیر سیستان پیش ازین بر دست سیستانیان محبوس بود - چون مکتوب غازی ملک رسید سیستانیان بر محمد شاه^۷ گفتند اگر غازی ملک را اطاعت کنی ما تو بگذاریم - همچنان کرد - اورا گذاشتند - محمد شاه جواب نبشت که متعاقب مکتوب احرام گرفته می آیم^۸ - و قدری کیفیت از حبس خود و غیر مستعد بودن لشکر باز نمود - اما یک لکه ای امیر سامانه عین مکتوب^۹ غازی ملک بر ناصر الدین خسرو خان فرستاد - و کیفیت مخالفت غازی ملک باز نمود - و لشکر خود مستعد کرده^{۱۰} بجانب دیبالپور بیرون آورد - چون در حدود دیبالپور رسید ملک غازی ملک

استدعا چون M.

اعیانه M.

معارف ملک M.

گذاشتند B.

بر محمد شاه را گفتند M.

سامانه عین الملک و غازی ملک بر ناصر M.

خود را مستعد کرده از شهر دیبالپور M.

مغلطی M.

آوردند بگذاشتند A.

می آید M.

سامانه عین الملک و غازی ملک بر ناصر M.

خود را مستعد کرده از شهر دیبالپور M.

الدين سنبيل را حاتم خان خطاب کرد - و کمال الدين صوفي وکيلدر
و ملک فخر الدين جونا پسر غازی ملک آخرور بگ قطبی آخرور بگ
گشت - آن گاه خواست تا جمله امرا و ملوک اطراف را در حضرت آرد -
بعضی می آمدند و بعضی سرکشی میکردند - روزی ملک فخر الدين
آخرور بگ را گفت که چند از سر اسپ^۱ تازی بر ق کند - ملک
فخر الدين که همه وقت در اختلال خاندان سلطان علاء الدين تاسف
میکرد بهانه یافت - بر غازی ملک^۲ بخفیة مکتوبی نبشت - که زندهار
این^۳ کافر نعمت را استوار نداری و اتفاق آمدن^۴ نکنی - بلکه اگر
خواست خدای تعالی^۵ باشد این فرزند نیز^۶ بخدمت می سد -
بعد از چند روز فرصت یافت هم بران اسپان سوار شده جانب دیدالپور
واند - پسر ملک بهرام آینه^۷ را نیز برابر خود بود * بیت *

نشسته بران تازیان بر اراق همی راند یکرو بیک اتفاق
ناصر الدين را از دقن ملک فخر الدين خبر شد - یک فوج سوار متعاقب
او فرستاد - ایشان^۸ سه شبیان روز دنبال کردند نتوانستند رسید - ملک
فخر الدين با پسر ملک بهرام هرجه تعجیلتر بر غازی ملک رفت -
و مزاج فساد و اهانت اسلام بتمام^۹ باز گفت - ملک غازی ملک همان
زمان مکتوبات^{۱۰} بجانب بعضی امرا و ملوک علائی چنانکه ملک بهرام آینه
و ملک مغلطی امیر ملتان - و ملک عین الملک شهاب ملتانی
و محمد شاه پسر امیر سیستان^{۱۱} و ملک بک لکهی بنده علائی امیر

گفت تا چند سر اسپ M.

ملک غازی M.

نبشت که سخن این کافر نعمت را M.

تعالی M. omits

اتفاق باین بد عهد نکنی M.

ایشان M. omits

بهرام امیر را N.

سوستان B.

بنام M. omits

سوستان B.

مکتوب B.

10

سرانجام گوهه را بکار آورد همان میوه تلخ بار آورد
القصه بعد کشتن سلطان قطب الدین مرحوم و شاهزادگان - خسرو خان در
برانداختن خاندان علائی دست برآورد - وبعضی شهزادگان و پسران سلطان
علاء الدین مرحوم که در حادثات ماضیه از آفات مادر دهر بی مهر درون
حرب در کنار مادران مانده بودند چنانچه فرید خان و بو بکر خان و علیخان
و بهار خان همه را بیرون آورده در ^۱ سنہ احمدی و عشرين و سبعماهه میل
در چشم کشید - وبعضی امرا و ملوک علائی را که مخالف خود دید دست ^۲
آورده بخواری و زاری تمام نابود و نیست گردانید - و بعضی را
چنانچه عین الملک ^۳ و شهاب تاج ملتانی و چند فردیگر ^۴ را متفرق
گردانید - اغلب هنود فرماده و حاکم گشتند - و آن جماعت بر اعتماد
قویت ^۵ ناصر الدین خسرو خان درمیان مسلمانان ظلم و تعذی کردن
گرفتند - و عورات از درون حرم می بردند و خزانی و دفاین که از سلطان
علاء الدین مانده بود بتمام پریشان وتلف می کردند *

همه گنج و انهاد دیرینه سال که نارد کسی حصر آن در خیال
کلید درش هندوان را سپرد که هر یک بمقدار بایست برو
و بعضی امرا و ملوک که بر دست او محبوس نشدند حیران و مضطرب
می بودند - تا ناصر الدین خسرو خان فرمانی استظهار در اطراف فرستاد -
و خلق را بر خود استدعا کرد - و از مقربان خود هر یکی را بخطاب
و القاب مشرق گردانید - چنانچه حسام الدین برادر خود را خانخان
و یوسف صوفی را صوفیخان و عین الملک ^۶ ملتانی را علم خان و اختیار

۱ M. omits در

۲ M. در بکشت و بعضی

۳ عین الملک شهاب

۴ M.

ناصر الدین درمیان and M.

۵ اعتماد قریب B.

۶ عین الملک و اختیار M.

را بگرفت - و سلطان را بزمین زد و خنجر در سینه مبارک چنان زد که سلطان شهید از دار فنا بدار بقا رحلت نمود - چون آن حرام خوار کار آن پادشاه پاک اعتقاد را تمام ساخت خود بر تخت سلطنت بنشست - و سلطان ناصر الدین خود را خطاب کرد و زن سلطان را در حیله خویش آورد^۱ - و این واقعه^۲ در پنجم ماه ربیع الاول در سنه عشرين و سبعماهه بود * بیت *

شد خار خار بستر آن شخص نازنین کازار می رسید ز دیدا و ششترین^۳
مدت ملک سلطان قطب الدین چهار سال و چند^۴ ماه بود و اللہ اعلم
بالصواب^۵ *

ذکر سلطان ناصر الدین خسرو خان

ناصر الدین خسرو خان از بندگان علائی بود - در عهد طفویلت خسرو خان و برادر او از نهض مالوہ بر دست لشکر^۶ اسلام اسیر گشته - و میل بندگان خاص جمع آمده در عهد سلطان قطب الدین مرحوم قدرت و احتشام و اختصاص^۷ گرفت و نایبِ مملکت گشت - چون در اصلش خطاب بود در عقلش نقشان - صواب کار خویش درین^۸ کار ناصواب دید - و کمال^۹ کفران نعمت ورزید *

درختی که تلغی است^{۱۰} او را سرشت گرش دو^{۱۱} نشانی بیان بهشت به بین^{۱۲} اذگین ریزی و شیر ناب ور از جوی خلدوش بهنگام آب

۱. M. omits from وزن up to

۲. B. omits در پنجم ماه ربیع الاول

۳. M. ششترش

۴. M. چهار سال و دو ماه و یازده روز بود

۵. M. omits و اللہ اعلم بالصواب

۶. B. omits لشکر

۷. M. احتشام گرفت ان مملکت

۸. M. درین دید

۱۰. M. تلغی کمد

۱۱. M. برشانی

۹. M. بکمال

۱۲. M. همه اذگین

و نفایس دیگر بوجه خدمتی خسرو خان را داد - و شرط اطاعت
و خدمت گاری^۱ بجا اورد - و خلعت از خسرو خان پوشید -
از آنجا خسرو خان بجانب ملکی^۲ نهضت کرد - و بیست زنگیر پیل
و یک الماس بوزن شش درم دست آورده در ولایت معبر در آمد - از
ایشان نیز پیل و مال فراوان گرفتا - چون مالهای بیشمار و پیلان^۳ بسیار
بدست او افتاد^۴ خواست تا از سلطان عاصی شده هم دران طف بماند -
اموا و ملوک حضرت که برابر او نامزد بودند چنانچه ملک تبلغه بعده^۵
و ملک تبلغه فاگویی و ملک حاجی نایب عرض و ملک تمر و ملک تکین
و ملک ملّ و امرای دیگر همه متفق شده او را بزور در دهلي آوردند -
و این معنی بحضور^۶ سلطان توجیه کردند - سلطان در حق او گفته ایشان
سمسمع نداشت - بلکه مرحومت‌های فراوان و شفقت‌های بی پایان ارزانی
فرمود - و در حق آن حال خواران سیاست فرمود - بعد ازان^۷ چندگاه
خسرو خان حرام خوار غدری^۸ غدر اندیشید - و چند نفر براو اقربی
خویش آورده درون خانه پنهان داشت تا سلطان را بکشدند - در وقت
نمای خفتن آن حرامخوار بدیخت^۹ با برادران و قرابتان در آمد - سلطان در
آن شب مسٹ بود - بگرفت^{۱۰} و خنجر بر خنجر مبارک راند - سلطان از
قوت جوانی و زور مستی خود را از دست حرامخوار رها کناید
و عزیمت سلامی محروسه کرد - آن حرام خوار تعاقب نمود - و بعد مبارک

و خدمتگاری^۱ M. omitsمتلی نهضت و بیست^۲ M.پیل بسیار^۳ M.بدست افتداده^۴ M.تلبیعه یغده^۵ M. Tabaqat Akbari p. 181 بغرةآورده بحضور سلطان^۶ M.بعد ان چندگاه^۷ M.به بخت^۸ M. omitsپاک عقاد up to و خنجر from بگرفته کشت و خود بر تاخت^۹ M.

را تمام ساخت

* بیت *

خدا داد ما^۱ را بشمشیر و رای نیارد سند دیگری چـز خـدـای
آنـگـاهـ طـرف دـیـوـگـیر عـزـیـمـت فـرـمـود - و چـنـدـگـاهـ آـنـجـاـ سـکـونـت کـرـدـهـ یـکـ
لـکـهـیـ رـاـ درـ دـیـوـگـیر گـذاـشـت - و خـودـ بـحـضـرـت دـارـ الـمـلـکـ باـزـ گـشـتـ -
چـونـ درـ بـالـاـ کـبـیـ^۲ سـاـکـونـهـ رسـیدـ اـسـدـ الـدـینـ پـسـرـ مـلـکـ خـمـوشـ غـدرـ
انـدـیـشـیدـ - و چـنـدـ نـفـرـ دـیـگـیرـ باـوـ یـارـ شـدـنـدـ - آـرـامـ شـهـ پـسـرـ خـورـمـ کـهـجـوزـیـ وـکـیـلـدـرـ
جلـالـیـ نـیـمـ شبـ سـلـطـانـ رـاـ خـبـرـ دـادـ - چـونـ بـامـدـادـ شـدـ^۳ اـسـدـ الـدـینـ وـ مـلـکـ
مـصـرـیـ رـاـ بـگـرـفـتـنـدـ - اـیـشـانـ مـُقـرـشـدـنـدـ - بـسـیـاسـتـ پـیـوـسـتـنـدـ - سـلـطـانـ اـزـ آـنـجـاـ
بـکـوـجـ مـتـواـتـرـ درـ دـهـلـیـ آـمـدـ - بـعـدـ اـزـانـ یـکـ لـکـهـیـ درـ دـیـوـگـیرـ عـصـیـانـ وـرـزـدـ
وـ عـلـامـاتـ یـادـشـاهـیـ ظـاهـرـ گـردـانـیدـ - سـلـطـانـ لـشـکـرـهـایـ قـاـھـرـةـ^۴ خـسـروـ خـانـ رـاـ
دادـهـ درـ دـیـوـگـیرـ بـجـهـتـ^۵ دـفعـ دـنـتـهـ یـکـ لـکـهـیـ نـامـزـدـ فـرـمـودـ - چـونـ خـسـروـ
خـانـ آـنـجـاـ رسـیدـ لـشـکـرـهـایـ دـیـوـگـیرـ کـهـ آـنـجـاـ جـمـعـ شـدـهـ بـودـنـدـ^۶ یـکـ لـکـهـیـ
راـ گـرفـتـهـ غـلـ درـ گـرـدنـ وـ زـنجـیـرـ درـ پـایـ کـرـدـهـ خـدـوـهـ فـغـلـوـهـ بـرـ خـسـروـ خـانـ آـرـزـنـدـ^۷
خـسـروـ خـانـ اوـراـ درـ حـضـرـتـ فـرـسـتـادـ - وـ آـنـجـاـ بـسـیـاسـتـ پـیـوـسـتـ - خـسـروـ خـانـ
ازـ آـنـجـاـ کـوـجـ کـرـدـهـ طـایـفـهـ رـاـکـهـوـ^۸ رـاـ نـهـبـ وـ تـارـاجـ کـرـدـ^۹ - وـ غـنـیـمـ فـرـاوـانـ
ازـ زـرـ سـامـتـ^{۱۰} وـ نـاطـقـ بـدـسـتـ آـوـرـدـ - بـعـدـ اـزـانـ جـانـبـ تـلـنـگـ رـفـتـ -
چـونـ درـ حدـودـ تـلـنـگـ رسـیدـ رـایـ تـلـنـگـ طـاقـتـ مـقاـمـتـ نـیـاـورـدـ - حـصـارـیـ
شـدـ - خـسـروـ خـانـ حـصـارـ رـاـ مـحـصـرـ^{۱۱} کـرـدـ - بـعـدـ اـزـ^{۱۲} چـنـدـ رـوزـ رـایـ
مـذـکـورـ^{۱۳} عـاجـزـ گـشـتـ - صـدـ وـ چـنـدـ زـنجـیـرـ پـیـلـ وـ خـرـابـ وـ دـفـایـنـ

خـداـ دـادـ هـاـ رـاـ

² بالـاـکـهـتـیـ M.

بـامـدـادـ اـسـدـالـدـینـ

⁴ لـشـکـرـ قـاـھـرـ M.

سبـبـ دـفعـ

⁶ جـمـعـ شـدـهـ بـودـ B.

رـاـکـهـوـ M.

⁸ تـارـاجـ نـهـادـ B.

غـنـیـمـ فـرـاوـانـ بـدـسـتـ آـوـرـدـ بـعـدـ جـانـبـ تـلـنـگـ M.

¹⁰ حـصـارـ رـاـ مـهـرـ کـرـدـ M.

بعدـ اـزـانـ چـنـدـ

¹² M. omits مـذـکـورـ

خان خطاب کرد - و محمود محمد مولی^۱ میر خان - و ملک دینار
ظفرخان شد - و ملک فخر الدین^۲ جونا پسر غازی ملک امیر آخر -
و ملک قیصر خاص حاجب^۳ - و اصبح قریبگ میسره^۴ - و یک لکه‌یی متحو
قریبگ میمنه - و بشیر معزی^۵ نایب خاص حاجب - و بیگ روزمنی
سر جاندار میمنه - و حسن بیگی سر جاندار میسره - و خواجه حاجی شب
نویس نایب عرض ممالک گشتند - همدران سال جلوس اتفاق کرد که
جانب دیوگیر رود - امرا و ملوک عرضه داشت کردند این معنی
پسندیده نیست - بادشاہ را در ابتدای جلوس که ملک نوگیر بود
مصلحت نباشد که بدور دست عزیمت کند *

پسندیده نبود ز فرهنگ و رای جهان بادشاه را خرامش ز جای
که دازد که در پرده بد خواه کیست بصدق اندرون مخلص شاه کیست
بنه^۶ به که جا گیرد اول فراخ پس انگه زند سوی هربیخ شاخ^۷
بعد سلطان فرمود^۸ هیچ کس را از شما گمان بود که مُلک بوجود
چندین برادران بمن رسد - گفتند نبود - پس گفت چون حق تعالی
بی واسطه و بی مثیت کسی ملک بمن داد مقدور که باشد^۹ که از من
بسناد - و آن وقت که بستاند حد کیست که باز^{۱۰} دهد - و این بیت
می گفت^{۱۱} *

¹ Barani, p. 379 and Tabakat Akbari, p. 175

و محمد مولی عم خود را شیرخان خطاب فرمود

² Barani, p. 379

³ Barani, p. 379 ملک تاج الدین حاجب قیصر خان

⁴ M. بیخ و شاخ B. تنه آن که جا M. معتری

⁵ M. باز دهاند M. مقدور باشد که از B. گفت

¹¹ M. omits و این بیت می گفت

و سوها^۱ در بنا گوش بسته یکسر بالا رفند - و تیغ بران^۲ بران حرامخوار
ادداختند - او گردیخته در پرده حرمگاه خزید - از آنجا بیرون^۳ آورده سوش
بریدند - بعد ازان مبارک خان که درون پنهان مانده بود^۴ از حرم محترم
بیرون آمد - سلطان شهاب الدین^۵ را خدمت کرد - خود نایب ملک شد
تا^۶ مدت چهار ماه - ^۷ چون سلطان شهاب الدین خرد بود صلاح
و فساد مملکت نمی دانست - امرا و ملوک نیز بر مبارک خان^۸ نظرداشتند
اما بیرون نتوانستند داد - بعده^۹ مبارک خان سلطان شهاب الدین را
جلا کرد^{۱۰} و خود^{۱۱} را سلطان خطاب کرد و بر تخت سلطنت جلوس فرمود -
و این واقعه در سنة سنت عشر و سبعماهه بود * بیت *

۷۱۵ هجری

تا جهان بُود چنیَن بُود و چنیَن خواهد بود
همه را عاقبت کارهاین خواهد بود
و مدتِ ملک سلطان علَّو الدین بیست و یک سال بود و الله أعلم بالصواب *

ذکر سلطان قطب الدین مبارک شاه

سلطان قطب الدین مبارک شاه پسر سلطان علَّو الدین بود - چون
سلطان شهاب الدین را جلا^{۱۰} کردند روز یکشنبه بیستم ماه محرم سنة
المذکور در قصر دار الخلافت بر تخت سلطنت جلوس فرمود - و کسان
خود را بالقاب و اشغال معین گردانید - چنانچه خسرو پاسبان را خسرو

^۱ بر کشیدند و پیرها در بنا گوش بسته بمکر بالا. B.

^۲ M. omits

^۳ بیرون آورده سرش بریدند. M.

^۴ مانده بود بینند مبارکخان از حرم

^۵ M. omits الدین

^۶ مدت چهار ماه بگذشت. B.

^۷

^۸ بر مبارکخان آن نظر M.

^۹ M. omits بعدة

¹⁰ جدا کردند. M.

بوسه برو سو و روی^۱ آن شاهزاده یوسف صفت - فرشته منش داد و فرمود
برو مادر را ببین - چون خضر خان بدیدن مادر رفت ملک نایب
حرامخوار^۲ قواشی بردار پس دریده پیش بریده محل خلوت یافت -
پیش سلطان عرضه داشت کرد که اگر^۳ خضر را اتفاق ملک گرفتن
نیست بی فرمان بادشاه چهرا در حضرت آمده است - سلطان را چندان
شبط و هوش نماده بود^۴ فرمود تا خضر خان را و شادی خان را بند
کرده در گوالیر^۵ فستند - هر دو برادر بی گناه^۶ را بند کرده سیوم روز در
گوالیر بردند - چون چند روزی بآمد سلطان را زحمت غالب شد -
و همدران زحمت برحمت حق پیوست - در هفتم ماه شوال سنه
خمس عشر و سبعماهه ملک نایب پسر سلطان را که شهاب الدین
لقب بود بر تخت بنشاند^۷ و سلطان شهاب الدین خطاب کرد
و خود^۸ نایب ملک شد - و ملک اختیار الدین سنبیل را در گوالیر
فرستاد تا چشم خضر خان و شادی خان بکشد^۹ - چون این خبر بر
حضر خان برسید^{۱۰} چشم پر آب کرد و دل بر قضای مرگ^{۱۱} نهاد - سنبیل
حرامخوار ایشان را میل کشیده باز گشت - ملک نایب در تدبیر آن شد
که امرای علائی^{۱۲} را بدهست اورده دفع کند - همدران^{۱۳} اندیشه فاسد
بود که مبشر و بشیر پایگان خوابگاهی سلطان علاؤ الدین اندیشه کردند
که حرامخوار را بکشند - دران شب نوبت ایشان بود تیغ برکشیدند

بوسه بروی او داد فرمود ۱ M.

اگر ۳ M. omits

حرام خوار محل خلوت ۲ M.

کالیور ۵ M.

نماده بود و خوف گشته فرمود ۴ B.

کرده و چون نایب ۶ M. omits ۷ بی گناه ۸ M.

نشاند ۹ M. بکشند ۱۰ M.

دل زیر فضاد سنبیل ۱۱ M.

بعد ازان اندیشه ۱۲ B.

۱۳ M.

که خضرخان را در ملک بنشاند و خود نایب ملک شود - و بعد از چندگاه او را نیز^۱ تمام کند - و مِنْ كُلِ الْوُجُوهُ خود مُلَكْ بکیرد - سلطان را زحمت غالب شده بود - از خود^۲ خبر نداشت - لین معنی تحقیق پنداشت - فرمان شد تا البخان را بکشند - چون البخان در سرای آمد ملک کمال الدین کرک و ملک نایب هر دو البخان را گرفته بشتند - چون ملک نایب کار البخان^۳ پرداخت بر سلطان عرضه داشت کرد - چو البخان کشته شد باید خضرخان ازین سبب هراسی گیرد - بجانب خضرخان فرمان اصدر یابد و اقطاع امروه بدو مفوض گردد تا آنجا باشد - بمضون آنکه آن فرزند در امروه بشنیبد و تا دامن کوه شکار گاه خود سارد - و تا فرمان طلب صادر نگردد اصلاً^۴ در حضرت اعلیٰ نیاید - چون فرمان اعلیٰ بر خضرخان برسید بغايت متعدد و متمام^۵ شد - و از هتنهپور در امروه رفت - و در امروه نیز فرمانی دیگر رسید که چتر و دور باش و آنچه علامت بادشاهی باشد بحضورت اعلیٰ^۶ فرستد - خضرخان اطاعت کرد و هرچه علامات بادشاهی بود بحضورت فرستاد - بعد از چند روز با خود گفت که من خیانتی فکرده ام که موجب سیاستی و مستوجب ملامتی گردم - اگر بغیر فرمان در حضرت روم سلطان البته شفقت پدری از من دریغ ندارد - و اگر گذاهی و با خطائی در وجود آمده باشد بگذارد^۷ - سوار شد - دوم روز از امروه در حضرت آمد - پای بوس کرد - سلطان از شفقت پدری در کنار گرفت -

^۱ چندگاه کار او نیز تمام.

² و سلطان از خود خبر.

³ البخان سنجور پرداخت and B. and the bakhān rā pirdākh.

⁴ متمام M. omits

⁴ نگردد در حضرت نیاید.

⁵ بگذرد.

⁵ در حضرت فرستد.

⁷ B.

ملک نایب باریک^۱ با عساکر قاهره در ملک معبر نامزد شد - چون لشکر اسلام^۲ در حد معبر رسید ولایت معبر^۳ نهب و تاراج کرد و مال بسیار و دفاین بی شمار^۴ بر دست آمد - و صد زنجیر پیل بدست آورد - و چند هزار مفسد نامدار بدوزخ فرستاد^۵ - اقالیم معبر در ضبط و تصرف بندگان حضرت اعلیٰ آمد - و ملک نایب مظفر و منصور باز گشت - چون سلطان علاء الدین از کار چهانگیری و شغل کشور کشائی فارغ شد کار خیر شاهزاده^۶ بنیاد نهاد - فرمود تا اهل تقویم و اصحاب تنجیم به^۷ فیکو ترین فال روز اختیار کنند - منجمان^۸ بر حکم فرمان اعلیٰ از شمار تقویم و حساب تنجیم به بهترین روزی و خوبترین ساعتی کار خیر شاهزاده^۹ مدد الله عمده اختیار کردند - بطایع سعد و اختیار میمون در شمر قبه‌ای فلك سامی^{۱۰} بر آوردند - و بکنج و مهرتاب^{۱۱} پوشانیدند - و اهل طرب از^{۱۲} مسلم و هندو بقیه نغمه ساز گشتدند - و فلک را در چرخ^{۱۳} آوردند - بعد ازان چندگاه سلطان را زحمت تپ^{۱۴} غالب آمد - خضر خان پسر بزرگ سلطان به نیت صحبت نذر کرد - که اگر حق تعالیٰ سلطان را شفای عاجل کرامت کند پیاده بزیارت پیران هتمناپور رود - حق تعالیٰ سلطان را اندک مایه صحبت روی داد - خضر خان بر حکم نذر در هتمناپور بزیارت پیران^{۱۵} رفت - ملک نایب بسلطان باز نمود که البخان را اتفاق آنست

^۱ M. omits ملک نایب با عساکر

^۳ M. omits ولایت نهب کرد

^۴ M. omits و دفاین بی شمار

^۵ B. omits فرستاد

⁶ M. omits شاهزادگان بنیاد نهاد

⁷ M. omits به

⁸ M. omits منجمان نیک ترین حکم

⁹ M. omits شاهزادگان اختیار

¹⁰ B. فلک مایه

¹¹ B. و بکنج و محربات

¹² M. omits از اهل طرب مسلم

¹³ M. در خرج آوردند

¹⁵ B. حق سبحانه و تعالیٰ

¹⁴ M. omits تپ

¹⁶ M. omits پیران

قا^۱ مفسدان آن دیار را قلع و قمع کند - و شر ایشان بکفایت رساند - و هر که سر در ریقه اطاعت آرد او را بخلعت امن و تشریف استظهار مشرف گرداند - و دران ایام در مالوہ کوکا نام مقدمی بود - بقیاس چهل هزار سوار و یک لکهه پیاده داشت - چون لشکر دران نواحی رسید کوکا طاقت مقاومت نیارد - فرار نمود - ولایت او بتمام تراجم و نهبا گشت^۲ - و دران ایام در سیوانه مفسدی بود ستلدیو^۳ نام - با جمعیت انبوه در قلعه سیوانه حصاری شد - لشکر بسیار کوشش نمود^۴ اما نتوانست کشاد - سلطان بر طریق شکاربیرون آمد و آنجا رفت - هم در اول روز قلعه مذکور زیر و زبر^۵ گردانید - زهی اقبال و نصرت که الله سبحانه و تعالی آن بادشاہ عادل رعیت نواز حشم پور را عنایت فرموده بود - فتح کرد و ستلدیو عین را بدوزخ فرستاد - و همدران سال جالب بدست کمال الدین کرک فتح شد - و کستمر^۶ دیو مفسد بدوزخ رفت - بعده^۷ رایات اعلی بجانب دارالملک دهلي^۸ مراجعت فرمود - در سنه اثنین و سبعماهه لشکرها بجانب تلنگ نامزد شد - چون لشکر در حدود تلنگ رسید رای تلنگ پیلان و سوار و پیاده بی شمار داشت - مع هذا نتوانست که با لشکر اسلام مقاومت کند - حصاری شد - لشکر^۹ حصار را گرد کرده ولایت بتمام نهبا و تراجم فهاد - رای تلنگ امان خواست - پیل و مال و خزانی و دفاتر بوجه خدمتی پیش آورد - و سر در ریقه اطاعت کشید - از آنجا لشکر اسلام بحضورت باز گشت - بعد ازان

۱ مفسدان دیار را قلع کند M.

۲ نهبا گشت - بعده ازان در سوانه M.

۳ کوشش نمودن نتوانست کشاد M.

۴ قلعه مذکور فتح کرد و سدلدیو M.

۵ بعده omits

۶ دهلي M. omits

۷ سلدیو نام جمعیت M.

۸ کتهر دیو M.

۹ لشکر اسلام حصار B.

شندند - بعضی از ایشان بر رای همیه دیو در جهابن رفتند و بعضی جانبیین پراگنده گشتند - و الغ خان از آنجا بکوچ متواتر در حضرت رفت - و در سنه تسع و تسعین و ستمائه الغ خان با عساکر انبوہ جانب رنتهمپور^۱ و جهابن نامزد شد - در آنجا^۲ رای بود همیر^۳ دیو نام حصاری شد^۴ - و حصاری بر سر کوه با استحکام تمام داشت که عقاب بدستون بر آن کوه بی ستون نتوان گذشت^۵ - او را دروازه^۶ هزار مرد تازی سوار و پیاده بی شمار و پیلان نامدار بودند - چون الغ خان آنجا رسید لشکرها^۷ ساخته کرد - هر دو لشکر^۸ از آن مقام پسترباز گشت و نزول کرد - از آنجا الاغان بحضورت فرستاد تا از استحکام حصار و استعداد پیاده و سوار عرضه^۹ دارند - و رکاب^{۱۰} دولت با نهدام و انهرام ان مقام ترغیب نمایند - چون الاغان کیفیت حال بحضورت باز نمودند سلطان لشکرها جمع کرده بکوچ متواتر در رنتهمپور رفت و آن را فتح کرد - و همیر دیو لعین را بدوزخ فرستاد - پیل و مال و خزانه و دفاین او بتمام^{۱۱} در دست ارکان دولت آمد - و دران قلعه کوتولی تعیین فرمود و اقطاع جهابن^{۱۲} بالغ خان مفروض شد^{۱۳} - از آنجا قصد قلعه چتو کرد و ان را نیز^{۱۴} فتح کرد - و آنجا خضر خان چتر لعل یافت - و چتور ر خضر آباد نام کرده بحضور خان انعام فرمود - از آنجا رایات اعلی^{۱۵} بفیروزی و پیروزی بجانب دارالملک دهلي باز گشت - و در سنه سبع مائے سلطان^{۱۶} ملک عین الملک شهاب ملتانی را با لشکرهای بسیار در مالوہ نامزد کرد -

^۱ M. ۳ همیره. ^۲ B. ۴ آنجا. ^۳ جهابن and رنتهمپور Barani, p. 213.

^۵ M. omits from ^۴ upto گذشت که عقاب نام حصاری بر سر کوه.

^۶ M. ۷ لشکر را. ^۸ B. and M. ۸ شد. ^۹ Lشکر را.

^{۱۰} M. ۱۰ امکان دولت. ^{۱۱} M. ۱۱ جهابن. ^{۱۲} M. omits شد.

^{۱۳} M. ۱۳ اعلی بجانب. ^{۱۴} M. ۱۴ آن را فتح سلطان.

فارغ شد در سنه ثمان و تسعين و ستمائه الع خان را^۱ با عساکر
گردون مأثر قاهره طرف گجرات نامزد فرمود - تا دهار^۲ ازان دیار برآرد -
در آن ایام کرن رای گجرات سی هزار سوار جرار و هشتاد هزار^۳
پیاده نامدار و سی زنجیر پیل مهیب سخ رو و کوه پیکر و عفریت هیکل
داشت - چون الع خان نزدیک گجرات رسید رای کرن طاقت مقاومت
نیاورد - منهزم گشت - الع خان در گجرات در آمد - تمامی ولایت را نهیب
و تاراج کرد و بیست زنجیر پیل بدست آورد - و تعاقب رای کرن مذکور^۴ تا
سومنات کرد - بتخانه که در سومنات^۵ بود از قدم میشوم او خراب
گشت - و آن بتخانه که قبله گاه هفدون و رای رایان بود مستحصل
و منهدم گردانیده و مسجدی بر آورده از آنجا بسوی حضرت باز گشت -
چون در حد جالور رسید بجهت اموالی که لشکر را از نهیب گجرات
و سومنات بدست آمده بود تفحص آغاز کرد - خلق را دمه^۶ می نهاد
و نمک آب میداد - بعضی طایفه مغل که برایر الی خان^۷ و الع خان
بودند چنانچه یلحق^۸ و کسری و بیگی^۹ و تمغان و محمد شه و تمر بعه^{۱۰}
و شادی بعه و قتلعه بعه^{۱۱} طاقت نتوانستند آورد و غنیمت باز نتوانستند
داد - از الع خان برگشتن^{۱۲} و قصد کشتن او کردند - اما مقهور و مخدول^{۱۳}

^۱ B. omits را^۲ M. omits ازان دیار برآرد.^۳ می هزار سوار و هشتاد هزار پیاده و سی زنجیر پیل داشت.^۴ M. omits مذکور^۵ سومنات بود خراب گرده مسجدی بر آورد و بسوی.^۶ M. omits دمه^۷ M. omits الی خان^۸ ملحق B.^۹ M. تبکه^{۱۰} تمرنگه M.^{۱۱} M. قتلنگه^{۱۲} M. باز گشتن^{۱۳} M. omits مخدول

پیش داخلو بشکستند - و خود از شراب توبه کرد و فرمود که شراب در شهر نفروشند - و هر که شراب خورد در زدای اید^۱ کند - بعد ازان در سنه سبع و نصیف و ستمائمه سلطان بجهت برانداختن طایفه مغل^۲ نو مسلمانان اندیشه می کرد - اثنای^۳ آن نو مسلمانان تنی چند^۴ که در شهر بودند بر سلطان غدر کردند - سبب آنکه سلطان بر ایشان اندیشه میکرد - و ساخت گرفته بود - و برخلق ایشان بدگمان شده - قرار غدر بدان دادند که چون سلطان در سیرگاه نا مستعد شکره پراند و خلق بنظاره^۵ مشغول گردید ما سوار در آئیم - بروی بزنیم^۶ - او را و نزدیکان او را بکشیم - مُهمیان این خبر بسمع مبارک سلطان^۷ رسانیدند - بعده^۸ سلطان خفیه بر مقطعه^۹ بلاد و ممالک فرمان فبیشت - و موعد مستقیم گردانید تا بیک موعد و بیک اتفاق ویک روز نو مسلمانان کل بلاد ممالک را بکشند^{۱۰} - چنانچه هیچ یکی از مغلی^{۱۱} گویان در مملکت هندوستان نمادند - بعد ازان بجانب هندوستان بیرون آمد^{۱۲} و دیوگیر را که در نوبت امیری فتح کرده بود و غذایم فراوان^{۱۳} و نفایس بی پایان بدست آورده بار دیگر لشکر کشید - و آن بلاد را مضبوط گردانید - و چون ممالک دهلي حق تبارک^{۱۴} و تعالی او را صاف گردانید و از انہرام لشکر ملاعین

^۱ M. omits اید

مغل و نو مسلمانان M. ۲

^۲ M. در اثناء ۴ نو مسلمانانی چند

نو مسلمانانی چند B.

^۳ M. خلق نظاره^۵

بروی زنیم B.

^۴ این خبر شنیع بسلطان ۷

بعدة M. omits

^۵ بر مقطعه بداد ممالک and M. بر متعلقان بلاد ممالک B.

مغل ۱۱ B.

^۶ M. بکشند

آمد ۱۲ M.

^۷ فراوان بددست آورده بار دیگر بکشاد و چون ممالک دهلي M.^۸ تبارک و B. omits

شکسته و پریشان باز رفتند - کرت پنجم اقبال^۱ منده و کیگ - لشکرها جمع
کرده به انتقام محمد توق و علی بیگ در حد ملتان تاختند - و این بار
لشکر بیی عدد بود - اما چون^۲ فیروزی سلطان علاء الدین معاینه کرده
بودند و کریات مفهوم و مقهور و مخدول^۳ گشته بیشتر آمدن نتوانستند - سلطان
ملک نایب و ملک تغلق را^۴ با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون ایشان
در حد ملتان رسیدند لشکر مغل^۵ تاخته و غنیمت کرده باز گشته بود -
ملک نایب و ملک تغلق تعاقب کرده بر ایشان زدند - کیگ ملعون که
یکی از مبارزان آن دیار بود زنده^۶ اسیر و دستگیر شد - غذایم که بدست
ملاعین آمده بود تمام باز ستدند^۷ - لشکر اسلام مظفر و متصور بحضورت
اعلی^۸ باز گشت - بعد ازین لشکر مغل از مهابت عساکر هندوستان گرد
آن دیار^۹ نگشت و رخ بدین طرف فنهاد - چنین می آزند که سلطان
در شراب شربی^{۱۰} تمام داشته با حریفان مجلس شراب همی خورد -
حاضران مجلس را^{۱۱} بیگا شده بود - یکدیگر را اشارت کردند که بر خیزیم -
سلطان را بر اشارت دادن ایشان نظر افتاد - گفت^{۱۲} غدر غدر - قاضی بها را
بکشت - دیگران را باز گردانید^{۱۳} - چون روز شد قاضی بها را طلبید - گفتند
او در شب گشته شد - سلطان همان زمان فرمان داد تا شراب خانه را بتمام^{۱۵}

۱. اقتل.

۲. چون از روزی سلطان.

۳. و مخزول M. omits

۴. را M. omits

۵. لشکر تاخته غنیمت M. omits

۶. بود به تمام اسیر B. omits

۶. بتمام باز خریدند M. omits

۷. اعلی M. omits

۸. گرد این نگشت M. omits

۸. بین طرف M. omits

۹. شربتی B. omits

۹. را M. omits

۱۰. گفت غدر قاضی M. omits

۱۰. دیگران باز گشتند M. omits

۱۱. بتمام M. omits

رفت - کرت سیوم تر غی^۱ که یکی از مرکنان^۲ ان دیار بود با لشکر انبوه
بقدر یک لکه و بیست هزار سوار دلیر و نامدار دامن کوہ^۳ گرفته تا حد پرن
رسید - ملک فخر الدین امیر داد مقطع پرن حصاری شد - سلطان بجهت^۴
دفع ملاعین ملک تغلق را با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون لشکر اسلام
در پرن رسید ملک فخر الدین امیر داد نیز بیامد - یکجا شده شجاعون پر
ملاعین زند - بعذایت الله تعالی لشکر ملاعین شکسته و منهزم شده
باڑ گشت - توخی مذکور زنده بدست آمد - ملک تغلق اورا در حضرت
آورد - کرت^۵ چهارم محمد تر ق^۶ و علی بیگ که بادشاہزادگان
خراسان بودند لشکر بی شمار و مردان جلد و نامدار جمع کردند بدوفوج
یکی در دامن کوہ سر صور تا حد آب بیاه - دوم جانب ناگور تاختند -
سلطان ملک نایب^۷ بندۀ خود و ملک تغلق امیر دیدالپور را در امرمه
نامزد فرمود - چون ایشان در امرمه رسیدند چنان تحقیق شد که مغل
بسیار غذایم^۸ بدست آورد - کناره آب رهب گرفته
می آید - ملک نایب با استعداد جنگ پیش آهندگ در آمد - هردو
لشکر را مصاف شد - لشکر اسلام ظفر یافت - و هردو بادشاہزادگان مذکور اسیز
و دستگیر گشتدند - غل^۹ و زنجیر که مشتاق گردی آن ملعونان بود
معافته کرد - خدوده - فخلو - لشکر اسلام ایشان را غل در گردی کرده در
حضرت آوردند - و جمله غذایم و بهایم که بر دست مغل آمده بود
دها کنانیدند - و بیشتری از ملاعین علف تیغ بی دریغ^{۱۰} گشتدند - باقی

۱. نزاعی M.

۲. مرکنان M.

۳. کوهه کوهه M.

۴. سبب دفع فتنه ملاعین M.

۵. کرت M. omits

۶. تر ق M.

۷. ملک نایب M. and ملک نایب خود B.

۸. بسیار غذایم بی شمار B.

۹. اوردنند to غل M. omits from

۱۰. بی دریغ M. omits

ابجهور رسید فرمان^۱ جهان مطاع صادر گشت که همانجا ارکلیخان و سلطان رکن الدین را در^۲ چشم میل کشند - و البخان ایشان را در هانسی تسلیم کوتول کرده بحضورت آید - همچنان کردند - و احمد چب و الغورا نیز میل کشیده در گوالیر^۳ فرستادند - اقطاع ملتان ملک هرنما ریافت - الغ خان بحضورت پیوست - طایفه دیگر که با ارکلی خان پیار بودند ایشان را نیز کور کرده در کرام فرستادند - و ارکلی خان^۴ و ارسلان خان را از سامانه بند کرده در بهراچ چلا^۵ کردند - و همانجا زه در گردن انداخته بیاویختند - و هر فمار از ملتان طلب شد اورا نیز کور کرده در آچه فرستادند - اقطاع ملتان بالبخان مفروض شد - همچنین لشکر ملاعین در حد منجھور تاخت - سلطان^۶ الغ خان و ملک تغلق امیر دیمالپور را با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون آنجا رسیدند خبر تحقیق شد که لشکر مغل تاخته است و غنیمت بسیار دست آورده میرسد - والغ خان کمین ساخته بر ایشان زد - چنانچه هم در اول حمله انہرام در ملاعین افتاد - بعضی شکسته باز رفند و بعضی زنده اسیر و دست گیر گشتند - کرت دوم قتلغ خواجه بادشاہ ترکستان^۷ خود قصد ولایت هندوستان کرد - چنانچه لشکر مغل تا حد کیا در آمد^۸ - سلطان الغ خان و ظفر خان را با عساکر قاهره نامزد فرمود - هر دو لشکر را در کیلی مصاف شد - و ظفر خان شهادت یافت - لشکر ملاعین مذہن گشت - قتلغ خواجه با بعضی لشکر جانب ترکستان^۷ روی نهاده بعد از^۸ رفتن همانجا در دوزخ

۱. فرمان آمد تا همانجا.

۲. در چشم in در B. omits

۳. کالپور M. omits.

۴. ارکلی خان M. omits.

۵. جدا کردند M. omits.

۶. ملک الغ خان M. omits.

۷. خراسان M. omits.

۸. بعد از رفتنا همانجا and M. omits B.

ذکر سلطان علاء الدین محمد شاه

سلطان علاء الدین محمد شاه پسر ملک شهاب الدین خلجی بود - چون سلطان رکن الدین بجانب ملتان رفت بیست و دوم ماه^۱ ذی الحجه سنّة المذکور بالاتفاق امرا و ملوک در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - و همان زمان در کوشک لعل آمد - هر کسی را بر اندازه حال او خطاب و اشغال معیّن گردانید - چنانکه الماس بیگ برادر خود را امیر حاجب باریک و الغ خان خطاب کرد - ملک هرمنار و کیلدر امین خان و ملک سونج^۲ نکشخان و ملک امامی ارسلان خان شدند - اقطاع سامانه ارسلان^۳ خان را مفوّض شد - یوسف خواهرزاده ظفر خان و سنجیر حربون^۴ البخان و سلیمان شه برادرزاده البخان و برادرزاده دوم قتلع خان و ملک خموش بغرشخان^۵ و ملک نصرت نصرت خان^۶ مخاطب گشتند - ملک تاج الدین کوچی تمیاج خان^۷ و فخر الدین کوچی بغرا خان و مولانا تاج الدین سرپرده داری یافت - در ماه محرم سنّة ست و تسعین و ستمائۀ سلطان علاء الدین - الغ خان و البخان را در ملتان^۸ بقصد ارکلیخان و سلطان رکن الدین فرستاد - چون الغ خان در ملتان رسید ایشان طاقت مقاومت نداشتند - حصاری شدند - ساکنان و متوجهان ملتان امان خواستند و صلح جستند - ارکلیخان و سلطان رکن الدین را بند کرده بر الغ خان آوردند - الغ خان ایشان را برایر کرده در حضرت می آورد - چون نزدیک

^۱ M. omits ماه.

ملک سونج نکشخان.

از ارسلان خان را مفوّض B.

سنجر خسر پرده البخان.

بغرشخان M.

نصرت خان.

کوچی و تمیاجخان B.

در ملتان.

دهلي با او بيعت کردند - بعده ملك علاء الدين بکوچ متواتر بجانب
 دهلي رانده مي آمد - در هر منزلی که مي رسيد اجهوها^۱ زر لشکر را
 صیداد - چنانچه خلق تمام رخ بر^۲ علاء الدين نهادند - چون در کناره جون
 رسيد عزاده و منجنيق^۳ نهاد واجهوها را بپرون انداختن گرفت^۴ - امراء
 دهلي^۵ بر ملك علاء الدين عهدها فرستادند و بيعت کردند - بعده دو گان
 سه گان^۶ امرا هر روز ازین جانب مي تافتند و بر ملك علاء الدين
 مي پيوستند - چون سلطان رکن الدين را اين حال معلوم شد طاقت
 استقامست نتوانست آورد - رخ بسومي اركليخان نهاد - ملك قطب الدين
 و ملك احمد چب و بغرا گيلاني موافقت نمودند و در ملنان رفتند -
 روز دیگر ملك علاء الدين آب جون عبره کرد و در سيرى نزول فرمود - بعد
 از سی^۷ روز دیگر بر تخت مملكت بنشست - و اين واقعه در نوزدهم
 ماه ذى الحجه سنه خمس و تسعين و ستمائه بود - اين رباعي مي گفت^۸ -

69583

ديدي چه کرد چرخ ستم گار^۹ و آخرش
 فامش مبر چه چرخ نه چرخ و نه چنبرش
 در خاک او فگند چه خورشيد ملك را
 گردون که خاک بر سر خورشيد انورش

مدت ملك سلطان جلال الدين مرحوم هفت سال و چند ماه بود
 وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

ملک علاء الدين آوردند M. 2. اجهوها زد M.

بيرون انداختن طرف امرا M. 4. عزاده منجنيق M.

5. Tabakat Akbari, p. 137:

ملک علاء الدين هر روز منجنيق پر زر کرده در لشکر پراگند ساختي *

بعد از پنج روز M. 7. دو گان يگان امرا M.

8. اين رباعي مي گفت M. omits

بالصواب و اليه المرجع و المآب M.

چرخ ستم گار آخرش M. 9.

بیوود او او را بیدارد - امرا و ملوک درین سخن که همان نمی دادند - سلطان گفتنه
ایشان نشندید - با چند نظر معین چنانچه خودم و کیل در و ملک فخر الدین
کوچی و ملک عوض قربیگ و ملک جمال الدین ابوالمعالی و نصیر الدین
کهرامی و اختیار الدین نایب و کیلدر و ترمتی طشتدار بوقت نماز دیگر
گذارا لب آب گنگ شد - هم در کرانه آب جایگاهی راست کرده بودند -
سلطان آنجا بنشست - ملک علاء الدین با جمعیت انبوه در آمد و پیاوی
سلطان پاک سیرت ^۱ افتداد - و سلطان از غایت شفقت محاسن ^۲ ملک
علاء الدین گرفت و بوسید - گفت که من ترا پدرم و ^۳ چندین سال بهر
این ^۴ پیروزدم که از من هراس گیری - ملک علاء الدین دست سلطان
بگرفت - محمود سالم سلاحداره تبعیغ از نیام کشید و بر سلطان بزد - بیک زخم ^۵
بکشت - سر مبارک او را بر نیزه کردند - امراهی دیگر زخم خورده روی
بکشتبی آوردند ^۶ - ملک علاء الدین دویده طغاب کشتبی بگرفت - بیشتر
خود را در آب انداخته ^۷ غرق شدند - ملک فخر الدین کوچی زنده بدست ^۸
آمد - ملک علاء الدین همانجا بادشاهی ظاهر کرد - ملک احمد جب
لشکر سلطان باز گردانیده و در دارالملک بر قدر خان آورد - ارکلیخان پسر
میانگی سلطان که درخور سلطنت ولایق بادشاهی بود تا آمدن او از ملتان
توقف نکردند - ملک رکن الدین قدر خان را در دهلي برتخت ^۹
نشاندند - و سلطان رکن الدین ^{۱۰} ابراهیم شاه خطاب شد - جمله امرا و ملوک

۱ سلطان مبارک M.

۲ محسن مبارک M.

۳ M. omits پدرم و.

۴ بهر آن B.

۵ سالم پلید مردار B.

۶ Barani, p. 235 says:—

در هفدهم ماه معلم رمضان بکشت

۷ آورده M.

۸ M. انداختند و غرق.

۹ M. omits برتخت.

۱۰ M. omits رکن الدین را ابراهیم M.

۱۱ M. برتخت.

آمده است - سلطان فرمود شما از برای خاطر من میگویند^۱ فاماً عیب
 آن من درین در بیت ظاهر کنم بعده این ریاعی فرمود * ریاعی *
 باشد که درین جا گذیر کس^۲ باشد کش خرقه و رای چرخ اطلس باشد
 باشد ز دم یا^۳ قدم معتبرش یک ذره بما رسید همان بس باشد
 بعد آن چند روز دیگر خبر ملک علاء الدین تحقیق شد که در دیوگیر
 رفت و نهیا کرد و مال و بیبل و اسپ بی شمار دست آورد و بجانب کره
 باز گشت - سلطان از آنجا بدار الملک دهلي مراجعت فرمود - و ملک
 عmad الملک و ضياء الدین مشرف را بر ملک علاء الدین فرستاد - ملک
 علاء الدین ایشان را موقوف کرد و ساخته شد که از بادشاہ بتاید و طرف
 لکهنو تی برود - ملک ریحان عرضه داشتی بحضورت^۴ اعلی ارسال کرد که
 ملک علاء الدین هراس گرفته است اورا مستظر گرداند - و محمد خطاب
 را که از ملک علاء الدین تافتہ بود و در حمایت قدر خان افتاد بند
 کرده بدو سپارند تا مگر^۵ ملک علاء الدین مستظر گردد - چون عرضه
 داشت ریحان مذکور بحضورت رسید سلطان^۶ در بجرا سوار شد و لشکر را
 فرمان داد تا کناره آب گرفته آید - چون نزدیک کره رسید ملک علاء الدین
 الماس بیگ را با مبلغی^۷ جواهر که از نهیا و تاراج^۸ دیوگیر بدست
 آورده بود بحضورت سلطان ارسال کرد - فرمان شد که ملک علاء الدین چرا
 نمی آید - او عرضه داشت کرد که می ترسد - می خواهد که طرف
 لکهنو تی برود - اگر بادشاہ میخواهد که او پوشان نشود - بادشاہ جهان تنها

۱. می گویند M.

۲. درین خاکدرس شد کس M.

۳. بقدم B.

۴. اعلی M. omits.

۵. تا مکر B.

۶. رسید سلطان در بحر سوار و لشکر B.

۷. بیگ را مبلغی B.

۸. و تاراج M. omits.

اشارت کرد تا پیل براند - پیل در آمد سیدی را پاره کرد - و سیدی استغفار می کرد^۱ - همچنین می آرد که مدت یکماه پیش ازین واقعه سیدی پاک^۲ دین و آن شیخ بزرگ منش شبانروز این بیت می گفت و می خندید عَلَيْهِ الرِّحْمَةُ وَالْفُرَّانُ * رباعی *

در مطبع عشق جز نکو را نکشند لاغر صفتان و زشت خو را نکشند گر عاشق صادقی ز کشت مگزین مرد^۳ از مرد هر آنچه اورا نکشند فرمان شد دیگران را باز گردانید - بعد آن سیوم روز کوکی کافتند بقياس ده گز طول سه گز عرض و دران آتش سخت کردند تا طایفه باقی را دب کشاند - ارکلیخان دستارچه در گردن کرده بوجه شفاعت پای سلطان گرفت - سلطان جمله را جان بخشی کرد - بعد آن دوم کرت بجانب رنتنبر^۴ مهم کرد - ارکلیخان بی رخصت سلطان در ملنان رفت - ملک علاء الدین مقطع کره جائی رفته^۵ بود سلطان بسبب این معنی^۶ بغايت متربد و مشوش می بود - طرف^۷ کالپور مقام کرد - و آنجا یک چموده و یک گنبد بزرگ بنا نهاد - و دران این رباعی از انشای خاص^۸ خود نوشتن^۹ فرمود - رباعی *

مارا که قدم بر سر گردون^{۱۰} ساید از توده سنگ و گل چه قدر^{۱۱} افزاید آن سنگ شکسته؛ آب نهادیم^{۱۲} درست باشد که شکسته درو آساید ملک سعد منطقی و راجا علی را طلب فرمود و گفت درین^{۱۳} رباعی هیچ عیبی است - باتفاق گفتند هیچ عیب^{۱۴} نیست بغايت پسندیده

منش to پاک M. omits from سیدی استغفار می کرد.

مرد مودار مرد and M. مرد مودان M. omits from زنهور M. omits.

جایی بود رفته B. omits معنی B. omits کالپور B. omits.

خاص M. omits نبشنی M. omits شاید M. omits.

چه دور افراید M. omits بنهادم دست B. omits.

در رباعی M. omits عیب M. omits.

جلال الدین ^۱ آورد که چون دانشمند ^۲ بزرگ شود قضا یابد تو این
بزرگ تر چه خواهی ^۳ شد - او نیز گفت بهتان ^۴ و بر من افترا بحقِ
مالک یوم الدین می کنند و من ازین افعال منزه و بیزارم - سلطان مراج
گرم کرده و سهم الحشم را فرمود که هتیما ^۵ پایک را بگرز ^۶ بکشند - و پسر
ترعی را در پایی پیل اندازند - آنگاه امیر هندو را طلبید گفت یکبار غدر
کردی بخشیدم اکنون چه میگوئی - گفت همه چنین است ^۷ که بادشاهه
می فرماید اما در آنگاه غدر اندیشیده بودم جان بخشی کردی * شعر ^۸
تا بیاموزند شاهانی که ز بخشند و سیم
رسم جان بخشیدن سلطان دین فیروز شاه

بالتله العظیم این بار بی گناه کشته می شوم - اگر فرمان شود دب ^۹
کنم - بعد روحی بجانب درویشان آورده که شما چوا بر سیدی ^{۱۰} موله ماجرا
نمی کنید - دو نفر قلندر و یک حیدری در آمدند - و کارد بکشیدند -
محاسن مبارک سیدی پاک دین ^{۱۱} با زنجع فرود آورددند ^{۱۲} و سوزن جوالقیان
در پهلوی راست زدند - سیدی پاک دین بنشست - سنگ مهره
آنجا افتاده بود بر گرفتند بر سر سیدی بردند - آنگاه ارکلی خان

فاضی جلال آورده ^۱ M.

دانشمندی ^۲ M.

خواهی شدن B and B ^۳ M.

نیز گفت بر من افترا می کنند سلطان ^۴ M.

بابک را بزخم گوز بکشید ^۵ M.

است ^۶ M. omits upto شعر این بار ^۷ M.

^۸ Barani p. 211 says:—

و دران صحراء خواص و عوام شهر گرد آمدند و انبوهی بس شگرف شد - سلطان
فرمود که متهمان را در آتش در آرنند تا صدق از کذب روشن شود و درین معنی از علماء
فتوى طلبید - علماء متدين بیک زبان گفتند که دب مشروع نیست و آتش سوزنده
است و خاصیت چیزی که سوختن بده محل صدق و کذب نتواند بود *

موله ^{۱۰} M. omits

تازنجی فرود آورددند ^{۱۱} B. آن پاک دین ^{۱۲} B.

همان زمان اقطاع بدانون اورا مفوض شد - جامه یافت و روان کرد -
و ملک مبارک تیوهنده یافت - و سرجانداری از هر فمار بستیدند -
و ملک بعرا کندالی^۱ را دادند بعده حصار مندور فتح شد - سلطان
بکوچ متواتر سواری^۲ کرد و بسوی دارالملک مراجعت فرمود :- چون
در کوشک کیلوپری رسید روزی دران ایام جشنی ساخته بود و با چند نفر
خواص نشسته . این دو بیت از انشای خود نبشتن فرمود *

آن زلف پرداشت زولیده نمی خواهم

وان روی چون گلنارت^۳ تفسیده^۴ نمی خواهم

بی پیرهفت خواهشم یکشب بکفار آئی

هان بانگ بلندست این پوشیده^۵ نمی خواهم

بعد از چند گاه دیگر ایام ملک الغو بر سیدی موله افترا کرد که تمامی امرا
و ملوک بر روی یار شده اند - ملک الغو بر سلطان گفت که سیدی موله
و قاضی شیخ جلال الدین کاشانی^۶ و پسران او و ملک تنار و ملک
لنکی^۷ و ملک هندو پسر توعی^۸ و ملک عز الدین بغانخان و هتمیا
پایک را در یک روز بگیرد - همچنان بگرفند و مقید کردند - بعد ازان
سیوم روز نماز جمعه اکابر و صدور حضرت دهلي را طلب کردند - در سرای
محض ساختند - سلطان^۹ در منظر نشسته بود - سیدی موله و
امرای مذکور را بیاوردند - سلطان روی به سیدی آوردہ و گفت که
درویشان را در کار مملکت و امور سلطنت چه گذر^{۱۰} - شیخ آغاز کرد که
این سخن بر من افترا کرده اند - بعد ازان روی بجانب قاضی

^۱ کندالی M.

^۲ B. omits گلنارین M. سواری کرد

^۳ تفسیده^۴ and B. تبسیده M.

کلیسانی M.

^۵ مکنکی M.

طرغی ۱۷۴ Barani, p. ۱۷۴ پسر نوعی B.

^۶ مسخر M.

چه سزد B.

^۷ ساختند در منتظر M.

گزد B.

شباشب بگمیخت - چون روز شد ارکلیخان عبره کرد تهاجم نمود -
 بهیم^۱ دیو را بدو زخم فرستاد و البغازي کشته شد - و ملک مسعود اخوریک
 و ملک محمد^۲ باین زندگی بدست آمدند - ارکلیخان بجانب افهمری
 کیتمور^۳ و ملک علاء الدین اقطاع کرد یافت - و الماس بیگ اخوریک
 شد - سلطان بجانب دارالملک مراجعت فرمود - بعد از آن سلطان رخ بجانب
 سلام بسبب دفع فتنه عبد الله پچه شاهزاده خراسان^۴ که با لشکر انبوه^۵
 آمدند بود بیرون آمد - میان هر دو لشکر متحاربه شد - میان جانبین قصد
 بسیار رفت اما جنگ قایم نماند - آخر مسامحت کردند - و تحف
 بسیار از یکدیگر یگدگار فرستادند - عبد الله بجانب خراسان رفت - سلطان
 بجانب دارالملک دهليی باز گشت - خان خانان را درین وقت زحمت
 شد و بر حممت حق پیوست - ارکلی خان از ملتان در دهليی آمد -
 سلطان ارکلی خان را بدھليی^۶ گذاشت و خود^۷ بجانب مندور
 عزیمت فرمود - چون آنجا برسید وقت نماز شام^۸ ملک فخر الدین
 کوچی بر سلطان چنان باز نمود که ملک مغلقی و برادره تاج الدین
 کوچی و اهرذمار^۹ و ملک مبارک شکار بک غیاثی غدر اندیشیده اند -
 سلطان دران شب بیدار بود چون روز شد بار عام داد - جمله امرا و ملوک
 بسلام آمدند - سلطان او بجانب مغلقی آورد^{۱۰} و گفت چون الله سبحانده
 و تعالی^{۱۱} مرا ملک بواسطه شما نداده است^{۱۲} بسعی شما از من
 نمود - من در حق شما چه بد کرد^{۱۳} ام که بدین نوع غدر اندیشیده اید -

۱. بلهیم دیو.

۲. M. omits محمد

۳. ابعري کسینمور.

۴. M. omits خراسان ۵. M. omits انبوه بیرون آمدند.

۶. در دھليی.

۷. M. omits خود ۸. M. omits نماز شد.

۹. اورده و گفت.

۱۰. M. omits حق تبارک و تعالی ۱۱. M. omits نداد است ۱۲. M. omits

وزید - امیر علی سرجاندار مقطع ارده^۱ و امرای هندوستان با او یار شدند - بعضی امرای جلائی که اقطاعات طرف هندوستان داشتند چنانچه ملک تاج الدین کوجی و ملک محمد قتلغ خان و ملک^۲ نصرت شحنة بارگاه و ملک علی بک و ملک قبران جمله در کرک^۳ جمع شدند - چون امرای مذکور بجانب حضرت کوچ کردند ملک البغاري^۴ مقطع کرک و ملک بهادر هم در کرک بمانندند - امرای^۵ مذکور ملک سیلیق^۶ را برایشان فرستادند که توقف شما سبب چست - ملک البغاري و بهادر سیلیق را گرفته گوئن زدند - و برای اولی مذکور گفتند که ما بندگان غیاثیم بر ملک چهجو خواهیم رفت - از کرک^۷ در بداؤن آمدند - از آنجا لب آب گذاشت - عبره کرده در قصبه بخلانه^۸ لشکر ساختند - و منتظر آمدن ملک چهجو بودند - چون خبر مذکور بسمع سلطان رسید خانخانان را در دهلي گذاشت - و لشکر خود را دو فوج کرد - یک فوج پسر میانگی اركلیخان را داد و بجانب امورهه^۹ روان کرد - و فوج دوم^{۱۰} برابر خود بجانب کول و بداؤن بیرون آورد تا ملک چهجو از جانب کابر در آمد - و اركلیخان در جویان^{۱۱} رفت - کناره لب آب رهی^{۱۲} هردو لشکر مقابل شدند و جنگ می کردند چنانکه چند^{۱۳} شب اروز جنگ قایم ماند - ناگاه کسان پیش دیو کوتله^{۱۴} بر ملک چهجو آمدند چنان تقویر کردند که ساطران جلال الدین فیروز شاه از عقب می رسد - اگر میتوانیم برو - ملک چهجو را طاقت استقامت نمایند

۱. قتلغخان نصرة M.

۲. کیزک M.

۳. البغاري M.

۴. مذکور B. omits

۵. سیلیق M.

۶. اکرکرک B.

۷. بخلانه B.

۸. امورهه M.

۹. فوج برابر خود کول و بداؤن B.

۱۰. در حواله رفت M.

۱۱. چنانکه قایم مانندند B.

۱۲. آب و هب B.

۱۳. آب و هب B.

سنه المذكور^۱ سلطان جلال الدين باتفاق امرا و ملوك در کوشک کیلوکهربی
بر تخت سلطنت جلوس فرمود - بیشتری اعمال و اشغال باقیای خویش
مفوّض گردانید - چنانچه پسر مهتر را خانخانان خطاب کرد و اقطاع
حوالی داد - و پسر میانگی را^۲ ازکلی^۳ خان و پسر خرد را قدر خان
و ملک حسین عم خود را تاج^۴ الملك خطاب کرد - و ملک خموش
عارض ممالک و ملک نصیر الدين بقیق امیر حاجب و ملک خورم و کیلدر
و ملک بکت^۵ نایب امیر^۶ حاجب و ملک اختیار الدين هندو خان
غیاثی نایب و کیلدر و ملک نصیر الدين کهرامی خاص حاجب و ملک
عز الدين برادرزاده قریبگ میمنه و ملک عوض قریبگ میسره و ملک
احمد چی سرجاندار میمنه و ملک هرنمار سرجاندار میسره و ملک
علاء الدين برادرزاده اخور بگ میمنه و ملک اتابجی^۷ اخور بگ
میسره شدند - و خواجه خطیر الدين خواجة جهان خطاب یافت -
و کمال الدين کافوی را عهده نیابت عارضی و فخر الدين کوجی را عهده
داد بیکی تفویض کرد - و اسد الدين^۸ و قیم^۹ سهم الحشم و شمله حشم^{۱۰}
گشتند - در مراده شعبان سنه المذکور^{۱۱} ملک چهجو^{۱۲} در کطره^{۱۳} طغیان

ای در سنه تسع و ثمانین و ستمائه - ضیای برزی در تاریخ فیروز شاهی^۱
صفحه ۱۷۵ سنه ثمان و ثمانین و ستمائه نوشته اما تاریخ جلوس علی اصح الروایه سنه
تسع و ثمانین و ستمائه است چنانکه امیر خسرو نیز در مفتاح الفتوح «زهجرت
ششصد و هشتاد و نه سال» تحریر فرموده *

تاج الملك مخاطب گشتند ۴ B. and M. را^۱

ملک اتابجی ۵ M. omits ۶ M. omits ۷ M. Barani, p. 174 اتابجی

و شمله حشم ۸ M. omits ۹ M. omits ۱۰ M. omits

در ۱۱ Barani, p. 181 and also Ṭabaqāt Akbarī, p. 119 در دویم سال جلوس
سال دویم از جلوس

ملک چهجو ۱2 Barani, p. 181

در کوه ۱3 M.

دران محل از اسپ خطا شد - ملک ایتمرسرخه در آمدۀ دو سه زخم
تیغ بر ملک اختیار الدین مذکور انداخت - هیچ^۱ یکی کار نکرد - ملک
اختیار الدین کمان کشید - تیغی^۲ بر ایتمرسرخه مذکور زد چنانکه هم
بدان^۳ زخم تیغ کشته شد - سراورا بالای نیزه کردند - درین محل صاحب
طبعی^۴ گوید *

شهرزاده که ملک را^۵ بتدبیر بداشت تیغی زد خصم را زبر و زیر بداشت
در خانه ملک شاه خلل بود آن روز او آن همه خانه را^۶ بیک تیر بداشت
چون ایتمرسرخه کشته شد جمعیت دیگر متفرق گشت - آن گاه شایست
خان سلطان شمس الدین را سوار کرده در کوشک کیلوکه‌ی آورده^۷
محبوس کرد - و خود بر تخت سلطنت^۸ بنشست - سلطان شمس الدین
هم دران حبس برحمت حق بیوست * بیست *

نوش فلک بی نمک نیش^۹ نیست شغل جهان شعبدة^{۱۰} بیش نیست
مدت ملک سلطان شمس الدین کیکاؤس سه ماه و چند روز بود و اللہ
اعلم بالصواب *

ذکر سلطان جلال الدین فیروز شاه

سلطان جلال الدین فیروز شاه پسر بغوش خلجی بود چون فتنه ایتمرسرخه
فرو نشست و سلطان شمس الدین محبوس شد در ماه ربیع الآخر

^۱ M. omits هیچ

^۲ B. omits تیغی

^۳ هم دران M.

^۴ طبع B.

^۵ B. omits را

^۶ آورده و محبوس M.

^۷ مشغله B.

^۸ بیش M.

^۹ بالصواب B. omits

ذکر سلطان شمس الدین کیکاووس

سلطان شمس الدین کیکاووس پسر سلطان معز الدین کیقباد بود -
 چون سلطان معز الدین در کوشک کیلوکهیری شهادت یافت سلطان
 شمس الدین پسر او را در سنّه تسع و ثمانیین و ستمائیه سنّه المذکور در
 چبوتوه سیجانی^۱ بر تخت سلطنت اجلas دادند - نایبِ مملکت
 شایست خان شد - چون او^۲ ضابط ملک بود و نائب گشته تا مدت سه
 ماه ملک بر قرار خویش بماند^۳ - چون سه ماه بگذشت ملک ایتمر سرخه
 و جمیع بندگان غیاثی اتفاق کوئند که سلطان شمس الدین را از شایست
 خان بفرند - و شایست خان را بکشند - برین اتفاق ملک بکتت^۴ نایبِ
 امیر حاجب را اعلام کردند - ملک بکتت ایشان را بزبان^۵ فریب داد
 و گفت صبر کنید تا من نیز مستعد شوم - همان زمان سوار شده بر شایست
 خان آمد - و از^۶ مکر ایشان اعلام داد - شایست خان فی الحال ملک
 حسام الدین پسر خود را با چند نفر سوار بر سبیل تعجیل در بارگاه
 سلطان شمس الدین فرستاد تا سلطان را بیارد - چون سلطان را بر شایست
 خان آورد ایتمر سرخه و بندگان دیگر را خبر شد - ایشان^۷ سلاح پوشیده
 تعاقب سلطان نمودند - چون بر شایست خان رسیدند دست بسلاح
 برند و بجنگ پیوستند - شایست^۸ خان و خلچیان دیگر را سوار
 شدن ندادند - ملک اختیار الدین پسر بزرگ شایست خان سوار بود -

^۱ سیجانی M.

² او M. omits

³ نهاند M.

⁴ بکتت M.

⁵ ایشان را زبان M.

⁶ و از مکر ایشان اعلام داد B. omits

⁷ ایشان M. omits

⁸ شایست خان B. omits

شما را محل فرزند سرت - او بادشاهه شد شما نایب ملک شوید - و مرا ^۱ اقطاع ملتان و تبرهنده تا حدود دیبالپور ^۲ دهید تا من همین زمان روان شویم - ملک جهجو گفت شایان نیابت و درخور وزارت توئی - مرا اقطاع کرده تا من آنجا روم - فخر الدین کوتوال روی بر شایاست خان آورد ^۳ و گفت حق سلطانه و ^۴ تعالی ترا بجهت دولتمانی فراوان آفریده است - همچنین کن که ملک جهجو میگوید - بعده ^۵ شایست خان ملک جهجو را جامه دهانیده ^۶ همان زمان در کوه ^۷ روان کرد - و فرمود که بارگاه سلطان در سیری ^۸ نصب کند - شاهزاده را در بارگاه آورد ^۹ و خود در دلهیز بنخشست و لشکرگاه همانجا ساخت - دوم روز آن سلطان معز الدین را که در بارگاه نشسته بود بستند - چنانکه همان جا به تشذیب و گرسنگی هلاک شد - و دران وقت سلطان معز الدین این نظم از انشای خود نبنتن فرمود *

اسپ هنرم ^{۱۰} بر سر میدان ماند است
دست کرم در ته سندان ماند است
چشم که صد کان گهر ^{۱۱} کم دیدی
امروز بیا بین ^{۱۲} چه حیران ماند است
و این واقعه نوزدهم ماه محرم ^{۱۳} سنه تسع و ثمانیین و ستمائه بود
و مدت ملک سلطان معز الدین کیقباد سه سال و چند ماه بود و اللہ اعلم
بالصواب *

۱ B. omits

۲ سیالپور

۳ آورده و گفت.

۴ M. omits

۵ بعده

۶ B. همان

۷ B.

۸ در سیری

۹ M.

کان گهر کردیدی

۱۱ امروز بقانان

۱۰ B.

۱۲ B. omits

۱۳ B. omits

۱۴ بود

را از که لارا با جمعیت مستعد آرایید - پس میانگی^۱ ملک حسام الدین را مقدمه لشکر کرده تزیب و تعبدیه جنگ ساخته فوجها آراسته مقابل کوشک کیلوکهربی ایستاد - امرا و ملوک غیاثی و معزی نیز با پیلان و عساکر قاهره مستعد جنگ^۲ آمدند - ملک نصیر الدین شحنه بیل - پیلان را باز گردانیده پیش کوشک کیلوکهربی بود - سلطان معز الدین را که زحمت باد لقوه داشت و سوار شدن فمی توافست چند نفر محدود چنانچه قاضی عالم و امیر علی و دو نفر خواجه سرا برداشته^۳ بالامی کوشک کیلوکهربی آوردند - و چتر بر سر کشیدند - رجیلن پایک^۴ که از مقربان سلطان بود با جمع خویش میان پیلان ایستاده بود - ملک چهجو پیشتر شد و بازگ بر روی زد که ما را قصد این است که - اورا در کشتی سوار کرده بر سلطان ناصر الدین در لکه‌نوتی خواهیم فوستاد - و شاهزاده کیکاؤس را بر تخت سلطنت اجلas خواهیم داد - چون دولت خاندان غیاثی بسر آمدۀ بود و مدت ملک داریی دودمان بلندی اتفاق افتاده - ملک نصیر الدین و رجیلن پایک و امرابی دیگر پیلان و لشکر را از پیش در باز گردانیدند - شایست خان فرصت بافت - ملک حسام الدین پس خود را با پانصد سوار مستعد درون کوشک فوستاد - و شاهزاده کیکاؤس پس سلطان معز الدین را در کنار گرفته بیرون آورد - شایست خان استقبال ذموده - شاهزاده را در چپوترا سیجانی^۵ بود - و بر تخت سلطنت اجلas^۶ داد - و ملک حسین عم خود را در قصر کیلوکهربی برای نگاهداشتن سلطان تعیین کرده - آذگاه شایست خان روی بجانب ملک^۷ چهجو^۸ آورده گفت شاهزاده

پسر مایکی ۱.

جنگ بیرون آمدند ۲.

برداشت ۳.

رحمی پایک ۴.

سبجانی ۵.

چهجو ۸.

اجلاس دارالملک داد ۶.

ملک ۷. B. omits

(۵۷) ۱۳/۲/۲

ز چون روز ^۱ شد در فیروزه ^۲ کوہ که انرا بهوکل پهاری گویند بخشست - و عرض لشکر قنج آغاز کرد - ملک در نیمی مقطع قنج زدیک شایست خان نشسته بود - همچنان ایتمر مذکور یک کس ^۳ بطاطا ایشان فوستاد که سلطان می طلبد - شایست خان آن کس را دفع کرد - گرت دیگر فوستاد - همچنین ایتمر مذکور کس می فوستاد - این دفع میکرد - چون ^۴ ملک ایتمر دید که شایست خان نمی آید نباید که هراس گرفته باشد - ملک توپ خود سوار شده بر شایست خان آمد - او پیش ازان سوار شده بود - یکدیگر سلام کردند - ملک ایتمر گفت شما را چندین بار طلب شد توقف سبب چیست - شایست خان گفت چند نفو سوار از لشکر قنج مازده است - ملک ساعتی فرود آیند ^۵ تا بحضور عرض ^۶ کرده برابر کاب بحضور رفته شود - ملک ایتمر مذکور از اسیپ فرود آمد - شایست خان دست او بگرفت - گفت شما مردمانیه که آدمی را بر طریق گوپند ذبح کنید - و ^۷ در آب می اندازید - این چنین برمی خواهدید بکنید - ملک ایتمر را همانجا ^۸ گردان زد - سر او را بر نیزه بسته مقابل کوشک کیلوکه‌ی ایستاد - ملک در پی مقطع قنج با او موافقت نمود - همدران محل فخر الدین کوتوال با پسران بمبارکباد ماه نو بو سلطان میرفت - نظر شایست خان بر وی افتاد - گفت او را بطلبید - کوتوال بیامد - پسران او را در دیوان فوستاد و او را بر خود داشت - همان زمان جمله امرا و ملوک بر شایست خان پیوستند - روز دیگر جمله اقویای خود

^۱ B. omits شد

^۲ M. omits فیروز کوه

^۳ M. omits یک کس

^۴ M. omits خود ملک ایتم

^۵ M. omits فرود آید

^۶ M. omits عرضه کرده

^۷ M. omits و در آب می اندازید این چنین برمی خواهدید بکنید

^۸ M. omits گرفته گوشن

ازبر خان و پسران و برادر او را در خانه خود درون حجره موقوف کرد^۱
 چنانچه همانجا^۲ برحمت حق پیوستند - بعده ملک توکی را بگرفتند
 و کشتند - و عارض ممالک فیروز بغرض^۳ خلجی شد - و شایست خان
 خطاب یافت - سلطان بیشتر احوال در عشرط و فشار مشغول می^۴ بود -
 چنانچه از اسراف و افواط مباشرت و معاشرت^۵ باز لقوه بر ذات مبارک
 سلطان غالب شد - ملک^۶ ایدمر کجهن با امرا و ملوک اتفاق کرد که
 شایست خان را دست آرفد که تجارت^۷ زمانه بسیار دیده است - نباید
 که از وی خطای برآید - ملک احمد چپ امیر حاجب ملک ایدمر
 کجهن پیش این چاکر بچه^۸ شایست خان بود - شمه از غدر ملک
 ایدمر مذکور بر شایست خان بکشاد - و گفت شما را فردی در سرای خواهند
 طلبید - زنگنه نباید رفت - شایست خان همان زمان عم^۹ خود را که حجا
 حسین^{۱۰} گفتندی بر سیل الاغ در بین فوستان و تقویر ساخت^{۱۱} که
 لشکر^{۱۲} مغل در سامانه رسید - باید که جمله خیلخانه بالقد و جنس
 و اسباب موجود شباشب بیایند - و مقابل غیاث پور گذار^{۱۳} لب آب جون
 بایستند - اتفاق او این بود که با خیلخانه از حضرت عطف کرده جای بود -
 ملک خموش برادر و ملک عزالدین برادرزاده را^{۱۴} بر خود طلبید که ما را
 ندک مایه تکسیر است - شما امشب برمی باشید - همچنان کردند -

^۱ M. کرده

هم ازانجا M.

^۲ B. بوش

مشغول بود B.

^۳ M. omits معاشرت

ملک

^۴ M. تجارت

ازین جا گویندند شایست خان M.

^۵ M. عمه

حسین

^۶ M. تزویر ساخته

لشکر

^۷ M. کدارا لب آب

را M. omits

و ملوك غیاشی درمیان آمده با پدر و پسر اصلاح دهانیدند - سلطان ناصر الدین با مختصان خویش آب سرو عبره کوده در اوده آمده در چبوتره^۱ تابسی پدر و پسر^۲ بیریک تخت بلخشتلد تا یکپاس قریب یکدیگر بودند - بعده سلطان ناصر الدین پسررا وداع کوده در سراپوده^۳ خویش رفت - آخر سلطان معز الدین اسپان قازی و تخف و تنسخ دیگر بوجه خدمتی بر پدر فرستاد - و سلطان ناصر الدین نیز پیلان کوه پیکر با عماری و نفایس دیگر پسررا داده طرف لکنوتی مراجعت فرمود - سلطان معز الدین جانب دارالملک دهلي باز گشت - چنانچه درین باب امیر خسرو عليه الرحمه و الغفران کتاب قرآن السعديين ساخته است^۴ - و کيفيت احوال بتام^۵ باز فرموده - الغرض چون^۶ سلطان معز الدین باز گشت - در قصر^۷ کیلوکھری نزول فرمود - و همانجا وطن ساخت^۸ - در سنه سبع و ثمانين و ستمائه ازبر^۹ خان مراج سلطان بر خود متغير دید هراس گرفته بجانب کوه شنگ همه برادر ازبر خان موافقت نمودند - ملک ایتمر^{۱۰} کجهن شغل باریکی یافت - بعد چندگاه ازبر خان بحضور پیوست - سلطان در میدان سیرگه بار عام داده بود ازبر خان^{۱۱} پیش رفت - بر حکم معهود بسم الله تغلقند - ازبر خان متغير شد - ملک کوتوال را فرمان شد که ازبر خان را بگوید^{۱۲} که تو عهد خلاف کردی و پیمان شکستی بر تو چه واجب آید - جواب نداد - ملک کوتوال

جوتة تابسی ۱ M. omits

بر ۲ M. omits

در پرده خویش گرفت ۳ M. omits

است ۴ M. omits

بتمامی ۵ M. omits

چون ۶ M. omits

قصبة کیلوکھری ۷ B. omits

ساخته ۸ M. omits

ازبر ۹ M. omits

ایتم ۱۰ B. omits

ازبر خان ۱۱ M. omits

تو ۱۲ M. omits

و ملک تمامی نایب امیر حاجب - و ملک ترکی عارض گشت - و علیشه^۱ کوه جودی و خوره^۲ برادر او پیش سلطان اختصاص گرفتند - و بمرتبه قرب رسیدند^۳ - ملک جهجو را اقطاع شق سامانه تفویض شد - دختر اورا سلطان در حیله خویش آورد^۴ و ملک کبکی را سر جاندار و ملک شعبان سبلیق^۵ شکننه بارگاه گشت - چون کار مملکت قرار گرفت روز دو شنبه در آخر ماه ذی الحجه سنة المذکور عزیمت هندوستان کرده در حوالی لشکر گاه ساخته بود - همچنان خبر کفار تبار^۶ که سر لشکر ایشان تمز ملعون بود رسید^۷ که در حدود لاہور و ملتان با عساکر انبوه تاخته - و بسیار خلق^۸ را اسیر کرده - سلطان خانجهان^۹ شاهک باریک را با سی هزار سوار نامزد فرمود - تا فسدة ملاعین را مالش دهد - چون لشکر اسلام در حدود لاہور^{۱۰} رسید طایفه ملاعین بغیر جنگ هزیمت نمودند - لشکر اسلام تعاقب کرده تا کوه پایه جمون - بیشتری را از ایشان علف تیغ گردانیده و بعضی را زنده بدست آورده بحضور آمدند - هم در اثنای آن بسمع سلطان رسازیدند که بغرا خان پدر او در اقالیم بنگاهه بر تخت سلطنت جلوس فرمود و خود را سلطان ناصر الدین خطاب کرد و با جمعی^{۱۱} انبوه بقصد دهلي می آيد - سلطان ناصر الدین فیز از اطراف ممالک لشکرها جمع آورده مقابل او سمت خطه^{۱۲} اوده زوان گشت - چون در کرانه آب^{۱۲} سرو رسید - میکن هر دو لشکر محابیل شد - آب سرو در میان بود هیچ یکی عبره کردن نمی توانست - امرا

۱. علیشا

۲. حروم

۳. قرب شدنند M.

۴. آورده M.

۵. سبلیق M.

۶. کفار تبار B.

۷. رسید M. omits

۸. بسیار اسیر کرده B.

۹. جان جهان M.

۱۰. لاہور M.

۱۱. جمیع انبوه B.

۱۲. آب سروور M.

وایم و قضات در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - خلق شهر از معارف^۱ و مشاهیر بتمام با او بعیت کردند - جمله کارداران جد را بر اشغال قدیم مقرر داشت - فاما چند نفر را اشغال جدید تعین کردن فرمود - چنانکه ملک ترکی^۲ خاص حاجب شد - و ملک نظام الدین عهد^۳ داد بکی یافت ملک جاوجی^۴ سر جاندار گشت - و خواجه خطیر الدین را خواجه جهان خطاب کرد - چون مدت شش ماه بگذشت سلطان معز الدین در قصر کیلوکه‌ی روی روز جمعه بار عام داد - بجهت دست آوردن بعضی امرای نو مسلمان حیله کرد^۵ - عرضه داشتی از زبان امیر ملتان نبیشتن فرمود - مضمون آنکه زمرة ملاعین در حدود ملتان با لشکر انبوه آمدۀ بود - بندۀ کمینه لشکر منصور را مستعد کرده بـر ملاعین زد - و ایشان را از اقبال بادشاهه مذہبی گردانید^۶ - الغرض چون فتح نامه بـر عـامـه خـلـقـ بـآوازـ بلـندـ خـوانـدـ فـوـمانـ شـدـ تـاـ اـمـراـ وـ مـلـوـکـ هـرـ یـکـیـ بـیـانـدـ وـ مـبارـکـبـادـ کـنـنـدـ - مـلـکـ نظامـ الملـکـ باـخـیـلـ خـوـیـشـ مستـعـدـ بالـالـیـ کـوـشـکـ بـودـ - چـونـ اـمـراـ وـ مـلـوـکـ بـجهـتـ تـهـبـیـتـ آـمـدـنـدـ مـلـکـ بـیـگـ^۷ سارق امیر حاجب و ملک غازی و بیگل در و ملک کویم الدین نایب باـیـکـ وـ مـلـکـ بهـرامـ آـخـورـ بـکـ وـ مـلـکـ جـاـوجـیـ سـرـ جـانـدارـ وـ مـلـکـ مـغلـتـیـ مـصـلـیـ دـارـ رـاـ بـگـرفـتـنـدـ - وـ مـغـلـتـیـ وـ جـاـوجـیـ رـاـ جـلاـ کـرـدـ - وـ اـمـرـایـ دـیـگـرـ رـاـ شـهـیدـ گـرـدـانـیدـنـدـ - بـعـدـهـ مـلـکـ شـاهـکـ اـمـیرـ حاجـبـ شـدـ وـ اـنـیـرـ خـانـ خطـابـ کـرـدـنـدـ - اـمـیرـ عـلـیـ سـرـ جـانـدارـ شـدـ - وـ اـحمدـ فـخرـ وـ بـیـگـ در

۱ معارف مشاهیر M. Barani, p. 126

۲ Barani, p. 126

۳ عهدۀ M. omits

۴ جاوجی M. Barani

۵ دست M. omits

۵ نو مسلمان خیل کرده M. Barani

۶ کرده‌اندۀ M. Barani

۶ ملک بیگ سارق M. Barani

و ارکان دولت را با او بعیدت داد و فرمود که کیقباد پسر بغرا خان را در لکهنه تویی بر پدر او بفرستند - چون سلطان از دار فنا بدار بقا رحلت کرد ملک^۱ کجرا نایب با امرا و ملوک گفت که مزاج خسرو خان ناستوده^۲ است اگر او بر تخت نشیند هیچکس^۳ را زنده نگذارد - ملک الامرا ملک کوتوال^۴ حضرت با او یار بود - امرایی دیگر نیز با ایشان متفق شدند - ملک بیگ^۵ ساق و حسن بصری^۶ و علا دبیر را که با ایشان درین قصه مخالف بودند دست آورده^۷ جلا کردند - و خسرو خان^۸ را با خیل و تبع او اقطاع سلطان داده روان گردانیدند - و کیقباد پسر بغرا خان را بر تخت سلطنت اجلas دادند - و این واقعه در سنّه ست و ثمانیین و ستمائی بود - * بیت *

ای دل جهان محل ثبات و قرار نیست

دست از جهان بدار که چون پایدار نیست

مدت ملک سلطان غیاث الدین مرحوم بیست و دو سال و چند ماه بود -
وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

ذکر سلطان معز الدین کیقباد

سلطان معز الدین کیقباد پسر بغرا خان بن سلطان غیاث الدین بلben بود -

بعد بجا آوردن شرط عزا سنّه ست و ثمانیین و ستمائیه باتفاق امرا و ملوک

^۱ هیچ کسی را B. M. ناسوده

ملک الامرا فخر الدین کوتوال Tabakṣṭ Akbarī, p. 103 کوتولیک حضرت M.^۴ دهلي

^۵ سارق M.

حضرت خواجه حسین بصری Barani in Tārīkh Firuz Shāhī, p. 121 says

^۶ جدا کردند M.

Barani, in Tārīkh Firuz Shāhī, p. 122 says:

^۷ در دوز کیخسرو پسر خان شهید را در سلطان فرستادن روان گردند *

^۸ امرا M. omits

ایام چه زحمت یانند زیر فی ^۱ الطفیل نغمه دف را ورق بگردانید -
و سماع در پرده دیگر آغاز کرد - بر وفات ان شاه بندۀ نواز خود بجای ساز
ذالیدن گرفت - عطارد که در غزوات و فتوحات بر مواقف کاتب - فتح ناصها
در قلم آوردنی در آن تظلم از سوای دوات خود روزی سیاه میکرد - و از اوراق
دفتر خویش پیراهن کاغذی می پرداخت - ماه حالی در صورت هلالی
با قامت منحنی در آن قیامت زمین سر بر دیوار ^۲ افق می زد و مراتب
مرانی نگاه می داشت - * رماعی *

روی بخاک می نهی و که چنین نخواهمت

ماه زمانه ترا زیر زمین نخواهمت

گر بشکار میروی جان من ست خاک تو

خلوت خاک خوش بود جان من این نخواهمت

حق تبارک ^۳ و تعالیٰ روح مطهر مطیّب آن شاهزاده غازی را بمدارج اعلیٰ
و مراتب والا برساناد - و دمبدم جام ملامال تجلی جمال و جلال خودش
بخشاناد - و هر شفقت و محبت و تربیت و عاطفت که در حق این
شکسته بی کس داشته است - سبب مزید درجات و محو خطیّات او
گرداند ^۴ - آمین رب العالمین *

^۵ القصه چون خبر مذکور بسم سلطان رسید سه روز شرط عزا بجا
آورد - پسر بزرگ خان شهید را خسرو خان خطاب کرد - و اقطاع مملک
بحواله او گردانید - و ملک ^۶ کجر را نیابت داد - بعد از چندگاه مرض بر
بن مبارک سلطان غالب امد - خسرو خان را ولیعهد خویش گردانید

^۱ زیور الطنبیور.

^۲ دیوار و در افق.

^۳ حق سبحانه و تعالیٰ.

^۴ گرداند.

^۵ B. omits القصه.

^۶ کجر.

آهِ شمشیر^۱ چون آتش چه تابی ای پدر
تا مرا داغِ یتیمی بر جگر خواهی نهاد

هم در عین این عنا - و در اثنای این آشوب و بلا - ناگاه تیری از شستِ قضا
بر بار آن شهباز فضای غزا رسید - و مرغ روح او از قفس^۲ قالب بچمن
جنان و روغنه رضوان نقل کرد^۳ اَنَّا لَهُ وَ اَنَّا لِيَهِ رَاجِعُونَ - همان زمان پشت
دینِ محمدی چون دل یتیمان زار^۴ بشکست - و سُد ملت احمدی
چون گوی غریبان پست بیفتاد - اعتقادی که بازوی مملکت را بود از
دست بشد - اعتقادی که بیضه^۵ اسلام بود از جا برفت - راست وقت
غروبِ افتاب ملا عمر آن شاه که آفتابش زرد شده بود بمغرب فدا فرو شد -
گردون بر شعار سوگواران جامه در نیل زده اشک سیاره بر اطرافِ رخساره
روان کردن^۶ گرفت - زحل بر وفق وفائی شرط عزا کسوت سیاه گردانید -
از مرگ او بر اهل هندوستان نوحه میکرد - و مشتری بر دریغ آن گرداند
و قبلی خون آلوده ذرع چاک و دستار زیر خاک می زد - و صریح که
دستِ قوت او چون چشم توکان و روی معیشت او چون جعد زنگیان
تفگ و تاریک باد از تاسف این^۷ خار خار در دل خون انگیخت -
چون حوت در نقشِ آفتاب و چون حمل در قبضه قصاب می^۸ طبید -
آفتاب از شرم آنکه چرا در دفع این حادثه و قلع این واقعه نکوشیدم بر آسمان
بر نیامد و در زمین فرو می شد، و زهوة چون می^۹ دید که اجرام از جنگ

شمشیر آتش چون چه

^۱ قبص and B. قبص M.

کرد و انا الیه راجعون

^۲ میکیمان وار M.

اسلام را

^۳ دلوں گوفت M.

تاسف این خاک خار خار

^۴ ب. طلبید

چون دید

^۵ م. طلبید

تو عقدَه جوزهُر کشاده بقصد این^۱ فسَدَه پیش مرو - من خود^۲ در رفتن
خاک بر سر میکنم - نباید توکِ تذگ چشم فلک که بر بام پنجم است بر
در خانه هشتم در گوش کمین از کمان کیه^۳ و کین بر سبیلِ جسارت و جفا
خدنگ خطرا دان کند - کمند گفت که امروز سررشته تدبیر از دست تفکر
نمی باید^۴ داد - من ازین چنگ بی درنگ و رزم بی حزمه تو بر خود
می پیچم - ساعتی بموقفِ تامیل توقف کن - که اسلامیان و اسلام چون
طناب بر بستهٔ خیمِ نعم تو اند - اللہ اللہ با این طایفه^۵ رسِ طناب اندازی
را چندین اطباب^۶ مده - * بیت *

من بر غبت پیش تو سر در طناب آورده ام

تو کمند از زلف^۷ انداز ای کمند انداز من

فی الجملة آن شاه دین پناه - کفر کاه - بهمه^۸ قلب سپاه با این گروه گمراه
از نیم روز تا شبانگاه^۹ غریزی بی اجبار^{۱۰} و اکراه میکرد - غوغاء غالباً وغا
و غلیان سرگراحت^{۱۱} غزا گوش گیتی و اسماع سما، کر کرده^{۱۲} زبانهای آتش
که از سر نیزه اغْرِی معروکه می خواست - زبانهای تیغ که در^{۱۳} گذارد پیغام
اجل یکحرف خطا نمیکرد - در آن قیامت همه بدین آیت دوان بود
که یوم یقرا المرء مِنْ أَخْيَهِ - پشت زمین چون چشم پیوان پسر بیاد داده
پرخون - بوی آسمان چون فرق^{۱۴} پس این پدر کشته^{۱۵} پر گرد^{۱۶} *

عقد جوزهُر کشاد بر کشاد and M. عقدَه جوهُر کشاد بو کشاد نو بقصد B.
تو بقصد

خود رفتن B.

کیل and B. کله

تفکر نمی باید B.

طناب B.

و سقم طناب

زالف نه انداز B.

شامگاه M.

سهم قلب سپاه کفر کاه بهم قلب و سپاه M.

تیغ که دران کود M.

سر عزلت غوا B.

پی اختیار و اکراه M.

ترک کرد B.

فوق پیوان M.

پس این بزرگشته M.

پر گرد B.

خدایگان شیر دل شمشیر زن با شمشیری چون عقیده خود صاف - از میان مصاف - هر بار حمله می آورد - شمشیر گوئی در آن حرب گاه بر شمایل آن شاه می لرزید^۱ - و همه تن زبان شده با او می گفت که امروز دفع این مصمم و دفع آن ملاعین به بندگان دولت حواله کن - بنفس خود حرکت مفرومانی - که شمشیر دژوی است - دفع^۲ اجل را زخمی بی حجاجب نتوان دادست که از تقدیر قادر بر کمال بکه رسد - من از عین^۳ الکمال حشم می ترسم - * رباعی *

مرد تا خاک تو بر چشم بندم^۴ مگر کز چشم بد اندیشمندم
فلک روئی چنان روشن ندید است من از دیده بدان آتش سپندم
که^۵ بدان سفن^۶ غرا و رسوم هیججا باquamت می رساند - هو یک^۷ بربان حال از اسلحه در مقابل^۸ آمدند - نیزه می گفت که شاهها امروز دست از من کوتاه کن که زبان سنان من از بسیاریع جدال^۹ و قتال کنده شده است - مرا در روئی خصم میجال طعنه نمازده - میادا که چون بجنبدم حرکت^{۱۰} پریشان از من در ظهر آید - تیر می گفت ای عقد شست^{۱۱}

^۱ می لرزند B.

^۲ تبغ اجل را از خمر بیحجاجب 100 p. Tabaqat Akbari,

^۳ من از عین الکمال حشم می زنم M. من از عین الکمال جسم میزنم C. B.

^۴ ممکن کز چشم بد 100 p. Tabaqat Akbari, and

⁵ بربان آتش M.

⁶ Tabaqat Akbari, p. 100 after the quatrain, says

⁷ تازمانی در میدان جهد شرایط غرا و رسوم هیججا باquamت می رساند

⁸ بدان شین M.

⁹ هو یک بربان حال با او اسلحه دیگر که در مقابل آمدند و نیزه B. and M.

¹⁰ دیگر که در مقابل M.

¹¹ چون بر چشم M.

¹² عقد شست تو عقدة جوهر کشاد و کلاد تو B. عقدة جوز بر جوزه رکشاد بر کشاد

خویش در قلب گاه^۱ چون در جمیع کواکب ماه بجهاد ایستاد . کفار
تبار^۲ علیهم اللعنة و الخذلان از آب لاهور^۳ عبور کردند - و مقابل صفر
اسلامیان در آمدند - ازین وحشیان خرابی دوست^۴ ببابان زاده - پرهای بوم
بر سرهاشی شوم خود نهاده - غُراة اسلام از ملوک تُرك و خلنج و معارف^۵
هندوستان و سایر سپاهی در نمازگاه^۶ معركة ازان قبل^۷ که حضرت
مصطفی علیه الصلوٰۃ جهاد را با صلوٰۃ نسبت فرمودند که رَجَعْنَا مِنَ الْجَهَادِ
الصَّغِيرِ إِلَى الْجَهَادِ الْكَبِيرِ تبیدر گویان دست برآوردند - و در اول حمله
چندین زیر دستان را از خیل مغل بزیر تیغ گذرانیدند^۸ - نیزه ملوک درگاه
در اعضاٰ اعدا چنان می نشد که نیزه وار از بالی هر یک خون^۹
بُر می خاست - شصت ترکان^{۱۰} خاص پر در پر تاخته چنان می بود که
جامه بود برا اهل تبار که تار تار نشد - * بیت *

در اول تگ خندگ شه^{۱۱} جست

گشتند همه تباریان^{۱۲} سست

قلب گاه چون صف دو شلا و در جمیع کواکب ماه بانفعال کفار تبار علیهم .
قلب گاه چون صف بادشاہ و در جمیع کواکب ماه با میعاد کفار تبار M. and اللعنة الخ
علیهم اللعنة الخ *

لب آب لھاوار عبور^{۱۳} M. تبارا . B.

و معارف و هندوستان^{۱۴} B. and M. خواری کردند . B.

ازان جهت^{۱۵} B. بار گاه معركة^{۱۶} 7 Tabaqat Akbari, p. 99

گذرانید . M.

خون میخاست . and B. که نیزه وازار بالا هر یک چون میخاست . M.

خاص نیز . and B. خاص تیغ دریافت بود که جامه بود برا اهل تار تار می شد . M.

در یافتد چنان می بود که جامه بود برا اهل نیاز تار تار می شد . M. Tabakat Akbari, p. 99

شصت ترکان خاص پر در پر تاخته چنان می بود که جانه بود برا اهل تار تار نشد .

خنگ مکر شه جست . and B. خنگ تک شه چیست . 11 M.

هشت . 12 M.

آن خان جهان^۱ ستان بوده است - اما چون قضاى^۲ بد رسد سورشته^۳
همه مصالح^۴ از تاب برود - و سلک همه تدبیرها^۵ بی انتظام شود
* ریاعی *

هر کرا از بخت بد^۶ راه او فتد کار او در کام بد^۷ خسواه او فتد
بخت چون دیوانه از راه^۸ گم شود عقل چون شب کور در چاه او فتد
قضايا آن^۹ روز ماه و آفتاب که نسبت^{۱۰} بملوک^{۱۱} دارند در نشانه^{۱۲} ماهی
آویخته بود - و مریخ که سرخ روی او همه از خون اعیان مملکت است
هم از ترکش آن برج خندنگ^{۱۳} خزان و طغانه^{۱۴} طغیان می کشد -
و خوان^{۱۵} جوزا کمر را که اسدی بود از^{۱۶} برج آبی خانه^{۱۷} خون و خرابی
دلایل^{۱۸} فتن و مخایل فتور بین نوع ظاهر و باهر - رمز^{۱۹} و اشارات^{۲۰} جاء
القضاء^{۲۱} ساق القضاء در سیاق^{۲۲} اوراق تحریر افتاده است - الفصہ - راست که
سواره^{۲۳} چرخ در ولایت نیم روز رسید - روز آن شاه گیتی فروز را وقت زوال
فرزیدک شد - ناگاه گردی هم از سمت آن کفره^{۲۴} پدید آمد - خان غازی
همان زمان سوار شد - و مثال داد که تمامی خیل و خدم و حاشیه و حشم
او بر قضیة^{۲۵} اقتلوا المشرکین^{۲۶} کافه^{۲۷} صفائی صد بار قوی تر از سد^{۲۸} سکندر
برکشیدند^{۲۹} - بعد از ترتیب میمنه و توکیب مسیمه^{۳۰} بذات^{۳۱} عالی صفات^{۳۲}

خان جهانست آن بوده است. B.

قضا رسید. B.

مصالح ارباب بود. B. and M.

بر. M.

تدبیرها انتظام نشود. M. از انتظام نشود. B.

بر. M.

واب روز. B.

ملوک. M.

خندنگ. B. omits

سنت. B.

کفر. B.

و دلایل. M.

طغیانه. B.

آن برج. B.

کفر. B.

امن و اشارات. B.

سیاق. M.

کفر. B.

سد بو کشید. M.

بران عالی. B. and M.

یکی از امثال این تمثیل واقعه^۱ خسرو ماضی قآن ملک غازی است
آنَارَ اللَّهُ بِرْهَانَهُ وَ ثُقُلُّ بِالْحَسَنَاتِ مِيزَانَهُ روز آدینه به سلنج^۲ ماه ذی الحجه
سنه ثلاث و ثمانين و ستمائه که - * بیدت *

ملا چون مهر در دل کافر هیچ جا در جهان^۳ پدید نبود
آفتاب بمصاحبত لشکر اسلام تبعیغ زنان برآمد - شاهزاده اعظم که آفتاب
آسمان ملک بود و نورانیت غزو^۴ در غرّه غرّا لایخ - و جهد افراط جهاد
در ضمیر منیر ثابت و راسخ^۵ پای مبارک در رکاب آورد - بر^۶ رای مشکل
کشای او عرضه داشت نمودند^۷ که تمز ملعون^۸ با تمامی لشکر^۹ بسه
فرستگی فرد آمده است - چون بامداد شد بر عزیمت کوچ از آن مقام
نهضت فرمود - و به یک^{۱۰} فرسنگی آن ملاعین پیش باز آمد - موضع
مصطف در حدود باغ نیّر بر کرانه آب لاهور^{۱۱} اختیار کرد - چه متصل آب
دهنده بزرگ بود - آن را حصن حصین^{۱۲} صورت بست - که چون
کفار در مقابل^{۱۳} شوند هر دو آب در عقب لشکر باشد^{۱۴} تانه ازین جمله
کسی روی بفرار تواند نهاد - و نه از آن مخدالیل ساقه لشکر را آفتی^{۱۵}
تواند رسید - و الحق آن احتیاط در غایت^{۱۶} حزم و نهایت کاردانی

واقع حور. B.

روز آدینه سوم ملا ذی الحجه

2 Tabakat Akbari, p. 98 در جهان

3 B. and M. omits 4 M. نوریت عرو.

5 M. omits راسخ

6 B. شب آن بر رای

7 M. بودند

8 M. خاقان

9 B. لشکر بفرستگی

10 M. به یکی

11 M. لهوارا

12 Tabakat Akbari, p. 89 حصن حصین ساخت و صورت بست

13 M. مقابله

14 M. باشند

15 M. حمله

16 M. الفتنی

17 B. اعیط جرم

در موثیه او به تمام باز نموده است عین آن درین سطور ثبت افتاد -
تا کیفیت مذکور مشرح و مکیف معلوم گردد^۱

موثیه خان شهید این است

دیر یاز است تا سپهر ستمگر اگرچه مدتی عقد موافقت می بندد -
و عهد مصادقت می پیوندد - می گردد - و روزگار ناساز وار اگرچه یکچند
رسم رضا می ذهد - و وعداً وفا می دهد - میگزد - آسمان شوخ چشم که
مردمک مردمی او بخس خساست^۲ معیوب است - اگرچه اول چون
مستان بی آنکه هیچ کومی باعث^۳ باشد چیزی می بخشد - ولیکن
آخر چون طفلان بی آنکه هیچ حیائی مانع آید باز می ستند - عادات
و معهودات زمانه جافی^۴ هم بروین مذوال - چه بتجارب چه بتسامع^۵ دیده
و شنیده آمده است - هرکرا چون ماه برآمده بیند خواهد که روی
کمالیت او را بداع نقصان سیاه کند - هرکرا چون ابر سرآمده یابد
در آن کوشد که جواهر^۶ اورا پاره پاره در اطراف آفاق^۷ پراگند - درین
باغ حیرت - و بستان حسرت - چنانچه هیچ گلی بی خار نرسست - هیچ
دلی از خار خار نرسست - ای بسا سبزه نورسته که از خزان آفت در
مقام لطافت زد روی ماند - ای بسا نهال نو خاسته که از تندباد زمان
برخاک زمین پهلو نهاد *

در^۸ باد خزان بین که چه حد سردی کرد

بر سرو^۹ جوان چه ناجوان مردمی کرد

^۱ معلوم گردد - موثیه این است - الموثیه M.

² خامست B.

³ عنه B.

⁵ مسامع M.

⁴ حالی M.

⁶ آفاق M. omits

⁸ سودار خزان B.

⁷ جواهر M.

⁹ سرجوان B.

مشترف گردانید - رای مذکور قبول کرد که طغول را بدآنچه ممکن باشد بیارم - سلطان بکوچ متواتر^۱ میرفت - چون به لکهنوتی رسید طغول مذکور از خوف لشکر منصور عطف کرده در جنگل خزیده بود - لشکر منصور یکایک بر سر او رسید - ملک نیک ترس بی مصحابا بر طغول زد ر اورا زنده بدمست آورد^۲ - بعدا پوست او کشانیده^۳ و پر کاله کرده در حضرت فرستاد - سلطان لکهنوتی را بشاهزاده خرد بغرا خان که پیش ازین امیر سامانه بود مفوض گردانیده سمت دارالملک دهلي^۴ مراجعت فرمود - چون بدھلي رسید خان بزرگ اعذی محمد سلطان پسر بزرگ سلطان غیاث الدین که^۵ از مالم تا حد جناتي اقطاع او داخل ملتان بود که^۶ بعد شهادت اورا خان شهید^۷ میگویند - جناتي شخصت کروه از تنه بیشتر بر سر دریا است این قدر اقطاع طرف غرب داشت - امیر خسرو و امیر حسن شاعر هر دو چاکروندیم او بودند - بسیار اوصاف نیک پسندیده داشت - از ملتان آمد بود - چندگاه بر سلطان بماند و باز رفت - بعد آن دو^۸ سال با ملاعین بر لب آب لاهور در باغ قیو مصاف کرد - و شهادت یافت - چنانچه کیفیت آمدن ملاعین و شهادت یافتن خان بزرگ افسح المتكلمين امیر حسن علاء سنجری عليه الرحمه

۱ M. omits

۲ For details see Barni, pp. 88-90.

۳ M. omits

۴ B. omits

۵ M. omits

۶ که در شهادت B.

۷ M. omits

۸

Barni, p. 109 says:—

در شهود سنه اربع و همانین و ستمائه خان ملتان را که پسر بزرگ سلطان بلین و لیبعهد او و پشت و پناه ملک او بود در میان لوهور و دیبالپور با تقریبا ملعون که سگی شگرف از سگان چنگیز خان بود محاربه و مقابله افتاد *

تا ملک^۱ تومتی را بر لب آب سرو^۲ بر دار کرده بر طغل بزند^۳ - همچنان کردند - چون در حدود^۴ لکهنو^۵ رسیدند طغل پیش آمد - و میان هر دو لشکر جذگ شد - طغل ظفر یافت - ازین خبرها سلطان متامل شده خود عزیمت لکهنو^۶ کرد - همچنان^۷ شنید که سلطان بجانب او حرکت فرمود - در بحیر سرو^۸ سوار شد - طرف فارکیله رفت - سلطان ملک اختیار الدین نیک ترس^۹ را با عساکر قاهره برای دست آوردن طغل فامزد^{۱۰} فرمود - همدرین محل عرضه داشت رای^{۱۱} دنوح^{۱۲} رسید که با آرزوی زمین بوس متوجه بحضورت می آمد - بالتماس آنکه بادشاهه اسلام برسیدن او قیام نماید - سلطان متفکر شد که اولو الامر را تعظیم کافری واجب نباشد^{۱۳} - ملک نیک ترس حاضر بود عرضه داشت کرد که بادشاهه ازین سخن اندیشمند نشود - پیش از آنکه رای بیاید سلطان شکر^{۱۴} بدست^{۱۵} گیرد بر تخت بنشیند - چون رای برسد و شرط زمین بوس بجا آرد بادشاهه برخیزد و شکر بر جانوری پراند - چنانچه خلق بداند که بادشاهه بجهت پرانیدن شکر قیام نموده است - و التماس رای بجلابت رسد - سلطان بر رای ملک نیک ترس آفرین کرد - چون رای برسید همچنان کردند^{۱۶} - و به تشریفات گرانمایه

¹ Barnī, Tārīkh, Firuz shāhī p. 84 says :—

تا امین خان مقطع اوده را در دروازه اوده بیاویختند *

² Barnī, p. 83 . آب سراو سرو^{۱۷} gazetteered into Sarjoo Sarjou, etc : Bharā'ij is on its East bank.

³ M. بزند

⁴ B. حد

⁵ M. طغل شنید

⁶ M. سرف

⁷ M. پیکرس

⁸ B. نامزد کرد

⁹ رای دنوح که با آرزوی زمین بوس متوجه بحضورت آمد برسید

M. واجب نکند

¹⁰ Tabakāt Akbarī p. 93 بهوج رای

M. ۱۱ واجب نکند

¹¹ دست گیرد

¹² M. کرد

¹³ M. ۱۲ دست گیرد

خلق بدگمان شد و این آوازه شایع گشت - چون خبر مذکور در لکهنوی رسید میان طغول و امین خان یکدیگر مخالفت بود - جنگ کردند^۱ - طغول یافت - امین خان بودست او اسیر شد - طغول علامات بادشاهی ظاهر گردانید - و خود را سلطان معز الدین خطاب کرد^۲ - چون چند روز گذشت چهار مثال حضرت اعلیٰ بجانب امین خان و طغول و جمال الدین قذرنی^۳ و ایتنی^۴ موسی در آن دیار صادر شد - مضمون آن که چند روز دشمنان مارا اندک مایه عارضی زحمت پیش آمد^۵ بود - حق سبحانه و تعالیٰ بزرگی و خوبی شفای عاجل بخشدید - می فرمائیم تا طبل شادیانه بزنند - وقبها بینندند و در عیش و طرب بر روی خاص و عام بکشایند - بندیان را آزاد و علم را شاد گردانند - اگر کسی بدویان قضا سبب حق موقوف باشد آن مبلغ از خزانه داده او را منحصراً کنند - چون این فرمان شد و بر طغول رسید لشکر بجانب بهار برد و ایتنی و جمال الدین قذرنی و امین خان را در نارکیله^۶ منجبوس کرد - چون این خبر طغول بسلطان رسید ملک ترمتی^۷ را بدفع طغول نامزد کرد - طغول از پیش ترمتی عطف کرده کمین ساخته بود - ترمتی غافل وار^۸ تعاقب کرد - ناگاه طغول از کمین^۹ ساخته^{۱۰} صفت راست کرده بر قلب ترمتی زد - هم در اول حمله بشکست و ترمتی مذکور گمیخته در^{۱۱} اوده رفت - بعد از سلطان ملک شهاب الدین میر اوده را سر لشکر گردانیده روان کرد - کجو^{۱۲} تمر خان را نامزد او فرمود

۱ B. omits کوئند

خطاب کود که چون

۲ B. and M. ایتنی

۳ M.

۴ مارکیل M.

ملک ترمتی عطف کوئد

۵ غافل و او تعاقب B.

۶ B. از کمین خاسته راست کرده

۷ ساخته وصف B.

۷ M. گمیخته دروازه اوده

۸ ملک کجرو حاتم خان را M.

۸ B. M.

۹ ۱۱

اربع و ستین و ستمائه سلطان غیاث الدین بلبن را در کوشک سپید بر تخت
سلطنت اجلس دادند - و ارکان دولت و وزراء و امراء و ملوک را بیعت^۱
می دادند - چون در^۲ ایام خانی تمام^۳ مملکت بر دست او بود کل ممالک^۴
هم بدرو قوار گرفت - همان سال بجانب کویلادکیر عزیمت فرمود - و فسده آن
دیار را مالش داده باز گشت - بعد از آن بر سمت کوهای سنتور تاخت^۵
و مقدمان آن طرف را علف تیغ گردانید - در موضع مکرکه‌جوری حصاری
پنهان کرد - آن را حصار نو نام نهاده بدار الملک مراجعت کرده - بعده طرف
حوالی عزیمت کرد - و آنجانیز حصاری^۶ بر آورد - و بکوچ متواتر بجانب
کوه جود^۷ رفت - و هر دو پسر جوده^۸ نیز بحضور پیوستند و بشرف
اسلام مشترف گشتند - بعد چندگاه دیگر عزیمت هندستان مصمم کرد -
چون بر لب آب گنگ رسید حصار بتیالی و بهوچ پور پنهان فرمود - همچنان
خبر وفات سیرخان مقطع کهنه‌توی رسید - کهنه‌توی بامیں خان مفوض
گشت - و طغول نایب او شد - از آنجا سمت دهلي مراجعت فرمود -
بعد از آن لشکر جانب لاہور کشیده حصار لاہور که در عهد سلطان معز الدین
بهرام شاه از دست ملاعین خراب و مندرس شده بود باز از سر پنهان کردن
فرمود - و خلق قصبات و ایمه و قضات و سادات و اصحاب صغیره^۹ و اهل
بازار روان^{۱۰} کرده در شهر مذکور ساکن گردانیده - هم درین مهم زحمت
بر وجود سلطان غالب آمد - چنانچه چند روز متواتر سلطان را کسی ندید -

۱ ارکان وزراء و امراء ملوک بیعت B. دوکان نفر را امرا و ملوک بیعت M.

۲ مملکت بدرو قرار M. ۳ تمام مملکت B. ۴ همدردان M.

۵ حصار بر آورد B. ۶ صغیره M.

۷ M. ۸ see Elliot, vol. III., Appendix, p. 621 and p. 12 n. 4 of the
کوه خود text.

۹ M. ۱۰ روانی M.

صغیره M.

لشکرگاه^۱ ساخت - بعده هر طرف امرا و ملوک را با فوج و حشم نامزد فرمود - و خود بحضورت باز آمد - و در سنّه سبع و خمسین و ستمائی دو زنجیر پیل با فقوی بسیار از دیار کهنه تویی بدرگاه اعلیٰ بیاوردند - در سانحه ماه شوال همین سال ملک^۲ کزللخان سنجیر با لشکر انبوه بر حکم فرمان بحضورت اعلیٰ^۳ پیوست - و در سیزدهم ماه صفر سنّه ثمان و خمسین و ستمائی^۴ الخ خان بجهت دفع فساد متبرداں میوات بقدر ده هزار سوار برگستان جراره و مبارزان خوانخوار تعین شد - چون لشکر در کوهیابه میوات سید غذایم بسیار و مویشی بی شمار بر دست آورده - و سده ایشان را مالش داده سمت دارالملک دهلي مراجعت فرمود - همچنان رحمت بر تن مبارک سلطان غالب آمد بتقدیر الله تعالیٰ یاردهم ماه جمادی الاول سنّه اربع و ستین و ستمائی از دارالغنا بدارالبقا رحلت فرمود^۵ *

بیا و یک نظر اعتبار کن در خاک که خاک تکیه گه خسروان معتبرست
مدت ملک او نوزده سال و سه ماه و شانزده روز بوده و الله اعلم *

ذکر سلطان غیاث الدین بلبن

چون سلطان ناصر الدین وفات یافت امرا و ملوک سه روز در^۶ تعزیت نشستند - و شرط عزا بجا آورددند - سیموم روز سیزدهم ماه جمادی الاول سنّه

^۱ M. لشکرها

^۲ M. تبرخان سنجیر Tabakat Nâṣirî p. 227 and Raverty, p. 714, and K. کزللخان Malik Tâj-ud-Din Sanjar-i- Tez Khan.

^۳ M. omits اعلیٰ

^۴ M. سنّه ثمان و خمسین و ستمائی ماه صفر سیزدهم ماه

^۵ M. رحلت کرد در B. omits

الغ خان بحضورت سلطان باز نمود که احوال دستار بندان حضرت برین جمله است - فرمان شود ایشان را در اقطاعات^۱ خویش بروند - تا این فسده زیادت نگردد - سلطان همچنان کرد - فاماً مکتوب اکبر پیش از آن بر قتلغ خان و کشلو خان رسیده بود - مسافت صد کروہ بدروز^۲ قطع کرده از سامانده در حوالی شهر برسیدند - چون ایشان را روشن گشت که اکبر مذکور از شهر بیرون آمد و در اقطاعات رفته متأمل و متغیر شدند - سلطان مرحوم دروازه‌ای شهر محکم گردانیده و اصرای حضرت را بجنگ ایشان نامزد فرمود - چون طاقت مقاومت نداشتند مفهیم گشتدند - کشلو خان باز در ولایت خویش برفت - و اغلب حشم دست راست شده بحضورت پیوستند - و این فتدنه فرو نشست - چون خبر^۳ بر الغ خان رسید سالم و غانماً مراجعت کرد - و در روز سده‌شنبه یازدهم ماه جمادی الآخر سنه خمس و خمسین و ستماه بحضورت^۴ باز رسید - و در آخر سال مذکور لشکر ملاعین از طرف خراسان در حدود اچه و ملتان رسید - کشلو خان بلبن نیز^۵ بهد و امان با لشکر ملاعین پیوست - سلطان بدفع ایشان لشکرها جمع کرد - چون خبر عزیمت سلطان و جمعیت اندوهه بدیشان رسید باز گشته سمت خراسان رفتند - سال دیگر سنه سرت و خمسین و ستماهه رسولن توکستان بحضورت آمدند - ایشان را چنانچه شرط اعزاز و اکرام باشد بتشویفات فاخر و انعامات ذاخر مشرف گردانیدند^۶ و با یادگار تحف باز فیستانند - و همدرآن سال روز یکشنبه ششم ماه محرم بر عزیمت دفع کفار مغل لشکر بروان آورد - و در حوالی شهر

1. واقعات M.

2. Tabaqat Nāṣirī, p. 223:

* در دو روز و نیم بعد مسافت صد کروہ را قطع کردند

3. خبر الغ خان M.

4. M. omits بحضورت

5. بلبلن بدمست و امان B.

6. M. گردانید. فرستاد and

لشکر بیرون آورد - مفسدان را نهب و تاراج گردانید - از آنجا دامن کوه
گرفته میان سنتور شده تا لب آب رهب برفت - ولایت^۱ کثیر را بازقامت
ملک معز الدین درخشی بتاخت - و خلق را اسیر گردانیده درخطة
بداؤن لشکر کشید - از آنجا سمت خطة اوده عزیمت فرموده و فسده آن
دیار را نیز مالش داده سمت دارالملک دهلي مراجعت فرموده - در سنه
اربع و خمسين و ستمائه بدفع قتلغ خان که از پيش ملک^۲ عزالدين تافتة رفته
و با هندوان پيوسته بود عزیمت کرد - قتلغ خان با جمیع کفار و آن امرا که
از حضرت خایف شده بدو پيوسته^۳ بودند پيش آمدند و با لشکر اسلام
بحرب پيوست - بنصرت الله تعالی لشکر اسلام را فتح شده جمع ايشان
متفرق و پويشان گشت - سلطان مرحوم در تعاقب ايشان تا کوه پایه
سرمور برفت - از آنجا سمت دهلي ياز گشت - در سنه خمس
و خمسين و ستمائه خبر پيوستن^۴ قتلغ خان مذکور^۵ و آن امرائي که با او
ياز بودند با ملک عزالدين کشلو خان که امير ملتان و آچه بود بسمع سلطان
رسانيدند - الخ خان^۶ را با عساکر قاهره بر ايشان نامزد فرمود - چون الخ خان
بدان^۷ سمت سواری کرد بعضی الکبر از حضرت چنانچه سید قطب الدین
شیخ اسلام و قاضی شمس الدین به راهیجي مكتوبات بر قتلغ خان
و کشلو خان فرستاده^۸ استدعا کردند^۹ تا در حضرت آیند - و ملک
را قابض شوند - خلق شهر را^{۱۰} برين ميعاد بر طريق خفیه بیعت
مى^{۱۱} دادند - منهیان حضرت این کیفیت به^{۱۲} الخ خان در قلم آوردند -

۱. كثیر M.

۲. ملک عزیقته M.

۳. خایف شده بودند پيش آمدند M.

۴. خبر سرورمن M.

۵. مذکور با آن امرائي M.

۶. استدعا نموده M.

۷. آن سمت M.

۸. بیعت دادند M.

۹. شهر نیز برين M.

۱۰. را M. omits

۱۱. استدعا نموده M.

۱۲. کیفیت الخ خان M.

شهر مراجعت فرمود - در سنه سنت و اربعين و ستمائه جانب کوهپایه
میوات^۱ بیرون آمد - و لشکر را باطراف جبال نامزد فرمود - نهض
 و تراج کرد^۲ - و غذایم بسیار بر دست ایشان افتاد - فسده آن دیار را
 مالش داده بدارالملک مراجعت نمود - ^۳ همچنان خبر عصیان ملک
عزالدین بلبن در خطه ناگور بسمع مبارک^۴ سلطان رسانیدند - در سنه تسع
 و اربعين و ستمائه طرف ناگور روان شد - چون نزدیک رسید ملک عزالدین
 باشان و دست راست بحضور پیوست - فتنه او فونشت - و از
 آنجا طرف کالیور^۵ و چندیرو و مالوہ لشکر کشید - ^۶ چاهر دیو^۷ لعین
 که معظّم ترین کفار آن دیار بود در حد مالوہ با پنج هزار سوار و دو^۸ لکه
پیاده با لشکر اسلام مقابله شد - ^۹ آخر منتهی گشت - ^{۱۰} سلطان بعد فتح
 طرف دهلي بازگشت - سنه احدى و خمسين و ستمائه^{۱۱} عزیمت لاهور
 و ملتان و اچه مصمم کرد - فسده آن دیار را نیز ضبط کرده^{۱۲} مراجعت فرمود -
 در سنه اثنين و خمسين و ستمائه^{۱۳} سمت کوه پایه بدار و بیجنور^{۱۴}

1 Tabakat Nasiri, p. 212 Raverty, p. 684 translates:—
 Koh-payah [skirts of the hills] of Mewat and Rantabur.

2 M. omits کرد

3 M. چنان

4 M. omits سلطان

5 Raverty, p. 690, Gwaliyur, Elliot, vol. II., p. 351, Gwalior.

6 M. هرجا

7 See Raverty, p. 690, n. 1.

8 M. لک

9 M. omits آخر

10 M. مرحوم سلطان

11 B. and M. سنه احدى و سنه خمسين و ستمائه, but the correct date is سنه احدى و سمهين و ستمائه. See Tabakat Nasiri, p. 217.

12 M. ضبط اوره و مراجعت

13 B. and M. احدى و خمسين و ستمائه, but this date should be سنه اثنين و خمسين و ستمائه see Tabakat Nasiri, p. 218.

14 B. کوهپایه بدار و بیجور M. کوهپایه بدار و بجور. and Tabakat Nasiri, p. 218. Raverty, p. 696 translates Koh-payah (skirt of the mountains) of Bardar and Bijnor.

روز یکشنبه بیست و سیوم ماه محرم سنده اربع و اربعین و ستمائیه دارالملک
دهلی در قصر سپید بو تخت سلطنت جلوس فرمود - سیوم روز از
جلوس در قصر دولتخانه بار عالم داد - عامه خلائق^۱ در روز جلوس
بر سلطنت او بیعت کوئند - و بتشریفات مشوف گشتند - وزارتِ مملکت
بملک بلین بندۀ شمسی داد و الغ خان خطاب کرد - و چتر و دور باش
داد - و^۲ جمیع کارها بدو سپرده و او قابض شد - همدران اول سال طرف
بنیان^۳ سواری فرمود - ولایت^۴ کوه جود و نندنہ^۵ را نهبا و تراجم
گردانید - چند گاه بر لب آب سویره^۶ مقام کرد - چون در لشکر تمنگی
علف شده بدولت سمت دارالملک دهلی باز گشت - در سنده
خمس و اربعین و ستمائیه^۷ طرف هندستان^۸ میان دو آب عزیمت
فرمود - چون در حد قنوج رسید موضوع^۹ بالسندھ که مقام قلب بود
و کفار بسیار در آن^{۱۰} حصن پناه جسته بودند فتح گردانیده رای دلکی
و ملکی^{۱۱} اسیر و دستگیر شدند - سلطان ناصر الدین سالم و غلام طرف

عام داد عام جلوس and M. عامه خلائق جلوس خاص بو سلطنت او بیعت^۱ B.
سلطنت او بیعت

² M. جمع

³ Elliot, vol. II. p. 346 translates: "He led his army to the bank of the Indus and to Multan." See also Raverty, p. 677, notes, 5 and 6.

⁴ B and M. کوه جود و بندنہ^۵; see for p. 12 n. 4

⁵ B. and M. بندنہ. Elliot, vol. II., p. 346 n. 1 says the text has نندنہ, but this evidently a mistake for سندھ or the river Indus, which agrees with what follows and with Firishta's statement, see also Raverty, p. 678, n. 7.

⁶ See Raverty, p. 678, n. 1.

⁷ M. در طرف

⁸ B. and M. دو آب طرف میان

⁹ Tabakat Nasiri, p. 210, gives نندنہ and Raverty, p. 679. Talsandah. See also Elliot, vol. II, p. 347., n. 2.

¹⁰ M. and B. حصین

¹¹ See Raverty, p. 682, n. 5.

کثُرَت لشکر اسلام که هیچ کس^۱ از بادشاھان آنچنان جمیع نکرده بود بملائکین
رسید - مفہوم شدہ طرف خراسان باز رفتند - سلطان بدار الملک^۲ دھلی
مراجعت فرمود - و درین^۳ مهم جماعتی حبشیان و ناچنسلن بر سلطان
راہ یافته بودند - او را بر حرکاتِ نامحمدی باعث و مشتعل می شدند -
چنانچہ قتل ملوک و اخذ اموال در طبیعت او جلی گرفته بود - آن را
بعمل مقرر می گردانید - تا منحاسن بمعایب بدل گشت و بهرو و عشرط
و شکار بغایتی اسراف و افراط نمود که کارِ مملکت مهمل و مخل ماند -
اموا و ملوکِ مملکت با تفاوت یکدیگر بجانب سلطان ناصر الدین که در آن
وقت امیر بھرایچ بود مکتوب ارسال کردند - بامید ملک استدعا نمودند -
چون سلطان ناصر الدین در دار الملک دھلی بیامد روز یکشنبه بیست
و سیوم ماه محرم سنہ اربع و اربعین و ستمائے سلطان علاء الدین را بگرفتند -
و محبوس کردند - چنانچہ هم در آن حبس برحمت حق پیوست * بیت *

ساحل دریائی جان آشوب مرگ سست این سرای

هان بترس از موج دریا پائی در ساحل منه

مدت ملک او چهار سال و یک ماه و یک روز بود و اللہ اعلم بالصواب^۴

ذکر سلطان ناصر الدین م Hammond پسر سلطان سعید شمس الدین التمش

سلطان ناصر الدین پسر سلطان سعید شمس الدین التمش بود - از
محبّتِ ملک ناصر الدین محمد نمود که در لکھنؤتی وفات یافته^۵ بود
ناصر الدین محمد لقب فرمود - چون سلطان علاء الدین محبوس شد

^۱ M. omits کسی

^۲ M. omits دار الملک

^۳ در مهم M.

^۴ B. omits و اللہ اعلم بالصواب

^۵ M. omits بود

ذکر سلطان علاء الدین مسعود شاه

سلطان علاء الدین مسعود شاه پسر سلطان رکن الدین فیروز شاه بود -

چون معز الدین بهرام شاه محبوس شد ملک عز الدین بلبن در قصر دولتخانه بر تخت بنشست - و یک کوت مفادی فرماده‌بی او^۱ در شهر گشته بود - اغای امرا و ملوک را اتفاق نیفتاد - او را دور کردند - و همان ساعت سلطان ناصر الدین و جلال الدین و^۲ علاء الدین را که در قصر سپید محبوس بودند بیاورند - بر سلطنت سلطان علاء الدین اتفاق کردند - روز شنبه هشتم ماه ذی القعده سنه تسع و ثلائین و ستمائه بدار الملک دهلي ببر تخت سلطنت نشاندند - و خلق را بیعت عام داده - و ملک قطب الدین حسن^۳ نایب مملکت و ملک مهدب^۴ الدین نظام الملک وزیر ممالک - و ملک^۵ قراقش امیر حاجب شد - مهدب الدین نظام الملک مصالح مملکت از امرای ترک اخراج کرد - و در ضبط و تصرف خویش آورد - امرای مذکور با دی مخالفت کردند - در صحرای حوض رانی روز چهارشنبه درین مناسبت جمادی الاول سنه اربعین و ستمائه او را بکشند - بعده^۶ وزارت بصدر الملک نجم الدین ابو بکر مفوض شد - بعد از مدتی که اقطاعات و مصالح بهر کسی مستقیم گشت و مملکت آرام گرفت خبر لشکر مغل که منکوته^۷ لعین سوره^۸ بود از جانب اچه رسید - سلطان لشکرهای اطراف جمع کرده بدفع ایشان روان شد - چون بلب آب بیاه رسید خبر

^۱ سلطان علاء الدین M. فرماده‌بی در

^۲ ملک قطب الدین حسین Tabakat Nāṣirī, p. 198,

^۳ ملک مهدب الملک والدین و نظام الملک وزیر ممالک B.

^۴ M. omits و ملک

^۵ M. omits بعده

^۶ M. omits منکوته M.

^۷ M. omits همه

الاسلام دار الملک را بجهت تسکین بر ایشان فرستاد - چون او آنچا رسید در افوای^۱ ایشان بیشتر مخالفت نیز^۲ نمود و باز گشت - عقب او نظام الملک و ملک قطب الدین در حضرت رسیدند - و جنگ بنیاد نهادند - سلطان حصاری شده - هر چند اکبر و صدور^۳ دهلي^۴ در اصلاح آن کوشیدند^۵ ممکن نشد - از نوزدهم ماه شعبان تا آخر ذي القعده قریب چهار ماه جنگ قائم ماند - و از طرفین خلق هلاک شد - و حوالی شهر تمام خراب گشت^۶ - سبب تطویل آن فتنه این بود که فخر الدین مبارک شاهی^۷ مهتر فراشان که مقرب سلطان بود بصلح^۸ رضانمی داد - تا شب شنبه هشتم صاه ذي القعده سنه تسع و تلثین و ستمائی نظام الملک با لشکر در حصار در آمد و مبارکشاهی را که ماده فساد و مایه فتنه بود بکشت - و سلطان را بگرفت و محبوب^۹ کرد - چنانچه^{۱۰} هم در آن حبس برحمت حق تعالی^{۱۱}

* پیوست *

سرای کهنه گیتی^{۱۲} که خانه دور است

درو اساس اقامست مکن که برگذر است

مدت ملک او دو سال و یک ماه و پانزده روز بود - و الله اعلم بالصواب *

^۱ اعرا

^۲ B. and M. تباکات ناصری, p. 196, says:-

او آنچا رفت و در اثارت آن فتنه مبالغت نمود و باز گشت *

Tabakat Akbari p. 70:-

شیخ الاسلام شیخ قطب الدین بختیار اوشی را برای تسلی امرا فرستاد امروا بهیچ وجه تسلی نشدن شیخ بوگشته بدھلی آمد *

^۳ B. صدقه دھلی ^۴ B. خراب شد M. کوشیدندی

^۵ Tabakat Naseri, p. 196, فخر الدین مبارکشاه فرخی, صلح M.

^۶ Tabakat Naseri, p. 197, says:-

در شب سنه شنبه هردهم ماه مذکور سلطان معز الدین بهرام شاه شهید شد *

See also Raverty, p. 660.

^۹ M. چنج

^{۱۰} M. omits تعالی

^{۱۱} B. که در خانه

خلق لاهور چنانچه شرط موافقت بود بجای نیاوردن - در چندگ و پاس تقصیر کردند - چون مزاج خلق ملک فراوش را روشن گشت شباشب با حشم خود از شهر بیرون آمد^۱ در سمت دهلي روان شد - ^۲ کفار مغل ^۳ او را تعاقب کردند - اما حق تعالی از میان ایشان بسلامت بیرون آورد - چون در لاهور فرمان ^۴ نمادنده روز دو شنبه شانزدهم ماه جمادی الآخرین ^۵ تسع و تلائین و ستمائده کفار مغل بر ایشان دست یافتند - و مسلمانان را شهید کردند - و اتباع ایشان را اسیر گردانیدند - چون خبرهای ^۶ بد بسلطان معز الدین رسید امرا و ملوک و کافئ معارف دیگر را در قصر دولتخانه بیعت تازه داد - و بجهت دفع فساد مغل ملک قطب الدین حسن ^۷ و نظام الملک را با لشکر انبوه نامزد کرد - چون بلب آب بیاه رسید نظام الملک بر طریق خفیه عرضه داشتی بحضرت ارسال کرد - که این امرا و ملوک هرگز ^۸ اطاعت نخواهند کرد - مصلحت آنست که مثالی از حضرت اصدرار یابد تا من و ملک قطب الدین ایشان را بطریقی ^۹ که توانیم دفع گردانیم - چون این عرضه داشت بحضرت سلطان رسید از راه غفلت و عجلت فرمان داد تا بر وفقی ^{۱۰} عرضه داشت او مثالی بنویسند و بر وی بفرستند - چون مثال بر ایشان رسید نظام الملک عین آن مثال بامرا و ملوک نمود - که سلطان در باب شما این چنین مثال داده است - ایشان بیک اتفاق از سلطان بگشتنند ^{۱۱} - و با نظام الملک با خراج و انقلاب مملکت بیعت کردند - چون خبر مخالفت ایشان بسلطان رسید - رسید ^{۱۲} قطب الدین شیخ

^۱ B. omits آمد² M. omits مراجعت شده³ B. omits مغول⁴ M. omits فرمان نمادنده⁵ ملک قطب الدین حسین Tabaqat Nāṣirī, p. 195, gives⁶ M. omits بطریق⁷ M. omits بروفق مراجع عرضه داشت⁸ B. and M. omits بروفق مراجع⁹ M. omits رسید¹⁰ خبر هایل¹¹ مراجعت شده¹² M. omits نگشتنند

اکبر و صدور را جمع کرد تا برای انقلاب کار سلطنت تدبیری کندند -
و صدر الملک را بطلب نظام الملک فرستادند - چون نظام ^۱ الملک را
از آمدن او خبر شد شخصی از معتمدان ^۲ سلطان نزدیک نظام الملک
بود - اورا در مقامی که مقالات ایشان استعمال کند ^۳ مخفی داشت -
و صدر الملک را ^۴ طلبید تا تدبیر انقلاب ملک و دست آوردن مخالفان
و کسانی که درین قضیه اجماع کرده بودند به تمام باز نمود - نظام الملک
اورا جواب داده باز گردانید - و آن معتمد برسلطان فرستاد ^۵ تا هرچه
از صدر الملک شنیده است بحضورت باز نماید - و از زبان او عرضه داشت
که خداوند عالم سواری فرماید تا برسر آن ^۶ جماعت رود - از اقبال بادشاہ ^۷
منهزم و متفرق خواهد شد ^۸ - چون این معتمد بحضورت سلطان باز نمود -
همچنان سواری کردند - بدر الدین سنقرا خبر شد بحضورت سلطان پیوست -
سلطان اورا هم در آن ساعت اقطاع بداؤن داده روان کرد - و دیگر امرا که با او
پار بودند خایف شدند و در اطراف رفتند - بعد از چهار ماه بدر الدین از
بداؤن باز آمد - چون مراجع بادشاہ با او ^۹ متغیر بود اورا و صدر الملک موسی
را منحبوس کرد - و ایشان هم در آن حبس برحمت حق پیوستند - نظام الملک
نیز بسبب آنکه زخم کارد خورده خداع ^{۱۰} در خاطر داشت - می خواست
بدویعی امرا و ملوک را از سلطان بگرداند - سلطان را بر ایشان بدگمانی
می کرد - چنانچه بعد از چندگاه لشکر مغل در لاهور رسیده ^{۱۱} مدتی جنگ
کرده - مقطع لاهور ملک قراتش بود - ^{۱۲} بذاته او مرد دلور و مبارز بود - اما

۱. نظام را

معتمدانه B.

کندند B.

۲. آنجا طلبید M.

فرستادند B.

این M.

۳. همه M.

خواهد شد M.

بر او B.

۴. حد M.

رسیده M.

او بذاته مرد M.

ساخته ملک ایتكین^۱ را بزخم^۲ کارد شهید کردند - نظام الملک را دوزخم بروپهلو^۳ زدند - چون عمروعی باقی بود از پیش ایشان گریخت و سلامت ماند - کار وزارت چنانچه^۴ پیش ازین می کرد همچنان کردن گرفت - و در ماه صفر سنه المذکور ملک التونیه^۵ سلطان رضیه را در نکاح آورد - و بقصد دهلي لشکر کشید^۶ - محمد سالاری و ملک قراقوش از حضرت عطف کرده برا ایشان پیوستند - سلطان معز الدین بدفع ایشان لشکر از دهلي بیرون آورد - در حوالی شهر مصاف شد - سلطان رضیه و ملک التونیه مفهم گشتند - چون بحد کیتمل رسیدند برا دست هندوان اسیر شدند - ایشان را^۷ بسته در حضرت فرستادند - بتاریخ بیست^۸ و پنجم ماه ربیع الاول هر دو را شهید^۹ کردند - بدر الدین سنقر امیر حاجب شده بود - فاما نظام^{۱۰} الملک را بجا نمی آورد - و فرقیت می ورزید - سبب این معنی نظام الملک با او عداوت داشت - چون بدر الدین را روش گشت هراسان می بود - بدین سبب خواست که فتنه انگیزد - روز دو شنبه هفدهم ماه صفر سنه تسع و ثلثادین و ستمائه در وثاق صدر الملک نبیسه^{۱۱} علی موسی که مشهوف ممالک بود بدر الدین سنقر جماعت

¹ See Raverty, p. 651, n. 7, for further particulars.

² M. کارد زد.

³ M. پهلوی.

⁴ M. چنچ.

⁵ B. and M. التونیه.

⁶ B. کشیده.

⁷ B. ایشان بسته.

⁸ B. بیست پنجم.

⁹ This statement varies from that given in *Tabakat Nāṣirī*, quoted in p. 27, n. 6. See also De., Trans. of *Tabakat Akbarī* p. 77, n. 2.

¹⁰ B. نظام الدین.

¹¹ *Tabakat Nāṣirī*, p. 193, says:—

در وثاق صدر الملک تاج الدین علی موسوی که مشهوف ممالک بود بدر الدین

* سنقر جماعت صدور و اکابر حضرت را جمع کرد *

ذکر سلطان معز الدین

سلطان معز الدین پسر خود^۱ سلطان شمس الدین بود - چون سلطان رضیه در قلعه تبرهندۀ مسکبوس شد - روز درشنبه بتاریخ بیست و هشتم ماه مبارک رمضان سنه سبع و ثلاثین و ستمائۀ سلطان معز الدین را امرا و ملوک شهودار بر تخت سلطنت در قصر دولتخانه خاص اجلاس دادند - و امرا و ملوک^۲ که برابر سلطان رضیه بودند روز یکشنبه سیزدهم ماه شوال سنة المذکور در شهر رسیدند - و بر سلطنت سلطان معز الدین بیعت کردند بشرط آنکه اختیار الدین ایتكین فایسب^۳ باشد - چون ملک اختیار الدین وزیر شد بموافقت ملک مهدیب الدین نظام الملک جمله امور ممکن را در تصرف خویش آورد - و خواهر سلطان معز الدین را که از حکم^۴ پسر قاضی نصیر الدین خالع شده بود در حبّاله خویش در آورد - و نوبت سه گانه^۵ و یک زنگیر پیل^۶ بر در خود مستقیم کرده - چون فناز امر و رونق کار روی بدو آورد سلطان معز الدین را بغايت گران نمود - روز دوشنبه هشتم ماه صفر سنه ثمان و ثلاثین و ستمائۀ در قصر سپید^۷ به حکم فرمان دو ترک بچه خود را مست

^۱ خورد B.

^۲ ملوک B. omits

^۳ ثابت B.

^۴ The word حکم has a peculiar significance here. It means here زوجت "from being the wife." Tabakat Akbari, p. 68, says:—

و همشیروء سلطان معز الدین را که سابقًا منکوحه قاضی اختیار الدین بود در

* نکاح در آورد

^۵ نوبت شبانه B.

^۶ At this period no one was allowed to keep an elephant at the door except the king.

^۷ سپید B.

لاهور رسید - سلطان لشکر^۱ در آن سمت برد و اورا بشکست و آخر بصلاح
انجامید - تاریخ^۲ نو زدهم ماه شعبان سنه سبع و تلائین و ستمائه سلطان^۳
مراجعت کرد و در حضرت دارالملک آمد - بعد از آن ملک التونیه^۴
مقطع تبرهندۀ باغی ورزید - بتاریخ ذهم ماه رمضان سنة المد کور لشکر بدان
جانب بیرون آورد - بعضی امرا و ملوک و بندگان شمسی با او یار شدند -
و خروج کرده جمال^۵ الدین یاقوت حبشه را بدشتند * * بیت *
عنان تافت دولت ز پیرامندش چو داغ سیمه دید بر دامندش
و سلطان رضیه را گرفته در قلعه تبرهندۀ محبوس کردند - و مکتوب بجانب
امرأئی که در شهر دهلي شهردار بودند فرستادند بدین مضمون که شاهزاده
معز الدین پسر سلطان شمس الدین مرحوم را بر تخت سلطنت اجلas
دهند و خود بسرعت مراجعت کردن * * بیت *
سری را که گردون بدارد بلند هم‌ش باز در گردن آرد کمند
مدت^۶ ملک سلطان رضیه در دارالملک دهلي سه سال و پنج ماه و بیست
و یک روز بود و الله أعلم بالصواب *

^۱ M. omits لشکر^۲ B. omits تاریخ^۳ M. omits سلطان^۴ M. omits التونیه^۵ ملک جمال الدین B.^۶ Tabalqat Nâṣiri, p. 190, says:—

چون سلطان رضیه را بمحتروسه تبرهندۀ محبوس کردند ملک التونیه او را عقد
کرد و در حبالة خود آورد و بظرف دهلي لشکر کشید تا کرت دیگر مملکت را ضبط کند
در ماه ربیع الاول سنه ثمان و تلائین و ستمائه سلطان معز الدین لشکر دهلي بدست
ایشان بیرون بود و سلطان رضیه و التونیه منهنم شدند و سلطان رضیه و التونیه بدست
هندوان گرفتار شدند و هر دو شهید گشتند و هر یمیت ایشان بیست و چهارم ماه ربیع
الاول بود و شهادت سلطان رضیه دوز سنه شنبه بست و پنجم ماه ربیع الآخر سنه ثمان
و تلائین و ستمائه بود انتهی ملخصا *

روشن گشت^۱ طاقت آوردن نتوانستند فرار نمودند و متفرق شدند - سلطان را از کار ایشان معلوم شد لشکر دنبال ایشان فرستاد - ملک کوچی اسیر و دستگیر گشت و ملک جانی در حدود پایل^۲ شهادت یافت و ملک نظام الدین در کوه بردار^۳ درآمد - و لشکر سلطان باز گشت - چون کار دولت سلطانی منظم شد کارداران دیگر سلطان رضیه نصب کردند فرمود - و ملک قطب الدین^۴ حسن را برای فرو نشاندن^۵ فتنه که بعد سلطان شمس الدین مرحوم در رنجهور^۶ ظاهر شده بود نامزد کرد - و ملک جمال الدین یاقوت حبشهی را عهده امیر آخری داد - و بحضور خود مقرب گردانید - چنانچه امرا و ملوک دیگر را غیرت آمد - و چنان^۷ اتفاق افتاد که سلطان رضیه کلاه و قبا پوشید و لباس مردان کرد - آخر همچنان کرد و از لباس ست پیرور آمد - و چون سوار شدی بالای پیل سوار می شد - درین اثنا^۸ خبر طغیان ملک عز الدین^۹ کنجان امید

^۱ This passage is not very clear. It should have been as follows:—

ایشان ازین حال واقع گشتهند طاقت ماندن نداشتهند فرار نمودند و متفرق شدند *

Tabakât Nâshîrî, p. 187, says:—

و ان ملوك را چون معلوم شد منهن از لشکر گاه خود بر قتلند - سواران سلطان

* تعاقب نمودند

² B. and M. حد بابل. Elliot, Bâbul; Briggs, from Firishta, Babool, Pâyal or Pâyil is the name of a very old place, giving its name to the district with a lofty brick fort visible from a great distance on one of the routes from Delhi to Lûdiânah. See Raverty, p. 460, n. 3.

³ Tabakât Nâshîrî, p. 187; در کوه بردار Tabakât Akbarî, p. 66

⁴ براي فتنه M. قطب حسن

⁶ M. رنجهور

⁷ M. از چنان

⁸ M. بعده خبر

⁹ Tabakât Nâshîrî, p. 188, says:—

در شهر سنه سبع و تلائين و ستمائه ملک عز الدین کبیر خان که مقطع لوهو

* بود مخالفت اغاز نهاد

بعد از آن نظام الملک جنیدی^۱ و عز الدین کنجان و محمد سالاری که از سلطان رکن الدین عاصی شده بودند بر دروازه شهر جمع گشتند - و با سلطان رضیه مخالفت بنیاد نهادند - و ملک نصیر الدین^۲ تایسی امیر اوده بمدد^۳ سلطان رضیه در شهر می آمد - امرای مخالف او را استقبال کردند^۴ و بعد ز دست آوردهند - و موقوف داشتند - آخر چون مخالفت بطول کشید سلطان رضیه از شهر بیرون آمد - در کفاره ایب آب چون لشکر گاه ساخت - میان سلطان رضیه و امرای مخالف^۵ کرات محاواره و مقاتله می رفت - فاماً جنگ قایم صاند - بعده بهزار حیله ایمه و مشایع شهر در میان آمده اصلاح دهانیدند^۶ - محمد سالاری و کنجان پوشیده با سلطان یار شدند - شعبی بر در سراپردۀ خاص جمع گشتند - تا مانک جانی^۷ و ملک کوچی^۸ و نظام الملک را دست آرند - ایشان را ازین حال

^۱ Tabakât Nâshîrî, p. 186, says:—

اما وزیر مملکت نظام الملک جنیدی عليه الرحمة موافقت ننمود و ملک جانی و ملک کوچی و ملک کبیر خان و ملک عزالدین محمد سالاری و نظام الملک از اطراف بر در شهر دهلي جمع شدند و با سلطان رضیه مخالفت اغاز نهادند *

² Tabakât Akbarî, p. 86, says:—

درین حال ملک عزالدین هانسی جاگیر دار اوده بقصد مدد سلطان رضیه

* روی بدھلی نهاد

ملک نصیر الدین تابشی معزی But the Tabakât Nâshîrî, p. 186, mentions مقاطع اوده

³ M. omits بمدد

⁴ Tabakât Nâshîrî, p. 186, says:—

استقبال کردند و بدست آورده رنجوری بر روی غالب شد و او برحمت حق

* پیوست

⁵ بقطولیل B.

⁶ M. مخالفان

⁷ دهانیده M.

⁸ M. ملک خانی

⁹ M. کوچی Tabakât Nâshîrî, p. 187, کوچی

ذکر سلطان رضیه

سلطان رضیه دختر بزرگ سلطان شمس الدین بود - در آن گاه که^۱ سلطان مرحوم از مهم گوالیور^۲ مراجعت کرد این دختر را وای عهد خویش گردانید - القصه در^۳ روز یکشنبه بتاریخ هژدهم ماه ربیع الاول سنه اربع و تلائیین و سنتانه سلطان رضیه بدارالملک دهلي در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - در ماه ربیع رجب قدر سنه المذکور طایفه قرامطه و ملاحدة که از اطراف هندوستان جمع شده در حضرت دهلي ساکن بودند با غواصی^۴ ترک که مردمی متعلم بود و در تذکیرات^۵ علمای^۶ سنت و جماعت را ناصبی و مرجی^۷ می گفت بعدد دو^۸ هزار مرد با اسلحه دارون مسجد جمعه در روز جمعه فوج فوج از هر دو طرف در آمدند - مسلمانان در نماز جمعه مشغول بودند که آن ملحدان دست باسلحة برندند - بیشتری مسلمانان شهادت یافتند - و بعضی پایمال گشتند - ملک نصیر الدین بلارامی^۹ و امام ناصري^{۱۰} شاعر و امرای دیگر با جمعیت کثیر آمده و مسلمانانی^{۱۱} که از خوف بالای مسجد دو آمده بودند ملاحدة مذکور را بزم سنگ و خشت بکشند تا این قته بخیر^{۱۲} انجامید -

^۱ B. and M. درانکه سلطان

^۲ M. and also Ṭabaḳāt Nāṣirī, p. 185. کالیور Raverty, p. 638, Gwāliyūr.

^۳ B. omits در باغرا B. باعرا^۴ M.

^۵ B. and M. علماء سنت علمای and M. تذکیرات^۶ and M. تذکیرات علمای

^۷ B. and M. بقدر یک هزار مرد^۸ ناحی و مرحی

^۹ M. ناصري و شاعر^{۱۰} B.

^{۱۱} M. مسلمانی^{۱۲} M. omits بخیر

فخور الدین قصد و کشش کرده در شهر دهليي رفتند - يکايک اندرؤن در آمدند^۱ با سلطان رضيه دختر سلطان شمس الدین مرحوم بيعت کرده
شاه توکان صادر سلطان رکن الدین را موقوف گردانيدند - چون سلطان
رکن الدین را ازین حال خبر شد طرف شهر دهليي مراجعت فرمود - و بکوچ
متواتر در کيلوکھري رسید - امرا و ملوک و بندهان شمسي که برای او بودند
بتمام در شهر^۲ دهليي در آمدند - و با سلطان رضيه پيوستند و بيعت گردند -
بعد از شکر از شهر بر آمده سلطان رکن الدین را از کيلوکھري زنده گرفتند -
و بر سلطان رضيه بودند - سلطان^۳ رضيه او را حبس کردن فرمود - چنانچه
سلطان مرحوم هم در آن حبس برحمت حق پيوست * * بيت *

پسا باد نفوين بیشون کوز پشت که بسیار ازین گونه پیوود و کشت
و این واقعه در روز یکشنبه بتاریخ هؤدهم ماه ربیع الاول سنده اربع و ثلاشین
و ستمائه بود - مدت ملک او شش ماه و^۴ هشت روز بود و اللہ اعلم *

torians, such as Nizām ad-Dīn, Firīshṭa and Badaūnī. Elliot in his History, vol. II, p. 331, translates this passage of the Ṭabaḳāt Nāṣirī as follows :—

"And in the neighbourhood of Mansūrpūr and Narāīn, Taju-d-dīn Muham-mad, Secretary and Controller, + + + and other confidential officials, killed the Tāzik." In my humble opinion Raverty is correct. The construction of the sentence as well as the whole trend of events, described previously, supports the version of Raverty. A combination of all these high officials could only be possibly needed for the assassination of the Sultan alone; against a less important man such a combination is evidently unnecessary. Further, if, as Elliot seems to imply in his footnote to page 331, "Tazik" refers to Sultān Rukn ad-Dīn his statement in the same page that "they brought Sultan Rukn-d dīn prisoner to Dehli, where he was kept in confinement and died" will be contradictory.

۱ M. آمدند درون شهر

۲ M. درون شهر

۳ M. omits رضيه

۴ Ṭabaḳāt Nāṣirī, p. 184. بیوست و هشت روز . Raverty, p. 636, says "and his reign was six months and twenty-six days," but in a note on "twenty-six days" he writes "some copies have twenty-eight days": from the 20th Sha'bān, 633 A.H., the date of I-yal-tamish's decease, to the 18th of Rabi'-ul-Awwal, 634 A.H., is exactly six months and twenty-seven days."

سر از اطاعت بیرون آورده و خدمتی^۱ مال لکهنوی که در حضور
می آوردند بستید - و ملک عز الدین سالاری در بداؤن طغیان ورزید -
و ملک علاء الدین مقطع لاهور و ملک عز الدین کنجان^۲ امیر ملتان
و ملک سيف الدین کوجی مقطع هانسی یکجا جمع شدند و بنیاد
فتنه و بلغاک آغاز نهادند - همچنان ملک نظام الملک جنیدی که
وزیر سلطان رکن الدین بود خوف در خاطر او شد - از دهای گریخته در
بداؤن بر ملک عز الدین سالاری پیوست - از آنجا یکجا شده بر امرائی
که در لاهور یکجا شده بودند آمده^۳ پیوستند - سلطان بجهت دفع
فتنه ایشان، لشکر کشید - چون سلطان در خطه کهرام^۴ رسید امرای مذکور
مقابل سلطان در حد منصور پور آمده بودند از آنجا چند نفر از ایشان^۵
چنانچه تاج الملک و محمد دبیر^۶ مشرف ممالک و بهاء الملک و کریم الدین
 Zahed و ضیاء الملک پسر نظام الملک وزیر و خواجه رشید و امیر

و خزان اکھنوتی را که بحضورت می آوردند تصرف کرد، Tabakat Nasiri, p. 183,

ملک عز الدین کبیر خان، Both B. and M. Tabakat Nasiri, p. 183. کنجان مقطع ملتان

آمده B. omits

کهرام ۴ B. omits

نفر ایشان M.

6 محمد دبیر و مشرف ممالک Tabakat Nasiri, p. 183, has an entirely different version:—

در حوالی منصور پور و ترائین تاج الملک محمود دبیر و مشرف ممالک
وبیاء الملک حسین الشعرا و کریم الدین زاهد و ضیاء الملک پسر نظام الملک
جنیدی و نظام الملک مشرقانی و خواجه رشید الدین مالکانی و امیر فخر الدین
و دیگر جماعت کارداران تازیک را شهید کردند *

Raverty, p. 634, translates the passage as follows:—

"And in the vicinity of Mansur-pur and Train, they martyred the Taj-ul-Mulk + + + and other Tazik officials." Our author, I think, makes a blunder here as he mentions that all these persons "who have been put to death," separated from the Sultan's army, went to Dehli and pledged their allegiance with Sultan Radjya. This mistake of our author has been copied by later his-

حق سبحانه و تعالى آن بادشاهه عادل را غریق رحمت گرداند - و این بادشاهه آسمان جاه را تا قیام قیامت در امان و سلامت باقی و پاینده دارد بالنبی و آله الامجاد - مدت ملک سلطان شمس الدین بیست و شش سال و چند ماه بود و اللہ عالم *

ذکر سلطان رکن الدین فیروز شاه

سلطان رکن الدین فیروز شاه پسر سلطان مرحوم^۱ مغفور شمس الدین التمش بود - چون سه روز شرط عزا بجها آوردن سیوم روز بعد وفات بیست و درم ماه شعبان سنه ثلاث و ثالثین و ستمائه باتفاق امرا و ملوک و ائمه^۲ و سادات و بندها شمسی در حضرت دهلي بقصر دولتخانه جلوس فرمود - و درهای خزانی کشاده هر کسی را خلعت و انعام عطا کرد - آخر دست در خرج نهاد و اسراف بافراط کردن گرفت - به حدی در عشرت و طرب و لهو مشغول شد که کارهای مملکت و امور سلطنت مهمل ماند - اغلب مصالح ملک و مملکت را شاه ترکان صادر سلطان رکن الدین می کرد - چنانچه حرم شمسی را بسبب مخالفت قدیم زیان می رسانید - و خوار می داشت - و شاهزاده قطب الدین^۳ محمد شاه پسر سلطان مرحوم که از مادری دیگر بود میل^۴ کشانید و آخر کشت - بدين سبب بیشتری امرا و ملوک حضرت و اطراف ممالک از سلطان رکن الدین متفرق شدند - و مخالفت بخیاد نهادند - چنانچه شاهزاده ملک غیاث الدین م Hammond^۵ شاه برادر سلطان رکن الدین که امیر او بود

و سادات و ائمه^۶ B.

^۱ پسر سلطان شمس الدین مرحوم M.

دیگر بود حشم گردانید M.

^۴ قطب الدین بن محمد شاه M.

^۵ ملک غیاث الدین محمد شاه بن سلطان Tabaqat Nasiri, p. 183,

لعين در قلعه مذکور مبحصر گشت - بعد پا زده ماه قلعه مذکور بعون الله تعالى فتح شد - بجهت مسح احاظت قاعده کوتولی^۱ گذاشت - و خود سوی دارالملک دهلي مراجعت فرمود - در شهر سنه احدى^۲ و ثلثين و ستمائه عزيمت طرف ولایت مالوہ کرد - فسده آن ولایت را مالش داد - بتخانه که از سیصد سال باز برآورده^۳ بودند خراب گردانيد - و بعد رخ سوی لجین آورد - آن را نیز فتح کرد - و بتخانه مها کال دیو^۴ را برآخذ - صورت و تمثال بکوماجیت^۵ و صورتهای دیگر که بر تخته ریخته بودند^۶ همه را برکنده^۷ در حضرت آورده پیش در مسجد جامع پی سپر خلق گردانيد - در شهر^۸ سنه ثلاش و ثلثين و ستمائه لشکر بجانب^۹ بهیلسان^{۱۰} بود - در ذات مبارک سلطان زحمتی پیدا آمد - سبب آن فی الحال مراجعت فرمود - بعد رسیدن در دهلي روز دو شنبه بتاریخ بیست ماه شعبان سنه ثلاش و ثلثين و ستمائه از دارفنا بدار بقا رحلت فرمود - *

کیست درین دائره دیو پایی کوس من الْمَلِك زند جز خدای

^۱ M. کوتولی.

^۲ Tabakât Nâshîrî, p. 176, says: سنه اثنى و ثلثين و ستمائه — See Raverty, p. 621, n. 6.

بنخانه که سیصد سال بود نا آن را عمارت می کردند: — Tabakât Nâshîrî, p. 176, says:

^۴ B. بکرمادیت ^۵ B. دیوان M. دیو.

⁶ B. بود Tabakât Nâshîrî, p. 176, gives: —

چند تمثال دیگر از بونج ریخته بودند *

⁷ M. برکشیده.

⁸ M. omits شهر.

⁹ B. جانب.

¹⁰ B. بھیلسنان. Tabakât Nâshîrî, p. 176, gives , بنیان Tabakât Akbarî, p. 61, has ملتان, but that is evidently wrong. See also Raverty, n. 8, p. 623. Bhîlsân is a fortress and city in Mälwa..

را گوشمال داد - در سنه اربع و عشرين و ستمائه سمت مندور^۱ و اجمير سواري فرمود - و آن ديار را نيز با جمله سوالك ضبط کرد - و هم در آن سال بدار الملک دهلي مراجعت فرمود - در سنه ست و عشرين و ستمائه رسولان دار الخلافت جامه‌های مرحمت خلیفه خلَّد اللَّهُ خلافته برای سلطان مرحوم آورند - سلطان مرحوم چنانچه شرط اطاعت و خدمتگري باید بجا آورد - با فرزندان و ملوک بزرگ بخلعت خاص خلیفه مشرف گشت - سلطان مرحوم را از پوشیدن خلعت خلیفه چندان فرحت و بجهت روی داد که در تحریر نیاید - در شهر قبه استند و طبل شادپانه کوتفند - بعد چندگاه رسولان دار الخلافت را باعزاز و اکرام روان کرد - و خدمتی^۲ بسیار در حضرت دار الخلافه فرستاد - و هم درین سال خبر وفات پسر مهتر^۳ که بادشاہ لکهنوی شده بود رسید - سلطان مرحوم بعد بجا آوردن شرط عزا لشکر کشی طرف لکهنوی مصمم کرد - و فتنه که در لکهنوی^۴ قایم شده بود آن را تسکین داد - و ممالک لکهنوی را بملک علاء الدین جانی^۵ مفوض گردانیده بحضورت دهلي باز گشت - در سنه تسع و عشرين و ستمائه سمت گوالير^۶ سواري کرد ببسيل^۷ هاک

^۱ For مندور see Raverty, p. 611, n 3.

² بس بسیار M.

³ Tabakat Nâshîrî, p. 174, says:—

در عما جمادي الاولى سنه ست و عشرين و ستمائه خبر فوت ملك سعيد ناصر

الدين محمود برميد * M. لکهنوی قدیم

⁵ B. and M. ، علاء الدين خانی ، but Tabakat Nâshîrî, p. 174, and other histories give علاء الدين جانی ⁶ M. كالبور

⁷ B. . بیل میلک دیو لعین Tabakat Nâshîrî, p. 174, gives:—

میلک دیو لعین پسر بسیل لعین *

Tabakat Akbarî says: . ملک دیو بسیل Raverty, p. 619, says "Mangal Dîw, the accursed, the son of the accursed Mal Dîw." See also n. 7, 417 of the same.

بود بسبیب خروج جنگیز خان ملعون غزینین را گذاشته با خیل و تبار^۱ و حشم و خدم خویش در حدود لاهور در آمد - چون سلطان مرحوم را ازین حال خبر شد طرف لاهور سواری فرمود - سلطان جلال الدین عطف کرده از پیش سلطان مرحوم سمت^۲ کوه پایه کشمیر و بکهلمی^۳ رفت - سلطان مرحوم طرف دارالملک دهلي باز گشت - در سنه^۴ عشرين و ستمائه لشکر خود را بجانب لکھنوتی بود - غیاث الدین عوض^۵ خاجی را امان داده در رقبه اطاعت خویش در آورد و خطبه و سکه بنام خویش فرمود - و پسر خود را که مهتر بود اقطاع لکھنوتی داد - و سلطان ناصر الدین^۶ خطاب کرد - چنان و دور باش و هرچه دارات بادشاهی بود^۷ مفوض گردانید - خود بجانب دارالملک دهلي مراجعت فرمود - در سنه ثلات و عشرين و ستمائه عزیمت طرف قلعه رندپور^۸ کرد - مفسدان آن دیار

^۱ خیل و تبع. B.

^۲ Tabaqāt Nāṣirī, p. 171, says:—

جلال الدین خوارزم شاه از پیش حشم هندوستان عطف کرد و بطرف سنده سیوستان رفت *

Tabaqāt Akbarī, p. 59, gives:—

جلال الدین تاب نیاورده بطرف سنده و سیوستان رفت از آنجا سوا کیه و مکران بدر رفت *

Raverty, p. 293, writes:—

"Sultān Jalāl-ud-Dīn turned aside, and proceeded towards Uchchah and Multān. From thence he entered the territory of Kirmān, and afterwards Fārs."

^۳ M. تلکی

^۴ Tabaqāt Nāṣirī, p. 171, says:—

بعد از آن در شهر سنه ائمی و عشرين و ستمائه بطرف بلاد لکھنوتی لشکر کشید

^۵ Both B. and M. ناصر الدین خود ^۶ M. عوض

^۷ M. رندپور. See also Raverty, p. 610.

و بنياد مخالفت ذپادند - چون فردیک دهلي رسيزند ملك التمش فیز از دهلي بیرون آمد - میان ایشان در صحراء^۱ جود مضاف شد - حق سبحانه و تعالی ملك التمش را فتح بخشید - آرام شاه و امرای قطبی منهزم گشتند - در سنه سبع و ستمائه سلطان شمس الدين خطاب خویش^۲ کرد - در شهور سنه المذکور ملك التمش در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود و اقصای ممالک در ضبط آورد - سلطان شمس الدين خطاب خویش کرد - در شهور سنه اثنی عشر و ستمائی طرف لاهور سواری فرمود - سلطان تاج الدين يلداز که از^۳ غزفین بعد نقل سلطان قطب الدين شهر میمون لاهور را گرفته بود مقابل شد - و میان هر دو لشکر محاربه شد - حق سبحانه و تعالی سلطان شمس الدين را نصرت داد^۴ - سلطان تاج الدين بر دست لشکر او اسیر و دستگیر گشت - سلطان شمس الدين او را موقوف کرده در خطه بداؤن فرستاد - چنانکه او هم در آن حبس برحمت حق پیوست - حظیره سلطان تاج الدين آثار الله برهانه هم در اخطه بداؤن در کزاره اب آب سوتیه است - الغرض^۵ بعد فتح سمت^۶ دهلي مراجعت فرمود - در خمس عشر و ستمائی ناصر الدين قباقه در حد اچه یک کرت با سلطان مرحوم مقابل شده بود و منهزم گشته بار دیگر بتاریخ مذکور در حد اچه و ملتان مضاف داد و مفهم شد - چون لشکر تعاقب کرد در اب آب پنجاب در آمد و عبره کردن نتوانست غرق شد - در سنه ثمان عشر و ستمائی سلطان جلال الدين خوارزم شاه که سلطان تاج الدين را بیرون کرده غزفین گرفته

۱ M. omits حود

۲ M. omits and also خویش

۳ M. omits از

۴ M. omits کرد

۵ M. omits الغرض

۶ B. omits بعد M. omits الغرض

* بیت *

گردن گردان شکست این کهنه چرخ چنبری
تا توانی دل منه بر مهر و ماه و مشتری

رفات سلطان قطب الدین مرحوم در سنّه سبع و سنت مائّه بود - و مدت مملک
او از اول فتح دهلي تا ایام وفات بیست سال و چند ماه بود^۱ -
و عهده سلطنت با چترو دور باش و خطاب بادشاهي مدت چهار سال
بود و اللہ اعلم *

ذکر سلطان شمس الدین ایلتمش

ملک ایلتمش بنده سلطان قطب الدین ایبک^۲ المعزی بود -
چون سلطان قطب الدین رفاقت یافت امرا و ملوک قطبي آرام شاه
پسر سلطان قطب الدین را بجهت ارام فتنه بر تخت^۳ بادشاهي
اجلاس دادند - ملک ناصر الدین قباچه داماد سلطان قطب الدین
طرف سند رفت - و اقطاع ملتان و لچه و بهکهرو سوستان را قاپس گشت -
سپه سالار علی اسماعيل اميرداد حضرت دهلي بامرا دیگر یار شده
ملک التمش را که در آن وقت امير بداون بود بجهت ملک استدعا
کرد و مکتوبات بجانب او فرستاد - ملک التمش با جمیعت خویش از
بداون بسرعت تمام در حضرت دهلي^۴ آمد و قاپس شد - آرام شاه از
دهلي عطف کرده بیرون رفت - فاما بعضی از اطراف برو^۵ جمع شدند

^۱ بودن M.² ایبک و المعزی B.³ بر تخت اجلاس B.⁴ تمام آمد در حضرت دهلي قاپس M.⁵ بدو B.

بخشید - و دست سخاوت بحیی کشاده بود که اوزا سلطان قطب الدین لکه
بخش گفتندی - بعد مدتی میان او و میان سلطان تاج الدین یلدز بنده
معزی که بعد وفات سلطان مرحوم با شاه غزین شده بود سبب انقطاع لاهور
مخالفت^۱ پیدا آمد - از جانبین قصد یکدیگر کردند - چون مصاف میان
هردو لشکر راست شد^۲ و بجنگ پیوستند - خدامی تبارک^۳ و تعالی
سلطان قطب الدین را ظفر بخشید - سلطان تاج الدین منتهی شده طرف^۴
کرمان رفت - حصار غزین را سلطان قطب الدین قاپش شد - چهار روز
در دارالملک غزین بر تخت با شاهی نیز نشست - آخر دره و طرب^۵
مشغول گشت - بیشتری^۶ امرا و ملوك معزی که در غزین بودند
پوشیده با سلطان تاج الدین یار شدند - و اوزا از کرمان استدعا کردند - چون
سلطان تاج الدین از کرمان در حد غزین رسید و مقدمه لشکر او نمودار شد
سلطان قطب الدین خلق شهر را با ایشان موافق دید - سلطان قطب الدین
از راه سنگ سوراخ بیرون آمد از آنجا عطف کرده در شهر لاهور رسید -
غزین باز در قبض^۷ سلطان تاج الدین یلدز آمد - همچنان سلطان
قطب الدین در میدان لاهور گوی بازی میکرد - ناگاه بتقدیر الله^۸ سیحانه
و تعالی از اسپ خطای شد - پیش کوهه زین بر سینه مبارک سلطان آمد -
و برحمت حق پیوست^۹ - او را همدران شهر میمون لاهور دفن^{۱۰} کردند -
سلطان مغفور شمس الدین ایلتمش حظیره اورا بنا کرده است *

^۱ M. مخالفشده بجنگ M. ^۲^۳ M. omits تبارک و

طرف B. omits

^۴ M. اخر در لاهور بطری مشغولبیشتری^۶^۵ M. باز دست سلطان.

سبحانه و M. omits

^۶ M. پیوستهمدفون M. ^{۱۰}

گردانید - در شهور سنه سبع و ثمانين و خمس مائه قلعه ميرت^۱ فتح کرد^۲ -
در سنه احدى و تسعين و خمس مائه^۳ قلعه تهمنتو^۴ را کشاده - در سنه ثالث
و تسعين و خمس مائه طرف گجرات سواري فرمود و راي^۵ بهيم ديو را
که با سلطان مرحوم مقابل شده بود نهش و تاراج کرد - و انقام گذشته از
خصم خويش بکشيد^۶ - الغرض چون سلطان مرحوم وفات یافت سلطان
غیاث الدین محمد پسر^۷ برادر بزرگ سلطان مرحوم برای ملک قطب
الدين^۸ چتر و دور باش؛ فرستاد - و بخطاب سلطاني مشرف گردانید - در
سنه اثنين و سنت مائه از دهلي سواري فرمود - و در شهر ميمون لاهور^۹
آمد - روز سه شنبه هزار هم ماه ذى القعده سنه المذکور در قصر لاهور^۹
جلوس فرمود - و امرا و ملوك خويش را انعامهاي فاخر و تشويفات وافر

^۱ This statement of the author that Kutbuddin took the fort of Mirat in A.H. 589 is contradictory to his own statement which he made on p. 11 in connection with the reign of Sultān Muizzuddīn Sām that "in A.H. 588 Kutbuddīn conquered the fort of Mirat and took Dehli which were in possession of the relatives of Prithi Rāī and Gobind Rāī." The former statement is corroborated by the Tabakāt Nāṣīrī, p. 120:—

قطب الدین از کفرام بطور میوت آمد و فتح کرد و حضرت دهلي را بکشاد
و همدرین سال قلعه کول را در شهور سنه سبع و ثمانين و خمس مائه فتح کرد *

"Kutbuddīn advanced from Kuhrām to Mīrāt and took the city and he possessed himself of Dehli. In the same year (A.H. 589) Kutbuddīn took the fort of Kol." The date (A.H. 587) as given in p. 139 of Tabakāt Nāṣīrī is, in my opinion, a mistake arising out of a confusion between سبع and سعی. See also a very interesting note by Raverty on the first capture of Dehli by Moslems, p. 469, n. 9; and Appendix A.

² B. بکرد

³ B. احدى و تسعين و خمس مائه طرف گجرات.

⁴ M. تهمنتو، see n. 8, p. 11.

⁵ B. راي بهيم ديو, Tabaқat Nāṣīrī, p. 140. راي و بهيم

⁶ M. گشیده.

⁷ M. محمد برادر بزرگ

⁸ B. قطب الدین را.

⁹ M. لوهور.

مرحوم هزار و پانصد من الماس که نفیس ترین جواهر است در خزانه مسحوره موجود بود - نقوص و جواهر دیگر برین قیاس باید کرد - آخر الامر جز عمل صالح هیچ چیز با خوبیش نبود - چنانچه از مادرزاده و از وجود موجود شده بود همچنان تهی دست از جهان فانی سفر کرد * بیت *

از گهرو گنج که نتوان^۱ شمرد سام چه برداشت فریدون چه برد
مدتِ ملک او سی و دو سال و چند ماه بود - وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ^۲

ذکر سلطان قطب الدین ایبک المعزی

سلطان قطب الدین بنده سلطان معز الدین محمد سام بود - و در شجاعت و سخاوت نظیر خود نداشت - در^۳ اول حال که اورا از ترکستان آورده در شهر نیشاپور قاضی القضاۃ امام فخر الدین عبد العزیز کوفی که از اولاد امام اعظم ابو حنیفہ کوفی رضی اللہ عنہ بود خرید - در موافقت فرزدان او کلام اللہ خواند و تیر اندزایی آموخت - چنانچه^۴ در اندک مدت کامل حال گشت - چون بزرگ شد تجبار بحضورت غزینیان برداشت سلطان مرحوم فروختند - بهمه باب اوصاف حميدة و آثار گزیده داشت - فاماً چندان جمال نداشت - و انگشت خضرش شکسته بود - بدان^۵ سبب ایبک شل گفتندی - در خدمت مخدوم^۶ ملازم بحدی بود که عقریب بنظر شفقت و مرحمت مخصوص گشت - و روز بروز مرتبه اش تضاعف می پذیرفت - چون هندوستان فتح شد اقطاع کهرام برو^۷ مفوض

^۱ گهرو گنج که نتواند شمرد.

² B. omits بالصواب

³ نداشت که اول حال او را

⁴ M. omits چنانچه

⁵ بدان ایبک شل گفتند.

⁶ در خدمت مجده و ملازم.

⁷ بدو.

⁷ B.

و بیشتر^۱ بلاد ولایت فهرواله را تاخت - سلطان سعید از غزینیں در سنہ احمدی وست مائہ^۲ طرف خوارزم لشکر کشید - بسبب آنکہ ملوک ترکستان و کفار خطبا یاری دھی خوارزم کردند - و تنگی علف در لشکر شد - بیغرض باز گشت - همچنان خبر طغیان کوه کهران^۳ و قبائل کوه جود^۴ در سمع مبارک او رسانیدند - هم در سال مذکور طرف لاہور سواری فرمود - چون در حدود لاہور رسید ملک قطب الدین نیز از دہلی بسلطان مرحوم با عساکر خویش پیوست - متمند ان مذکور که از خوف لشکر بعضی در کوه در آمدہ و بعضی^۵ در کنارہ لب آب مقام قلب گفته مانده بودند بیشتری علف تیغ گشتند - و اسیر و دستگیر شدند - سلطان مرحوم در دار الملک غزینیں مراجعت فرمود - و ملک قطب الدین را وداع دادہ سمت دہلی فرستاد - چون در قصبه دمیک رسید فدائی^۶ ملاحدہ یکایک میان سراپرہ در آمد و بر سلطان مرحوم زخم انداخت - چنانچہ سلطان مرحوم سعید شپید غازی همدران زخم شہادت یافت^۷ - و این واقعہ در سیوم مائے شعبان سنہ اثنین وست مائہ بود - چنین آورده اند کہ بعد نقل سلطان

بیشتر مداد ولایت M.

در طرف M.

کوه کهران Tabaқat Nāṣirī p. 123 gives

⁴ M. خود. Koh Jūd or Jūd mountains, which are now styled the Salt Range from the number of mines of rock of salt contained within them, lie between Pind-i-Dādān Khān and Khush Ab and now compose part of the Shāhpūr District of the present Rāwāl Pindī Division under the Panjab Government.

بعضی کنارہ آب B.

فلائیی and M. خلائی B.

— شہادت یافت B. adds the following after

* بزرگی تاریخ این بادشاہ غازی گفته است
 شہادت ملک بحر و بحر معز الدین کرن ابتداء جہان شہ چو او نیامد یک سیم زغم شعبان ز سال ششصد و دو فتاد در رہ غزینیں بمنزل دمیک

در سنه ثمان و ثمانين و خمس مائه مذكور^۱ ملک قطب الدين ابیک قلعه
سیرت^۲ و دهلي را که در قبض اقارب پتهور راي و گویند راي^۳ بود فتح کرد -
کفار مذکور گويخته سمت جهابن رفند - در سنه تسع و ثمانين و خمس مائه
قلعه کول را بکشاد - و نشست گله تخت^۴ خوش دار الملک دهلي ساخته
را طراف و حوالى دهلي ضبط کرد - در سنه تسعين و خمس مائه سلطان
سعید از غزنيين بالشکرهاي قاهره^۵ در عيادن دهلي شده سمت قنوج عزيمت
فرمود - و راي جي^۶ چند ضابط قنوج راي مختارش بود - و سي صد
و چند زنجير پيل داشت مقابل لشکر اسلام آمده در حد چندواز^۷ اثأوه بمحرب
پيوست - و بتائيد الله تعالى لشکر اسلام را فتح شد و کفار نگونسار و منهنزم
گشتند - راي مذکور کشته شد - پيلان تمام بر دست لشکر اسلام آمدند -
الحمد لله على ذلك - سلطان با غذایم بسيار سمت دار الملک غزنيين
مراجعةت فرمود - و ملک قطب الدين را هم در دهلي گذاشت -
قلعه تمنکر^۸ و کالپور و بداون از دست ملک قطب الدين فتح شد -

^۱ B. omits مذکور

^۲ M. میون. See n. 1, p. 14.

^۳ Both B. and M. کندھروا

^۴ M. نشست گله خوش

^۵ قاهر

^۶ Tabakat Nasiri, p. 120.

^۷ Both B. and M. چندواز و اثأوه Tabakat Nasiri, p. 120, Jandwäl, Chandwär and Chandawär The only place bearing the name Chandwäl, Jandwäl, Chandwär and Chandawär at this time, and in the direction indicated, is what is styled Chandpūr, in the district of Farrukhābād, on the route from Baraili to Fathgarh.

^۸ M. بهنکير و کالپور But Tabakat Nasiri, p. 121, says:—
ولایت اطراف ممالک هند را فتح می کرد چنانچه بلاد نهرواله و بهنکرو قلعه
کالیون و بداون جمله فتح کرد *

Raverty, p. 470, translates: “ He continued to subdue the territory of Hindustan and parts adjacent, namely, the state of Nahrwālah, Thankīr, the fort Gwāliyūr, and Budā'ūn.” Tabakat Akbari, p. 39, gives:—

قلعه تمنکرو و گوالیار و بداون را مسخر ساخت *

پیش رفت - چهار فوج کود و فرمود که دهگان هزار سوار از هر چهار طرف لشکر کفار در آیند - چون کافران با فواج بیلان و سواران یکطرف حمله کنند از طرفهای دیگر افواج لشکر اسلام بیکبارگی شعبه تیر^۱ کنند همچنین کردند - بنصرت الله تعالی لشکر کفار عاجز شد - و تعییه ایشان شکست - چون نزدیک قلب لشکر اسلام رسیدند از پیش لشکر قلب نیز^۲ بر کوفت - جمع کفار پریشان گشت - و انہرام در ایشان آتاد - گویند رای^۳ هم در معركة کشته شد - و پنهور رای لعین پر پیل سوار بود در وقت شکست از پیل فرود آمد - بر اسپ سوار شده گمیخت - نزدیک خطه سرستی^۴ بر سرت لشکر اسلام گرفتار آمد - و او را بدو زخم فرستادند - و این فتح در سنه ثمان و ثمانین و خمس مائه بود فانصرنا علی الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ - از آنجا قلعه سرستی و هانسی را کشاد - و اجمیر که دارالملک پنهور رای بود^۵ نهبا و تاراج کرد - و کفار دیار سوالک را اسیر گردانید - و ملک قطب الدین ایلک بندۀ خود را در حصار کهرام با عساکر قاهره خویش گذاشت - و خود^۶ طرف دارالملک غزنیین مراجعت فرمود -

^۱ M. Tabakat Nasiri, p. 120, says:— بیکارگی شبہ کند

و سوار بر همه و جریده را چهار فوج فرموده بود از طرف کفار نامراه کود و فرمان داد که می باید که از چهار طرف میمنه و میسره خلف و قدام لشکر بهر طرف ده هزار سوار تیوانداز دست بر لشکر کفار می دارند - چون بیلان و سوار و بیاده ملاعین حمله می کنند شما پشت می دهید و بتگ اسپ از پیش ایشان دور می شوید - لشکر اسلامیان هم بران منوال کفار را عاجز کردند حق تعالی اسلام را نصوت بخشید و لشکر کفار منهدم گشت *

See also Raverty, note 2, p. 468.

^۲ M. نیز کوفت.

کندھوا 3 Both B. and M. See n. 8, p. 8.

^۴ M. سرسی.

پنهور رای نهبا 5 M.

^۶ M. خود ملک طرف.

در بازوی سلطان زخم کاری رسیده نزدیک بود که از اسپ خطا کند -
 خلنجی بچه^۱ پیاده^۲ چالاک و مبارز نزدیک بود فی الحال پس
 پشت سلطان^۳ بر اسپ بر نشست و سلطان را^۴ بغل گرفت
 و اسپ را از میان کافران بیرون آورد - لشکر اسلام منزه شده^۵ تا
 محلی که از کفار ایمن شد رسیدند - فاماً از سبب نیامدن سلطان غوا
 در لشکر اسلام افتاد - چون زمانی گذشت سلطان نیز بصحت و سلامت
 در لشکر رسید - تمام لشکر را قواری حاصل گشت - بعده^۶ سلطان مرحوم
 از آنجا بکوچ متواتر میان ملتان و اچه شده باز در غزینین رفت - پتیور رای
 ملعون تعاقب لشکر کردن نتوانست^۷ در قلعه تبرهندۀ چفسیده - مدت
 سیزده ماه ملک ضیاء الدین توکلی^۸ محصر شده جنگ کرد آخر الامر
 تندگی علف شد و هیچ لشکری یاری ده فرسیده بضورت امان خواست -
 و حصار تبرهندۀ را خالی کرد - در سنه ثمان و ثمانی و خمس مائده
 سلطان مرحوم^۹ لشکرها بسیار ساخته و مستعد شده روى به هندوستان نیاد -
 پتیور رای ملعون نیز مستعد بود - بر معناد^{۱۰} اول باز هم در موضع تراپین
 مذکور مقابل لشکر اسلام شد - سلطان به تعییغ لشکر و بدنه که^{۱۱} سوار و پیاده
 و رایات و مراتب و چتر و دارات بتمام سه کروه عقب گذاشت - و خود
 با چهل هزار سوار جهار و مردان^{۱۲} نامدار مقابل پتیور رای ملعون نایکار^{۱۳}

خلجیین B. and M. خلنجی پیاده^۱سلطان برآست^۲ M.سلطان را در بغل^۳ M.تا مجلی^۴ B.گشت سلطان^۵ M.نخواست^۶ B.^۷ Both B. and M. توکلی See n. 10, p. 7.مرحوم با لشکرها بسیار ساخته^۸بر میعاد باز هم^۹ B.بنکه^{۱۰} B.و مرگبان نامدار^{۱۱} B.ملعون پیش رفت^{۱۲} M.

سپرید - می خواست که مراجعت کند همچنان خبر رسید که پتھور رای^۱ ملعون با حشم و سوار^۲ و پیاده^۳ بیشمار و پیلان^۴ بسیار بقصد لشکر اسلام می رسد - سلطان مرحوم نیز^۵ مقابل آن ملعون با حشم^۶ در حوالی ترائی^۷ خطه سرستی^۸ موضع ترائین^۹ پیش رفت - میان هردو لشکر مسافت اندک مانده بود - دوم روز از جانبین مصاف راست کرده بجنگ پیوستند - لشکر اسلام اگرچه در جان سپاری و تیغ گذاری تقصیری^{۱۰} نکرد - فاماً بتقدیر اللہ تعالیٰ کافران^{۱۱} عین غالب آمدند - لشکر اسلام را انهزام شد - چون سلطان مرحوم این حال معاینه کرد بر پیلی که گوبند رای^{۱۲} خابط دهلهی برادر پتھور رای ملعون سوار^{۱۳} بود و همان پیل در مصاف پیش روی می کرد اسب^{۱۴} بر کوفت - و نیزه بر دهان گوبند رای مذکور زد - چنانچه دندان آن^{۱۵} ملعون در آن زخم شکست - و^{۱۶} گوبند رای مذکور نیز^{۱۷} سلطان مرحوم را زخم نیزه گذارد^{۱۸} کرد - چنانچه

۱ M. پتھور رای

۲ B. حشم سوار و سوار و پیاده

۳ M. پر مقابلة آن

۴ M. ملعون در حوالی

۵ M.

۶ B. and M. ترائی (Tarā'i) the marshy forest at the foot of Sub-Himālayah. ترائین (Tarā'in) a town on the banks of the Sursuti, south of Thānesvar.

۷ B. و تقصیر کرده

۸ B. and M. give کندھرا Tabakāt Akbarī, p. 38, says گوبند رای Tabakāt Nāṣirī, p. 118, gives and I think the Tabakāt Nāṣirī correct, see also Raverty, p. 459, n. 9.

۹ B. سوار شده بود

۱۰ M. پیش روی می کرد بر گرفت و نیزه

۱۱ M. دندان ملعون

۱۲ M. شکست که کندھرا

۱۳ B. نیز سلطان مرحوم زخم

۱۴ Both the MSS. give گذارد کرد

۱۵ Tabakāt Akbarī, p. 38, says و او قیز برسلطان نیزه زده بازوی سلطان را مجهوح ماخت

خویش را استعدادِ مختصه‌ی داده در سیالکوت نصب گردانید و خود در دارالملک غزینیں بفت - بعده سلطان خسرو ملک با جمیع لشکر خویش و حشیر قبایل و مردم کپوکهر حصار سیالکوت را متحصّر کرد^۱ - چون دولتِ محمودیان آخر^۲ شده بود فتح کردن نتوانست - بیغرض بازگشت - در سنّه اثنین و ثمانین^۳ و خمس مائّه سلطان مرحوم باز در لاھور آمد^۴ - سلطان خسرو ملک متحصّر شده جنگ می‌کرد - طاقتِ مقاومت^۵ نداشت - بضرورت بعد مدتی ملاقات کرد - سلطان مرحوم او را برایر خویش در غزینیں برد - و همدران سال سلطان^۶ خسرو ملک وفات یافت - اقطاع لاھور مرسیہ سالار علی کومناخ را^۷ که والی ملتان بود مفوض گردانید - در سنّه سبع و ثمانین و خمس مائّه لشکر اسلام را مستعد کرده سمت قلعه تبرهندہ^۸ آمد - و آن قلعه را کشاده^۹ بحواله ملک ضیاء الدین تولکی^{۱۰} گردانید - هزار و دویست مرد تولکی^{۱۰} را که^{۱۱} مردان بپاد و پهلوانان فامدار بودند نامزد در قلعه تبرهندہ گذاشت - و استعدادِ مختصه‌ی مهیا کرده بدیشان

۱ متحصّر گردانید B.

۲ با خر B.

۳ م. آمد سلطان B.

۴ اثني و ثمانين سلطان

۵ طاقت بمقاومت M.

۶ سلطان وفات

۷ B.

⁸ Tabaqāt Nāṣirī, p. 119, gives قلعه سرهنده and Tabaqāt Akbarī, p. 37 قلعه سرهنده. The correct reading is تبرهندہ. See Raverty, p. 457, n 3 and also note 2, p. 76, next to the last para.

۹ م. لشکر بحوله

¹⁰ Both the MSS. have توکلی but it should be تولکی. See Tabaqāt Nāṣirī, p. 118. *Tūlak* is a town in the mountains near Hirāt, in the territory of Khorāsān.

۱۱ توکلی که مردان کارزاد و پهلوان فامدار B.

و تهته^۱ و ملتان لشکر کشید - طایفه تهته در حصار اُچه منحصر شده با سلطان محاربه کردند - بعد مدتی بعون الله تعالیٰ حصار اُچه فتح شد - اقطاع ملتان و اُچه مرسیه سالار علی کرمانخ^۲ را داد - و خود طرف دار الملک غزین مراجعت فرمود - در سنّه اربع و سبعین و خمس مائّه^۳ میان ملتان و اُچه شده سمت گجرات لشکر کشید - و رای بیهیم دیو^۴ لعین خابط گجرات پیل بسیار و سوار و پیاده بی شمار داشت با سلطان مرحوم مقابل شد - میان یکدیگر مقائله بسیار رفت - آخر لشکر اسلام را شکست افتداد - سلطان مرحوم بی غرض^۵ مراجعت فرمود - و در سنّه خمس و سبعین و خمس مائّه^۶ جانب فیشور لشکر کشید - آن را فتح کرد - و سال دیگر^۷ متواتر ولایت لاہور^۸ را تاخت - سلطان خسرو ملک طاقت مقاومت صحراء نداشت - از حصار لاہور^۹ بیرون آمدن^{۱۰} نتوانست - چون سلطان مرحوم نزدیک لاہور رسید سلطان خسرو ملک حصاری شد - آخر الامر یک زنجیر پیل بوجه خدمتی داد - سلطان مرحوم از آنجا طرف غزین مراجعت فرمودند - در سنّه ثمانین و خمس مائّه بار دیگر قصد کرد - و ولایت^{۱۱} لاہور را نهیب و تاراج ساخت - وقت مراجعت میان دو آب^{۱۲} راوی و آب جیلم حصار سیالکوت بنا کرد - و حسین

اُچه و ملتان B.

2 B. على کرناخ Tabaşat Nāṣiri, p. 117, says:-

لوهور سلطان غازی را مسلم شد و ممالک هندوستان در ضبط در آمد - سپه سالار علی کرمانخ را که والی ملتان بود بلوهور نصب فرمود *

3 M. اربع و سبعین میان.

4 B. بهوچ دیو.

5 M. خمس و سبعین جانب.

7 M. بی عرض.

8 M. آمد نتوانست.

10 M. رایت لوهور.

11 M. میان آب روابی.

پادشاه بزرگ و مختارش پسر سلطان^۱ بهاء الدين سام برادر زاده سلطان علاء الدين جهان سوز بود - چون بعد نقل سلطان سيف الدين پسر سلطان علاء الدين جهان سوز - ملک غور را سلطان غیاث الدين^۲ محمد برادر مهتر سلطان سعید خابط شد - سلطان سعید را اقطاع کنایا باد^۳ داد - سلطان سعید هم در اول سال ولایت غزینین که طایفه غز^۴ سلطان موسوم^۵ خسرو ملک نبیسه سلطان مغفور محمد غازی را بیرون کرده بودند می تاخت - در سنه تسع و سنتیں و خمس مائة سلطان غیاث الدين از غور لشکرها جمع کرده در غزینین آمد - طایفه غز^۶ که خابط غزینین بودند چون طاقت مقاومت نداشتند بضرورت عطف کرده باز در ولایت خویش رفتند - غزینین را سلطان غیاث الدين قابض شد - و مملکت غزینین هم بر سلطان سعید مفوض کرد و بخطاب سلطانی مشرف گردانید - و خود سمت فیروز کوه^۷ که دارالملک او بود مراجعت فرمود - اول سال سلطان معز الدين سعید^۸ مرحوم اطراف غزینین را در ضبط آورد - سال دوم سنہ سبعین و خمس مائة اقطاع گردیر^۹ فتح کرد - در سنہ احدی و سبعین و خمس مائة سمت اچه^{۱۰}

^۱ B. پسر سلطان شهاب الدين سام was the epithet of Muhammad Ghori, see Lane-Pool, Muhammadan Dynasties, p. 292.

^۲ M. محمد

^۳ Tabakat Nasiri, p. 115, gives تکیاباد (*Tigin-ābād*). Dow in his translation of Firishta spells the word as *Tunganabad* and locates it in the province of Khurasan. Briggs has *Tukrabad*, but the correct pronunciation is *Tiginābād*. It was a city between Ghazni and Ghore. See Raverty, Trans. of Tabakat Nasiri, p. 110, n. 5.

^۴ M. سلطان مرحوم

^۵ M. فروز کوه

^۶ M. معز الدين مرحوم

^۷ B. and M. گردیر. Tabakat Nasiri gives (Gardaiz). It is the name of a large *dara* (long valley with hills on two sides, and a river running through it) of the Tâjiks, well-watered, and once very populous and well-cultivated. To the east and south-east the Afghans live. In Akbar's reign there was a strong castle here named Gardaiz also. See Raverty, p. 449, n. 9, and p. 498, n. 7

^۸ M. اچه

خدمست بادشاهان نداشت - قصه سلاطين ماصيه^۱ نور الله برهانهم که در
تخت گاه دهلي حرسها الله تعالی عن الحادثات ضابط بودند از تواریخ
مختلف تا جلوس خدایگان مغفور فیروز شاه نور الله مرقدة جمع آورده -
بعد از روات^۲ ثقافت هرچه معاینه شده درین سطور مسطور^۳ گردانیده *

* بیت *

نژدیک آسمان چه برد هدیه زمین
در پیش بادشاه چه کشد خدمتی^۴ گدا

ولین کتاب را تاریخ مبارک شاهی نام داشته آمد^۵ - اگر قبل
نظر خسروانه حضرت اعلی گودد امید است که بنده^۶ مستوجب مرحمت
و درخواست شفقت شود - و سر بخت باشمن سعادت و دولت رساند -
و الموفق هو الله *

ذکر سلطان^۷ سعید شهید صرحوم مغفور معز الدنيا والدين سلطان محمد^۸ سام غوري طاب ثراه و جعل الجنة متواه

چون اسلام در ملک دهلي و اقاليم هندوستان از سلطان سعيد
صرحوم مغفور آشکار شد^۹ ابتدا^{۱۰} از ذكر او کرده آمد^{۱۱} - سلطان سعيد

^۱ M. ضابط بوده آمد.

² B. رواة و ثقاة و هرچه.

³ M. درین مسطور.

⁴ M. خدمت گدا.

⁵ آید. B.

⁶ B. بنده مسوعدت.

⁷ السعید. B.

⁸ M. محمد بن سام.

⁹ M. شده.

¹⁰ B. ابتداء.

¹¹ M. کرده آمد القصه سلطان.

الواشق بتأييد الرحمن معنٌ الدنيا والدين أبو الفتح

حضرت مبارك شاه^۱ السلطان خادم الله مملكة وسلطانه^۲

وأعلى أمره و شأنه - ابن الخان الكبير الكريم المرحوم المغفور نصير الدولة والدين خضرخان - طاب ثراه - وجعل الجنة متواهاه داد - وبر تخت دار الملك دهلي كه تختگاه بادشاهان کبار - وشهریاران فامدار بود اجلس بخشید - جهان و جهانیان از فوط عدل و احسان آن بادشاهه - آسمان جاه - بتشریف امن و امان مشرف گشتند - مگر طایفه بغي و فرقه کفار - از مهابت تیغ آبدار - و صلابت عساکر جرار^۳ در کنج ادبار - خسته و خوار خربده مانندند - خداوند تبارک و تعالی سایه همای دولت - و ظل چشم سلطنت - ظل الله في العالم^۴ - تابقانی اولاد آدم - بر سر جهان و جهانیان باقی و پاینده دارد - و از نکبات و بليات آخر الزمان در پذرا و عصمت خوش^۵ جای نهد *

همی خواهم که برخور دار باشی ز تخت و بخت و اقبال و جوانی^۶
بنام نیک کشورها بگیری بکام خوش دولتها برانی

القصه این دعاگوی خواست تا بشرف خاکبوس حضرت همایون
اعلى - آلاء الله تعالى^۷ دائمًا مشرف گردد - هیچ پیشکشی لائق

^۱ أبو الفتح مبارك شاه M.

^۲ سلطانه و شأنه B.

^۳ B. و در کنج

^۴ العالمين B.

^۵ M. خوش نهد.

^۶ قطعه M.

^۷ بخت اقبال جوانی B.

^۸ الله دائمًا M.

لقد كان في قصصهم عبرة لأولى الابصار

الحمد لله و الممنة كه بفضل رحمني و تأييد يزداني نسخة
متبركة المسماة به

تاریخ مبارک شاهی

Acc. No 37243

کہ یاکیسی بن احمد بن عبد اللہ السیھوندی در حدود

سنہ ۸۳۸ ھجری قدسی تصنیف نمودہ بسعی و تصحیح احقرباد

محمد هدایت حسین عفا اللہ عنہ

ناظر مدرسہ عالیہ کلکٹہ

برائی ایشیاتک سوسائٹی بنگالہ

بحلیہ طبع آرائستہ گردید

طبع علی اسلوب جید و نمط حسن فی مطبعة بیتس مشن

بکلکٹہ

سنہ ۱۹۳۱ع

وَ آن أَفْضَلُ الشَّهَادَاءِ - صَفْوَةُ الْأَوْيَادِ - جَامِعُ نُظُمِ قُرْآنِ - اِمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَذْمَانِ
ابْنِ عَفَّانَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي شَانِهِ رُحْمَاءُ بَنِيهِمْ - وَ آن خَتْمُ
الخُلُقَاءِ - مُعِينُ الْمُسْعِفَاءِ - اَسْدُ اللَّهِ الْغَالِبِ - اِمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ اِبْرَاهِيمَ
طَالِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَ كُوَّمِ اللَّهُ وَجْهَهُ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي شَانِهِ تَوْرِيْهِمْ رَعْيَا
سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانًا - وَ آن دُو جَكْرُ گُوشَهُ رَسُولُ - نُورُ جَشَمُ
زَهْرَاءُ بَنُولُ - كَهِ وَادِ الْبَصَرِ فِي الْعَيْنَيْنِ - اِمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ الْحَسَنُ وَ الْحَسِينُ -
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ¹ وَ رِضْوَانُهُ - وَ عَلَى جَمِيعِ الصَّحَابَةِ وَ التَّابِعِينَ - وَ الْأَئِمَّةِ الْمَهْدِيَّينَ
الْمُرْضِدِيَّينَ - الَّذِينَ قَضَوْا بِالْحَقِّ وَ بِهِ كَانُوا يَعْدِلُونَ - كَهِ هُرِيْكِيِّ مَقْنَدَائِي دِينِ
وَ اَصْحَابِ يَقِينِ بِوَدَهُ اَنْدَ - قُولَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَصْحَابِيِّ كَالْمَجْوُومِ بِلِيْهِمْ اَقْدِيْمُ
اِهْتَدِيْمُ² *

اما بعد عرضه ميداره دعا گویی کافه اهل اسلام³ - و کمترین بندگانِ ملک

عَلَّامِ يَكِيْسَى بْنِ اَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السِّيْرِنِيِّيِّ *
وَقَمَهُ⁴ اللَّهُ عَلَى الطَّاعَةِ - وَ عَصَمَهُ⁵ عَنِ الْمُعْصِيَةِ - كَهِ چون خداوند
تَبَارَكَ وَ تَعَالَى زَمَامُ سُلْطَنَتِ⁶ مَمْلَكَتِ هَنْدُوْسْتَانَ بَدْسَتِ تَصْرِيفِ
خَدَايَگَانِ عَالَمَ - بَادْشَاهَ بَنْيَ وَ بَذَاتِ آدَمَ - مَالِكَ مَلُوكِ الْعَرَبِ وَ الْعَجمِ -

1. B. عنهمما

2. اهديتم M.

3. كافة اسلام M.

4. B. السيرندي

5. وفق B.

6. عصمة B.

7. زمام سلطنت و قوام مملكت هند و سند B.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سپاس بیقیاس مر حضرت خالق الجن و الانس را که اساس دین اسلام از امداد^۱ عدل پادشاهان دین دار^۲ چنان رفیع و مستحکم کرد که حتی اذا بعثر ما في القبور خلل نگیرد - و حمد بیحمد مر ملک احد صمد را که بنیاد ملت^۳ کفر^۴ از صلابت شمشیر شمر باران جان سپار چنان پست و خراب گردانید که الی یوم النشور عمارت نپذیرد - و قال^۵ علیه السلام آله‌الدین و الملک توأم^۶ - و صلوات فامیات - و تحيیات زاکیات - بر زیده مخلوقات - و خلاصه موجودات - بیتر و مهتر عالم - سید اولاد آدم - محمد بن عبد الله ابن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف^۷ و علی آله الطیبین الطاهرین الائیار - خصوصاً بر چهار یار برگزیده حضرت پروردگار آن خلیفه بتحقیق - خیر المصاحب و الرفیق - امیر المؤمنین ابوبکر الصدیق - رضی الله عنہ - قال الله تعالى في شأنه ثانی الآئین اذ هما في الغار و آن ناج الاصفیاء - حجۃ الله على الامراء^۸ - المستظر بعون الملك الوهاب - امیر المؤمنین عمر الخطاب - رضی الله عنہ - قال الله تعالى في شأنه اشدا على الكفار

^۱ B. and M. استمادات

^۲ B. دین داران

^۳ M. ملت صلابت

^۴ M. قوله

^۵ B. adds after قاتل مشرکان دیار عرب و کفار

^۶ B. الأمر